

МИНИСТЕРСТВО НА ЗЕМЕДЕЛИЕТО

ГОДИШЕН ДОКЛАД ЗА СЪСТОЯНИЕТО И РАЗВИТИЕТО НА ЗЕМЕДЕЛИЕТО

(АГРАРЕН ДОКЛАД `2022)

Съдържание	
Списък на използваните съкращения.....	7
РАЗДЕЛ А.....	11
I. СЪСТОЯНИЕ И РАЗВИТИЕ НА НАЦИОНАЛНАТА ИКОНОМИКА. МАКРОИКОНОМИЧЕСКА РАМКА. МЯСТО НА АГРАРНИЯ ОТРАСЪЛ В НАЦИОНАЛНАТА ИКОНОМИКА	11
II. РАЗВИТИЕ НА АГРАРНИЯ ОТРАСЪЛ ПРЕЗ 2021 Г. И ПРОГНОЗИ ЗА 2022 Г.	15
1. Използване на земеделската земя и структури в земеделието	15
1.1. Използване на площите със селскостопанско предназначение	15
1.2. Използване на земеделските парцели	16
1.2.1. Система за идентификация на земеделските парцели	16
1.3. Регистрация на земеделски стопани	17
1.4. Участие на Държавния поземлен фонд (ДПФ) в поземлените отношения в България.....	17
1.4.1. Предоставяне на имоти от ДПФ под наем или аренда	17
1.4.2. Разпределение на пасища, мери и ливади от държавен и общински поземлен фонд по реда на чл. 37 и от ЗСПЗЗ	18
1.4.3. Учредяване на ограничени вещни права върху земи от ДПФ	18
1.5. Комасация (уедряване) на земеделските земи.....	18
1.6. Дейности по опазване на земеделските земи	18
2. Икономически и производствени резултати през 2021 г. и прогнозни данни за 2022 г.	19
2.1. Икономически сметки за селското стопанство за 2021 г.	19
2.1.1. Стойност на брутната продукция от отрасъл „Селско стопанство“	19
2.1.2. Стойност на крайната продукция	21
2.1.3. Междинно потребление	22
2.1.4. Брутна добавена стойност	23
2.1.5. Предприемачески доход	23
2.2. Производствени резултати в растениевъдството.....	23
2.2.1. Зърнопроизводство	24
2.2.2. Маслодайни култури.....	26
2.2.3. Мониторинг на пазара на зърно	26
2.2.4. Окачествяване на реколта `2021	26
2.2.5. Технически култури.....	28
2.2.6. Медицински и ароматни култури	29
2.2.7. Плодове	29
2.2.8. Зеленчуци.....	31
2.2.9. Прогнозни данни за производството на основни зърнени и маслодайни култури от реколта `2022	34
2.3. Производствени резултати в животновъдството	35
2.3.1. Говедовъдство и биволовъдство	38
2.3.2. Овцевъдство и козевъдство	41
2.3.3. Свиневъдство.....	42
2.3.4. Коневъдство	44
2.3.5. Птицевъдство.....	45
2.3.6. Пчеларство.....	47
2.3.7. Зайцевъдство	49
2.4. Състояние на биологичното производство в България през 2021 г.....	50
2.4.1. Оператори в система на контрол	50

2.4.2.	Биологично растениевъдство	50
2.4.3.	Биологично животновъдство	51
2.4.4.	Пазар на биологични продукти	52
2.5.	Лозарство и винопроизводство	52
2.5.1.	Производство на грозде	52
2.5.2.	Винопроизводство	55
2.5.3.	Износ и внос на вино	56
III.	ТЪРГОВИЯ СЪС СЕЛСКОСТОПАНСКИ СТОКИ	59
1.	Основни търговски индикатори	59
2.	Структура на аграрната търговия на България по страни	60
2.1.	Износ по страни	61
2.2.	Внос по страни	62
3.	Структура на аграрната търговия на България по продукти	63
3.1.	Износ по продукти	63
3.2.	Внос по продукти	65
4.	Развитие на външната търговия със селскостопански стоки през 2022 г.	67
5.	Дейности по подкрепа на износа на земеделска продукция	68
IV.	ПОДПОМАГАНЕ НА АГРАРНИЯ ОТРАСЪЛ	69
1.	Подпомагане по първи стълб на ОСП	69
1.1	Директни плащания на площ, преходна национална помощ и обвързано с производството подпомагане	69
1.2	Механизми за пазарна подкрепа	76
1.2.1.	Сектор „Мляко“	76
1.2.2.	Сектор „Плодове и зеленчуци“	77
1.2.3.	Сектор „Пчеларство“	78
1.2.4.	Сектор „Вино“	80
1.2.5.	Публична интервенция и частно складиране	81
1.2.6.	Сектор „Захар“	82
1.2.7.	Промоционални програми	82
1.2.8.	Политика на качество – защитени наименования	82
1.3.	Търговски механизми	83
1.3.1.	Лицензиране на износа	83
1.3.2.	Лицензиране на вноса на земеделски продукти от трети страни	83
2.	Подпомагане по Втори стълб на ОСП	84
3.	Допълнително държавно подпомагане	92
3.1.	Държавни помощи	92
3.2.	Краткосрочно кредитиране	96
3.3.	Инвестиционни кредитни схеми на ДФЗ	97
V.	ДЕЙНОСТИ, СВЪРЗАНИ СЪС ЗЕМЕДЕЛСКОТО ПРОИЗВОДСТВО	98
1.	Контрол на земеделска и горска техника	98
1.1.	Регистрация на земеделска и горска техника	98
1.2.	Технически преглед на техниката	99
1.3.	Правоспособност за работа с техника и издаване на свидетелства	99
1.4.	Изпитване и сертифициране на употребявана земеделска и горска техника	99
2.	Хидромелиорации	100

2.1.	Обекти за предпазване от вредното въздействие на водите	100
2.2.	Напоояване	100
2.3.	Дейности по подмярка 4.3 „Инвестиции за развитие, модернизация или адаптиране на земеделската и горска инфраструктура от ПРСР 2014-2020 г.	102
3.	Растителна защита и фитосанитарен контрол	103
3.1.	Наблюдение върху развитието на икономически важни вредители и растителна защита	103
3.2.	Растителна защита	103
3.3.	Фитосанитарен контрол	107
3.3.1.	Контрол при производството на територията на България и движение на растения, растителни продукти и други обекти в ЕС	107
3.3.2.	Фитосанитарен контрол при износ	109
3.3.3.	Фитосанитарен контрол при внос	110
3.4.	Контрол на продукти за растителна защита и торове	110
3.4.1.	Резултати от контролната дейност върху предлагането на пазара на ПРЗ	110
3.4.2.	Резултати от контролната дейност върху употребата на ПРЗ	111
4.	Торове	112
4.1.	Регистрация на торове	112
4.2.	Контрол на торовете при предлагането им на пазара	112
5.	Сортоизпитване, апробация и семеконтрол	113
6.	Безопасност по хранителната верига	117
6.1.	Здравеопазване и хуманно отношение към животните	118
6.2.	Контрол на идентификация на животните и ветеринарномедицинската дейност	122
6.3.	Контролни дейности	125
6.3.1.	Безопасност на храните	125
6.3.2.	Мрежа за предупреждение и сътрудничество (ACN (RASFF + AAC))	130
6.3.3.	Контрол на ветеринарномедицинската дейност, ветеринарномедицинските продукти и фуражи, граничен контрол ..	134
6.3.3.1.	Контрол на ветеринарномедицинската дейност	134
6.3.3.2.	Контрол на ветеринарномедицински продукти и инвитро диагностични ветеринарномедицински средства	135
6.3.3.3.	Граничен контрол	138
6.3.3.4.	Контрол на фуражите	138
6.4.	Анализ на рисковете по хранителната верига	146
6.5.	Нормативни промени и стратегически документи в областта на безопасността по хранителната верига	149
7.	Селекция и репродукция в животновъдството	151
7.1.	Управление на националните генетични ресурси в животновъдството	151
7.2.	Контрол и координация на развъдната дейност	155
8.	Селскостопанска наука, обучение и съветническа дейност	156
8.1.	Научноизследователска дейност и научно обслужване в селското стопанство, осъществявани от Селскостопанска академия	156
8.1.1.	Основни приоритети на научните изследвания в ССА	156
8.1.2.	Създадени и внедрени в производството научни продукти	157
8.1.3.	Трансфер на знания и научни продукти и професионално обучение	158
8.1.4.	Квалификационна структура на учените и обучение на докторанти	158
8.1.5.	Специализирана научна периодика	158
8.2.	Изпълнение на научни програми в областта на селското стопанство и аграрните науки, финансирани от Министерството на аброзването и науката (МОН)	158

8.3.	Съветническа дейност.....	162
8.3.1.	Професионални обучения.....	165
8.3.2.	Подобряване на връзката „научни изследвания - съвети в земеделието - земеделски бизнес“	165
8.3.3.	Информационно осигуряване	165
8.3.4.	Агрохимични анализи	166
8.3.5.	Дейност на НССЗ по подмярка 2.1.2 „Консултантски услуги за малки земеделски стопанства“	166
8.3.6.	Дейност на НССЗ по мярка 6 „Развитие на стопанства и предприятия“ от ПРСР 2014-2020 г.	166
8.3.7.	Обща селскостопанска политика 2021-2027 г.	167
8.3.8.	Международна дейност.....	167
9.	Борба с градушките	167
9.1.	Активни въздействия с ракетен способ	168
9.2.	Активни въздействия със самолетен способ	170
10.	Намаляване на регулаторната и административна тежест за бизнеса	172
10.1.	Прилагани регулаторни режими в системата на МЗм	172
10.2.	Предприети през 2021 г. мерки за намаляване на регулаторната и административната тежест за бизнеса	173
11.	Управление на рисковете и кризите в земеделието	173
11.1.	Санитарни рискове	174
11.1.1.	Специфични рискове в сектор „Животновъдство“	174
11.1.2.	Специфични рискове в секторите „Растениевъдство“ и „Гори“	175
11.2.	Природо-климатични рискове	175
11.3.	Икономически рискове.....	176
11.4.	Мерки за управление на кризите в земеделието	176
11.4.1.	Пандемични кризи	176
11.4.2.	Санитарни кризи и кризи, причинени от неблагоприятни климатични и природни бедствия	177
VI.	ГОРСКО СТОПАНСТВО	178
1.	Характеристика на горските територии	178
2.	Промени в горските територии	179
3.	Стопанисване на горските територии	181
3.1.	Залесяване и защита срещу ерозия и порои	181
3.2.	Провеждане на сечи в горите	183
4.	Ползване на дървесина и на недървесни горски продукти.....	183
4.1.	Ползване на дървесина	183
4.2.	Странични дейности и ползване на недървесни горски продукти.....	185
5.	Защита на горските територии	185
5.1.	Защита на горските територии от болести, вредители и други повреди	185
5.2.	Защита на горите от пожари	186
6.	Защитени територии.....	187
7.	Горска сертификация	191
8.	Инвентаризация и планиране в горските територии	191
9.	Ловно стопанство.....	192
10.	Опазване на горските територии и контрол	193
11.	Стратегическо планиране, усъвършенстване на нормативната база и международни дейности	196
12.	Финансиране и инвестиции в горските територии	196
12.1.	Изпълнителна агенция по горите	196

12.2.	Държавни горски предприятия	197
13.	Административно обслужване.....	197
VII.	РИБАРСТВО И АКВАКУЛТУРИ	198
1.	Улов и производство на риба и други водни организми.....	198
2.	Внос и износ на риба и рибни продукти.....	203
3.	Програма за морско дело и рибарство 2014 – 2020 г.....	206
4.	Обща политика в областта на рибарството	216
РАЗДЕЛ Б.....		219
ПРИЛОЖЕНИЯ.....		231

Списък на използваните съкращения

АДПБФП	Административни договори за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ
АЕП	Агроекологични плащания
АПС	Система за административна помощ и сътрудничество
БАБХ	Българска агенция по безопасност на храните
БАНСИК	Българска анкета за наблюдение на селскостопанската и икономическа конюнктура
БВП	Брутен вътрешен продукт
БДС	Брутна добавена стойност
БДС	Български държавен стандарт
Биволи	Схема за обвързано подпомагане за биволи
БНБ	Българска народна банка
БСК	Биологични и стопански качества
БЧК	Български червен кръст
БФП	Безвъзмездна финансова помощ
ВЕИ	Възобновяеми енергийни източници
ВМП	Ветеринарномедицински продукти
ВОК	Главна дирекция "Верификация на официалния контрол"
ВОМР	Водено от общностите местно развитие
ВПС	Възстановяване и поддържане на затревени площи с висока природна стойност
ГИП	Гранични инспекционни пунктове
ГКПП	Гранични контролно-пропускателни пунктове
ГМО	Генетично модифициран организъм
ГП	Групи производители
ГРМ	Горски репродуктивни материали
ГСПП	Горскостопански планове и програми
ДАЕУ	Държавна агенция „Електронно управление“
ДВ	Държавен вестник
ДГС	Държавни горски стопанства
ДДС	Данък добавена стойност
ДПЖСК	Схема за обвързано подпомагане за овце майки и/или кози майки под селекционен контрол
ДЗС	Схема за дребни земеделски стопани
ДЛС	Държавни ловни стопанства
ДП	Държавно предприятие
ДПЖ-ПЛ	Схема за обвързано подпомагане за овце-майки и/или кози-майки в планински райони
ДПФ	Държавен поземлен фонд
ДФЗ/ДФ „Земеделие“	Държавен фонд „Земеделие“
ДФЗ-РА	Държавен фонд „Земеделие“ – Разплащателна агенция
ЕАСТ	Европейска асоциация за свободна търговия
ЕЖСК-МЛЯКО	Схема за обвързано подпомагане за млечни крави под селекционен контрол
ЕЖСК-МЕСО	Схема за обвързано подпомагане за месодайни крави под селекционен контрол
ЕЗФРСР	Европейски земеделски фонд за развитие на селските райони
ЕК	Европейска комисия
ЕМНКП	Единен многогодишен национален контролен план за храни, фуражи, здравеопазване на животните, хуманно отношение към тях и защита на растенията
ЕОБХ	Европейски орган по безопасност на храните

ЕПИВ	Европейски план за икономическо възстановяване
ЕС	Европейски съюз
ЕСФ	Европейски социален фонд
ЕФЗ	Европейски фонд за гарантиране на земеделието
ЕФМДР	Европейски фонд за морско дело и рибарство
ЕФР	Европейски фонд по рибарство
ЕФРР	Европейски фонд за регионално развитие
ЗГМО	Закон за генетично модифицирани организми
ЗГТ	Земеделска и горска техника
ЗГУ	Защитено географско указание
ЗДП	Схема за плащане за селскостопански практики, които са благоприятни за климата и околната среда (зелено директно плащане)
ЗУИ	Законоустановени изисквания за управление
ЗНД	Заразен нодуларен дерматит
ЗНП	Защитено наименование за произход
ЗППМ	Закон за посевния и посадъчния материал
ЗСПЗЗ	Закон за собствеността и ползването на земеделските земи
ЗПОПЗПЕС	Закон за прилагане на Общата организация на пазарите на земеделски продукти на Европейския съюз
ИАГ	Изпълнителна агенция по горите
ИАЛВ	Изпълнителна агенция по лозата и виното
ИАРА	Изпълнителна агенция по рибарство и аквакултури
ИАСАС	Изпълнителна агенция по сортоизпитване, апробация и семеконтрол
ИАСРЖ	Изпълнителна агенция по селекция и репродукция в животновъдството
ИЗП	Използвана земеделска площ
ИИС	Интегрирана информационна система на БАБХ
ИСАК	Интегрирана система за администриране и контрол
ИСУН 2020	Информационна система за управление и наблюдение на средствата от ЕС България 2020
КАТ	Контрол на автомобилния транспорт
КП	Консултански пакети
КН	Комбинирана номенклатура
МВР	Министерство на вътрешните работи
МЗС	Схема за млади земеделски стопани
МЗм	Министерство на земеделието
МИГ	Местни инициативни групи
МИРГ	Местни инициативни рибарски групи
МОСВ	Министерство на околната среда и водите
НАП	Национална агенция за приходите
НАССР	Анализ на опасностите и контрол на критичните точки
НБ	Национален бюджет
НГФ	Национален гаранционен фонд
НДЖ1	Схема за преходна национална помощ за говеда, необвързана с производството
НДЖ3	Схема за преходна национална помощ за овце-майки и/или кози-майки, обвързана с производството
НДНИВМИ	Национален диагностичен научноизследователски ветеринарномедицински институт
НДТ	Схема за преходна национална помощ за тютюн, необвързана с производството
НМП	Национална мониторингова програма за контрол на остатъци от пестициди в и върху храни от растителен произход

НМПКО	Национална мониторингова програма за контрол на остатъци
НПКГМХ	Национална програма за контрол на генетично модифицирани храни
НПКОП	Национална програма за контрол на остатъци от пестициди в и върху храни
НПП	Национална програма по пчеларство
НРЛ	Национална референтна лаборатория
НСЗ	Национална служба по зърното
НСИ	Национален статистически институт
НССЗ	Национална служба за съвети в земеделието
ОБМ	Общ брой микроорганизми
ОБСК	Общ брой соматични клетки
ОД „Земеделие“	Областни дирекции „Земеделие“
ОДБХ	Областна дирекция по безопасност на храните
ОИСР	Организация за икономическо сътрудничество и развитие
ОНД	Общност на независимите държави
ООП	Обща организация на пазара
ОП	Организации на производители
ОПИК	Оперативна програма „Иновации и конкурентоспособност“
ОПНОИР	Оперативна програма „Наука и образование за интелигентен растеж“
ОПОР	Обща политика в областта на рибарството
ОПОС	Оперативна програма „Околна среда“
ОПРР	Оперативна програма „Регионално развитие“
ОПРСР	Оперативна програма за развитие на сектор „Рибарство“
ОПРЧР	Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“
ОСП	Обща селскостопанска политика
Памук	Специално плащане за култура – памук
ПМДР	Програма за морско дело и рибарство
ППЗСПЗЗ	Правилник за прилагане на Закона за собствеността и ползването на земеделските земи
ПРЗ	Продукти за растителна защита
ПРСР	Програма за развитие на селските райони
ПС	Приоритет на Съюза
ПЧИ	Преки чуждестранни инвестиции
РДГ	Регионална дирекция по горите
РМС	Решение на Министерски съвет
РХС	Различимост, хомогенност и стабилност
СЕПП	Схема за единно плащане на площ
СЕУ	Система за електронни услуги
СЗ - ДККП	Схема за обвързано подпомагане за зеленчуци (домати, краставици, корнишони и патладжан)
СЗ - П	Схема за обвързано подпомагане за зеленчуци (пипер)
СЗ - КЛЧ	Схема за обвързано подпомагане за зеленчуци (картофи, лук и чесън)
СЗ - МЗДП	Схема за обвързано подпомагане за зеленчуци (моркови, зеле, дини и пъпеши)
СЗ-други	Схема за обвързано подпомагане за зеленчуци (зеле, дини и пъпеши)
СЗ-основна	Схема за обвързано подпомагане за зеленчуци (основна група)
СЗо	Схема за обвързано подпомагане за зеленчуци - оранжерийно производство
СИЗП	Система за идентификация на земеделските парцели
СМЛК	Схема за обвързано подпомагане за млечни крави
СМЛК-ПЛ	Схема за обвързано подпомагане за млечни крави в планински райони
СМКЮ	Схема за обвързано подпомагане за месодайни крави и/или юници
СМР	Стратегии за местно развитие

СН	Сдружения за напояване
СП-други	Схема за обвързано подпомагане за плодове (сливи и десертно грозде)
СП-основна	Схема за обвързано подпомагане за плодове (основна група)
СПК	Схема за обвързано подпомагане за протеинови култури
СПП	Схема за преразпределително плащане
ССА	Селскостопанска академия
СМР	Стратегии за местно развитие
ТПП	Тематична подпрограма за малки стопанства
ФХА	Физико-химичен анализ
ХВП	Хранително-вкусова промишленост
ХТСХ	Храна с традиционно-специфичен вкус
ЦЛВСЕЕ	Централна лаборатория по ветеринарно-санитарна експертиза и екология
ЦЛКР	Централна лаборатория по карантина на растенията
ЦЛХИК	Централна лаборатория за химични изпитвания и контрол
ЦОРХВ	Център за оценка на риска по хранителната верига
ЦОФК	Цифрова ортофотокарта
ЦПО	Център за професионално обучение
ЦУ	Централно управление
CPVO	Офис на Общността за закрила на сортовете
ESVAC	Европейска система за надзор на употребата на ветеринарни антимикробни средства
OIE	Международно бюро по епизоотии
PPPAMS	Система за управление на заявленията за разрешаване на продукти за растителна защита/Plant Protection Products Authorization Management System
RASFF	Система за бързо предупреждение за храни и фуражи

РАЗДЕЛ А

I. СЪСТОЯНИЕ И РАЗВИТИЕ НА НАЦИОНАЛНАТА ИКОНОМИКА. МАКРОИКОНОМИЧЕСКА РАМКА. МЯСТО НА АГРАРНИЯ ОТРАСЪЛ В НАЦИОНАЛНАТА ИКОНОМИКА

По данни на НСИ, през 2021 г. брутният вътрешен продукт, произведен в страната, бележи ръст от 7,6% спрямо предходната година в реално изражение.

Номиналният обем на БВП за годината достига 139 012 млн. лева (71 076 млн. евро).

Към края на 2021 г. инфлацията се увеличава със 7,8% спрямо година по-рано, а средногодишната инфлация е 3,3%.

По данни на БНБ за платежния баланс на страната, през 2021 г. износът възлиза на 67 290 млн. лева (34 405 млн. евро), което представлява 48,4% от БВП на страната. Вносът за годината е на стойност 72 935 млн. лева (37 291 млн. евро) или 52,5% от БВП. Така, в рамките на 2021 г. се формира отрицателно търговско салдо за България в размер на 5 646 млн. лева (2 887 млн. евро).

През 2021 г. преките чуждестранни инвестиции в България възлизат на 2 358 млн. лева (1 205 млн. евро), което представлява 1,7% от БВП.

Таблица I.1. Основни макроикономически показатели на Република България

Показател	2017	2018	2019	2020	2021
БВП по текущи цени, млн. лева	102 741	109 964	120 396	120 553	139 012
БВП по текущи цени, млн. евро	52 530	56 224	61 558	61 638	71 076
Годишен реален темп на изменение на БВП, %*	2,8	2,7	4,0	-4,0	7,6
Средногодишна инфлация, %	2,1	2,8	3,1	1,7	3,3
Инфлация в края на годината, %	2,8	2,7	3,8	0,1	7,8
Търговско салдо, млн. лева	-1 512	-5 293	-5 688	-3 796	-5 646
Търговско салдо, млн. евро	-773	-2 706	-2 908	-1 941	-2 887
ПЧИ, млн. лева	3 140	1 892	3 206	5 820	2 358
ПЧИ, млн. евро	1 606	968	1 639	2 976	1 205

Източник: НСИ – БВП и инфлация; БНБ – данни за търговско салдо и ПЧИ (предварителни данни за 2021 г.)

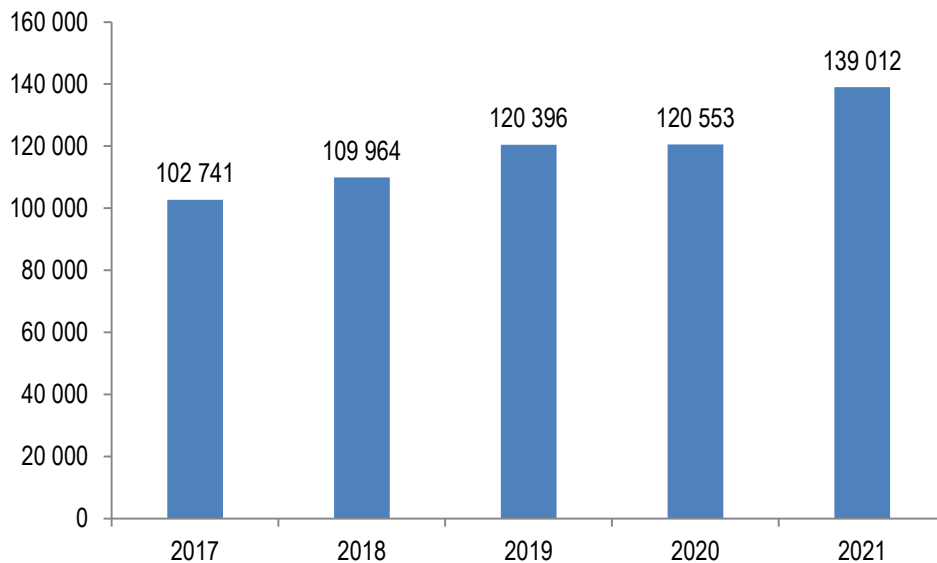
* Реалният темп на изменение е изчислен по съпоставими цени на 2015 г.

Забележка: Вследствие на използвани различни методологии, данните за износ, внос и търговски баланс, съставяни от БНБ за статистиката на платежния баланс, се различават от данните за износ, внос и търговско салдо, съставяни от НСИ за статистиката на външната търговия.

Брутен вътрешен продукт

Данните за 2021 г. сочат увеличение на БВП със 7,6% на годишна база в реално изражение. Това представлява възстановяване на икономиката на страната, след регистрирания спад през предходната 2020 г., породен от пандемията от COVID-19 и наложените ограничителни мерки срещу разпространението на вируса. По текущи цени, БВП за 2021 г. възлиза на 139 012 млн. лева (71 076 млн. евро), като на глава от населението се падат 20 212 лева (10 334 евро).

Фигура I.1. Размер на БВП за периода 2017 – 2021 г., млн. лева

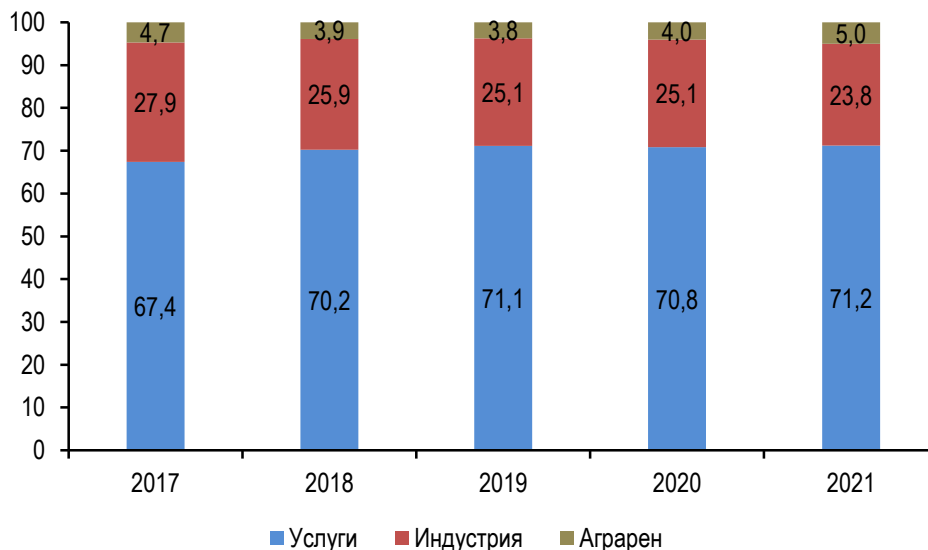

Източник: НСИ

Брутна добавена стойност

Брутната добавена стойност, създадена от отраслите на националната икономика през 2021 г. възлиза на 121 607 млн. лева (62 177 млн. евро) по текущи цени, отбелязвайки реален ръст от 8,0% спрямо предходната година. Добавената стойност на субектите от аграрния сектор през 2021 г. е в размер на 6 071 млн. лева по текущи цени. В реално изражение тя нараства с 28,8% на годишна база.

Фигура I.2. БДС по икономически сектори за периода 2017 – 2021 г., %

Източник: НСИ

По икономически сектори, БДС за 2021 г. се разпределя, както следва:

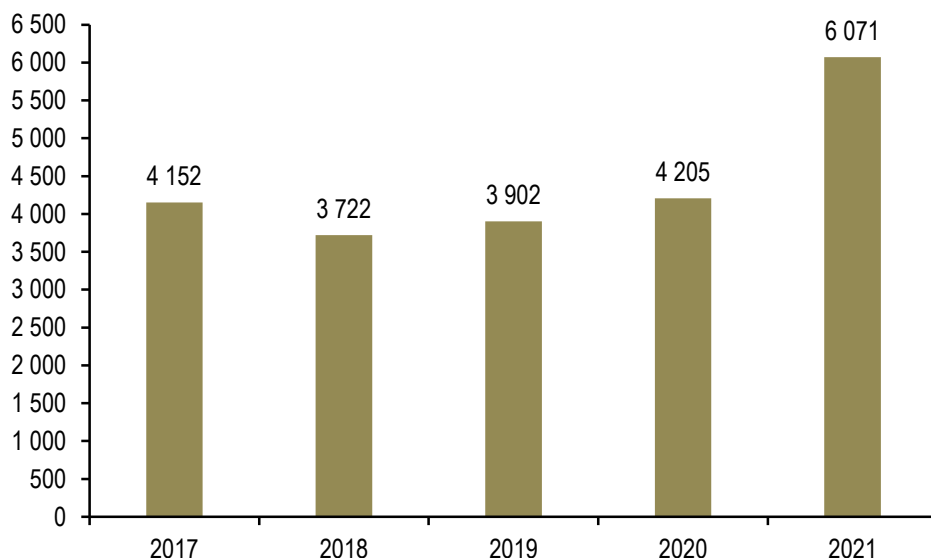
- Индустрия (включително строителство) – 23,8%;
- Услуги – 71,2% ;
- Аграрен (селско, горско и рибно стопанство) – 5,0%.

Делът на аграрния сектор в общата БДС нараства с 1,0 процентни пункта спрямо предходната

година.

Според сезонно изгладените данни на НСИ, през първото тримесечие на 2022 г. общата БДС за икономиката на страната нараства с 4,1% спрямо съответния период на 2021 г. в реално изражение, а през второто тримесечие - с 4,7%. По отношение на БДС, формирана от аграрния отрасъл, данните за първите две тримесемчия на 2022 г. сочат увеличение съответно с 3,6% и 1,3% на годишна база.

Фигура I.3. БДС от отрасъл „Селско, горско и рибно стопанство”, 2017 – 2021 г., млн. лева

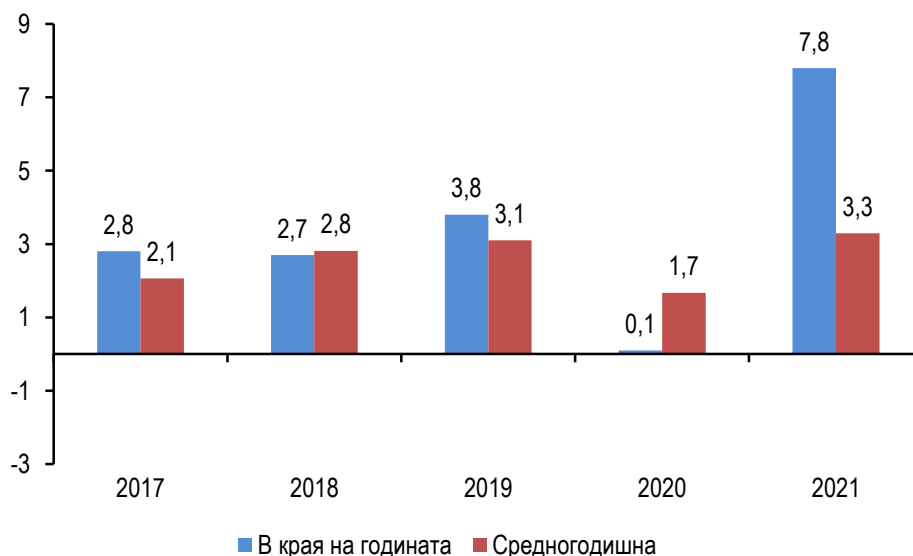

Източник: НСИ

Инфлация

Годишната инфлация за декември 2021 г. спрямо същия месец на 2020 г. е 7,8%, а средногодишната инфлация за 2021 г. е 3,3%. Към м. декември 2021 г. цените на хранителните стоки се покачват с 8,8% спрямо година по-рано, на нехранителните стоки – с 9,5%, на общественото хранене – с 6,8%, а на услугите – с 4,5%.

Фигура I.4. Инфлация, 2017 – 2021 г., %

Източник: НСИ

Заетост и безработица

По данни на НСИ, през 2021 г. общият брой на заетите лица в страната е 3 076,5 хиляди, или 52,3% от населението на 15 и повече навършени години.

Броят на заетите лица в сектор селско, горско и рибно стопанство е 193,6 хиляди, формирайки около 6,3% в структурата на заетостта по икономически дейности.

Средногодишният брой на безработните лица е 171,1 хиляди, а коефициентът на безработица – 5,3%.

По предварителни данни на НСИ, през 2021 г. средната годишна работна заплата на наетите по трудово и служебно правоотношение е 18 608 лева, което е с 1 921 лева или 11,5% повече спрямо предходната година. В сектор селско, горско и рибно стопанство е налице по-слабо увеличение на годишна база - с 9,5%, до средно 13 204 лева на лице.

Износ и внос

Според предварителни данни на БНБ за платежния баланс, през 2021 г. износът на България възлиза на 67 290 млн. лева (34 405 млн. евро) - с 26,2% над нивото от предходната година, като представлява 48,4% от БВП на страната. При вноса също се отчита ръст - с 27,7%, до 72 935 млн. лева (37 291 млн. евро) или 52,5% от БВП.

В резултат на по-значителното увеличение на вноса спрямо това при износа, през 2021 г. отрицателното търговско салдо за България нараства до 5 646 млн. лева (2 887 млн. евро), при дефицит от 3 796 млн. лева (1 941 млн. евро) за 2020 г.

Фигура 1.5. Износ, внос и търговски баланс за периода 2017 – 2021 г., млн. лева

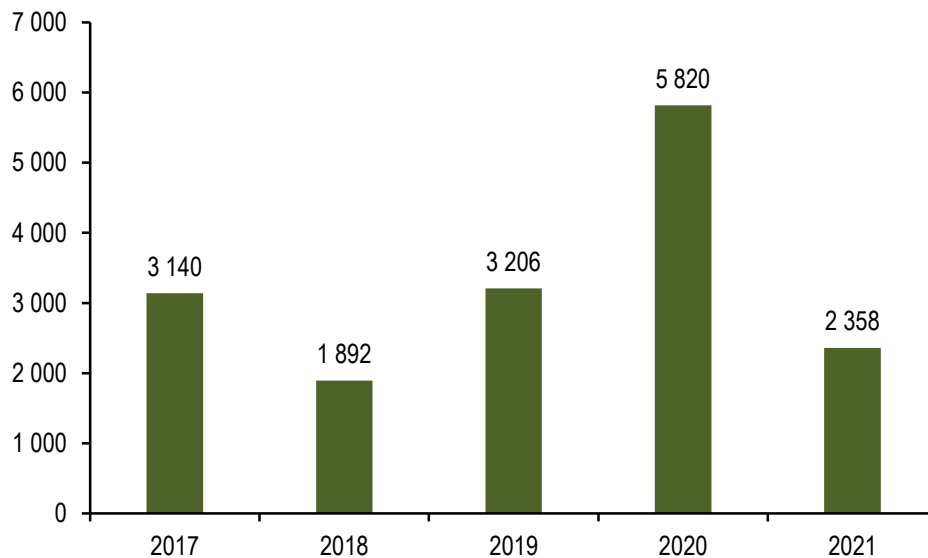

Източник: БНБ (предварителни данни за 2021 г.)

Преки чуждестранни инвестиции

По предварителни данни на БНБ, преките чуждестранни инвестиции в страната за 2021 г. възлизат на 2 358 млн. лева (1 205 млн. евро), като се свиват с 59,5% на годишна база. Преките инвестиции през годината представляват 1,7% от БВП, при 4,8% през 2020 г.

Фигура I.6. Преки чуждестранни инвестиции, 2017 – 2021 г., млн. лева

Източник: БНБ (предварителни данни за 2021 г.)

В рамките на 2021 г., най-много инвестиции са привлечени в секторите „Финансови и застрахователни дейности“ (1 009,9 млн. евро), „Създаване и разпространение на информация и творчески продукти; далекосъобщения“ (245,2 млн. евро) и „Професионални дейности и научни изследвания“ (208,1 млн. евро). Нетните чуждестранни инвестиции в селското, горско и рибно стопанство през годината са в размер на 5,4 млн. евро.

II. РАЗВИТИЕ НА АГРАРНИЯ ОТРАСЪЛ ПРЕЗ 2021 Г. И ПРОГНОЗИ ЗА 2022 Г.

1. Използване на земеделската земя и структури в земеделието

1.1. Използване на площите със селскостопанско предназначение

Площта със селскостопанско предназначение през 2021 г. е 5 227 350 ха, което представлява около 47% от територията на страната.

Таблица II.1. Обработваема земя, използвана земеделска площ и площ със селскостопанско предназначение за периода 2017 – 2021 г., ха

ЗАЕТОСТ	2017	2018	2019	2020	2021
пшеница	1 197 768	1 237 736	1 250 478	1 203 964	1 247 453
ечемик	138 122	115 773	112 264	131 340	139 109
ръж и тритикале	30 639	29 767	28 163	25 875	35 053
овес	19 730	16 886	13 866	11 386	10 421
царевица	461 085	478 357	641 555	642 373	633 735
други житни	19 600	24 641	26 352	22 757	21 903
слънчоглед	934 715	859 910	789 604	888 200	840 185
тютюн	10 506	8 668	4 849	5 440	3 015
индустриални маслодайни култури	181 067	203 397	158 305	120 055	142 838
други индустриални култури	58 848	46 640	57 878	65 209	64 261
картофи	12 909	14 611	11 177	11 524	12 363
грах, фасул, бакла, леща и други варива	78 389	103 445	42 167	24 989	30 584

ЗАЕТОСТ	2017	2018	2019	2020	2021
пресни зеленчуци	33 312	35 483	35 627	25 705	31 015
разсадници	///	///	///	///	///
едногодишни фуражни култури	17 705	18 152	13 859	8 345	8 115
ливади засети с бобови и житни треви	117 951	118 619	124 333	127 286	127 287
угар	159 959	149 683	149 636	161 565	137 707
оранжерии	1 520	1 606	1 503	1 502	1 704
ОБРАБОТВАЕМА ЗЕМЯ:	3 473 825	3 463 370	3 461 615	3 477 514	3 486 748
Семейни градини	15 258	14 836	14 636	14 231	13 728
овощни насаждения	84 320	88 829	90 221	91 339	90 261
лозя – чиста култура	53 251	53 787	53 005	51 356	50 252
смесени трайни насаждения	8 220	8 312	7 813	7 120	6 820
разсадници	2 304	2 100	1 699	1 703	1 709
Общо трайни насаждения:	148 094	153 029	152 738	151 518	149 042
Оранжерии	///	///	///	///	///
Постоянно затревени площи и ливади-овощни градини	1 392 352	1 399 041	1 408 481	1 403 988	1 397 079
ИЗПОЛЗВАНА ЗЕМЕДЕЛСКА ПЛОЩ:	5 029 529	5 030 276	5 037 470	5 047 252	5 046 597
Необработвана земя	194 873	195 918	185 455	180 651	180 753
ПЛОЩ СЪС СЕЛСКОСТОПАНСКО ПРЕДНАЗНАЧЕНИЕ:	5 224 402	5 226 194	5 222 925	5 227 902	5 227 350

Източник: ИЗМ, отдел „Агостатистика“

Използваната земеделска площ (ИЗП) се формира от обработваемата земя, трайните насаждения, разсадници, постоянно затревените площи и семейните градини. През 2021 г. тя е в размер на 5 046 597 ха – без съществена промяна спрямо предходната година, като представлява 45,5% от територията на страната.

В **обработваемата земя** се включват площите, при които се прилага сеитбооборот, временните ливади с житни и бобови треви, угарите и оранжерии. През 2021 г. обработваемата земя нараства с 0,3% на годишна база, до 3 486 748 ха или 69,1% от използваната земеделска площ.

Овощните насаждения през 2021 г. представляват 1,8% от ИЗП на страната, като площите, заети с тях са 90 261 ха или с 1,2% по-малко спрямо предходната година.

Лозя – чиста култура през 2021 г. има върху 50 252 ха, което е с 2,1% по-малко в сравнение с 2020 г. Делът на лозята от ИЗП на страната е 1%.

Необработваните земи включват както изоставени трайни насаждения, така и обработваема земя, които не са използвани за земеделско производство повече от пет години, но експлоатационното им възстановяване е възможно с минимални средства. През 2021 г. необработваните земи заемат 180 753 ха (около 1,6% от площта на страната) - с незначителните 0,06% над нивото от предходната година.

1.2. Използване на земеделските парцели

1.2.1. Система за идентификация на земеделските парцели

Системата за идентификация на земеделските парцели (СИЗП) е основна част на Интегрираната система за администриране и контрол, на базата на която става заявяването на площи за подпомагане и се осъществява контрол за допустимост за плащане на заявените площи. Поради това, данните в нея трябва да са максимално актуални и достоверни.

През 2021 и 2022 г. поддържането на данните в СИЗП обхваща следните дейности:

- Актуализация на цифровата ортофотокарта (ЦОФК) на страната по самолетно заснемане през 2021 г. е 30,64% (34 000 кв. км), а през 2022 г. се предвижда то да бъде 38,17% (42 363,18 кв. км). Актуализацията се извършва в рамките на сключен договор по реда на Закона за обществените поръчки с рег. № РД51-54 от 19.05.2020 г. за заснемане и изработване на ЦОФК в периода 2020-2022 г., с изпълнител „ЕВРО ГЕО СЕНС 2019“ ДЗЗД;
- Актуализация на физическите блокове по новата ЦОФК – граници, начин на трайно ползване, слой „Площи, допустими за подпомагане“ според промените, настъпили в ползването на земеделските площи и тяхното състояние;
- Извършване на теренни проверки, с използване на GNSS-устройства, за измерване и заснемане на проверяваните физически блокове, в които са заявени за подпомагане площи извън границите на блока или извън слоя „Площи, допустими за подпомагане“ (16 207 физически блока с обща площ 415 478,17 ха за 2021 г);
- Отразяване констатациите и измерванията от теренните проверки в базите данни на СИЗП;
- Отразяване констатациите от проверките на място, извършени от дирекция „Технически инспекторат“ на Разплащателната агенция в базите данни на СИЗП;
- Актуализация на специализиран слой „Временно затревени площи“, който се използва при калкулациите на зелените плащания;
- Актуализация на специализиран слой „Екологично насочени площи“, съдържащ ландшафтни елементи в обработваемите земи за нуждите на зелените плащания;
- Извършване на качествен контрол на данните в СИЗП и изготвяне на годишния доклад за състоянието на СИЗП до Европейската комисия;
- Актуализираните физически блокове и слой „Площи, допустими за подпомагане“ се използват при извършване на административни проверки за определяне на плащанията на площ;
- Актуализация на специализиран слой „Постоянно затревени площи“ чрез издаване на заповеди по индивидуални заявления.

1.3. Регистрация на земеделски стопани

Регистърът на земеделските стопани съгласно Наредба № 3 от 1999 г. служи за набиране на информация за земеделските стопани и за дейността им, с цел подпомагане на земеделието и развитието на селските райони.

Дейността по поддържане на регистъра на земеделските стопани обхваща регистрация на нови земеделски стопани, пререгистрация и актуализиране на данните за вече регистрирани такива, както и отписване на земеделски стопани при прекратяване на дейността им.

През 2020/2021 стопанска година общият брой на регистрираните земеделските стопани е 76 965, а през 2021/2022 стопанска година (към м. юни 2022 г.) - 71 947.

Таблица II.2. Земеделски стопани, регистрирани по реда на Наредба № 3/1999 г.

	2015/2016	2016/2017	2017/2018	2018/2019	2019/2020	2020/2021	2021/2022*
Общ брой регистрирани земеделски стопани	98 303	96 476	93 023	88 162	80 905	76 965	71 947

Източник: МЗМ, ДИЗП

*Данни към м. юни 2022 г.

1.4. Участие на Държавния поземлен фонд (ДПФ) в поземлените отношения в България

1.4.1. Предоставяне на имоти от ДПФ под наем или аренда

Земеделските земи от ДПФ се предоставят за ползване под наем и аренда чрез търг съгласно

разпоредбите на Закона за собствеността и ползването на земеделските земи (ЗСПЗЗ) и Правилника за прилагане на ЗСПЗЗ. Към 2021 г. общият размер на предоставените под наем или аренда земеделски имоти от ДПФ на физически и юридически лица възлиза на 107 379 ха.

През 2021 г., на основание разпоредбите на чл. 24а, ал. 1 от ЗСПЗЗ и чл. 47б, ал. 1 от ППЗСПЗЗ, са проведени търгове за отдаване под наем и аренда на свободните земеделските земи от ДПФ в страната за стопанската 2021/2022 година. От обявените 44 051 ха свободни земеделски земи, са спечелени 19 035 ха, като са сключени общо 929 договора за отдаване под наем/аренда.

1.4.2. Разпределение на пасища, мери и ливади от държавен и общински поземлен фонд по реда на чл. 37 и от ЗСПЗЗ

Пасищата, мерите и ливадите от държавния и общинския поземлен фонд се отдават под наем или аренда на собственици или ползватели на животновъдни обекти с пасищни селскостопански животни, регистрирани в Интегрираната информационна система на БАБХ, съобразно броя и вида на регистрираните животни, по цени, определени по пазарен механизъм.

Определените за стопанската 2021/2022 година площи от общинския поземлен фонд (ОПФ) са 105 661 ха за общо ползване и 351 142 ха за индивидуално ползване. Подадените заявления за разпределение са 4 828 броя за 142 040 ха, като са разпределени за общо ползване 60 399 ха, за индивидуално ползване 104 992 ха пасища, мери и ливади. Обявените със заповед на министъра на земеделието пасища, мери и ливади от ДПФ възлизат на 28 662 ха. Подадени са 329 броя заявления за 24 441 ха, разпределени са 5 986 ха. Сключените договори за ползване, след разпределение на ОПФ, са 3 847 броя за 57 522 ха, за ДПФ 114 броя за 2 670 ха. Проведените тръжни процедури и сключени едногодишни договори за наем за имоти от ОПФ са 674 броя за 11 189 ха, за ДПФ - 235 броя за 5 998 ха.

1.4.3. Учредяване на ограничени вещни права върху земи от ДПФ

През 2021 г. са разгледани над 80 искания от кметове на общини, юридически и физически лица, във връзка с инвестиционни намерения за изграждане или разширение на площадкови и/или линейни обекти, с които се засягат земи, собственост на ДПФ. На основание чл. 24в от ЗСПЗЗ са изготвени 32 броя предварителни съгласия за възлагане изработването на подробен устройствен план за проектиране на площадки и трасета, във връзка с изграждане на водопроводни и канализационни мрежи, трасета на електропроводи и елементи на техническата инфраструктура.

Сключени са 13 договора за учредяване на ограничени вещни права върху земи от държавния поземлен фонд на основание чл. 24, ал. 1 от ЗСПЗЗ, чл. 47, ал. 20, ал. 21 и ал. 24 от ППЗСПЗЗ.

1.5. Комасация (уедряване) на земеделските земи

Открити са процедури за уедряване на земеделските земи в 15 землища на територията на страната - с. Николаево, общ. Плевен, обл. Плевен; с. Сухиндол, общ. Сухиндол, обл. Велико Търново; с. Факия, общ. Средец, обл. Бургас; с. Асеново, община Стражица, обл. Велико Търново; с. Ленково, общ. Гулянци, обл. Плевен; гр. Угърчин, общ. Угърчин, обл. Ловеч; с. Радювене, общ. Ловеч, обл. Ловеч; с. Долно Ябълково, общ. Средец, обл. Бургас; с. Горно Абланово, общ. Борово, обл. Русе; с. Горско Сливово, общ. Летница, обл. Ловеч; с. Жребино, общ. Елхово, обл. Ямбол; с. Лалково, общ. Елхово, обл. Ямбол; с. Марково, общ. Каспичан, обл. Шумен; гр. Стражица, общ. Стражица, обл. Велико Търново; с. Стрелец, общ. Горна Оряховица, обл. Велико Търново, като заявленията обхващат около 10 000 ха.

1.6. Дейности по опазване на земеделските земи

През 2021 г. Комисията за земеделските земи е разгледала общо 804 предложения за промяна на предназначението на земеделските земи, като са постановени решения за площ от общо 851 ха.

Комисиите към Областните дирекции „Земеделие“ са разгледали общо 1 331 предложения за промяна на предназначението на земеделските земи, като са постановени решения за площ от общо 440 ха.

Процедурата за промяна на предназначението на земеделската земя за неземеделски нужди по реда на Закона за опазване на земеделските земи (ЗОЗЗ) е двуетапна и включва: първи етап – утвърждаване на площадка за проектиране и втори етап – промяна на предназначението на земеделската земя. Задължителен документ още за първия етап е наличието на влязло в сила решение или становище, издадено по реда на глава шеста от Закона за опазване на околната среда и по чл. 31 от Закона за биологичното разнообразие от съответната Регионална инспекция по околна среда и водите (РИОСВ) – изискване на чл. 21, ал. 1 от ЗОЗЗ и чл. 30, ал. 1, т. 6 от Правилника за прилагане на ЗОЗЗ. Комисиите по чл. 17, ал. 1 от ЗОЗЗ не утвърждават площадки и не променят предназначението на земеделската земя ако е налице становище, издадено от РИОСВ/МОСВ, в което е записано, че с изграждането на обекта ще има неблагоприятно последствие върху видове и хабитати.

В рамките на годината не са определяни нови площи за рекултивация. Не са приемани рекултивирани терени, които да се причислят към земи за земеделско ползване.

2. Икономически и производствени резултати през 2021 г. и прогнозни данни за 2022 г.

2.1. Икономически сметки за селското стопанство за 2021 г.

Таблица II.3. Основни икономически показатели за селското стопанство за периода 2019 – 2021 г., млн. лева

	Показатели	2019	Изменение 2020/2019 %	2020	Изменение 2021/2020 %	2021
1	Стойност на продукцията от растениевъдството и животновъдството (по цени на производител*), в т.ч.:	7 628,0	-6,5%	7 131,9	40,6%	10 027,1
1.1	Продукция от растениевъдството	5 760,9	-9,5%	5 212,4	55,2%	8 088,6
1.2	Продукция от животновъдството	1 867,1	2,8%	1 919,5	1,0%	1 938,5
2	Селскостопански услуги	492,2	-6,1%	462,0	18,2%	546,3
3	Неселскостопански неотделими второстепенни дейности	198,9	2,6%	204,1	-0,9%	202,3
4	Стойност на брутната продукция от отрасъл Селско стопанство (по цени на производител*) ($p_4 = p_{1.1} + p_{1.2} + p_2 + p_3$)	8 319,1	-6,3%	7 798,0	38,2%	10 775,7
5	Стойност на крайната продукция от отрасъл Селско стопанство (по базисни цени**)	8 234,8	-4,5%	7 866,1	37,0%	10 776,2
6	Междинно потребление (без вътрешни обороти)	4 777,4	-6,9%	4 446,6	26,2%	5 612,8
7	Брутна добавена стойност по базисни цени	3 457,4	-1,1%	3 419,5	51,0%	5 163,4

Източник: НСИ

* Цени на производител - цени, невключващи субсидии по продукти

** Базисни цени – цени, включващи субсидии по продукти

2.1.1. Стойност на брутната продукция от отрасъл „Селско стопанство“

Стойността на брутната продукция от отрасъл Селско стопанство за 2021 г. по текущи цени на производител (по окончателни данни) възлиза на 10 775,7 млн. лева, като отбелязва сериозен ръст от 38,2% спрямо предходната година. Тя се формира от стойността на:

- Продукцията от растениевъдството – 8 088,6 млн. лева (с дял 75,1%);
- Продукцията от животновъдството – 1 938,5 млн. лева (с дял от 18,0%);
- Селскостопанските услуги – 546,3 млн. лева (с дял от 5,1%);
- Продукцията от неотделими второстепенни дейности – 202,3 млн. лева (с дял от 1,9%).

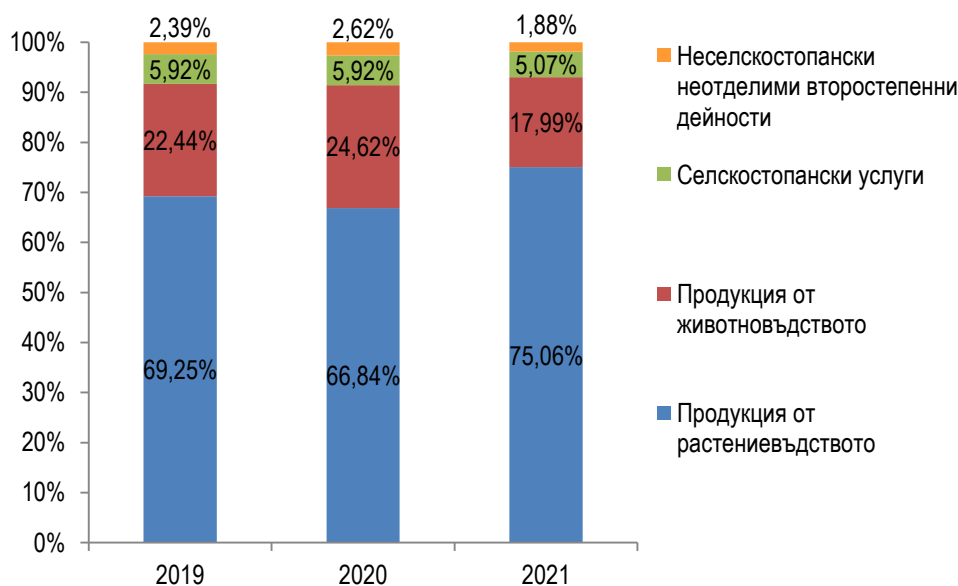
Най-голям принос за увеличение на стойността на брутната продукция от отрасъла има повишението на продукцията от подотрасъл Растениевъдство (с 2 876,2 млн. лева или с 55,2% спрямо предходната година). Нараства и стойността на продукцията от подотрасъл Животновъдство (с 19,0 млн. лева или 1,0%) и селскостопански услуги (с 84,3 млн. лева или 18,2%). Единствено при неселскостопанските неотделими второстепенни дейности се наблюдава леко намаление (с под 1% на годишна база).

Всички основни направления на растениевъдния подотрасъл отбелязват увеличение на производствената стойност спрямо предходната 2020 г. – зърнопроизводство (с 1 846,2 млн. лева или с 68,7%), производство на технически култури (с 926,6 млн. лв. или с 56,5%), производство на зеленчуци (със 34,6 млн. лева или 10,1%), производство на плодове (с 32,0 млн. лева или 10,9%).

В подотрасъл Животновъдство е налице ръст на годишна база при стойността на производството на едър рогат добитък – с 5,9% (9,6 млн. лева), производството на яйца – с 4,8% (10,5 млн. лева) и производството на мляко – с 0,6% (4,2 млн. лева). Спад се регистрира при стойността на продукцията от свиневъдството – с 10,1% (32,3 млн. лева) и дребния рогат добитък – със 7,2% (10,6 млн. лева).

Общият размер на реализираните посредством продажби селскостопански стоки (продукти от растениевъдството и животновъдството) през 2021 г. възлиза на 8 872,0 млн. лева или 82,3% от брутната продукция от отрасъл Селско стопанство (Приложение 1). Продадената растениевъдна продукция през годината е на стойност 7 324,5 млн. лева (68,0% от брутната продукция), а продадената животновъдна продукция – на стойност 1547,5 млн. лева (14,4% от брутната продукция). Извън отрасъла е реализирана растениевъдна и животновъдна продукция за 8 227,4 млн. лева (в т.ч. износ), а в рамките на продажби между селскостопанските предприятия – за 644,6 млн. лева.

Фигура II.1. Структура на стойността на брутната продукция от отрасъл Селско стопанство за периода 2019 – 2021 г., %

Източник: изчисления на МЗм по данни на НСИ

Селскостопанските единици са употребили с производствена цел произведени през годината селскостопански продукти (семена, посадъчен материал, фуражи и др.) на стойност 625,7 млн. лева (5,8% от брутната продукция).

За самопотребление в стопанствата е използвана селскостопанска продукция - основно преработени в стопанството селскостопански продукти, на стойност 277,8 млн. лева (2,6% от брутната продукция).

Произведените стоки - основен капитал за собствена сметка (производство на продуктивни животни), са на стойност 141,7 млн. лева (1,3% от брутната продукция).

2.1.2. Стойност на крайната продукция

По окончателни данни стойността на крайната продукция от селското стопанство (стойност на продукцията след приспадане на вътрешните обороти) по базисни цени (цени с включени субсидии по продукти) за 2021 г. възлиза на 10 776,2 млн. лева и отбелязва увеличение с 37,0% (с 2910,1 млн. лева) спрямо предходната година (Приложения 4 и 5).

Структурата на крайната продукция в селското стопанство за 2021 г. запазва формираните съотношения между направленията на отрасъла, очертани при стойността на брутната продукция. И при крайната продукция най-голям е относителният дял на продукцията от растениевъдството – 74,8%. За 2021 г. относителният дял на продукцията от животновъдството е 18,2%, на селскостопанските услуги – 5,1% и на продукцията от неотделимите неселскостопански второстепенни дейности – 1,9%.

С най-голям дял в стойността на крайната продукция от отрасъла остават зърнените и маслодайните култури. Двете групи култури заедно (съответно зърнените - на стойност 4 429,3 млн. лева и маслодайните – 2 312,8 млн. лева) формират 62,6% от стойността на продукцията от отрасъл Селско стопанство през 2021 г.

Най-голям принос за формирането на крайната продукция от отрасъла през 2021 г. имат следните растениевъдни продукти:

- Мека пшеница – дял от 25,4% с 2 741,0 млн. лева;

Стойността на продукцията отбелязва ръст от 85,9% спрямо предходната година, поради значителното увеличение на физическия обем с 52,8% и повишението на цените с 21,6%;

- Слънчоглед – дял от 18,3% с 1 974,4 млн. лева;

Физическият обем на производството от слънчоглед се увеличава с 15,3% на годишна база. В стойностно изражение поднаправлението отбелязва ръст от 58,6%, повлиян от нарастването както на физическия обем, така и на цените (с 37,6%) спрямо предходната година;

- Царевица за зърно – дял от 12,6% с 1 358,4 млн. лева;

При царевицата за зърно също е налице нарастване на стойността на крайната продукция на годишна база - с 52,0%, обусловено от увеличението на физическия обем (с 14,0%) и на цените (с 33,3%);

- Рапица и репица – дял от 3,1% с 334,3 млн. лева.

Стойността на продукцията от това производствено направление се увеличава чувствително – със 72,8% спрямо предходната година, в резултат от паралелното нарастване както на физическия обем на продукцията (с 31,6%), така и на цените (с 31,3%).

През 2021 г. сектор Плодове и зеленчуци (в т. ч. картофопроизводство и лозя) създава продукция на стойност 851,0 млн. лева, със 7,3% повече спрямо предходната година. Секторът формира дял от 7,9% в стойността на крайната продукция. Производството на зеленчуци (в т.ч. картофи) е в размер на 489,8 млн. лева (дял от 4,5% в стойността на крайната продукция), а на плодове - в размер на 361,2 млн. лева (дял от 3,4%). Крайната продукция от подсектор Плодове нараства с 8,0% в стойностно изражение, а от подсектор Зеленчуци (в т.ч. картофи) - с 6,7%.

При плодовете се наблюдава нарастване на физическия обем при почти всички производствени поднаправления. Налице е намаление на обема на продукцията при прасковите (със 7,2%), който е съпроводен от значителен ръст на цените (с 93%), което води до положително изменение на стойността на продукцията на годишна база със 79,0%. При зеленчуците се регистрира увеличение на физическия обем на продукцията при всички поднаправления. Цените на зеленчуците, освен при домати, намаляват на годишна база, което е възпиращ фактор за по-съществен ръст на

стойността на продукцията от подсектора.

Стойността на крайната продукция от подотрасъл Животновъдство за 2021 г. се запазва на нивото от предходната година, възлизайки на 1 962,6 млн. лева. Не се наблюдава промяна на физическия обем на продукцията от отрасъла. Налице е известен ръст на цените на продуктите от животновъдството – най-вече при яйцата - с 8,7%, млякото - с 5,2% и дребния рогат добитък – с 3,8%.

Направленията от животновъдния подотрасъл, които имат най-голям принос в общата стойност на крайната продукция от отрасъл Селско стопанство през 2021 г., са:

- Производство на мляко – дял от 6,8% със 729,7 млн. лева.

При производството на мляко на годишна база се наблюдава намаление с 0,5% в стойностно изражение – резултат от свиване на физическия обем с 5,4%, което не се компенсира от нарасналите цени.

- Птици – дял от 2,7% с 293,5 млн. лева

При птицевъдството се наблюдава увеличение спрямо предходната година както на физическия обем, така и на цените. Като резултат, в стойностно изражение продукцията нараства с 5,1%.

- Свиневъдство – дял от 2,7% с 287,2 млн. лева

Стойността на продукцията от свиневъдството намалява с 10,1% на годишна база, под влияние на понижението на цените (с 18,4%) въпреки ръста на физическия обем (от 10,2%).

- Говедовъдство (едър рогат добитък) – дял от 1,8% със 198,8 млн. лева.

За 2021 г. подсекторът регистрира ръст от 5,2% на годишна база, в резултат от нарастване както на физическия обем (с 3,9%), така и на цените (с 1,3%).

- Овцевъдство и козевъдство – дял от 1,7% със 186,6 млн. лева

Физическият обем на продукцията от подсектора отбелязва спад (с 10,4%). При цените се наблюдава увеличение с 3,8%. Така, продукцията в стойностно изражение намалява с 6,9% на годишна база.

- Производство на яйца – дял от 1,7% със 181,9 млн. лева (ръст от 2,9%).

Физическият обем на продукцията намалява с 5,3% спрямо предходната година. Въпреки това, в стойностно изражение производственото поднаправление отбелязва увеличение с 2,9%, поради нарастване на цените (с 8,7%).

2.1.3. Междинно потребление

Междинното потребление, използвано за създаването на крайната продукция в отрасъла през 2021 г., възлиза на 5 612,8 млн. лева, като отбелязва увеличение с 26,2% на годишна база (Приложения 3 и 4).

Най-голям дял в неговата структура заемат разходите за фуражи – 21,2% (1 190,7 млн. лева) и за горива и масла – 21,2% (1 191,1 млн. лева), следвани от разходите за торове и почвени подобрители – 13,2% (741,6 млн. лева), селскостопанските услуги – 9,7% (546,3 млн. лева), разходите за поддръжка и ремонт на машини и дребен инвентар – 7,0% (391,6 млн. лева).

В сравнение с предходната година е налице ръст при всички елементи на междинното потребление, с изключение на ветеринарните разходи. Най-голямо е увеличението на разходите за торове и почвени подобрители – с 63,0% (286,6 млн. лева), разходите за горива и масла (горива, ел. енергия, др.) – с 31,3% (283,6 млн. лева), разходите за фуражи – с 29,6% (272,3 млн. лева). Ветеринарните разходи се запазват на нивото от предходната година.

През 2021 г. междинното потребление представлява 52,1% от стойността на продукцията, или 100 единици крайна продукция са създадени с използването на 52,1 единици междинно потребление.

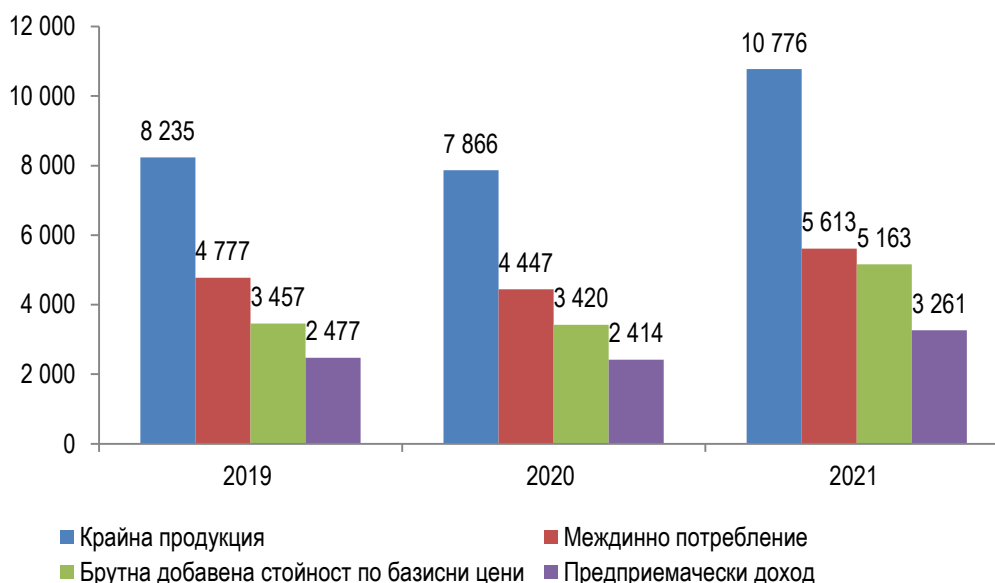
2.1.4. Брутна добавена стойност

Брутната добавена стойност, създадена в селското стопанство през 2021 г., е в размер на 5 163,4 млн. лева (по базисни цени), като нараства с 51,0% (с 1 743,9 млн. лева) на годишна база (Приложения 4 и 5).

2.1.5. Предприемачески доход

За 2021 г. предприемаческият доход в отрасъла възлиза на 3 260,8 млн. лева, с 35,1% над нивото от предходната година (Приложение 4).

Фигура II.2. Основни икономически показатели за отрасъл Селско стопанство за периода 2019 – 2021 г., млн. лева

Източник: НСИ

2.2. Производствени резултати в растениевъдството

Агрометеорологичните условия през 2021 г. се характеризират с повишена динамика, с периоди на краткотрайни застудявания и наднормени температури.

Продължителната суша в края на лятото на предходната 2020 г. възпрепятства навременното провеждане на сезонните почвообработки, поради което в някои части на страната сеитбата на зимната рапица бе отложена за октомври, след агротехническите срокове. Това доведе до по-късно поникване и невъзможност за добро презимуване на растенията, вследствие на което са регистрирани щети от измръзване при рапицата.

В част от полските райони в началото на пролетта се създадоха условия за образуване на слани. Отчетени са сериозни щети по раноцъфтящите костилкови овощни видове (кайсии, череши и др.).

Падналите градушки, придружени с интензивни валежи, през месеците май, юни и края на август нанесоха сериозни щети по земеделските култури.

Екстремно високите температури през месец август доведоха до скъсяване на междуфазните периоди в развитието на късните пролетни култури. При част от по-късните хибриди царевица задълбочилият се дефицит на почвена влага през първата половина на август бе причина за преждевременното пожълтяване и изсъхване на листната маса.

Част от посевите бяха силажирани преди да приключат репродуктивния стадий от развитието си.

През септември агрометеорологичните условия се определяха от относително сухо време и температури близки до климатичните норми за края на лятото и началото на есента. Продължилата в края на лятото и началото на есента суша възпрепятства и провеждането на предсеитбените обработки на площите, предвидени за засяване с есенни култури. По тази причина на много места в страната бяха пропуснати агротехническите срокове при сеитбата на зимната рапица.

В началото на октомври на отделни места в Западна България и във високите полета (Видин, Кнежа, Кюстендил, Драгоман, Казанлък) бяха регистрирани минимални температури от порядъка на 0-1°C и повреди по неприбраната зеленчукова реколта подлежаща на осланяване (домати и пипер). След продължителното засушаване падналите повсеместни, наднормени, валежи в края на първото и през второто десетдневие на октомври преовлажниха и наводниха земеделски площи. На места в Горнотракийската низина (района на Пловдив) бяха регистрирани валежи 3-4 пъти над нормата за октомври, които поставиха под вода част от зеленчуковите култури (зеле, карфиол, броколи, китайско зеле) от есенното производство. През октомври вегетационните процеси при малкото засети площи със зимни житни култури се осъществяваха със забавени темпове.

Обстановка през зимните месеци на 2021 г. беше динамична – редуваха се периоди на ниски температури, последвани от повишаване на температурите, в съчетание с наднормени валежи, довели до преовлажняване на много места в страната.

Отчетените щети върху земеделските култури през 2021 г. са причинени от следните неблагоприятни климатични събития: измръзване/слана, буря/проливен/непрекъснат дъжд с ураганен вятър, наводнение, градушка и суша/засушаване.

2.2.1. Зърнопроизводство

Като цяло, през 2021 г. се наблюдава ръст на производството на основните зърнени култури в страната спрямо предходната година (с изключение на овеса и ориза), основно вследствие на получените по-високи средни добиви от декар.

Таблица II.4. Производство на зърнени култури от реколти `2020 и `2021

Култура	Реколтирани площи (ха)			Среден добив (тона/ха)			Производство (тона)		
	2020	2021	Изм. 2021/2020	2020	2021	Изм. 2021/2020	2020	2021	Изм. 2021/2020
Пшеница	1 200 175	1 206 187	0,5%	3,93	5,90	50,4%	4 710 993	7 119 474	51,1%
Ръж	5 352	7 633	42,6%	1,84	2,17	18,3%	9 823	16 567	68,7%
Тритикале	13 559	15 939	17,6%	2,95	3,28	10,9%	40 049	52 206	30,4%
Ечемик	130 757	126 310	-3,4%	4,20	5,41	28,9%	549 079	683 406	24,5%
Овес	13 397	9 937	-25,8%	2,27	2,37	4,5%	30 426	23 579	-22,5%
Царевица за зърно	581 532	573 023	-1,5%	5,11	5,89	15,4%	2 969 210	3 376 278	13,7%
Ориз	12 349	12 053	-2,4%	5,72	4,86	-15,1%	70 597	58 526	-17,1%

Източник: МЗМ, отдел "Агостатистика"

Пшеница

Производството на пшеница през 2021 г. достига рекордните 7 119,5 хил. тона – с 51,1% повече спрямо 2020 г., което се дължи на благоприятните климатични условия в процеса на развитие на културата, довели до значително повишение на средния добив (с 50,4%). Площите, засети с пшеница реколта `2021 са без съществена промяна на годишна база – 1 208 457 ха, като от тях са реколтирани 1 206 187 ха (99,8%). Относителният дял на реколтираните площи с пшеница от общо реколтираните площи със зърнено-житни култури за производство на зърно е 61,7%.

С най-голям дял от реколтираните площи с пшеница е Северозападният район – 22,9%, следван от Североизточния с 22,1% и Югоизточния с 20,8%.

По данни от анкета БАНСИК на отдел „Агростатистика“, през 2021 г. отглеждане на пшеница след пшеница има върху 5,8% от площите, при 6,5% през предходната година. Върху около 93,5% от площите с пшеница реколта `2021 е извършено добро сеитбообращение. След окопни култури са засети 78,3% от площите с пшеница, при 74,4% през 2020 г. В сеитбообращението на пшеница през 2021 г. са включени 1,9% угари.

Ръж и тритикале

Произведеното зърно от ръж реколта `2021 е с 68,7% над нивото от предходната година, в резултат на съчетание от по-голям размер реколтирани площи (с 42,6%) и по-висок среден добив (с 18,3%).

Реколтираните площи с тритикале през 2021 г. нарастват със 17,6% спрямо 2020 г., а средният добив – с 10,9%. Така, производството на тритикале достига 52,2 хил. тона – с 30,4% повече на годишна база.

Най-много реколтирани площи с ръж се наблюдават в Югозападния район – 2 504 ха, а с тритикале – в Южен централен район – 7 154 ха.

Ечемик

През 2021 г. в страната са произведени 683,4 хил. тона ечемик. Това представлява ръст от 24,5% спрямо предходната година, като по-високият среден добив с 28,9% компенсира намалението на реколтираните площи с 3,4%.

Най-много площи с ечемик през годината има в Югоизточния район (30,8% от общия размер на реколтираните площи в страната), следван от Североизточния район (23,2%).

От гледна точка на предшествениците, добро сеитбообращение е направено върху около 77,8% от площите с ечемик през 2021 г. Най-висок отново е делът на слънчогледа – 43,1%. Угарите, включени в сеитбообращение с ечемика през 2021 г. са 2,3%. Около 61% от площите с ечемик са засети след окопни култури.

Овес

Производството на овес бележи спад от 22,5% спрямо 2020 г., до 23,6 хил. тона, вследствие на намаления размер на реколтираните площи. Средният добив нараства с 4,5% спрямо предходната година. Най-много площи с овес са реколтирани в Югозападния район (28,9% от общо реколтираните площи в страната).

Царевица за зърно

Полученото зърно от царевица през 2021 г. нараства с 13,7% спрямо предходната година, до 3 376,3 хил. тона. Това се дължи на по-високия среден добив (с 15,4%), въпреки незначителното понижение на реколтираните площи.

Засетите площи с царевица за зърно през 2021 г. са 579 613 ха, което е с 1,2% под нивото от 2020 г. От тях са реколтирани 573 023 ха (98,9%) – с 1,5% по-малко спрямо предходната година.

С най-голям дял в общо реколтираните площи с царевица през годината е Северозападният район (35,8%), следван от Северен централен (31,6%) и Североизточен (25,9%).

Подобно на предходни години, при царевицата най-голям е делът на предшественик пшеница – 55,5%. Делът на ечемика, включен в сеитбообращението на царевицата, е 4,7%.

Ориз

През 2021 г. в страната са произведени 58,5 хил. тона оризова арпа - със 17,1% по-малко спрямо предходната година. Наблюдава се намаление както на реколтираните площи (с 2,4%), така и

на средния добив (с 15,1%).

2.2.2. Маслодайни култури

Основните маслодайни култури, които се отглеждат у нас, са слънчогледът и зимната маслодайна рапица.

Таблица II.5. Производство на маслодайни култури от реколти `2020 и `2021

Култура	Реколтирани площи (ха)			Среден добив (тона/ха)			Производство (тона)		
	2020	2021	Изм. 2021/2020	2020	2021	Изм. 2021/2020	2020	2021	Изм. 2021/2020
Слънчоглед	821 922	836 469	1,8%	2,09	2,38	13,6%	1 720 299	1 989 068	15,6%
Рапица	119 137	130 809	9,8%	2,32	2,85	22,4%	276 846	372 116	34,4%

Източник: МЗМ, отдел "Агростатистика"

Слънчоглед

Продукцията от слънчоглед през 2021 г. възлиза на 1 989,1 хил. тона. Количеството е с 15,6% над нивото от предходната година, като се отчита увеличение както на реколтираните площи – с 1,8%, така и на средния добив – с 13,6%. Засетите площи със слънчоглед през годината са 839 314 ха – с 1,8% повече на годишна база.

Площите със слънчоглед в Северозападния район представляват 24,8% от общо реколтираните площи в страната през 2021 г. Следва Североизточният район с 23,4%.

Най-голям е делът на слънчогледа, разположен върху предшественик пшеница – 65,9% Ечемикът, включен в сеитбообращението на слънчогледа през годината, е 6,7%.

Рапица

През 2021 г. в страната са произведени 372,1 хил. тона рапица, което е с 34,4% повече спрямо 2020 г. Засетите площи с рапица през 2021 г. са 131 334 ха, като от тях са реколтирани 130 809 ха – увеличение с 9,8% спрямо предходната година. При средния добив също се отчита ръст на годишна база – с 22,4%.

2.2.3. Мониторинг на пазара на зърно

През 2021 г. се наблюдава увеличение на общия капацитет за съхранение на зърно в България.

В рамките на годината е актуализиран Регистърът на обектите за съхранение на зърно в страната, като са вписани 50 броя нови обекти за съхранение на зърно, направена е промяна в обстоятелствата на 96 броя от вписаните обекти и са заличени 15 броя. Към 31.12.2021 г. активните обекти за съхранение на зърно са общо 4 153 броя, с капацитет от 17 081 944 тона.

2.2.4. Окачествяване на реколта `2021

С цел извършване на представително окачествяване на ечемик, пшеница, царевича, слънчоглед и оризова арпа от реколта `2021 са взети и анализирани 3 126 броя проби от 4 718 715 тона от добитото количество зърно.

Окачествяване на пшеница от реколта `2021

Крайните резултати от окачествяването показват, че 49,4% от произведената през 2021 г. пшеница е с млевни и хлебопекарни качества, които отговарят на изискванията на търговци и преработватели.

Разпределението на зърното по групи е както следва:

- Първа група – 3,4%, при 5,6% за 2020 г.;
- Втора група – 7,3%, при 11,6% за 2020 г.;

- Втора Б група – 38,7%, при 38,7% за 2020 г.;
- Трета група – 50,6%, при 43,8% за 2020 г.

Средните стойности на основните показатели, които определят качествената характеристика на зърното от реколта `2021 за страната са:

- съдържание на влага: $11,1\% \pm 0,6\%$, при $11,4\% \pm 0,5\%$ за 2020 г.;
- хектолитрова маса: $76,6 \text{ kg}/100 \text{ dm}^3 \pm 2,4 \text{ kg}/100 \text{ dm}^3$, при $75,8 \text{ kg}/100 \text{ dm}^3 \pm 3,20 \text{ kg}/100 \text{ dm}^3$ за 2020 г.;
- добив на мокър глутен: $23,1\% \pm 3,2\%$, при $26,3\% \pm 4,6\%$ за 2020 г.;
- отпускане на глутена: $7,1 \text{ мм} \pm 1,5 \text{ мм}$, при $7,5 \text{ мм} \pm 1,7 \text{ мм}$ за 2020 г.;
- число на хлебопекарна сила: $54,8 \text{ усл. ед.} \pm 5,2 \text{ усл. ед.}$, при $58,5 \text{ усл. ед.} \pm 6,9 \text{ усл. ед.}$ за 2020 г.;
- съдържание на протеин: $11,7\% \text{ с.в.} \pm 1,2\% \text{ с.в.}$, при $13,1\% \text{ с.в.} \pm 1,8\% \text{ с.в.}$ за 2020 г.;
- число на падане: $353,0 \text{ сек.} \pm 40,7 \text{ сек.}$, при $348,7 \text{ сек.} \pm 46,9 \text{ сек.}$ за 2020 г.

Окачествяване на ечемик от реколта `2021

Получените крайни резултати показват, че 78,4% от добития през 2021 г. ечемик е пивоварен, а 21,6% - фуражен. Сравнявайки с предходната година се наблюдава увеличение на дела на пивоварния ечемик с 15,3 процентни пункта.

Средните стойности на основните качествени показатели на ечемика от реколта `2021 са както следва:

- съдържание на белтъчни вещества: $11,2\% \pm 0,7\%$, при $12,0\% \pm 0,9\%$ за 2020 г.;
- хектолитрова маса: $62,4 \text{ кг}/100 \text{ dm}^3 \pm 2,4 \text{ кг}/100 \text{ dm}^3$, при $62,8 \text{ кг}/100 \text{ dm}^3 \pm 2,3 \text{ кг}/100 \text{ dm}^3$ за 2020 г.;
- изравненост на партидите: $85,8\% \pm 7,8\%$, при $82,8\% \pm 7,7\%$ за 2020 г.;
- влажност: $11,6\% \pm 0,8\%$, при $11,8\% \pm 0,5\%$ за 2020 г.;
- културни примеси: $1,7\% \pm 1,8\%$, при $1,6\% \pm 1,3\%$ за 2020 г.;
- чужди примеси: $1,1\% \pm 0,9\%$, при $1,1\% \pm 1,0\%$ за 2020 г.

Окачествяване на слънчоглед от реколта `2021

През 2021 г. е висок делът на партидата слънчоглед с високи технологични качества. Предвид това, че при отклонение от базисните норми при примесите задължително се извършва рефакция, а при влагата - съответно бонификация, то получените резултати показват, че 88,3% от анализирания слънчогледово зърно отговарят на изискванията на стандарта за масленост, при 78,6% през предходната година. В сравнение с 2020 г. се отчита значително повишаване на партидата по отношение на показателя масленост и връщане към нивата от по-предходните години, през които се извършва представително окачествяване на добитото зърно, отговарящ на стандарта по отношение на маслеността.

Количеството слънчоглед от реколта `2021, което отговаря на изискванията на стандарта за неговото качество при изкупуването му напълно задоволява нуждите на преработвателната промишленост – маслodobивна и за производство на белен слънчоглед.

Средните стойности на основните качествени показатели на слънчогледа от реколта `2021 са:

- съдържание на влага: $6,0\% \pm 0,4\%$, при $6,0\% \pm 0,4\%$ през 2020 г.;
- масленост: $44,5\% \pm 2,0\%$, при $43,3\% \pm 2,4\%$ през 2020 г.;

- културни примеси: $1,6\% \pm 0,8\%$, при $1,3\% \pm 0,6\%$ през 2020 г.;
- чужди примеси: $3,2\% \pm 1,7\%$, при $3,9\% \pm 2,0\%$ през 2020 г.

Окачествяване на царевица от реколта `2021

Крайните резултати сочат, че 99,6% от анализираната партида отговаря на условията на стандарта за качество на царевичното зърно по отношение на показателите влага и примеси, при установени 88,9% през 2020 г.

Общо 74,6% от анализираното количество царевично зърно отговарят на критериите за съдържание на нишесте и минималните граници, залегнали в стандарта по отношение на съдържанието на влага и наличието на примеси, при 50,4% през 2020 г.

Средните стойности на основните качествени показатели на царевицата от реколта `2021 са:

- влага: $13,1\% \pm 0,9\%$, при $12,3\% \pm 0,7\%$ през 2020 г.;
- културни примеси: $4,7\% \pm 1,7\%$, при $3,0\% \pm 1,2\%$ през 2020 г.;
- чужди примеси: $0,9\% \pm 0,4\%$, при $1,0\% \pm 0,4\%$ през 2020 г.;
- съдържание на нишесте: $72,8\% \pm 0,7\%$, при $72,2\% \pm 0,7\%$ през 2020 г.;
- хектолитрова маса: $71,1 \text{ kg}/100 \text{ dm}^3 \pm 1,8 \text{ kg}/100 \text{ dm}^3$, при $71,7 \text{ kg}/100 \text{ dm}^3 \pm 1,8 \text{ kg}/100 \text{ dm}^3$ през 2020 г.;

Окачествяване на оризова арпа от реколта `2021

Средните стойности на основните качествени показатели на оризова арпа от реколта `2021 г. са:

- влага: $12,9\% \pm 1,1\%$, при $12,9\% \pm 1,1\%$ през 2020 г.;
- културни примеси: $1,0\% \pm 0,5\%$, при $1,2\% \pm 0,7\%$ през 2020 г.;
- чужди примеси: $1,0\% \pm 0,9\%$, при $0,8\% \pm 0,6\%$ през 2020 г.;
- червени зърна: $0,1\% \pm 0,1\%$, при $0,4\% \pm 0,5\%$ през 2020 г.;
- пожълтели зърна – няма, както и през 2020 г., 2019 г. и 2018 г.;
- оголени зърна: $1,3\% \pm 0,6\%$, при $1,1\% \pm 0,6\%$ през 2020 г.;
- хектолитрова маса: $57,7 \text{ kg}/100 \text{ dm}^3 \pm 2,0 \text{ kg}/100 \text{ dm}^3$, при $57,8 \text{ kg}/100 \text{ dm}^3 \pm 1,9 \text{ kg}/100 \text{ dm}^3$ през 2020 г.

2.2.5. Технически култури

Тютюн

Производството на тютюн през 2021 г. е в размер на 6 048 тона, което е с 11,1% повече в сравнение с 2020 г. Отчита се увеличение на засетите площи с 19,8% на годишна база, до 3 892 ха.

Памук

Прибраното количество влакнодаен памук през 2021 г. е 1 462 тона, като се отчита спад от 41,6% спрямо предходната година. Реколтираните площи възлизат на 2 354 ха – с 28,2% по-малко спрямо 2020 г., а средният добив намалява с 18,6%, до 621 кг/ха.

Влакнодаен коноп

През 2021 г. реколтираните площи с влакнодаен коноп в страната са 155 ха. Произведени са 163 тона влакно, при среден добив от 1 052 кг/ха.

2.2.6. Медицински и ароматни култури

През 2021 г. площите, заети с основни медицински, ароматни и етеричномаслени култури като маслодайна роза (розов цвят), лавандула (свеж цвят), маточина (суха маса), кориандър (семе), резене (семе), бял трън (семе) и др., са в размер на 55 451 ха, което е с 4,4% по-малко в сравнение с 2020 г. Реколтираните площи с тези култури възлизат на 50 060 ха, с 5,8% под нивото от предходната година.

Таблица II.6. Производство на основни етерично-маслени култури от реколти `2020 и `2021

Култура	Реколтирани площи (ха)			Среден добив (тона/ха)			Производство (тона)		
	2020	2021	Изм. 2021/2020	2020	2021	Изм. 2021/2020	2020	2021	Изм. 2021/2020
Лавандула	18 949	18 242	-3,7%	3,23	4,47	38,5%	61 157	81 523	33,3%
Маслодайна роза	4 807	4 161	-13,4%	3,04	2,89	-4,6%	14 587	11 954	-18,1%
Маточина	658	665	1,1%	2,51	3,71	47,7%	1 653	2 468	49,3%
Кориандър	21 589	23 976	11,1%	0,95	1,33	39,7%	20 579	31 924	55,1%
Резене	2 775	1 537	-44,6%	0,56	0,35	-38,1%	1 550	532	-65,7%

Източник: МЗМ, отдел "Агостатистика"

Засадените площи с маслодайна роза през 2021 г. възлизат на 5 269 ха, от които реколтирани са 4 161 ха – с 13,4% по-малко спрямо 2020 г. При 4,6% по-нисък среден добив, произведеното количество розов цвят намалява с 18,1% на годишна база, до 11 954 тона.

Добитото количество лавандулов цвят бележи ръст от 33,3% спрямо 2020 г., до 81 523 тона. Това е в резултат на повишение на средния добив с 38,5%, докато реколтираните площи се свиват с 3,7%.

През 2021 г. производството на кориандър достига 31 924 тона – с 55,1% над нивото от предходната година. Увеличение се отчита както на реколтираните площи (с 11,1%), така и на средния добив (с 39,7%).

При значително по-висок среден добив (с 47,7%) и леко нарастване на реколтираните площи, производството на маточина се увеличава с 49,3% на годишна база, до 2 468 тона.

Събраната продукция от резене през 2021 г. е в размер на 532 тона – с 65,7% по-малко в сравнение с предходната година, като е налице намаление както на реколтираните площи, така и на средния добив.

2.2.7. Плодове

Общо засадените площи със семкови, костилкови, черупкови и ягодоплодни насаждения в земеделските стопанства през 2021 г. са 65 497 ха, което е с 1% над нивото от предходната година. От тях, реколтирани са 45 086 ха - с 8,9% повече на годишна база. Поради климатични и други причини, около 11% от плододаващите площи с овощни видове не са реколтирани. Най-голям дял от реколтираните площи заемат черешите – 23,9%, сливите и джанките – 20,6% и орехите – 17,9%. При почти всички основни овощни култури се регистрира увеличение на реколтираните площи спрямо 2020 г., в границите от 1,2% (череша) до 66,7% (кайсии и зарзали). Намаление е налице само при прасковите и нектарините (с 3,7%) и малините (с 10,8%).

Площите с млади, невстъпили в плододаване овощни насаждения през 2021 г. са 10,9 хил. ха. Най-голям относителен дял от младите насаждения заемат орехите – 46%, следвани от сливите и джанките – 15,9%.

От новосъздадените насаждения през стопанската 2020/2021 година, около 51% са от костилкови видове, 36% от черупкови видове, а 13% - от семкови и други видове. При костилковите

видове най-голям е делът на сливите и джанките – 44%, следвани от черешите – 31%.

През 2021 г. в страната са произведени 226 118 тона плодове, което е с 11,6% повече на годишна база. Най-голям относителен дял от общото производство на плодове през годината формират сливите и джанките – 28,8%, следвани от черешите - 23,3% и ябълките - 19,5%.

В сравнение с 2020 г. се наблюдава значителен ръст на продукцията от кайсии и бадеми - съответно над два пъти и със 75,1%. Съществено по-големи са и прибраните количества праскови и нектарини, круши, сливи и джанки, ябълки и култивирани шипки – с между 4,6% и 37,3%. Същевременно, продукцията от вишни, малини и лешници се свива от 8,2% до 18,2%. Производството на череши и орехи е близко до отчетеното през предходната година.

Водещо място в производството на плодове заемат Югоизточният район с 26,5% и Южният централен район с 23,3%. В Югоизточния район е съсредоточено производството на праскови (65,5%) и на череши (41%), а в Южния централен район – това на ябълки (40,4%) и вишни (29,8%). В Северния централен район са произведени 84,7% от кайсиите в страната и 25,2% от сливите и джанките. При производството на малини най-висок дял заема Североизточният район – 32,8%.

Таблица II.7. Производство на плодове от реколти `2020 и `2021

Овощни култури	Реколтирани площи (ха)			Среден добив (кг/ха)			Производство (тона)		
	2020	2021	Изм. 2021/2020	2020	2021	Изм. 2021/2020	2020	2021	Изм. 2021/2020
Ябълки	3 555	3 778	6,3%	10 654	11 654	9,4%	37 874	44 030	16,3%
Круши	503	545	8,3%	5 626	5 574	-0,9%	2 830	3 038	7,3%
Праскови и нектарини	2 775	2 673	-3,7%	7 474	8 117	8,6%	20 740	21 698	4,6%
Кайсии и зарзали	1 838	3 064	66,7%	5 177	6 756	30,5%	9 516	20 701	117,5%
Сливи и джанки	8 573	9 275	8,2%	7 002	7 021	0,3%	60 024	65 123	8,5%
Череши	10 631	10 754	1,2%	4 922	4 893	-0,6%	52 326	52 615	0,6%
Вишни	1 101	1 183	7,4%	4 368	3 731	-14,6%	4 809	4 414	-8,2%
Орехи	7 097	8 066	13,7%	669	587	-12,3%	4 750	4 731	-0,4%
Бадеми	928	1 284	38,4%	510	645	26,5%	473	828	75,1%
Лешници	1 337	1 561	16,8%	633	443	-30,0%	846	692	-18,2%
Малини	1 829	1 632	-10,8%	3 372	3 409	1,1%	6 167	5 563	-9,8%
Култивирани шипки	699	780	11,6%	1 582	1 947	23,1%	1 106	1 519	37,3%
Други овощни видове	519	491	-5,4%	-	-	-	1 118	1 166	4,3%
Общо:	41 385	45 086	8,9%	-	-	-	202 579	226 118	11,6%

Източник: МЗМ, отдел "Агостатистика"

През 2021 г. се отчита сериозно повишение на средните добиви от култивирани шипки, кайсии и зарзали и бадеми – в рамките на 23,1% - 30,5% спрямо предходната година. По-умерено нарастват средните добиви от сливи и джанки, малини, праскови и нектарини и ябълки - с между 0,3% и 9,4%, докато тези от череши, круши, орехи, вишни и лешници намаляват от 0,6% до 30% (най-значително при лешниците).

Реализирани са 98% от произведените през годината плодове. Най-голям е делът на продукцията, предназначена за директни продажби и в търговската мрежа - 51%.

2.2.8. Зеленчуци

През 2021 г. основните площи, използвани за производство на зеленчуци в земеделските стопанства, са 37 072 ха, което е с 1,6% повече от предходната година. Откритите площи, засадени със зеленчуци, са 35 965 ха, от които са реколтирани 35 094 ха. Оранжерийните площи се увеличават с 23,3% на годишна база, до 1 107 ха.

Реколтираните открити площи със зеленчуци през годината нарастват с 4,1% спрямо 2020 г., като по групи култури увеличение е налице при пресните бобови култури (с 2,9%), плодовите зеленчуци (с 6%), листните или стъблени зеленчуци (със 7,7%), картофите (с 9,6%) и ягодите (с 14,5%), а намаление – при зеленчуците от рода Brassica и грудковите и лукови зеленчуци, съответно с 12% и 13,6%.

С най-голям относителен дял от общо реколтираните открити площи със зеленчуци през 2021 г. са площите, заети с картофи – 31,1%, следвани от тези с дини – 13,5%, пъпеши – 8,4%, пипер – 8,2%, домати – 6,9% и др.

По видове зеленчукови култури, през 2021 г. се отчита значителен ръст на годишна база на реколтираните площи с чубрица (повече от два пъти), градински фасул – зелен (с 91,4%), пъпеши (с 31,7%), сладка царевица (с 14%), пипер (с 10,4%) и др. От друга страна, реколтираните площи, заети с карфиол, тикви за семе, спанак и тиквички намаляват с между 40,5% и 73,3%, а тези с лук, домати и краставици - в рамките на 6,1% - 11,8%.

Таблица II.8. Основни площи, използвани за производство на зеленчуци – реколти `2020 и `2021, ха

Основни площи	Реколта `2020	Реколта `2021	Изменение 2021/2020
Открити площи с пресни зеленчуци, ягоди, картофи и бобови култури	35 605	35 965	1,0%
Обща оранжерийна площ	898	1 107	23,3%
Обща площ	36 503	37 072	1,6%

Източник: МЗм, отдел "Агростатистика"

Общата продукция от зеленчуци - реколта `2021 възлиза на 690,1 хил. тона – с 5,9% над нивото от предходната година. Продукцията от открити площи нараства с 4% на годишна база, до 581,6 хил. тона, а оранжерийното производство – със 17,2%, до 108,5 хил. тона.

През 2021 г. най-голямо е производството на картофи – 195,6 хил. тона, домати – 116,4 хил. тона, дини – 107,3 хил. тона, пипер – 61,6 хил. тона и краставици – 51,4 хил. тона.

Таблица II.9. Площи, производство и средни добиви от зеленчуци – реколти `2020 и `2021

Култури	Открити реколтирани площи (ха)		Производство (тона)							Среден добив от открити площи (кг/ха)	
			От открити площи		Оранжерийно производство		ОБЩО				
	2020	2021	2020	2021	2020	2021	2020	2021	Изм. 2021/2020	2020	2021
Плодови зеленчуци, в т.ч.:	15 751	16 693	276 317	290 690	92 187	107 826	368 504	398 516	8,1%	-	-
Домати	2 586	2 427	69 515	57 398	46 275	59 020	115 790	116 418	0,5%	26 881	23 650
Краставици	490	432	8 352	7 381	41 850	44 033	50 202	51 414	2,4%	17 045	17 086
Корнишони	206	156	3 386	2 143	48	125	3 434	2 268	-34,0%	16 437	13 737
Патладжани	369	321	9 921	7 733	с	71	с	7 804	-	26 886	24 090

Култури	Открити реколтирани площи (ха)		Производство (тона)							Среден добив от открити площи (кг/ха)	
			От открити площи		Оранжерийно производство		ОБЩО				
	2020	2021	2020	2021	2020	2021	2020	2021	Изм. 2021/2020	2020	2021
Тиквички	220	131	4 315	2 094	с	с	с	с	-	19 614	15 985
Тикви и кратуни	1 516	1 623	13 751	14 776	-	с	13 751	с	-	9 071	9 104
Тикви за семе	190	66	183	47	-	-	183	47	-74,3%	963	712
Пъпеши	2 242	2 952	25 453	29 173	с	30	с	29 203	-	11 353	9 882
Дини	4 421	4 747	87 251	107 342	с	-	с	107 342	-	19 736	22 613
Пипер (вкл. лют пипер)	2 597	2 866	47 319	57 052	3 673	4 524	50 992	61 576	20,8%	18 221	19 906
Сладка царевица	414	472	4 895	3 445	-	-	4 895	3 445	-29,6%	11 824	7 299
Бамя	500	500	1 976	2 106	-	-	1 976	2 106	6,6%	3 952	4 212
Пресни бобови култури, в т. ч.:	1 092	1 124	5 258	5 600	1	с	5 259	с	-	-	-
Градински грах - зелен	870	699	3 444	2 723	-	-	3 444	2 723	-20,9%	3 959	3 896
Градински фасул - зелен	222	425	1 814	2 877	1	с	1 815	с	-	8 171	6 769
Зеленчуци от рода Brassica, в т.ч.:	1 677	1 475	34 242	32 705	6	с	34 248	с	-	-	-
Главесто зеле	1 460	1 394	32 060	31 818	6	с	32 066	с	-	21 959	22 825
Цветно зеле (карфиол)	135	36	1 580	532	-	-	1 580	532	-66,3%	11 704	14 778
Други зеленчуци от рода Brassica (броколи, брюкселско зеле и алабаш)	82	45	602	355	-	-	602	355	-41,0%	-	7 889
Листни или стъблени зеленчуци (с изкл. на зеленчуци от рода Brassica), в т.ч.:	795	856	6 387	6 544	315	487	6 702	7 022	4,8%	-	-
Чесън-зелен	-	200	-	626	-	15	-	641	-	-	3 130
Салати и марули	129	135	2 201	2 333	227	301	2 428	2 634	8,5%	17 062	17 281
Спанак	144	63	844	339	65	69	909	408	-55,1%	5 861	5 381
Праз	113	122	1 389	1 318	-	-	1 389	1 318	-5,1%	12 292	10 803
Чубрица	51	106	76	255	-	-	76	255	236%	1 490	2 406
Други листни или стъблени зеленчуци (копър, магданоз, лук кромид - зелен, аспержи и др.)	358	230	1 877	1 673	23	93	1 900	1 766	-7,1%	-	7 274

Култури	Открити реколтирани площи (ха)		Производство (тона)							Среден добив от открити площи (кг/ха)	
			От открити площи		Оранжерийно производство		ОБЩО				
	2020	2021	2020	2021	2020	2021	2020	2021	Изм. 2021/2020	2020	2021
Грудкови и лукови зеленчуци, в т.ч.:	3 712	3 207	40 319	44 286	1	45	40 320	44 331	9,9%	-	-
Лук кромид - зрял	2 620	2 351	28 443	29 859	-	15	28 443	29 874	5,0%	10 856	12 701
Моркови	591	459	8 702	12 056	-	-	8 702	12 056	38,5%	14 724	26 266
Чесън – зрял	369	272	1 600	1 031	-	-	1 600	1 031	-35,6%	4 336	3 790
Други грудкови и лукови зеленчуци (салатно цвекло, арпаджик, ряпа, репички и др.)	132	125	1 574	1 340	1	30	1 575	1 370	-13,0%	-	10 720
Картофи	9 946	10 902	192 331	195 625	-	14	192 331	195 639	1,7%	19 338	17 944
Ягоди	731	837	4 176	6 138	96	142	4 272	6 280	47,0%	5 713	7 333
Общо зеленчуци	33 704	35 094	559 030	581 588	92 606	108 516	651 636	690 104	5,9%	-	-

Източник: МЗМ, отдел "Агостатистика"

с – конфиденциални данни (има по-малко от 3 стопанства в разглежданата категория)

Таблица II.10. Общо производство на основни зеленчуци от реколти `2020 и `2021, тона

Видове зеленчуци	Реколта `2020	Реколта `2021	Изменение 2021/2020
Домати	115 790	116 418	0,5%
Пипер (сладък и лют)	50 992	61 576	20,8%
Краставици и корнишони	53 636	53 682	0,1%
Картофи	192 331	195 639	1,7%
Главесто зеле*	32 060	31 818	-0,8%
Лук кромид зрял	28 443	29 874	5,0%
Ягоди	4 272	6 280	47,0%

Източник: МЗМ, отдел "Агостатистика"

* Данните са само от открити площи

При почти всички групи зеленчуци се отчита увеличение на добитите количества от открити площи спрямо предходната година, достигащо до 9,8% при грудковите и луковите зеленчуци. Само по отношение на групата зеленчуци от рода Brassica е налице намаление на производството, с 4,5%.

Сред по-значимите култури, чувствително увеличение на получената продукция от открити площи се отчита при ягоди (с 47%), морковите (с 38,5%), дините (с 23%), пипера (с 20,6%), пъпешите (с 14,6%) и лука (с 5%), а намаление – при патладжаните (с 22,1%), домати (със 17,4%) и краставиците (с 11,6%). Производството на картофи нараства с 1,7% на годишна база.

През 2021 г. при основните зеленчукови култури се наблюдават разнопосочни изменения на средните добиви от хектар в сравнение с 2020 г. Съществено по-високи на годишна база са средните добиви от зеле, пипер, дини, лук, ягоди и моркови – с между 3,9% и 78,4%, а по-ниски – тези от

картофи, патладжани, домати и пъпеши - в рамките на 7,2% - 13%. Средните добиви от краставици и тикви са близки до отчетените през предходната година.

Оранжерийното производство в страната се определя от няколко основни зеленчукови култури – домати, краставици, салати и марули, пипер и корнишони. Неговото развитие се определя на база търсенето на пазара. Част от продукцията е предназначена за износ.

Общото производство на оранжерийни зеленчуци през 2021 г. е в размер на 108,5 хил. тона – със 17,2% повече на годишна база, като се отчита ръст при всички основни зеленчукови култури.

Таблица II.11. Оранжерийно производство на основни зеленчуци от реколти `2020 и `2021, тона

Видове зеленчуци	Реколта `2020	Реколта `2021	Изменение 2021/2020
Домати	46 275	59 020	27,5%
Пипер	3 673	4 524	23,2%
Краставици	41 850	44 033	5,2%
Корнишони	48	125	160,4%
Други зеленчуци (без гъби)	760	814	7,1%
Общо	92 606	108 516	17,2%

Източник: МЗм, отдел "Агростатистика"

Продължава тенденцията за модернизиране на съществуващите оранжерии с прилагане на нови и по-съвременни технологии за качествени зеленчуци - оранжерийно производство.

Отчита се разнообразяване на видовете зеленчуковите култури, отглеждани в оранжерии. Освен основните оранжерийни култури се произвеждат още картофи, лук кромид-зелен, чесън-зелен, тиквички, пъпеши, ягоди, малини и други.

2.2.9. Прогнозни данни за производството на основни зърнени и маслодайни култури от реколта `2022

По прогнозни данни, налични към края на м. септември, през 2022 г. се наблюдава намаление на производството на всички основни зърнени и маслодайни култури спрямо предходната година. Това е свързано основно с понижение на средните добиви, вследствие на по-неблагоприятните климатични условия през стопанската година, а при царевицата и ечемика – и с по-малко реколтирани площи.

На този етап се очертава свиване на продукцията от слънчоглед, ечемик и пшеница в рамките на 8,5% - 11% на годишна база. По-сериозно намаление се очаква при царевицата за зърно и рапицата – съответно с 31,9% и 20,5%.

Таблица II.12. Прогноза за производството на основни зърнени и маслодайни култури през 2022 г.

Култура	Показател/година	2021	2022 (прогноза)	Изм. 2022/2021
Пшеница	Площи (хил. ха)	1 206	1 208	0,2%
	Среден добив (тона/ха)	5,90	5,30	-10,2%
	Производство (хил. тона)	7 119	6 343	-10,9%
Царевица за зърно	Площи (хил. ха)	573	526	-8,2%
	Среден добив (тона/ха)	5,89	4,40	-25,3%
	Производство (хил. тона)	3 376	2 300	-31,9%
Ечемик	Площи (хил. ха)	126	124	-1,6%
	Среден добив (тона/ха)	5,41	5,00	-7,6%

Култура	Показател/година	2021	2022 (прогноза)	Изм. 2022/2021
	Производство (хил. тона)	683	617	-9,7%
Слънчоглед	Площи (хил. ха)	836	913	9,2%
	Среден добив (тона/ха)	2,38	2,20	-7,6%
	Производство (хил. тона)	1 989	2 055	3,3%
Рапица	Площи (хил. ха)	131	131	0,0%
	Среден добив (тона/ха)	2,85	2,30	-19,3%
	Производство (хил. тона)	372	296	-20,4%

Източник: МЗм, отдел „Агростатистика“ (прогнозни данни за 2022 г.).

2.3. Производствени резултати в животновъдството

Държавната политика в областта на животновъдството е насочена към създаване на условия за устойчиво развитие на сектора и защита интересите на земеделските стопани.

Животновъдството, като приоритетен сектор, се подпомага посредством различни финансови инструменти със средства от европейския бюджет по двата стълба на ОСП (за директни плащания и пазарни мерки и за развитие на селските райони), както и с национални средства.

Във връзка с пандемията от COVID-19, през 2021 г. са разработени нови схеми и мерки за подпомагане на сектор „Животновъдство“, който както всички останали беше сериозно засегнат от наложените ограничения.

През годината е приложена схема за извънредна помощ, целяща да се подпомогнат животновъдите, които търпят загуби заради сушата и негативното влияние на пандемията. Помощта обхваща стопани, получили подпомагане по схемите за обвързано подпомагане за животни и по Преходна национална помощ за овце-майки и/или кози-майки, обвързана с производството (ПНДЖЗ), подали заявление за Кампания 2020.

По схемата „Помощ в подкрепа на ликвидността на земеделски стопани за преодоляване на негативното икономическо въздействие на COVID-19“, право на подпомагане имат земеделски стопани, отглеждащи едри и дребни преживни животни, и пчелни семейства, които са регистрирани земеделски стопани по реда на Наредба № 3 от 1999 г. Подкрепата е в насока осигуряване на непрекъснатостта на икономическата дейност, с цел запазване жизнеността на отрасъла.

Предоставен е финансов ресурс по минимална помощ de minimis, съгласно Регламент (ЕС) № 1407/2013 на земеделски стопани, отглеждащи крави и/или юници, и/или биволи, овце майки и/или кози майки.

Минимална помощ de minimis е предоставена и на кланици за организиране изкупуването на дребни преживни животни за компенсиране на част от разходите, свързани с транспорт, логистика и последваща реализация в търговската мрежа на добито от тях месо.

През 2021 г. продължава прилагането на класификацията на кланичните трупове от говеда, свине и овце (агнета) по Скалите на ЕС. С класификацията се цели подобряване на прозрачността на пазара и повишаване на конкурентоспособността на месните продукти на европейския пазар, както и предоставяне на обратна информация към фермерите относно резултатите от способите на отглеждане на животните им.

Към края на 2021 г. като цяло се наблюдава намаление на броя на стопанствата, отглеждащи селскостопански животни спрямо предходната година. Най-значителен спад на годишна база се отчита при стопанствата с пилета от кокошия вид за утаяване и с кокошки носачки – съответно с 50,9% и 66,3%. Съществено намаляват и стопанствата със свине общо – с 28,6%, следвани от тези с кози – с

10,7% и говеда – с 9,9%, а най-слабо е намалението при стопанствата с овце – с 2%. Изключение правят стопанствата с биволи, които остават без промяна.

Общият брой на едрите преживни животни, свинете и птиците нараства спрямо 2020 г., съответно: говеда - с 3,7%, биволи - със 7,5%, свине - със 17,3% и птици - с 1,5%. Същевременно, броят на дребните преживни животни намалява, по-значимо при козите - с 15,2%, а по-умерено при овцете - с 8,3%. Пчелните семейства са с 2,9% по-малко на годишна база.

Запазва се тенденцията на увеличение на едрите и дребни преживни животни с месодайно направление. Към края на 2021 г. в страната се отглеждат с 19,1% повече месодайни крави спрямо година по-рано и със 17,2% повече месодайни овце майки. Благоприятно влияние за този ръст оказват прилаганите схеми за обвързано с производството подпомагане в животновъдството (в т. ч. схеми за месодайни крави и животни под селекционен контрол).

Таблица II.13. Брой животни през 2020 и 2021 г.

Вид животни	2020	2021	Изменение 2021/2020
Говеда - общо, в т. ч.:	568 726	589 512	3,7%
крави - общо, в т. ч.:	367 529	381 419	3,8%
- млечни крави	227 795	214 936	-5,6%
- месодайни крави	139 734	166 483	19,1%
Биволи - общо, в т. ч.:	20 179	21 686	7,5%
биволици	14 147	15 407	8,9%
Овце - общо, в т. ч.:	1 307 771	1 199 547	-8,3%
овце майки - общо, в т. ч.:	1 105 776	1 013 239	-8,4%
- млечни овце майки	975 531	860 559	-11,8%
- месодайни овце майки	130 245	152 680	17,2%
Кози - общо, в т. ч.:	253 401	215 002	-15,2%
Кози майки	207 714	179 836	-13,4%
Свине - общо, в т.ч.:	592 097	694 663	17,3%
общо разплодни женски свине над 50 кг	65 769	65 750	0,0%
Птици - общо, хил. бр., в т. ч.:	13 964	14 168	1,5%
кокошки и ярки	7 062	6 659	-5,7%
пилета за месо	5 349	5 517	3,1%
водоплаващи птици	1 368	1 893	38,4%
други птици	185	99	-46,5%
Пчелни семейства	863 283	837 955	-2,9%

Източник: МЗМ, отдел „Агростатистика“

Забележка: данните за животните от рода на ЕРД, ДРД и свинете са към 1-ви ноември, за птиците – към 31-ви декември, а за пчелните семейства – към 1-ви октомври.

През 2021 г. средният размер на стопанствата с едри преживни животни и свине нараства спрямо предходната година, докато този на стопанствата с дребни преживни животни намалява. Най-чувствителен ръст на средния брой животни, отглеждани в едно стопанство, се отчита при свинете общо - с 64,3%, до 463,1 броя и свинете майки - с 55,7%, до 181 броя. Годишното увеличение на средния брой говеда е с 15%, на кравите - с 12,9%, а на биволите - с 6,9%. Средният брой на овцете и козите в едно стопанство е съответно с 6,4% и 5% по-малко спрямо година по-рано, а на овцете майки и козите майки - с 5,5% и 3%.

Таблица II.14. Производство на мляко за периода 01.11.2020 - 31.10.2021 г. по райони на планиране, хил. литри

Райони	Общо мляко	В т. ч.:			
		Краве мляко	Биволско мляко	Овче мляко	Козе мляко
Северозападен	137 419	113 431	5 816	12 052	6 120
Северен централен	152 671	139 159	1 146	5 941	6 425
Североизточен	146 875	133 586	803	8 803	3 683
Югоизточен	169 830	150 852	3 062	12 115	3 801
Югозападен	80 919	60 657	1 951	12 873	5 438
Южен централен	237 264	213 751	3 291	16 203	4 019
Общо за страната	924 978	811 436	16 069	67 987	29 486
Изменение 2021/2020	- 5,2%	- 5,2%	4,1%	-8,0%	-3,0%

Източник: МЗМ, отдел „Агростатистика“

Общото производство на сурово мляко в страната през 2021 г. е 924 978 хил. литра - с 5,2% под нивото от предходната година, главно поради намаления брой млечни животни. Повишение се наблюдава само при произведеното биволско мляко – с 4,1%, в резултат на по-големия брой биволици през годината.

Традиционно, най-голям дял в общия добив на млечна суровина формира кравето мляко – 87,7%. Овчето мляко заема дял от 7,4%, козето - 3,2%, а биволското – 1,7%.

През 2021 г. водещ при производството на мляко остава Южен централен район, представляващ 25,7% от общия обем, следван от Югоизточен район с 18,4%. Най-нисък добив е регистриран в Югозападен район – 8,7%.

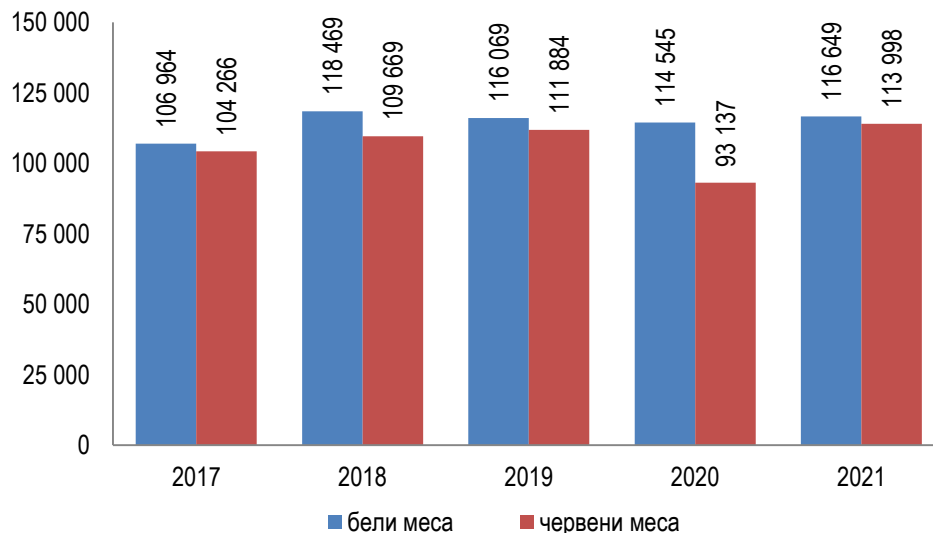
Таблица II.15. Производство на животинска продукция през 2020 – 2021 г.

Продукт	2020	2021	Изменение 2021/2020
1. Мляко - всичко (хил. литри), в т. ч.:	975 810	924 978	-5,2%
Краве мляко	856 081	811 436	-5,2%
Биволско мляко	15 435	16 069	4,1%
Овче мляко	73 897	67 987	-8,0%
Козе мляко	30 397	29 486	-3,0%
2. Месо – общо в кланично тегло (тона), в т. ч.:	207 682	230 647	11,1%
Червени меса	93 137	113 998	22,4%
Бели меса	114 545	116 649	1,8%
3. Яйца (хил. броя)	1 382 372	1 325 578	-4,1%
4. Пчелен мед (тона)	9 066	11 638	28,4%

Източник: МЗМ, отдел „Агростатистика“

Общият добив на месо в страната през 2021 г. се увеличава с 11,1% на годишна база, достигайки 230 647 тона кланично тегло. Производството на червено месо е в размер на 113 998 тона - с 22,4% над нивото от 2020 г., като е налице ръст на добива както в кланиците - с 24,6%, така и в стопанствата - с 14,5%. Произведеното бяло месо е общо 116 649 тона – с 1,8% повече от предходната година, в резултат на увеличение на промишленото производство с 2,6%, докато добивът в стопанствата се свива наполовина.

Фигура II.3. Производство на месо през периода 2017 – 2021 г., тона

Източник: МЗМ, отдел „Агrostатистика“

През 2021 г. добитият в страната пчелен мед бележи ръст от 28,4% на годишна база, до 11 638 тона, при 31,6% по-висок среден добив от пчелно семейство в размер на 17,5 кг.

При производството на птичи яйца се наблюдава намаление с 4,1% спрямо предходната година, до 1 325 578 хил. броя.

Очаквани данни за 2022 г.

През 2022 г. се очаква общия брой отглеждани селскостопански животни по отделните видове и категории да се движи около или малко над нивата от предходната година.

През периода януари – юни 2022 г. в кланиците на страната са произведени общо 103 036 тона месо – с 10,5% повече на годишна база, в т. ч.: 45 146 тона червено месо и 57 890 тона бяло месо.

Сравнявайки със същия период на 2021 г., промишленият добив на червено месо се увеличава с 13,3%. Това е свързано главно с отчетения ръст от 12,3% при свинското месо (до 40 197 тона), което представлява около 89% от общото производство на червени меса.

Общият добив на бяло месо в кланиците се увеличава с 8,4% на годишна база. Той включва основно месо от пилета бройлери от кокошия вид - 42 752 тона, с 5,3% повече спрямо същия период на 2021 г. Промисленият добив на месо от патици нараства с 27,3%, до 7 789 тона.

Предвид данните за първото полугодие, може да се очаква добивът на червено и бяло месо за цялата 2022 г. да бъде над нивото от предходната година.

През първите шест месеца на 2022 г. в млекопреработвателните предприятия са преработени близо 352 млн. литра мляко общо, в т. ч. 329 млн. краве мляко, което е съответно с 6,6% и с 6,5% по-малко спрямо същия период на 2021 г.

Общият добив на млечна суровина за цялата 2022 г. се прогнозира да бъде близък до отчетения за предходната година.

Производството на яйца се очаква да се увеличи с около 2% на годишна база, а добивът на пчелен мед – с близо 5%.

2.3.1. Говедовъдство и биволовъдство

Продължава процесът на специализация на производството в говедовъдството, който се характеризира с преминаване от млечно към месодайно направление.

Към 01.11.2021 г. в страната се отглеждат общо 589 512 говеда - с 3,7% повече в сравнение с

година по-рано. Общият брой крави нараства с 3,8% на годишна база (до 381 419 броя), вследствие на ръст от 19,1% при месодайни крави, докато млечните крави намаляват с 5,6%. Така, делът на кравите за месо в общия брой крави достига 43,6%, при 38% през 2020 г.

Таблица II.16. Разпределение на говедата по райони през 2020 и 2021 г.

Райони	01.11.2020 г.				01.11.2021 г.			
	Говеда		Крави		Говеда		Крави	
	хил. броя	дял	хил. броя	дял	хил. броя	дял	хил. броя	дял
Северозападен	62,7	11,0%	42,5	11,6%	59,9	10,2%	37,9	9,9%
Северен централен	64,8	11,4%	36,6	10,0%	68,7	11,7%	40,2	10,5%
Североизточен	66,3	11,7%	38,1	10,4%	67,3	11,4%	36,4	9,5%
Югоизточен	110,3	19,4%	71,3	19,4%	114,3	19,4%	73,1	19,2%
Югозападен	85,3	15,0%	56,7	15,4%	93,3	15,8%	64,7	17,0%
Южен централен	179,3	31,5%	122,3	33,3%	186	31,5%	129,1	33,8%
Общо за страната	568,7	100%	367,5	100%	589,5	100%	381,4	100%

Източник: МЗМ, отдел „Агостатистика“

Говедовъдството е концентрирано в Южна България, където се отглеждат най-голям брой говеда в страната през 2021 г. Около една трета от общия брой крави в страната се отглеждат в Южен централен район, в т. ч. 27,7% от млечните крави и 41,7% от месодайните крави.

Към края на 2021 г. броят на стопанствата, отглеждащи млечни крави е редуциран до 15 975, или с 9,3% по-малко спрямо предходната година. С изключение на стопанствата, отглеждащи 3 - 9 животни, чийто брой нараства с 6,5% на годишна база, всички останали категории ферми намаляват. Най-голям спад се наблюдава при стопанствата с 50 - 99 броя млечни крави - с 15,6%, следвани от най-малките с 1 - 2 животни – с 12,8%. Стопанствата със 100 и повече животни, където се отглеждат близо 36% от всички млечни крави в страната, са със 7% по-малко спрямо година по-рано. Най-слабо намаление е отчетено при стопанствата с 20 - 49 млечни крави – с 2,1%.

Таблица II.17. Разпределение на млечните крави според броя на отглежданите животни в стопанство към 01.11.2021 г.

Брой животни в стопанство	Стопанства		Млечни крави	
	броя	Изменение 2021/2020	хил. броя	Изменение 2021/2020
1 - 2	10 229	-12,8%	13,0	-9,7%
3 - 9	1 979	6,5%	11,3	29,9%
10 -19	992	-6,1%	13,5	-6,9%
20 -49	1 727	-2,1%	52,1	-7,6%
50 - 99	692	-15,6%	47,3	-12,9%
100 и повече	356	-7,0%	77,7	-2,3%
Общо	15 975	-9,3%	214,9	-5,7%

Източник: МЗМ, отдел „Агостатистика“

Произведеното през 2021 г. краве мляко е 811 436 хил. литра – с 5,2% по-малко в сравнение с 2020 г., поради намалението на броя на млечните крави.

Традиционно, най-голям дял в общия добив на краве мляко заема Южен централен район – 26,3%, следван от Югоизточен район с 18,6%. Най-малък е делът на произведеното краве мляко в Югозападен район – 7,5%.

Стопанствата, отглеждащи биволици към края на 2021 г. са 460 броя - с 5,5% по-малко на годишна база, докато броят на биволиците в тях нараства с 8,9%. Чувствителен ръст е налице при

боя на стопанствата с 10 - 19 биволици – с 83,3%, както и на отглежданите животни в тях – със 72%. Големите стопанства със 100 и повече животни също нарастват съществено – с 25%, а биволиците в тях – с 20,6%. Малко над 44% от биволиците в страната са съсредоточени в стопанствата с 20 - 99 животни, чиито брой остава близо до нивото от предходната година.

Водещи в биволовството и през 2021 г. остават Северозападен, Южен централен и Югоизточен райони, където са концентрирани над 75% от поголовието.

Таблица II.18. Разпределение на биволиците по райони през 2020 и 2021 г.

Райони	01.11.2020 г.				01.11.2021 г.			
	Биволи общо		Биволици		Биволи общо		Биволици	
	хил. броя	дял	хил. броя	дял	хил. броя	дял	хил. броя	дял
Северозападен	5,8	28,6%	4,5	32,0%	6,4	29,5%	4,6	29,6%
Северен централен	2,2	10,9%	1,2	8,7%	2,4	10,9%	1,2	8,0%
Североизточен	1,7	8,5%	1,0	7,1%	1,5	6,8%	0,8	5,4%
Югоизточен	4,3	21,3%	3,1	21,5%	4,8	21,1%	3,8	24,6%
Югозападен	1,5	7,3%	1,0	7,3%	1,4	6,5%	0,9	5,9%
Южен централен	4,7	23,4%	3,3	23,4%	5,2	24,2%	4,1	26,6%
Общо за страната	20,2	100%	14,1	100%	21,7	100%	15,4	100%

Източник: МЗМ, отдел „Агростатистика“

През 2021 г. производството на биволско мляко бележи ръст от 4,1% спрямо 2020 г., достигайки 16 069 хил. литра. Добивът на биволско мляко е най-голям в Северозападен район - с дял от 36,2% от общото производство в страната. Следват Южен централен и Югоизточен райони, съответно с дял от 20,5% и 19,1%.

Таблица II.19. Производство на говеждо месо през 2020 и 2021 г. (тона кланично тегло)

Категории животни	В кланици			В стопанства			Общо производство		
	2020	2021	Изм. 2021/2020	2020	2021	Изм. 2021/2020	2020	2021	Изм. 2021/2020
Телета и млади говеда	657	616	-6,2%	6 858	7 390	7,8%	7 515	8 006	6,5%
Други говеда	5 580	6 519	16,8%	3 591	3 671	2,2%	9 171	10 190	11,1%
Общо за страната	6 237	7 135	14,4%	10 449	11 061	5,9%	16 686	18 196	9,0%

Източник: МЗМ, отдел „Агростатистика“

Общото производство на говеждо месо в страната през 2021 г. възлиза на 18 196 тона, с 9% повече спрямо предходната година. По-съществен ръст е отчетен при добива в кланиците - с 14,4%, а по-умерен - в стопанствата - с 5,9%. Говеждото месо формира около 16% от общия обем произведено червено месо през годината.

В рамките на 2021 г. по скалите на Съюза за класификация са класифицирани общо 10 610 броя говеда на възраст над 8 месеца, което е с 5,7% по-малко в сравнение с 2020 г. Кланиците, извършващи класификация на кланични трупове от говеда през годината са пет - с две по-малко от предходната.

Най-голям е делът на кравите категория „D“ - 72,6%, следван от говедата с категория „A“ - млад бик (12,8%), „B“ - бик (5,7%), „E“ - юница (6,9%), „Z“ - животно на възраст от 8 до 12 месеца (2%), а говеда от категория „C“ няма класифицирани тази година. Основна част от класифицираното говеждо месо е добито от животни млечно направление, чиито кланични трупове са с нисък рандеман и слабо развита конформация. Поради това, най-голям е делът на класифицираните кланични трупове от говеда с клас по конформация Р (слаб) - 43,2%, следвани от О (добър) - 33,2%, клас R (доста добър) -

23,5% и U (много добър) - 0,1%. При определяне на класовете по степен на залоеност най-голям е броят на кланични трупове с клас 2 (слаба) - 47,2%, клас 3 (средна) - 28,9%, клас 1 (много слаба) - 20,9%, клас 4 (висока) - 2,9% и клас 5 (много висока) - 0,1%.

2.3.2. Овцевъдство и козевъдство

Подходящите природо-климатични условия и дългогодишните традиции благоприятстват развитието на овцевъдството в страната. То е широко застъпено както в равнинните, така и в планинските и полупланинските райони, осигурявайки поминък на голяма част от населението в селските райони.

Към 1 ноември 2021 г. общият брой овце в страната възлиза на 1 199 547 - с 8,3% под нивото, отчетено година по-рано. Общият брой на овцете майки спада с 8,4% на годишна база, в резултат на намаление на овцете майки от млечно направление с 11,8% (до 860 559 броя), докато тези от месодайно направление нарастват със 17,2% (до 152 680 броя).

Традиционно, овцевъдството е съсредоточено предимно в Южна България, като през 2021 г. Южен централен район е водещ, с най-голям брой отглеждани овце майки.

Към края на 2021 г. броят на стопанствата, отглеждащи овце и овце майки намалява съответно с 2% и 3,1% в сравнение с предходната година. Средният брой овце в стопанство се свива с 6,4%, до 62,2 броя, а този на овце майки – с 5,5%, до 53,6 броя.

Таблица II.20. Разпределение на овцете по райони през 2020 и 2021 г. (хил. броя)

Райони	Овце общо			В т. ч. овце майки		
	01.11.2020 г.	01.11.2021 г.	Дял (2021 г.)	01.11.2020 г.	01.11.2021 г.	Дял (2021 г.)
Северозападен	145,1	146,1	12,2%	124,6	123,3	12,2%
Северен централен	113,2	116,2	9,7%	95,2	95,3	9,4%
Североизточен	185,3	140,7	11,7%	152,5	116,2	11,5%
Югоизточен	265,8	231,9	19,3%	227,8	199,9	19,7%
Югозападен	245,2	236,4	19,7%	200,2	194,6	19,2%
Южен централен	353,2	328,2	27,4%	305,5	283,9	28,0%
Общо за страната	1 307,8	1 199,5	100%	1 105,8	1 013,2	100%

Източник: МЗМ, отдел „Агростатистика“

Броят на стопанствата със заплодени овце и дзвизки намалява с 3,3% на годишна база, а животните в тях – с 8,3%. Увеличение се наблюдава при средните по размер стопанства, отглеждащи 50 - 99 броя животни (с 22,9%) и 20 - 49 броя животни (с 3,5%), докато останалите категории стопанства намаляват с между 1,6% и 17,8%, респективно и броят на отглежданите в тях заплодени овце и дзвизки - от 3,1% до 16,6%.

Към края на 2021 г. общият брой кози, в т. ч. и козите майки, намалява съществено на годишна база - съответно с 15,2% (до 215 002 броя) и с 13,4% (до 179 836 броя). Сериозен спад е регистриран при броя на яретата – с 34,9%, до 19 347. Увеличено е поголовието на младите кози, заплодени за първи път – с 11,1%, достигайки 9 505 броя.

Стопанствата, отглеждащи кози общо и кози майки са с по близо 11% по-малко спрямо 2020 г., а средният брой животни, отглеждани в стопанство, намалява съответно с 5%, до 23,4 кози общо и с 3%, до 19,8 броя кози майки.

През 2021 г. броят на средните стопанства с 20 - 49 заплодени кози нараства с 11,3% на годишна база, а на животните в тях – със 17%. При останалите по размер стопанства със заплодени кози се наблюдава намаление с между 9,6% и 31,1%, а на животните в тях - с между 11,3% и 29,8%. Над 51% от заплодените кози в страната се отглеждат в стопанства със 100 и повече животни.

Близо 42% от поголовието кози през 2021 г. се отглеждат в южните райони на страната. Водещ остава Югозападен район с дял от 24,6% от общия брой кози и 23,8% от козите майки.

Таблица II.21. Разпределение на козите по райони през 2020 и 2021 г. (хил. броя)

Райони	Кози общо			В т. ч. кози майки		
	01.11.2020 г.	01.11.2021 г.	Дял (2021 г.)	01.11.2020 г.	01.11.2021 г.	Дял (2021 г.)
Северозападен	39,3	34,8	16,2%	34,9	29,7	16,5%
Северен централен	34,1	30,3	14,1%	26,3	24,3	13,5%
Североизточен	28,0	24,9	11,6%	22,7	19,8	11,0%
Югоизточен	41,7	34,7	16,1%	35,8	30,4	16,9%
Югозападен	65,7	53	24,6%	48,5	42,7	23,8%
Южен централен	44,6	37,3	17,4%	39,5	32,9	18,3%
Общо за страната	253,4	215,0	100%	207,7	179,8	100%

Източник: МЗМ, отдел „Агростатистика“

През 2021 г. в България са произведени общо 97 473 хил. литра мляко от ДРД, в т. ч.: 67 987 хил. литра – овче и 29 486 хил. литра – козе. В сравнение с предходната година, добивът на двата вида мляко намалява респективно с 8% и 3%. Относителният дял на овчето мляко в общия обем добита млечна суровина през годината е 7,4%, а на козето – 3,2%.

Произведеното месо от ДРД през 2021 г. възлиза на 12 428 тона (10,9% от общото производство на червено месо) - с 26,6% повече на годишна база, от които 1 851 тона в кланици и 10 577 тона - в стопанствата. Добивът на месо от овце бележи ръст от 22,4% в сравнение с 2020 г., до 10 509 тона, а на козе месо - с 55,6%, до 1 919 тона.

През 2021 г. класификацията на леки и тежки трупове от овце (агнета) се прилага в две кланици. Класифицирани са общо 6 314 броя леки кланични трупове от овце (агнета), което е с 52% по-малко спрямо 2020 г. Всички класифицирани овце са леки трупове (до 13 кг), като около 86,7% от тях са класифицирани първо качество. Най-голям е делът на леките кланични трупове с тегло от 7,1 кг до 10 кг категория В - 45,9%. Следват тези с тегло от 10,1 кг до 13 кг категория С с 45,5%, а агнетата с тегло до 7 кг, класифицирани в категория А, са 8,6%. През 2021 г. няма класифицирани кланични трупове от овце на възраст до 12 месеца и над 13 кг.

Очаква се през 2022 г. броят на класифицираните овце да се запази.

2.3.3. Свиневъдство

Свиневъдният сектор в страната е добре структуриран и специализиран, което е предпоставка за устойчиво развитие. Това позволява секторът да преодолее сравнително бързо последиците от заболяването Африканска чума по свинете през 2019 г. и пандемията от Covid-19.

Към 1 ноември 2021 г. в страната се отглеждат общо 694 663 свине, което е със 17,3% повече на годишна база. Общият брой на разплодните женски свине се задържа на нивото от година по-рано - 65 750 броя, докато броят на основните свине майки нараства с 16,8% (до 54 353 броя).

В сравнение с предходната година, броят на стопанствата, отглеждащи свине общо и основни свине-майки се свива, респективно с 28,6% и 25%.

Около 66% от всички отглеждани свине през годината са концентрирани в два района на планиране - Югоизточен (36,8%) и Североизточен (29,3%). В тези два района се отглеждат и най-голям брой от основните свине майки, съответно 34,5% и 26,4%. Най-малко свине се отглеждат в Югозападен район – едва 1,3% от общия брой за страната.

Таблица II.22. Разпределение на свинете по райони през 2020 и 2021 г. (хил. броя)

Район	Свине общо			Основни свине майки		
	01.11.2020 г.	01.11.2021 г.	Дял (2021 г.)	01.11.2020 г.	01.11.2021 г.	Дял (2021 г.)
Северозападен	22,6	22,0	3,1%	2,0	2,1	3,9%
Северен централен	119,5	168,7	24,3%	12,0	11,7	21,5%
Североизточен	225,6	203,4	29,3%	10,8	14,3	26,4%
Югоизточен	154,2	255,5	36,8%	9,8	18,8	34,5%
Югозападен	9,3	8,8	1,3%	2,3	2,0	3,6%
Южен централен	60,9	36,3	5,2%	9,6	5,5	10,1%
Общо за страната	592,1	694,7	100%	46,5	54,4	100%

Източник: МЗм, отдел „Агростатистика“

Общият брой на стопанствата, отглеждащи женски свине за разплод (над 50 кг) към края на 2021 г. намалява с 19,5% спрямо предходната година, при относително задържане на броя на животните в тях (-0,2%). Най-значителен спад е регистриран при дребните стопанства с 1 - 2 женски свине – с 44,2% и при тези с 50 - 199 броя животни – с 25,9%. По-умерено е намалението на фермите с 200 и повече животни – с 12,5%, като същевременно броят на отглежданите в тях женски свине за разплод нараства с 0,9%, до 61,9 хиляди (94% от всички женски свине за разплод в страната).

Таблица II.23. Разпределение на женските свине за разплод над 50 кг според броя на отглежданите животни в стопанство към 01.11.2021 г.

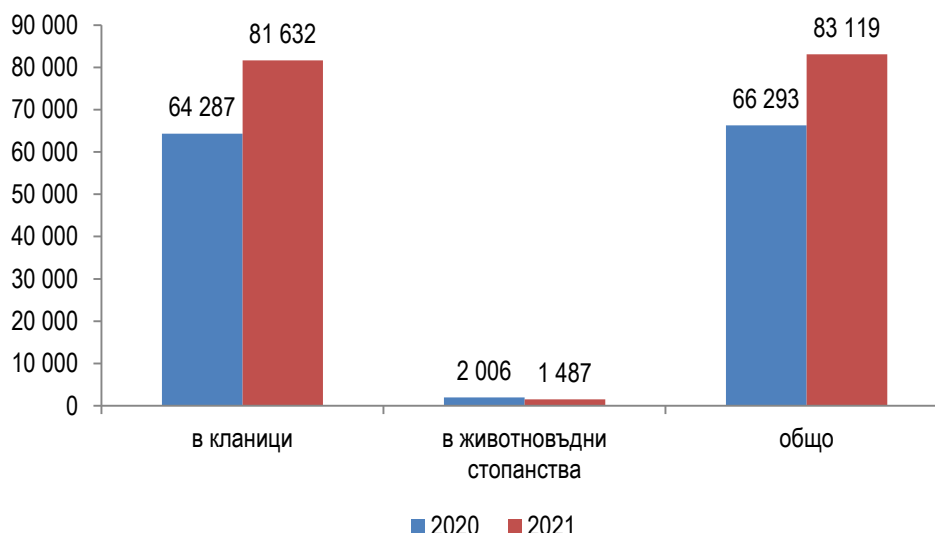
Брой животни в стопанство	Стопанства		Женски свине за разплод над 50 кг	
	Брой	Изменение 2021/2020	Хил. броя	Изменение 2021/2020
1-2	82	-44,2%	0,1	-38,5%
3-9	83	-4,6%	0,3	-14,3%
10-49	78	11,4%	1,3	-7,1%
50-199	20	-25,9%	2,0	-18,3%
200 и повече	42	-12,5%	61,9	0,9%
Общо	305	-19,5%	65,7	-0,2%

Източник: МЗм, отдел „Агростатистика“

През 2021 г. продължава да се прилага схемата на държавна помощ за реализиране на доброволно поети петгодишни ангажименти за хуманно отношение към свинете. Субсидиите се предоставят годишно и покриват допълнителните разходи или пропуснатите доходи, свързани с тези ангажименти.

Общото производство на свинско месо през 2021 г. е в размер на 83 119 тона, което представлява 73% от общото производство на червени меса в страната. Количеството е с 25,4% повече на годишна база, в резултат на увеличение на добива в кланиците с 27%, до 81 632 тона, докато този в животновъдните стопанства спада с 25,9%, до 1 487 тона.

Фигура II.4. Производство на свинско месо през 2020 и 2021 г., тона

Източник: МЗм, отдел „Агростатистика“

През 2021 г. по Скалата за класификация на кланични трупове от свине (S)EUROP са класифицирани общо 68 008 броя, което е с 68,7% повече в сравнение с 2020 г. Само една кланица извършва класификация през годината.

Над 90% от класифицираните през 2021 г. свине са от клас Е, със съдържание на постно месо от 55% до 60% от теглото на трупа, а 9% от останалите класифицирани свине са с клас по конформация U – от 50% до 55% съдържание на постно месо.

С прилаганото в България регресионно уравнение се класифицират само парени трупове от свине. През годината са класифицирани близо 69,7% от общо закланите и обработени чрез парене свине и едва 5,7% от общо закланите угоени свине в промишлени условия в страната.

За 2022 г. се очаква броят на класифицираните свине да бъде малко над нивото от 2021 г., поради включване на нови кланици, които извършват класификация.

Таблица II.24. Класифицирани кланични трупове от свине според съдържанието на постно месо

Година	S 60% и повече	E от 55 до 60%	U от 50 до 55%	R от 45 до 50 %	O от 40 до 45%	P 40% по-малко	Общо (Брой)
2017	240	70 525	20 967	82	17	0	97 831
2018	318	70 422	18 888	134	0	0	89 762
2019	151	37 081	9 491	35	0	0	46 758
2020	161	33 079	7 050	31	0	0	40 321
2021	218	61 580	6 130	80	0	0	68 008

Източник: МЗм, дирекция „Животновъдство“

2.3.4. Коневъдство

По експертна оценка, през 2021 г. броят на еднокопитните животни (в т. ч. конете) в България се задържа на около 116 хиляди. Основното им предназначение е за работа в селското стопанство.

Конезавод „Кабиюк“ е единственото държавно предприятие, функциониращо в сектора, в което се отглеждат български и чужди племенни породи коне, като Каракачански кон, Източнобългарски кон,

Плевенски кон, Чистокръвен Английски кон, Чистокръвен Арабски кон, Арабска Шагия и др. Останалите коне се отглеждат в частния сектор.

С цел запазване на поголовието коне, през 2014 г. за първи път бе предоставена подкрепа на коневъдството чрез отпускане на държавна помощ от типа de minimis, която оказва благоприятен ефект върху развитието на сектора. Това допринася за продължаване на съществуващите вековни културни и исторически традиции и затвърждаване позициите на страната в този сектор сред останалите държави членки на ЕС.

Работата, свързана със запазване и развитие на генетичните ресурси в коневъдството, продължава и през 2021 г.

2.3.5. Птицевъдство

Птицевъдството е един от най-интензивните сектори в животновъдството, характеризира се с широко застъпени механизация и автоматизация на производствените процеси, което осигурява високоефективно промишлено производство.

Към 31.12.2021 г. общият брой птици в страната нараства с 1,5% спрямо предходната година, достигайки 14 168 хиляди, в т. ч.: 6 659 хил. броя кокошки и подрастващи носачки, 5 517 хил. броя пилета за месо, 16 хил. броя пуйки, 1 889 хил. броя патици, 4 хил. броя гъски и 83 хил. броя – други птици.

Увеличението на общия брой птици се дължи на отчетения ръст при патиците – с 38,9% и при пилетата за месо (от кокошия вид) - с 3,1%. От друга страна, намалява броят на отглежданите кокошки и подрастващите носачки (с 5,7%), пуйките (с 23,8%) и гъските (с 50%).

Таблица II.25. Брой птици в края на годината, хил. броя

Вид птици	2019	2020	2021	Изменение 2021/2020
Кокошки носачки и подрастващи носачки	7 107	7 062	6 659	-5,7%
Пилета за месо	6 635	5 349	5 517	3,1%
Пуйки	23	21	16	-23,8%
Патици	1 573	1 360	1 889	38,9%
Гъски	36	8	4	-50,0%
Други птици (пъдпъдъци, щрауси и токачки)	191	164	83	-49,4%
Общо	15 565	13 964	14 168	1,5%

Източник: МЗМ, отдел „Агростатистика“

Към края на 2021 г. около 58% от птиците се отглеждат в Северен централен и Североизточен райони на страната.

Таблица II.26. Брой птици по видове и райони през 2021 г., хил. броя

Район	Кокошки носачки и подрастващи	Пилета за месо	Кокошки и пилета общо	Пуйки	Патици	Други птици	Птици общо	Изменение 2021/2020 птици общо
Северозападен	496	369	865	2	253	2	1 122	-22,0%
Северен централен	1 905	3 305	5 210	1	с	с	5 384	12,5%
Североизточен	1 593	1 110	2 703	1	с	с	2 818	-19,1%
Югоизточен	1 210	732	1 942	4	510	20	2 476	41,6%

Район	Кокошки носачки и подрастващи	Пилета за месо	Кокошки и пилета общо	Пуйки	Патици	Други птици	Птици общо	Изменение 2021/2020 птици общо
Югозападен	312	1	313	2	16	54	385	-15,9%
Южен централен	1 143	0	1 143	6	828	6	1 983	-3,4%
Общо за страната	6 659	5 517	12 176	16	1 889	87	14 168	1,5%
Изменение 2021/2020	-5,7%	3,1%	-1,9%	-23,8%	38,9%	-49,0%	1,5%	

Източник: МЗм, отдел „Агростатистика“ с- конфиденциални данни

Стопанствата, отглеждащи кокошки носачки и подрастващи, намаляват с 50,9% на годишна база, като най-голям спад се наблюдава при дребните птицеферми (с 1 до 99 птици) – с 51,1%, както и на отглежданите в тях птици – с 51,9%. Сериозно намаляват и стопанствата, отглеждащи между 100 и 9 999 броя птици – с 27,3%, както и кокошките носачки в тях – с 13,2%. По-умерен е спадът на броя на промишлените птицеферми (100 000 и повече птици) и птиците в тях, съответно с 15% и 2,7%. Увеличение е регистрирано само на броя на фермите с 10 000 – 99 999 броя кокошки носачки – с 6,7%, като отглежданите в тях птици са с 4,2% повече.

Броят на стопанствата, отглеждащи пилета за месо през 2021 г. отбелязва значителен спад спрямо предходната година - с 66,3%, докато птиците в тях нарастват с 3,1%. Най-чувствително е намалението на броя на дребните стопанства (с 1 - 199 птици) – с 80,1% и на отглежданите птици в тях – с 81,8%. Около 98% от пилетата за уговяване са концентрирани в промишлени птицеферми с над 10 000 птици. Броят на тези стопанства достига 92 - с 2 повече спрямо 2020 г., като отглежданите в тях птици се увеличават с близо 3%.

През 2021 г. общото производство на яйца се свива с 4,1% на годишна база, до 1 325 578 хил. броя. От тях, 1 305 215 хил. броя (98,5%) са яйца от кокошия вид, в т. ч.: 237 741 хил. броя – разплодни и 1 067 474 хил. броя – за консумация. Яйцата за консумация намаляват с 6,6% спрямо предходната година, докато разплодните яйца от кокошки се увеличават с 9,1%.

По райони на планиране, водещ в производството на яйца през 2021 г. е Североизточен район с дял от 29,9% от общото производство на яйца в страната, следван от Южен централен и Северен централен райони, съответно с дял от 22,2% и 18,7%.

Таблица II.27. Производство на яйца през 2021 г. по райони за планиране, хил. броя

Район	Яйца от кокошки	Други яйца	Общо яйца	Изменение общо яйца 2021/2020
Северозападен	85 914	589	86 503	-26,8%
Северен централен	245 478	2 246	247 724	-24,9%
Североизточен	395 572	305	395 877	8,0%
Югоизточен	227 759	6 062	233 821	8,0%
Югозападен	58 959	7 790	66 749	-6,8%
Южен централен	291 533	3 371	294 904	5,4%
Общо за страната	1 305 215	20 363	1 325 578	-4,1%

Източник: МЗм, отдел „Агростатистика“

Общият добив на птиче месо и субпродукти в страната през 2021 г. възлиза на 116 649 тона, което е с 1,8% повече в сравнение с предходната година. Промисленото производство нараства с 2,7% на годишна база, докато добивът в стопанствата (формиращ под 1% от общия обем на производство) спада с 52,7%. Около 83% от произведеното в страната месо през 2021 г. е от кокошия вид.

Таблица II.28. Производство на птиче месо и субпродукти през периода 2020 - 2021 г.

	Заклани птици - хил. бр.			Общо месо и субпродукти - тона		
	2020	2021	Изменение 2021/2020	2020	2021	Изменение 2021/2020
В кланици	59 589	59 724	0,2%	112 809	115 828	2,7%
В стопанства	937	486	-48,1%	1 736	821	-52,7%
Общо	60 526	60 210	-0,5%	114 545	116 649	1,8%

Източник: МЗМ, отдел „Агростатистика“

За развитие на птицевъдството през последните години допринася схемата на държавна помощ за реализиране на доброволно поети ангажменти за хуманно отношение към птиците (за уговяване и за яйценосно направление) за период от пет години, чието прилагане продължава и през 2021 г.

2.3.6. Пчеларство

Развитието на пчеларството в България се благоприятства от дългогодишните традиции и подходящите природни, климатични и екологични условия в страната. Предвид незаменимите лечебни свойства на пчелния мед и пчелните продукти се наблюдава силен интерес и търсене от страна на потребителите, а добрите качествени параметри на българския мед го правят до голяма степен експортно ориентиран.

Пчеларството представлява алтернативна заетост за населението в слаборазвитите селски райони, осигуряваща допълнителни доходи.

Таблица II.29. Брой пчелни стопанства и пчелни семейства към 1 октомври

Брой пчелни семейства в стопанство	Брой стопанства			Брой пчелни семейства			Среден брой пчелни семейства		
	2020	2021	Изменение 2021/2020	2020	2021	Изменение 2021/2020	2020	2021	Изменение 2021/2020
от 1 до 9	1 968	1 188	-39,6%	10 678	5 942	-44,4%	5,4	5,0	-7,4%
от 10 до 49	3 689	3 945	6,9%	91 884	92 751	0,9%	24,9	23,5	-5,6%
от 50 до 149	4 273	3 819	-10,6%	384 015	347 585	-9,5%	89,9	91,0	1,2%
150 и повече	1 696	1 849	9,0%	376 706	391 677	4,0%	222,1	211,8	-4,6%
Общо	11 626	10 801	-7,1%	863 283	837 955	-2,9%	74,3	77,6	4,4%

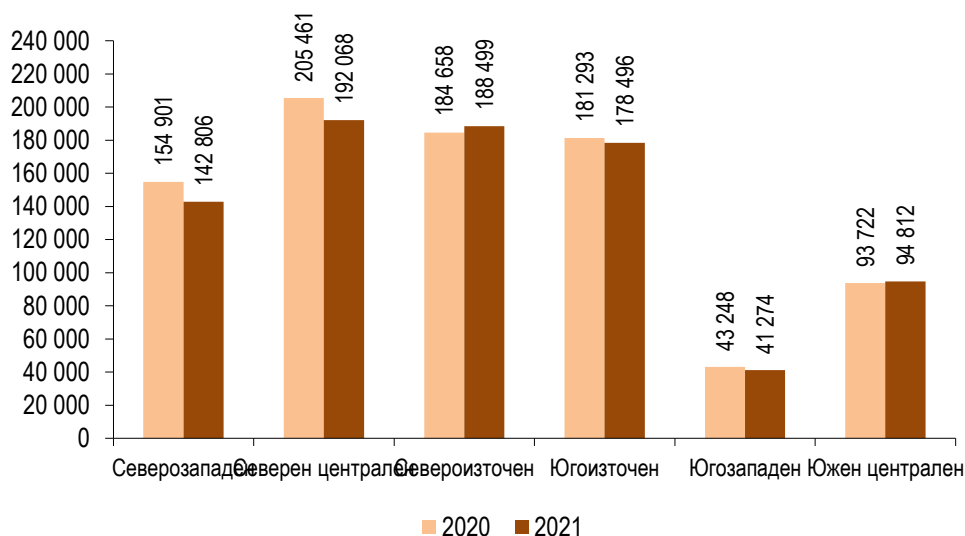
Източник: МЗМ, отдел „Агростатистика“

Положително влияние върху сектора оказва прилаганата вече пета поредна тригодишна Национална програма по пчеларство, която се разработва с широкото участие на браншовите пчеларски организации.

Към 1 октомври 2021 г. в страната има 10 801 пчелни стопанства, в които се отглеждат 837 955 пчелни семейства – съответно със 7,1% и 2,9% по-малко на годишна база. Средният брой пчелни семейства в стопанство нараства с 4,4%, достигайки 77,6 броя (при 74,3 броя през 2020 г.).

Пчеларството е по-широко разпространено в Северна и Югоизточна България, където през 2021 г. се отглеждат 84% от пчелните семейства. Най-голям брой пчелни семейства са регистрирани в Северен централен район, следван от Североизточен, Югоизточен и Северозападен райони.

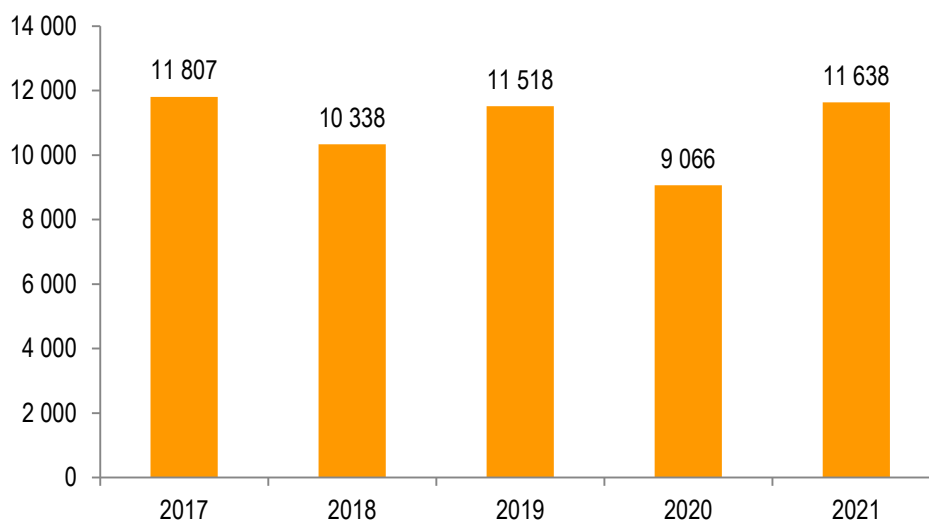
Фигура II.5. Брой пчелни семейства по райони през 2020 и 2021 г.

Източник: МЗМ, отдел „Агростатистика“

През 2021 г. пчелните семейства, от които е добиван мед, са 665 020 броя – с 2,2% по-малко спрямо предходната година. При 31,6% по-висок среден добив от пчелно семейство в размер на 17,5 кг, производството на пчелен мед нараства с 28,4% на годишна база, до 11 638 тона.

Фигура II.6. Производство на пчелен мед през периода 2017 - 2021 г., тона

Източник: МЗМ, отдел „Агростатистика“

Реализацията на пчелен мед и средните продажни цени (без ДДС) през 2021 г. са, както следва:

- Директни продажби на краен потребител – 1 952 тона - 8,19 лв./кг;
- Директни продажби на търговци на дребно – 277 тона – 8,45 лв./кг;
- Продажби на преработвателни предприятия – 5 667 тона – 5,67 лв./кг;
- Продажби за промишлеността – 209 тона – 5,53 лв./кг;
- За собствена консумация и подхранване на пчелите – 1 540 тона.

Общо реализираното количество пчелен мед е с 4,2% над нивото от предходната година, като най-голямо повишение е налице при продажбите на преработвателни предприятия – с 15,8%. Нарастват и директните продажби на краен потребител - с 8,4%, а количествата пчелен мед, отделени за собствена консумация и подхранване на пчелите - с 10%. Чувствително намаляват продажбите за промишлеността – с 67% и директните продажби на търговците на дребно – с 38,2%.

В резултат от отравяне, болести, глад и други причини, през 2021 г. са унищожени общо 81 440 броя пчелни семейства – с 84,5% повече в сравнение с 2020 г., в т. ч.: 17 031 броя - от отравяне, 8 443 броя - от болести, 12 500 броя - от глад и 43 446 броя – по други причини.

Вароатозата е разпространено заболяване в Европа, включително и в България. Нейното нашествие влияе съществено върху добивите, а мерките за третиране срещу нея - върху качеството на пчелния мед. През 2021 г. са третирани 832 386 броя пчелни семейства (99,3% от общия им брой), при средна цена на едно третиране 5,46 лева.

В подхранване на пчелните семейства през годината се включват: есенно – 576 988 броя, зимно – 519 106 броя и пролетно подхранване – 582 396 броя пчелни семейства.

През 2021 г. стопанствата, практикували подвижно пчеларство се увеличават с 13,1% на годишна база, до 294, а пчелните семейства в тях – с 27,2%, до 28 518 броя. Стойността на транспортните разходи и ветеринарните свидетелства през годината е 11,14 лева/пчелно семейство, със 17,3% по-висока спрямо 2020 г.

През 2021 г. се прилага петата тригодишна Национална програма по пчеларство 2020 - 2022 г. За финансовата 2021 г. е осигурен бюджет в размер на 8 073 092 лева (в т. ч. 50% национално съфинансиране). Усвоените от пчеларите средства са в размер на 6 547 349,05 лева, или 81% от общия ресурс. Най-висок процент на усвояване на бюджета е постигнат по мярка А "Техническа помощ за пчелари и сдружения на пчелари"- 90%, следвана от мярка Д „Мерки за подкрепа на подновяването на пчелните кошери в Европейския съюз" - 83% и мярка Г „Мерки за подкрепа на лабораториите за анализ на пчелните продукти“ – 67%. С финансовата помощ по програмата са закупени 2 133 броя различни видове пчеларски инвентар, необходим при първичния добив и обработка на пчелен мед и други пчелни продукти, като пчелен прашец и восък. Закупени са и 26 348 броя нови пчелни кошери за подмяна на амортизирани такива или с цел увеличаване на броя отглеждани пчелни семейства в стопанствата на земеделските стопани. През 2021 г. са закупени най-голям брой пчелни майки от началото на прилагане на програмата.

2.3.7. Зайцевъдство

През последните години отглеждането на зайци в страната има по-скоро любителски характер. По експертна оценка, общият брой на зайците през 2021 г. е около 115 хиляди.

Въпреки добрите природно-климатични условия и наличието на традиции в отглеждането, развитието на зайцевъдството е слабо застъпено в страната, поради наличието на редица трудности, като:

- Недобра професионална подготовка на зайцевъдите;
- Остаряло оборудване;
- Високи производствени разходи, които често надвишават изкупните цени;
- Липса на стабилни стратегически експортни пазари и партньори;
- Силна зависимост на износа на заешко месо от конюнктурата на външните пазари;
- Липса на директни субсидии за фермерите-зайцевъди;
- Недостатъчно развит научен потенциал за осигуряване на сектора;
- Недостатъчен маркетинг и мениджмънт на българския пазар.

2.4. Състояние на биологичното производство в България през 2021 г.

Благодарение на положителното си въздействие върху околната среда и климата по отношение на подобряването на секвестрирането на въглерод и на състоянието на почвите, опазването на биологичното разнообразие и хуманното отношение към животните, както и допълнителните екосистемни услуги, които осигурява биологичното производство, биологичното земеделие допринася за постигането на целите на Европейския зелен пакт, на стратегията на ЕС „От фермата до трапезата“ и на Стратегията на ЕС за биологичното разнообразие за 2030 г.

Биологичното производство е устойчива система за управление, която запазва елементите на природния ландшафт и използва по отговорен начин енергията и природните ресурси.

Заложеният темп на нарастване на площите в биологичното земеделие, в съчетание с агроекологичните мерки води до високи и мултиаспектни ползи както за постигане на целите за опазване на биоразнообразието, така и за смекчаване на въздействието на климатичните промени и за подобро качество на води и почви и почвеното биоразнообразие, поради неупотребата на минерални торове и химични пестициди. Прилагането на практиките на биологичното производство влияе индиректно за подобряване или поддържане на доброто състояние на природните местообитания и видове от Натура 2000.

Развитието на биологичното производство в България е благоприятствано от наличието на качествен поземлен ресурс, климатичните условия, традициите в аграрния сектор. Определящ за сектора на био земеделието е специфичният метод на производство, който поддържа екологичните баланси и произвежда продукцията, покриваща принципите на екологичните цикли за непрекъснатото движение в природата чрез превръщане на вещества като вода, минерали, азот, кислород и въглерод в различни форми между живите същества, водата, въздуха и почвата.

Информацията за състоянието на биологичното производство в България през 2021 г. е основана на данните от годишните доклади на одобрените от министъра на земеделието общо 15 контролиращи лица на биологично производство.

2.4.1. Оператори в система на контрол

Събирането на информацията от системата на контрол на биологичното производство е в рамките на календарната година.

В края на 2021 г. общо регистрираните в МЗМ биологични оператори са 4 913 броя – с 931 по-малко спрямо година по-рано, от които 4 352 броя са селскостопански производители, 286 броя преработватели на биологична продукция и 275 броя търговци (вносители, износители, търговци на едро и дребно). През 2021 г. броят на биологичните оператори в система на контрол представлява 6,4% от общо регистрираните земеделски стопани по Наредба № 3 от 29 януари 1999 г. за създаване и поддържане на регистър на земеделските стопани. Наблюдава се намаление с близо 1 процентен пункт в сравнение с 2020 г., когато този дял е бил 7,2%.

2.4.2. Биологично растениевъдство

Общите площи, върху които се прилагат методите на биологично производство (площи в период на преход и биологични площи) през 2021 г. са в размер на 86 310 ха - с 25,7% по-малко в сравнение с 2020 г. и представляват 1,7% от използваната земеделска площ в страната.

Най-голям дял от общите площи в система на контрол през 2021 г. (близо 27%) заемат площите с трайни насаждения, които се свиват с 6,9% на годишна база, до 23 124 ха. При площите в система на контрол със зърнено-бобови, протеинови култури за производство на зърно се наблюдава спад от 45,1% или 5 527 ха спрямо 2020 г. Сериозно намаляват и площите в система на контрол с постоянни ливади и пасища – с 36,8% (11 090 ха) и с технически култури - с 32% (8 709 ха). От друга страна, площите с култури за зелено / фуражни култури от обработваеми земи нарастват с 373 ха или с близо 80% спрямо предходната година.

Таблица II.30. Площи в система на контрол, в т. ч. „в преход“ и „биологични“ (ха)

Вид култури	2020	2021
Зърнено-житни култури, вкл. ориз	15 550,3	12 496,6
Зърнено-бобови, протеинови култури за производство на зърно	12 245,4	6 718,7
Кореноплодни култури	433,4	588,8
Технически култури – общо	27 253,1	18 544,0
Култури за зелено / Фуражни култури от обработваеми земи	468,7	841,5
Пресни зеленчуци, пъпеши, ягоди, култивирани гъби (оранжерийно и полско производство)	2 107,8	1 716,2
Трайни насаждения	24 829,3	23 124,0
Постоянни ливади и пасища	30 153,8	19 063,4
Угар	3 191,8	3 216,9
Общо площи в система на контрол	116 233,5	86 310,0

Източник: МЗм, по данни от контролиращите лица, въведени в регистъра по чл. 16а, ал. 1, т. 1 от Закона за прилагане на Общата организация на пазарите на земеделски продукти на Европейския съюз.

Таблица II.31. Площи на земеделски култури, отглеждани по биологичен начин и площи в преход (ха)

Вид култури	Площи в преходен период		Площи, преминали периода на преход		Общо площи	
	2020	2021	2020	2021	2020	2021
Зърнено-житни култури, вкл. ориз	1 144,6	1 553,6	14 405,7	10 943,0	15 550,3	12 496,6
Технически култури	3 877,6	3 226,0	23 375,5	15 318,0	27 253,1	18 544,0
Пресни зеленчуци, пъпеши и ягоди	209,9	277,4	1 897,8	1 438,8	2 107,8	1 716,2
Трайни насаждения	3 870,8	3 741,4	20 958,5	19 382,6	24 829,3	23 124,0
Постоянни ливади и пасища	7 918,6	4 380,3	22 235,2	14 683,1	30 153,8	19 063,4
Фуражни култури от обработваеми земи (култури за зелено)	27,1	15,3	441,6	826,2	468,7	841,5
Угар	1 400,0	1 450,9	1 791,9	1 765,9	3 191,8	3 216,9

Източник: МЗм, по данни от контролиращите лица, въведени в регистъра по чл. 16а, ал. 1, т. 1 от Закона за прилагане на Общата организация на пазарите на земеделски продукти на Европейския съюз.

2.4.3. Биологично животновъдство

През 2021 г. продължава тенденцията за по-слабо развитие на сектора на биологичното животновъдство в България спрямо биологичното растениевъдство. По биологичен начин в страната се отглеждат основно пчели, кози, говеда и овце. В сравнение с предходната година се наблюдава леко увеличение на броя на овцете, говедата и биволите в система на контрол и намаление на броя на козите и пчелните семейства.

Таблица II.32. Селскостопански животни в система на контрол

	Брой животни, отглеждани по биологичен начин		Общ брой животни към 1-ви ноември 2021 г.	Дял на животните отглеждани по биологичен начин от общия брой животни към 1-ви ноември 2021 г.
	2020	2021		
Говеда и биволи	10 343	10 408	611 100	1,7%
Овце	19 090	19 873	1 199 500	1,7%
Кози	8 296	8 108	215 000	3,8%
Пчелни семейства	223 151	218 949	837 955	26,1%

Източник: МЗм, по данни от контролиращите лица, въведени в регистъра по чл. 16а, ал. 1, т. 1 от Закона за прилагане на Общата организация на пазарите на земеделски продукти на Европейския съюз.

По биологичен път през 2021 г. са получени 10 651,4 тона сурово мляко, 249 806 броя яйца, 2 652,3 тона пчелен мед и продукти от пчеларството.

2.4.4. Пазар на биологични продукти

Преобладаваща част от произведените в страната биологични храни се изнасят, предимно на европейския пазар. България изнася основно сертифицирани диви сушени горски плодове и билки. Добър прием на международните пазари намират биологичните замразени плодове (ягоди, малини и боровинки), мед, етерични масла от роза, лавандула, мента, сирене, кашкавал и конфитюри. През 2021 г. продължават да се увеличават специализираните магазини за продажба на био храни, както и търговските обекти, които се включват в дистрибуцията на биологични храни. Министерството на земеделието осъществява ефективен надзор и контрол в областта на биологичното земеделие, което прави българските биопродукти легитимни на общия пазар на ЕС. Развитието на сектора се насърчава чрез информационни и разяснителни дейности за ползите и предимствата на биологичното земеделие.

2.5. Лозарство и винопроизводство

2.5.1. Производство на грозде

Площи

През 2021 г. площите с лозови насаждения в стопанствата, включващи плододаващите, младите невстъпили в плододаване и изоставените до 5 години, с възможност за възстановяване лозя, възлизат на 34 237 ха. Около 4% от площите в стопанствата са млади, невстъпили в плододаване.

Новозасадените лозови насаждения са около 190 ха.

Общо реколтираните площи с лозя през 2020 г. са 28 533 ха, с 0,7% по-малко на годишна база. При белите винени сортове намалението на реколтираните площи е общо с 3,6% за страната, най-чувствително в Южния централен и Североизточния райони, съответно с 15,8% и 11,8%. В същото време, в Югозападния район е налице увеличение на реколтираните площи с бели винени сортове с 18%, а в Северозападния и Югоизточния райони – респективно с 6,4% и 2,4%. При червените винени сортове лозя общо реколтираните площи са с около 1,5% повече спрямо 2020 г. Увеличение на тези площи се отчита в Северозападния и Югоизточния райони – съответно с 27,8% и 2,3%, а намаление – в Северния централен, Североизточния и Югозападния райони – в рамките на 4,7% - 14,6%. При десертните сортове лозя общо реколтираните площи са с 3,7% по-малко спрямо 2020 г., основно поради спад на реколтираните площи в Югозападния район с близо 54%.

Вследствие на лоши климатични условия, от 1 493 ха плододаващи лозя не е прибрана продукцията.

Таблица II.33. Разпределение на реколтираните лозя през 2020 - 2021 г. по статистически райони

Райони	Червени винени сортове (ха)		Бели винени сортове (ха)		Десертни сортове (ха)		Общо лозя (ха)	
	2020	2021	2020	2021	2020	2021	2020	2021
Северозападен	1 199	1 532	656	698	20	25	1 875	2 255
Северен централен	522	446	660	629	59	74	1 241	1 149
Североизточен	668	615	1 760	1 553	96	94	2 524	2 262
Югоизточен	4 327	4 425	5 076	5 198	504	539	9 907	10 162
Югозападен	1 928	1 838	161	190	291	135	2 380	2 163
Южен централен	7 561	7 589	2 062	1 737	1 194	1 216	10 817	10 542
Общо	16 205	16 445	10 375	10 005	2 164	2 083	28 744	28 533

Източник: МЗм, отдел „Агростатистика“

От общо реколтираните площи с лозя през 2021 г., 58% са с червени винени сортове, 35% с бели винени сортове и 7% с десертни сортове.

Средни добиви

През 2021 г. са отчетени по-високи средни добиви от лозя спрямо предходната година.

При винените сортове средният добив за страната нараства с около 13%, до 6 230 кг/ха, а при десертните сортове – с около 11%, до 6 392 ха/дка.

Най-високи средни добиви са отчетени в Югоизточния район, съответно 7 277 кг/ха за винените и 7 696 кг/ха за десертните сортове.

Таблица II.34. Средни добиви на грозде от лозя – реколта `2021

Райони	Средни добиви от лозя (кг/ха)	
	Винени сортове	Десертни сортове
Северозападен	4 198	5 960
Северен централен	6 429	4 986
Североизточен	6 350	4 170
Югоизточен	7 277	7 696
Югозападен	5 975	5 926
Южен централен	5 641	6 132
България	6 230	6 392

Източник: МЗм, отдел „Агростатистика“

Производство

Общото производство на грозде в страната през 2021 г. възлиза на 178 302 тона, което представлява ръст от 12,1% на годишна база. Добитото грозде от лозя е в размер на 178 098 тона - с 12,2% над нивото от предходната година, в съотношение винено – 93% и десертно – 7%. Производството на грозде от асми се свива с 43,5%, до 204 тона.

Традиционно, най-голямо производство от лозя е отчетено в Югоизточен и Южен централен райони, където са концентрирани около 76% от цялата продукция.

В сравнение с 2020 г., в повечето райони на страната е отчетено увеличение на производството на грозде от лозя, най-значително в Северния централен район – с 27,7% и Югоизточния район – с 19,4%. Намаление на продукцията е налице само в Северозападния и Североизточния райони, съответно с 9,1% и 11,2%.

Таблица II.35. Производство на грозде – реколта `2021

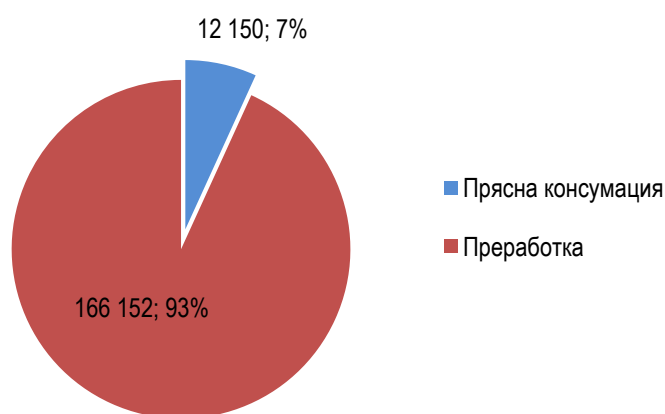
Райони	Грозде от лозя			Грозде от асми (тона)	Общо произведено грозде (тона)
	Винено (тона)	Десертно (тона)	Общо произведено грозде от лозя (тона)		
Северозападен	9 361	149	9 510	-	-
Северен централен	6 911	369	7 280	-	-
Североизточен	13 766	392	14 158	-	-
Югоизточен	70 024	4 148	74 172	-	-
Югозападен	12 118	800	12 918	-	-
Южен централен	52 604	7 456	60 060	-	-
Общо	164 784	13 314	178 098	204	178 302

Източник: МЗм, отдел „Агростатистика“

Около 93% от общо произведеното грозде през годината са насочени за преработка, а 7% - за консумация в прясно състояние.

По данни на Изпълнителната агенция по лозата и виното, през 2021 г. изкупеното и преработено количество винено грозде от винарските предприятия възлиза на 127 446 тона, което е с 13,1 хил. тона повече спрямо предходната година.

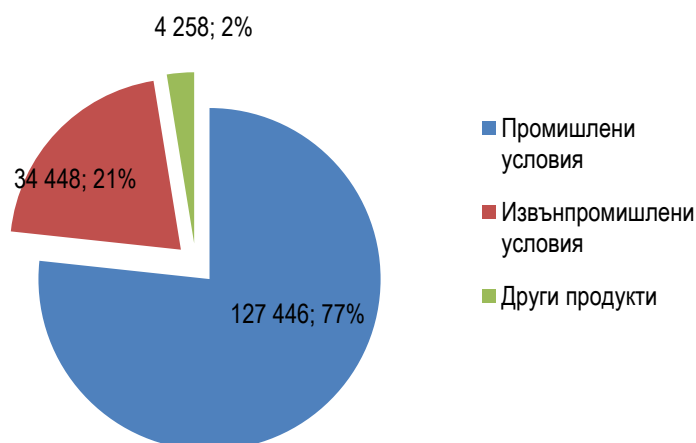
Фигура II.7. Разпределение на произведеното грозде – реколта `2021, тона и процентен дял

Източник: МЗм, отдел „Агростатистика“

Гроздето, предназначено за преработка в извънпромишлени условия, е в размер на 34 448 тона, а 4 258 тона от преработеното грозде е потребено за други продукти, различни от вино и гроздова мъст.

Фигура II.8. Разпределение на гроздето – реколта `2021, предназначено за преработка, тона и процентен дял

Източник: МЗм, отдел „Агростатистика“

2.5.2. Винопроизводство

Общото производство на вино от реколта `2021, декларирано от регистрираните винопроизводители, възлиза на 837 467 хектолитра. Това е с 10,7% над нивото от предходната година, като се отчита увеличение на произведените количества за всички категории вина. Производството на бели вина нараства с близо 15% на годишна база, до 445 497 хектолитра, а това на червени вина и розе - с около 7% до 391 970 хектолитра.

Около 43,9% от промишлено произведените вина - реколта `2021 са регионални вина (със защитено географско указание), 0,6% - качествени вина със защитено наименование за произход, а 55,5% - други вина (включително трапезни).

Водещ в производството на вино е Югоизточният район с около 58% от общото промишлено производство, следван от Южен централен район със 17%. Най-малък е делът на произведеното в Северозападния район вино – 2%.

Таблица II.36. Количество произведено вино и гроздова мъст от предприятията за винопроизводство, реколта `2021, хектолитра

Район	Вина със ЗНП* (качествени)		Вина със ЗГУ** (регионални)		Други вина (в т. ч. трапезни)		Мъст	Общо вина	
	бели	червени и розе	бели	червени и розе	бели	червени и розе		бели	червени и розе
Северозападен район	0	0	5 210	5 532	3 184	4 087	19 084	8 394	9 619
Северен централен район	0	1 427	17 659	17 819	12 764	12 406	0	30 423	31 652
Североизточен район	98	0	27 025	8 869	23 479	7 492	460	50 602	16 361
Югоизточен район	459	1 728	80 039	90 311	205 517	103 603	2 774	286 015	195 642
Югозападен район	242	1 136	6 073	14 603	16 300	27 568	14 690	22 614	43 307
Южен централен район	0	11	22 249	72 009	25 199	23 370	14 642	47 448	95 389
Общо	799	4 302	158 254	209 142	286 444	178 526	51 650	445 497	391 970

Източник: Изпълнителна агенция по лозата и виното

*ЗНП – Защитено наименование за произход; **ЗГУ – Защитено географско указание

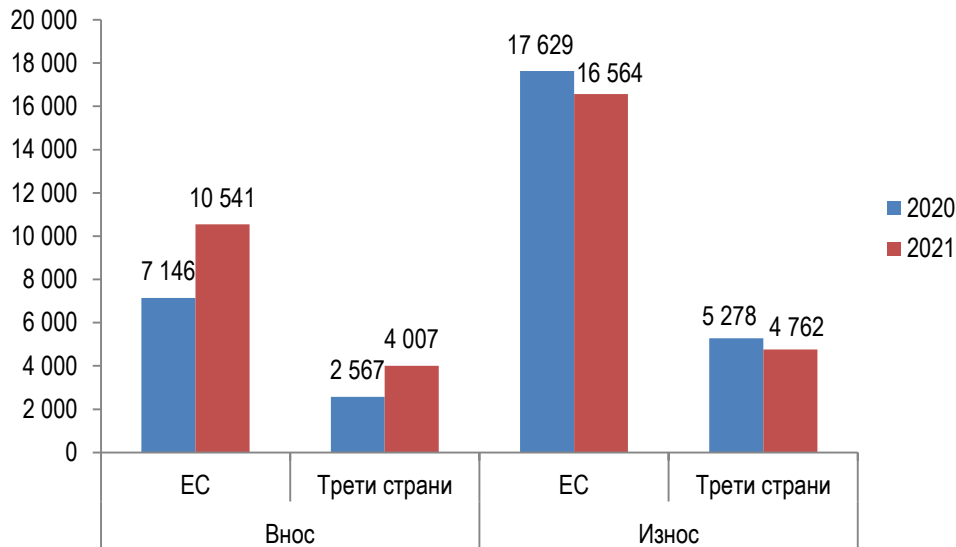
В извънпромишлени условия през 2021 г. са произведени 157 447 хектолитра вино, при 135 792 хектолитра за предходната година.

Така, общото производство на вино - реколта `2021 възлиза на 994 914 хектолитра, с 12% повече в сравнение с реколта `2020.

2.5.3. Износ и внос на вино

Традиционно, износът на вино от България надхвърля значително вноса в страната.

Фигура II.9. Външна търговия с вино през периода 2020 – 2021 г., хил. литра

Източник: НСИ

Износ

По данни на НСИ, през 2021 г. са изнесени 21 326 хил. литра вино – с 6,9% по-малко спрямо предходната година. В стойностно изражение експортът се понижава едва с 0,8%, до 30 496 хил. евро, вследствие на постигнатата с 6,6% по-висока средна износна цена от 1,43 евро/литър.

Общото количество вино, реализирано в страните от ЕС, се свива с 6,0% на годишна база, до 16 564 хил. литра (78% от целия износ), най-вече поради спад на изпращанията за Швеция, Чехия, Литва и Словакия. Водеща дестинация в рамките на Съюза остава Полша с 8 514 хил. литра, което е с 1% над нивото от предходната година. Износът на вино за Франция и Словения бележи многократен ръст спрямо 2020 г. Значително повече са и количествата, насочени за Германия, Дания, Нидерландия и Гърция.

При износа на вино за трети страни през 2021 г. се отчита намаление с 98% на годишна база, до 4 762 хил. литра. Наблюдава се сериозно понижение на експорта за Руска федерация, Нигерия, Обединеното кралство, Обединените арабски емирства, Руанда и Япония, което е частично компенсирано от разширяване на реализацията в САЩ, Ливан, Кот д'Ивоар, Монголия и др.

Таблица II.37. Износ на вина през 2020 и 2021 г., литри

Страни	2020	2021	Изм. 2021/2020	
			литра	%
ЕС - общо, в т. ч.:	17 628 587	16 564 150	-1 064 436	-6,0%
Полша	8 431 391	8 514 145	82 753	1,0%
Швеция	4 553 136	3 701 337	-851 802	-18,7%
Чехия	2 127 459	1 890 653	-236 806	-11,1%

Страни	2020	2021	Изм. 2021/2020	
			литра	%
Белгия	675 884	637 965	-37 920	-5,6%
Италия	346 821	291 276	-55 545	-16,0%
Германия	249 832	272 392	22 560	9,0%
Франция	37 240	251 736	214 497	576,0%
Нидерландия	147 014	169 063	22 050	15,0%
Словакия	311009	143 962	-167 046	-53,7%
Гърция	111 161	134 925	23 764	21,4%
Хърватия	106 176	114 216	8 040	7,6%
Литва	284 073	112 022	-172 051	-60,6%
Латвия	120 608	101 679	-18 929	-15,7%
Словения	2 772	92 462	89 690	3235,6%
Дания	20 278	37 498	17 221	84,9%
Румъния	53 462	31 399	-22 063	-41,3%
Други	50 274	67 424	17 150	34,1%
Трети страни - общо, в т. ч.:	5 278 221	4 762 110	-516 111	-9,8%
Обединено кралство	1 361 095	1 285 824	-75 271	-5,5%
Руска федерация	1 326 501	920 156	-406 346	-30,6%
Япония	661 269	621 906	-39 364	-6,0%
САЩ	469 503	583 209	113 707	24,2%
Нигерия	503 987	216 144	-287 843	-57,1%
Китай	161 046	170 419	9 373	5,8%
Кот д'Ивоар	81 896	132 165	50 270	61,4%
Бенин	146 790	126 360	-20 430	-13,9%
Ливан	14 999	111 704	96 705	644,8%
Монголия	56 754	103 464	46 710	82,3%
Канада	43 439	62 422	18 983	43,7%
Бразилия	58 799	59 465	666	1,1%
Швейцария	54 888	47 030	-7 858	-14,3%
Обединени арабски емирства	91 668	46 690	-44 978	-49,1%
Бурунди	31 670	45 860	14 190	44,8%
Гана	51 102	45 833	-5 270	-10,3%
Казахстан	29 867	41 280	11 414	38,2%
Украйна	2 700	26 759	24 059	891,1%
Хонконг	27 949	23 974	-3 975	-14,2%
Камерун	0	10512	10 512	100,0%
Централноафриканска република	0	9 608	9 608	100,0%
Други	102 302	71 331	-30 971	-30,3%
ОБЩО	22 906 807	21 326 260	-1 580 547	-6,9%

Източник: НСИ и изчисления на МЗм.

Внос

Общият внос на вино през 2021 г. възлиза на 14 548 хил. литра, отбелязвайки ръст от 49,8% спрямо 2020 г. При незначително по-ниска средна вносна цена от 2,07 евро/литър (-0,4%), общата стойност на вноса достига 30 184 хил. евро – с 49,1% повече на годишна база.

Таблица II.38. Внос на вина през 2020 и 2021 г., литри

Страни	2020	2021	Изм. 2021/2020	
			литра	%
ЕС - общо, в т. ч.:	7 146 293	10 540 603	3 394 310	47,5%
Испания	2 110 735	3 657 455	1 546 720	73,3%
Италия	2 088 536	3 205 849	1 117 313	53,5%
Франция	1 175 691	1 737 854	562 163	47,8%
Германия	1 021 708	1 319 246	297 538	29,1%
Унгария	160 056	259 272	99 216	62,0%
Гърция	85 320	70 225	-15 095	-17,7%
Швеция	130 119	69 381	-60 738	-46,7%
Чехия	107 487	62 106	-45 381	-42,2%
Нидерландия	40 439	48 279	7 840	19,4%
Португалия	16 144	36 572	20 428	126,5%
Румъния	174 983	16 498	-158 485	-90,6%
Други	35 076	57 866	22 790	65,0%
Трети страни - общо, в т. ч.:	2 566 879	4 007 007	1 440 128	56,1%
Република Северна Македония	1 542 483	2 598 140	1 055 658	68,4%
Нова Зеландия	422 994	504 550	81 557	19,3%
Южна Африка	97 957	313 580	215 623	220,1%
Молдова	212 387	219 911	7 524	3,5%
Чили	98 082	170 326	72 244	73,7%
Аржентина	85 724	89 793	4 070	4,7%
Обединено кралство	20 433	40 232	19 799	96,9%
Грузия	26 078	26 672	594	2,3%
Украйна	37 791	630	-37 161	-98,3%
Други	22 952	43 173	20 221	88,1%
ОБЩО	9 713 172	14 547 610	4 834 438	49,9%

Източник: НСИ и изчисления на МЗм.

Доставките на вино от Европейския съюз нарастват с 47,5% на годишна база, до 10 541 хил. литра, формирайки 72,4% от общия импорт. Традиционно, най-значителни количества са внесени от Испания, Италия, Франция и Германия, като и при четирите държави е налице чувствително увеличение спрямо 2020 г. – с между 29,1% и 73,3%. Същевременно, доставките от Румъния намаляват с близо 91%.

Вносът на вино от страни извън ЕС през 2021 г. е в размер на 4 007 хил. литра – с 56,1% над нивото от предходната 2020 г., основно вследствие на нарастване на доставките от Република Северна Македония с 1 056 хил. литра или 68,4%. Значително по-големи са и количествата, внесени от Южна Африка, Нова Зеландия, Чили и Обединеното кралство. Изключение прави вносът от Украйна, който спада до незначителен обем през годината.

III. ТЪРГОВИЯ СЪС СЕЛСКОСТОПАНСКИ СТОКИ

1. Основни търговски индикатори

По данни на НСИ, през 2021 г. аграрният стокообмен на България възлиза на 10 459 млн. евро, което е с 19,1% над нивото от 2020 г. Износът на селскостопански стоки бележи ръст от 26,2% спрямо предходната година, до 6 041 млн. евро. При по-слабо увеличение на вноса (с 10,5%), традиционно положителното салдо в аграрната търговия на България нараства двукратно на годишна база, достигайки 1,6 млрд. евро.

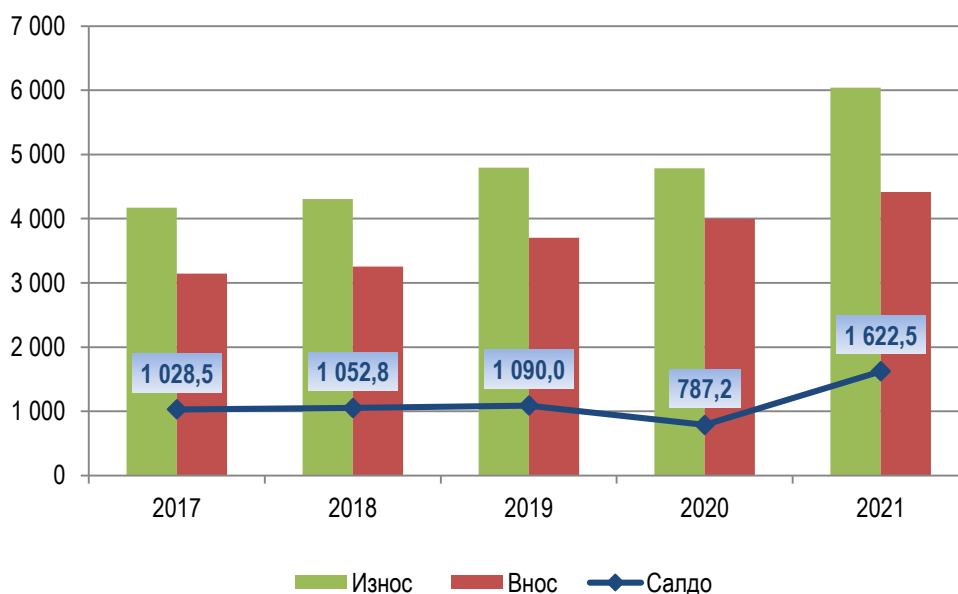
През 2021 г. селскостопанският отрасъл формира 14,1% от общия стокообмен на страната за годината, в т. ч. 17,3% от общия износ и 11,3% от общия внос.

Таблица III.1. Аграрна търговия на България през периода 2017 – 2021 г. (хил. евро)

	2017	2018	2019	2020	2021	Изм. 2021/2020 (%)
Аграрен износ	4 171 713	4 308 894	4 793 025	4 786 078	6 041 008	26,2%
Дял от общия износ	14,9%	15,0%	16,0%	17,1%	17,3%	
Аграрен внос	3 143 166	3 256 142	3 702 996	3 998 845	4 418 467	10,5%
Дял от общия внос	10,4%	10,1%	11,0%	13,0%	11,3%	
Салдо	1 028 547	1 052 752	1 090 029	787 233	1 622 541	106,1%
Стокообмен	7 314 879	7 565 036	8 496 021	8 784 923	10 459 475	19,1%

Източник: НСИ и изчисления на МЗМ.

Фигура III.1. Аграрна търговия на България (млн. евро)

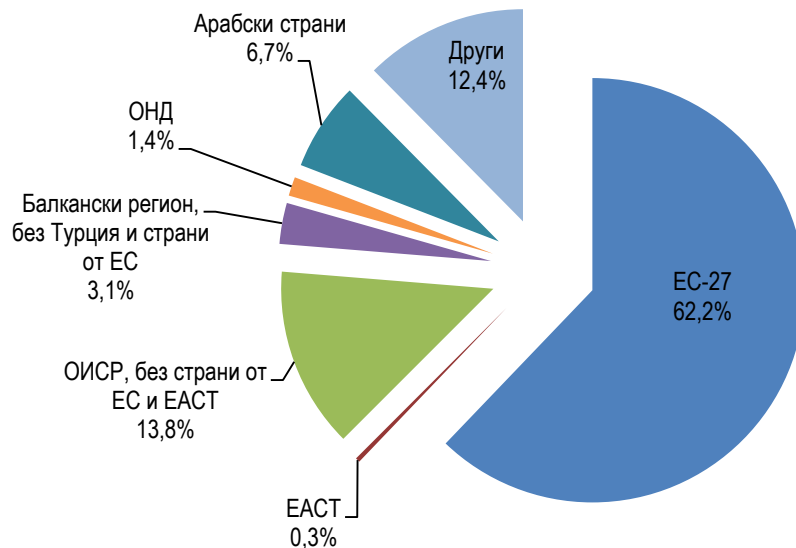

Източник: НСИ

2. Структура на аграрната търговия на България по страни

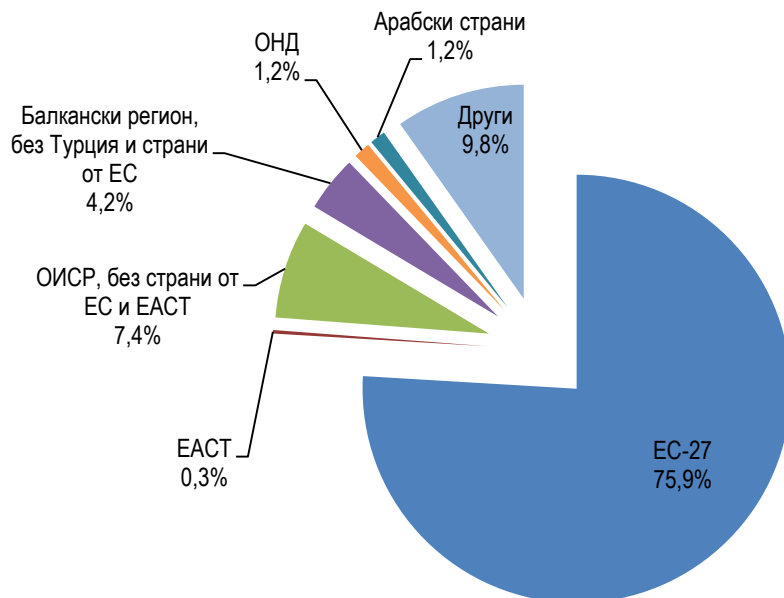
Основен партньор на България в търговията със селскостопански стоки са страните от Европейския съюз. През 2021 г. стокообменът със Съюза представлява 62,2% от общия аграрен износ на България и 75,9% от общия аграрен внос.

Фигура III.2. Аграрен износ от България по икономически общности и региони през 2021 г.

Източник: НСИ и изчисления на МЗМ

Фигура III.3. Аграрен внос в България по икономически общности и региони през 2021 г.

Източник: НСИ и изчисления на МЗМ

Таблица III.2. Внос и износ на селскостопански стоки по икономически общности и региони през 2020 и 2021 г. (млн. евро)

	2020					2021				
	Износ		Внос		Салдо	Износ		Внос		Салдо
	млн. евро	%	млн. евро	%	млн. евро	млн. евро	%	млн. евро	%	млн. евро
Всички страни, в т. ч.:	4 786,1	100,0	3 998,8	100,0	787,2	6 041,0	100	4 418,5	100	1 622,5
Европейски съюз*	3 041,3	63,5	2 883,5	72,1	157,8	3 755,0	62,2	3 355,6	75,9	399,4
ЕАСТ**	17,7	0,4	9,6	0,2	8,1	20,7	0,3	11,6	0,3	9,2
ОИСР***, без страните от ЕС и ЕАСТ	705,6	14,7	297,0	7,4	408,6	833,0	13,8	326,1	7,4	506,8
в т.ч. САЩ	147,4	3,1	21,9	0,5	125,5	156,2	2,6	21,7	0,5	134,5
Балкански регион, без Турция и страните от ЕС ****	175,7	3,7	153,9	3,8	21,8	188,7	3,1	185,2	4,2	3,6
ОНД	79,3	1,7	172,3	4,3	-93,0	87,3	1,4	55,2	1,2	32,1
в т.ч. Руска федерация	57,9	1,2	143,5	3,6	-85,6	63,7	1,1	11,5	0,3	52,2
Арабски страни (Лига на арабските държави)	326,6	6,8	31,0	0,8	295,5	406,9	6,7	52,0	1,2	354,9
Други	439,9	9,2	451,5	11,3	-11,6	749,4	12,4	432,8	9,8	316,6

Източник: НСИ и изчисления на МЗм.

*Включва 27 държави-членки на ЕС (без Обединеното кралство)

**Включва: Исландия, Княжество Лихтенщайн, Кралство Норвегия и Швейцария

***Включва: Австралия, Канада, Нова Зеландия, САЩ, Турция, Япония, Република Корея, Мексико, Чили, Израел и Обединено кралство

****Включва: Албания, Босна и Херцеговина, Република Северна Македония, Сърбия, Черна гора и Косово

2.1. Износ по страни

Водещи дестинации на българския износ на селскостопански стоки през 2021 г. остават съседните Гърция и Румъния (заедно формират близо една четвърт от общия аграрен износ за годината), следвани от Испания, Германия, Италия, Нидерландия, Франция, Полша и др.

Таблица III.3. Износ на селскостопански стоки по страни (хил. евро)

	2019	2020	2021	Дял в общия аграрен износ (2021)	Изм. 2021/2020	
					хил. евро	%
ОБЩО, в т. ч.:	4 793 025	4 786 078	6 041 008	100,0%	1 254 930	26,2%
ЕС-27 - общо, в т. ч.:	3 110 174	3 041 348	3 754 979	62,2%	713 631	23,5%
Гърция	648 501	584 939	744 863	12,3%	159 925	27,3%
Румъния	540 555	578 028	679 769	11,3%	101 741	17,6%
Испания	331 868	259 483	438 191	7,3%	178 708	68,9%
Германия	275 572	317 935	371 305	6,1%	53 370	16,8%
Италия	245 446	286 179	341 849	5,7%	55 671	19,5%
Нидерландия	240 068	251 270	294 807	4,9%	43 537	17,3%
Франция	152 636	137 369	184 599	3,1%	47 229	34,4%

	2019	2020	2021	Дял в общия аграрен износ (2021)	Изм. 2021/2020	
					хил. евро	%
Полша	118 729	121 013	156 285	2,6%	35 272	29,1%
Белгия	112 697	103 214	97 678	1,6%	-5 535	-5,4%
Кипър	48 628	44 760	72 133	1,2%	27 372	61,2%
Унгария	47 382	49 286	67 373	1,1%	18 087	36,7%
Други	348 092	307 873	306 127	5,1%	-1 746	-0,6%
Трети страни - общо, в т. ч.:	1 682 851	1 744 730	2 286 029	37,8%	541 299	31,0%
Турция	288 318	309 317	357 824	5,9%	48 507	15,7%
Китай	44 829	65 692	161 498	2,7%	95 806	145,8%
САЩ	107 142	147 406	156 208	2,6%	8 802	6,0%
Корея	69 279	17 403	148 881	2,5%	131 478	755,5%
Обединено кралство	136 988	140 839	159 221	2,6%	18 382	13,1%
Израел	34 470	37 297	105 816	1,8%	68 519	183,7%
Либия	60 085	75 979	98 996	1,6%	23 018	30,3%
Тунис	17 598	27 425	93 392	1,5%	65 967	240,5%
Пакистан	7 324	15 488	67 961	1,1%	52 472	338,8%
Виетнам	10 113	3 097	64 093	1,1%	60 997	1969,7%
Руска федерация	64 676	57 894	63 718	1,1%	5 824	10,1%
Индонезия	46 993	23 874	55 185	0,9%	31 312	131,2%
Сърбия	40 010	44 206	55 076	0,9%	10 870	24,6%
Република Северна Македония	49 960	48 432	53 989	0,9%	5 557	11,5%
Други	705 065	730 381	644 170	10,7%	-86 211	-11,8%

Източник: НСИ и изчисления на МЗМ.

При почти всички основни партньори се отчита увеличение на експорта спрямо предходната година. Изпращанията на аграрни стоки за ЕС нарастват с 23,5% на годишна база, а износът за трети страни – с 31%.

2.2. Внос по страни

През 2021 г. най-значителен е вносът на селскостопански стоки от Румъния, Гърция и Германия, следвани от Полша, Нидерландия, Турция, Италия, Унгария, Испания и др. Аграрният внос от държави членки на ЕС е с 16,4% над нивото от предходната година, докато този от трети страни се свива с 4,7%. Намалението на вноса от Руската федерация и Украйна е свързано основно с динамиката при доставките на слънчоглед от двете страни, които бележат няколкократно увеличение на годишна база през 2020 г. и спадат през 2021 г. (от Руската федерация дори не е регистриран импорт на слънчоглед през 2021 г.).

Таблица III.4. Внос на селскостопански стоки по страни (хил. евро)

	2019	2020	2021	Дял в общия аграрен внос (2021)	Изм. 2021/2020	
					хил. евро	%
ОБЩО, в т. ч.:	3 702 996	3 998 783	4 418 467	100,0%	419 622	10,5%
ЕС-27 - общо, в т. ч.:	2 794 515	2 883 530	3 355 558	75,9%	472 028	16,4%

	2019	2020	2021	Дял в общия аграрен внос (2021)	Изм. 2021/2020	
					хил. евро	%
Румъния	498 080	512 439	685 924	15,5%	173 484	33,9%
Гърция	375 614	389 799	468 252	10,6%	78 454	20,1%
Германия	360 033	405 995	453 460	10,3%	47 465	11,7%
Полша	289 816	270 153	309 143	7,0%	38 990	14,4%
Нидерландия	217 928	228 051	262 182	5,9%	34 130	15,0%
Италия	223 532	243 705	233 491	5,3%	-10 213	-4,2%
Унгария	147 924	155 038	190 768	4,3%	35 730	23,0%
Испания	164 955	141 108	162 054	3,7%	20 946	14,8%
Франция	127 269	123 693	146 909	3,3%	23 216	18,8%
Белгия	60 192	85 822	88 301	2,0%	2 479	2,9%
Австрия	77 259	75 734	79 160	1,8%	3 426	4,5%
Чехия	57 435	52 959	63 158	1,4%	10 199	19,3%
Литва	24 412	28 532	40 364	0,9%	11 832	41,5%
Дания	34 551	36 716	37 693	0,9%	977	2,7%
Други	135 515	133 786	134 699	3,0%	913	0,7%
Трети страни - общо, в т. ч.:	908 481	1 115 315	1 062 909	24,1%	-52 406	-4,7%
Турция	164 893	190 498	261 184	5,9%	70 685	37,1%
Сърбия	106 087	116 450	140 928	3,2%	24 478	21,0%
Украйна	54 280	144 101	95 626	2,2%	-48 475	-33,6%
Китай	45 255	65 240	62 368	1,4%	-2 872	-4,4%
Обединено кралство	59 528	55 366	51 024	1,2%	-4 342	-7,8%
Молдова	40 026	22 139	38 158	0,9%	16 019	72,4%
Кот д'Ивоар	36 740	19 903	35 701	0,8%	15 798	79,4%
Република Северна Македония	44 860	29 220	34 494	0,8%	5 274	18,1%
Еквадор	21 811	23 105	23 021	0,5%	-84	-0,4%
Други	335 000	449 293	320 405	7,3%	-128 888	-28,7%

Източник: НСИ и изчисления на МЗМ.

3. Структура на аграрната търговия на България по продукти

3.1. Износ по продукти

Водещите групи продукти в структурата на аграрния експорт през 2021 г. са житните растения и маслодайните семена, представляващи съответно 27,7% и 13,8% от общата стойност на реализираните извън страната селскостопански стоки. Сравнително голям е и износът на мазнини от растителен или животински произход, остатъци от хранителната промишленост и приготвени храни за животни, хранителни продукти, приготвени на базата на житни растения, какаови продукти, безалкохолни напитки и др.

Таблица III.5. Аграрен износ от България по групи продукти през периода 2020 – 2021 г. (хил. евро)

		2020		2021		Изм. 2021/2020 %
		хил. евро	дъл от общия аграрен износ %	хил. евро	дъл от общия аграрен износ %	
	Общо аграрни стоки, в т. ч.:	4 786 078	100%	6 041 008	100,0%	26,2%
1	Живи животни	40 940	0,9%	40 530	0,7%	-1,0%
2	Меса и карантии, годни за консумация	115 472	2,4%	148 186	2,5%	28,3%
3	Риби и ракообразни, мекотели и други водни безгръбначни	34 030	0,7%	43 197	0,7%	26,9%
4	Мляко и млечни продукти; птичи яйца; естествен мед; продукти от животински произход, годни за консумация, неупоменати другаде	200 193	4,2%	229 154	3,8%	14,5%
5	Други продукти от животински произход, неупоменати другаде	12 316	0,3%	16 739	0,3%	35,9%
6	Живи растения и цветарски продукти	18 929	0,4%	14 824	0,2%	-21,7%
7	Зеленчуци, растения, корени и грудки, годни за консумация	114 674	2,4%	141 295	2,3%	23,2%
8	Плодове, годни за консумация; цитрусови или пъпешови кори	104 476	2,2%	127 834	2,1%	22,4%
9	Кафе, чай, мате и подправки	101 866	2,1%	97 028	1,6%	-4,7%
10	Житни растения	1 171 708	24,5%	1 673 915	27,7%	42,9%
11	Мелничарски продукти; малц; скорбяла и нишесте; инулин; пшеничен глутен	56 090	1,2%	61 809	1,0%	10,2%
12	Маслодайни семена и плодове; семена за посев и плодове; индустриални или медицински растения; слама и фуражи	614 719	12,8%	832 083	13,8%	35,4%
13	Естествени лакове, клейове, смоли и други растителни сокове и екстракти	2 443	0,1%	3 339	0,1%	36,7%
14	Материали за сплитане и други продукти от растителен произход, неупоменати, нито включени другаде	1 256	0,0%	1 134	0,0%	-9,7%
15	Мазнини и масла от животински или растителен произход; обработени мазнини за хранителни цели; восъци от животински или растителен произход	435 048	9,1%	713 155	11,8%	63,9%
16	Продукти от месо, риби или ракообразни, мекотели или други водни безгръбначни	92 984	1,9%	101 360	1,7%	9,0%
17	Захар и захарни изделия	94 340	2,0%	122 751	2,0%	30,1%
18	Какао и продукти от какао	244 761	5,1%	257 061	4,3%	5,0%
19	Хранителни продукти, приготвени на базата на житни растения, брашна, скорбяла, нишесте или мляко; тестени сладкарски изделия	268 974	5,6%	310 874	5,1%	15,6%
20	Хранителни продукти от зеленчуци, плодове или други части от растения	157 551	3,3%	165 739	2,7%	5,2%
21	Разни видове хранителни продукти	134 906	2,8%	152 564	2,5%	13,1%
22	Безалкохолни и алкохолни напитки и видове оцет	271 417	5,7%	212 418	3,5%	-21,7%
23	Остатъци и отпадъци от хранителната промишленост; приготвени храни за животни	334 109	7,0%	408 733	6,8%	22,3%
24	Тютюн и обработени заместители на тютюна	162 877	3,4%	165 288	2,7%	1,5%

Източник: НСИ и изчисления на МЗМ.

Основен принос за повишението на общия аграрен експорт през 2021 г. има регистрираният значителен ръст на стойността на изнесените пшеница (с 516,7 млн. евро или 84,2% на годишна база), слънчогледово масло (с 249 млн. евро или 62,4%), слънчоглед (със 134,1 млн. евро или 28,6%) и рапица (със 76,3 млн. евро или два пъти). Сериозно нараства и износът на кюспета и птиче месо (съответно с 42,7% и 25,4% в стойностно изражение). Голяма част от това увеличение се дължи на постигнатите по-високи експортни цени на посочените продукти спрямо предходната година.

Таблица III.6. Водещи продукти в аграрния износ от България (хил. евро)

	2020		2021		Изм. 2021/2020	
	Количество (тона)	Стойност (хил. евро)	Количество (тона)	Стойност (хил. евро)	Количество	Стойност
Пшеница и смес от пшеница и ръж	3 230 283	613 592	5 119 222	1 130 256	58,5%	84,2%
Слънчогледово масло, памучно масло или масло от шафранка	524 522	399 005	559 477	647 970	6,7%	62,4%
Семена от слънчоглед, дори натрошени	818 423	468 562	758 222	602 642	-7,4%	28,6%
Царевица	2 593 043	441 201	1 759 340	398 509	-32,2%	-9,7%
Хлебарски, тестени сладкарски или бисквитени продукти	95 530	232 104	106 400	267 829	11,4%	15,4%
Шоколад и други хранителни продукти, съдържащи какао	49 598	192 220	50 414	205 018	1,6%	6,7%
Препарати от видовете, използвани за храна на животни	131 666	165 553	135 853	182 067	3,2%	10,0%
Кюспета и други твърди остатъци, получени при извличането на растителни мазнини или масла	570 857	115 249	645 340	164 476	13,0%	42,7%
Семена от репица или рапица, дори натрошени	192 837	76 046	270 658	152 309	40,4%	100,3%
Хранителни продукти, неупоменати другаде	35 782	117 760	42 638	134 151	19,2%	13,9%
Птиче месо и карантии	32 329	94 759	35 277	118 869	9,1%	25,4%
Сурови или необработени тютюни; отпадъци от тютюн	22 933	109 326	22 908	111 205	-0,1%	1,7%
Сирена и извара	23 379	90 577	25 758	97 931	10,2%	8,1%
Плодове, черупкови плодове и други части от растения, годни за консумация, приготвени или консервирани	46 147	92 681	40 812	94 005	-11,6%	1,4%
Ечемик	337 458	58 164	431 273	93 558	27,8%	60,9%

Източник: НСИ и изчисления на МЗМ.

3.2. Внос по продукти

С най-голям дял в структурата на общия внос на селскостопански стоки през 2021 г. са групите маслодайни семена и плодове (10,5%) и меса и карантии (9,2%), следвани от безалкохолни и алкохолни напитки и оцет; мляко и млечни продукти, птичи яйца и естествен мед; мазнини и масла от животински или растителен произход; тютюн и обработени заместители на тютюна; какао и какаови продукти; плодове и др.

Таблица III.7. Аграрен внос в България по групи продукти през периода 2020 – 2021 г. (хил. евро)

		2020		2021		Изм. 2021/2020 %
		хил. евро	дъл от общия аграрен внос %	хил. евро	дъл от общия аграрен внос %	
	Общо аграрни стоки, в т. ч.:	3 998 845	100%	4 418 467	100%	10,5%
1	Живи животни	31 070	0,8%	26 703	0,6%	-14,1%
2	Меса и карантии, годни за консумация	399 762	10,0%	405 215	9,2%	1,4%
3	Риби и ракообразни, мекотели и други водни безгръбначни	83 400	2,1%	99 935	2,3%	19,8%
4	Мляко и млечни продукти; птичи яйца; естествен мед; продукти от животински произход, годни за консумация, неупоменати другаде	247 914	6,2%	306 200	6,9%	23,5%
5	Други продукти от животински произход, неупоменати другаде	19 521	0,5%	22 503	0,5%	15,3%
6	Живи растения и цветарски продукти	26 902	0,7%	31 855	0,7%	18,4%
7	Зеленчуци, растения, корени и грудки, годни за консумация	191 647	4,8%	221 396	5,0%	15,5%
8	Плодове, годни за консумация; цитрусови или пъпешови кори	228 487	5,7%	275 736	6,2%	20,7%
9	Кафе, чай, мате и подправки	134 776	3,4%	137 453	3,1%	2,0%
10	Житни растения	94 179	2,4%	106 596	2,4%	13,2%
11	Мелничарски продукти; малц; скорбяла и нишесте; инулин; пшеничен глутен	25 953	0,6%	28 012	0,6%	7,9%
12	Маслодайни семена и плодове; семена за посев и плодове; индустриални или медицински растения; слама и фуражи	523 281	13,1%	462 066	10,5%	-11,7%
13	Естествени лакове, клейове, смоли и други растителни сокове и екстракти	20 681	0,5%	19 023	0,4%	-8,0%
14	Материали за сплитане и други продукти от растителен произход, неупоменати, нито включени другаде	839	0,0%	1 308	0,0%	55,9%
15	Мазнини и масла от животински или растителен произход; обработени мазнини за хранителни цели; восъци от животински или растителен произход	175 958	4,4%	296 468	6,7%	68,5%
16	Продукти от месо, риби или ракообразни, мекотели или други водни безгръбначни	66 941	1,7%	73 464	1,7%	9,7%
17	Захар и захарни изделия	133 817	3,3%	137 178	3,1%	2,5%
18	Какао и продукти от какао	263 828	6,6%	286 085	6,5%	8,4%
19	Хранителни продукти, приготвени на базата на житни растения, брашна, скорбяла, нишесте или мляко; тестени сладкарски изделия	188 206	4,7%	230 415	5,2%	22,4%
20	Хранителни продукти от зеленчуци, плодове или други части от растения	157 041	3,9%	165 052	3,7%	5,1%
21	Разни видове хранителни продукти	221 728	5,5%	259 552	5,9%	17,1%
22	Безалкохолни и алкохолни напитки и видове оцет	346 189	8,7%	359 815	8,1%	3,9%
23	Остатъци и отпадъци от хранителната промишленост; приготвени храни за животни	155 693	3,9%	174 612	4,0%	12,2%
24	Тютюн и обработени заместители на тютюна	261 033	6,5%	291 825	6,6%	11,8%

Източник: НСИ и изчисления на МЗМ.

Сравнявайки с предходната година, през 2021 г. е налице сериозен спад на вноса на слънчоглед (с 24% в стойностно изражение). По-слабо намалява стойността на доставените води и безалкохолни напитки (със 7,9%), свинско месо (с 5,3%) и захар (с 1%), докато при останалите основни внасяни продукти се наблюдава увеличение, най-значително при животинските или растителни мазнини и масла и техните фракции (почти три пъти).

Таблица III.8. Водещи продукти в аграрния внос в България (хил. евро)

	2020		2021		Изм. 2021/2020	
	Количество (тона)	Стойност (хил. евро)	Количество (тона)	Стойност (хил. евро)	Количество	Стойност
Семена от слънчоглед, дори натрошени	1 020 753	436 913	585 158	331 989	-42,7%	-24,0%
Свинско месо	126 380	243 597	138 373	230 694	9,5%	-5,3%
Пури (включително тези с отрязани краища), пурети и цигари от тютюн или от заместители на тютюна	14 565	165 900	14 625	176 345	0,4%	6,3%
Шоколад и други хранителни продукти, съдържащи какао	38 450	164 421	39 718	172 802	3,3%	5,1%
Хлебарски, тестени сладкарски или бисквитени продукти	50 918	123 481	64 678	153 600	27,0%	24,4%
Хранителни продукти, неупоменати, нито включени другаде	26 366	123 373	30 094	145 652	14,1%	18,1%
Води, включително минералните води и газирани води, подсладени със захар или други подсладителни или ароматизирани, и други безалкохолни напитки	221 432	150 122	221 272	138 203	-0,1%	-7,9%
Кафе и заместители на кафе	39 984	115 230	38 213	116 077	-4,4%	0,7%
Сирена и извара	28 139	88 740	33 447	110 191	18,9%	24,2%
Етилов алкохол, неденатуриран, с алкохолно съдържание по обем под 80 % vol; дестилати, ликьори и други спиртни напитки	16 520	88 165	18 950	109 791	14,7%	24,5%
Птиче месо и карантии	99 515	90 033	93 348	99 559	-6,2%	10,6%
Препарати от видовете, използвани за храна на животни	86 047	85 343	91 203	93 504	6,0%	9,6%
Захар от захарна тръстика или от цвекло	232 259	94 408	207 950	93 460	-10,5%	-1,0%
Животински или растителни мазнини и масла и техните фракции	37 666	29 304	81 840	87 216	117,3%	197,6%
Сурови или необработени тютюни; отпадъци от тютюн	18 153	57 771	23 771	73 672	30,9%	27,5%

Източник: НСИ и изчисления на МЗМ.

4. Развитие на външната търговия със селскостопански стоки през 2022 г.

По предварителни данни на НСИ, през първите шест месеца на 2022 г. износът на селскостопански стоки възлиза на 4 137,5 млн. евро, отбелязвайки ръст от 55,4% в сравнение със същия период на 2021 г. Най-голям принос за това има увеличеният експорт на мазнини и масла от растителен или животински произход (главно слънчогледово масло) и на житни растения - съответно с

539,8 млн. евро или около два пъти и половина и с 525,6 млн. евро или 81,4%. Сериозно нараства и стойността на изнесените остатъци и отпадъци от хранителната промишленост и приготвени храни за животни (с 50,3%), меса и карантии (със 74,7%), маслодайни семена и плодове (с 11,2%), захар и захарни изделия (с 58,8%), хранителни продукти, приготвени на базата на житни растения (с 21,1%), какаови продукти (с 22,8%) и др.

Водещите групи продукти в структурата на аграрния експорт на страната през периода януари - юни 2022 г. са житните растения и мазнините от растителен или животински произход, следвани от маслодайни семена; остатъци и отпадъци от хранителната промишленост и приготвени храни за животни; хранителни продукти, приготвени на базата на житни растения; какаови продукти; млечни продукти, яйца и мед; безалкохолни и алкохолни напитки; меса и др.

При вноса на селскостопански стоки за шестте месеца на 2022 г. се отчита малко по-слабо увеличение на годишна база – с 51,8%, до 3 041,3 млн. евро.

Така, за първата половина на 2022 г. се формира положително търговско салдо за България в размер на близо 1,1 млрд. евро, с 66,3% повече спрямо същия период на 2021 г.

Основни партньори в аграрната търговия на страната остават страните от ЕС. През първите шест месеца на 2022 г. обменът на селскостопански стоки с ЕС нараства с 45,1% на годишна база, като формира 63,5% от общия аграрен износ на страната и 64,5% от общия аграрен внос.

5. Дейности по подкрепа на износа на земеделска продукция

Един от основните механизми за подкрепа на износа е набирането и предоставянето на информация за потенциални пазари за произведената в страната земеделска продукция. В тази връзка, при постъпване на конкретни запитвания през 2021 г. са извършени пазарни анализи и проучвания относно възможността за износ на различни земеделски продукти към страни - търговски партньори както от ЕС, така и от трети страни. Едно такова проучване, споделено и с бизнеса, е анализ на възможностите за износ на селскостопански продукти към страните от Западните Балкани – Албания, Босна и Херцеговина, Косово, Северна Македония, Сърбия, Черна гора, Хърватия.

През 2021 г. от страна на МЗМ е отправена молба за съдействие и предоставяне на информация, базирана на опита и познанията на службите по търговско-икономическите въпроси (СТИВ) към Министерство на икономиката и индустрията, относно възможности за повишаване на експортния потенциал на българските земеделски продукти с цел подкрепа на производителите и увеличаване на износа на селскостопански продукти и храни. Постъпилата в резултат от това информация е предоставена на широк кръг български производители и износители на селскостопански стоки и храни, за да могат да се възползват от провеждащите се в чужбина събития и от подкрепата на СТИВ по места.

МЗМ следи и анализира водените през 2021 г. преговори между ЕС и трети страни относно редица търговски споразумения за свободна търговия (ССТ), целящи облекчаване на административните тежести при търговията и стокообмена. Обект на разглеждане са търговско-икономическите отношения в аграрния сектор между България и съответните страни, с които предстои да бъдат сключени търговски споразумения.

През 2021 г. продължиха преговорите за сключване на ССТ между ЕС и Австралия, Нова Зеландия, Меркосур, Чили, Индонезия и Мексико. Проследен е и ефектът от прилагането на Споразумението за търговия и сътрудничество между Европейския съюз и Европейската общност за атомна енергия и Обединеното кралство Великобритания и Северна Ирландия.

В сила влезе Споразумението за сътрудничество между ЕС и Китай за закрила на географски указания, което ще се ревизира през първите четири години от прилагането му, а това касае някои български наименования.

Относно делото Еърбъс – Боинг, във връзка с което най-засегнати от допълнителните мита при внос на европейски селскостопански стоки в САЩ са сирената (най-вече от краве мляко, тъй като за

основните тарифни позиции, по които се внася овче сирене от България, няма допълнителни мита за България) и преработените череши, на 15 юни 2021 г. е постигната договореност между ЕС и САЩ, съгласно която „всяка от страните възнамерява да суспендира прилагането на нейните ответни мерки за период от пет години“.

Поради започналия през 2021 г. преглед на прилагането на Споразумението за асоцииране между ЕС и Украйна, МЗм формулира позиция относно необходимостта от защита на дефанзивните интереси на страната ни по отношение на този голям износител на селскостопански стоки към ЕС. В контекста на военното нападение на Русия срещу Украйна от 24 февруари 2022 г. и предложения от Комисията Регламент на Европейския парламент и на Съвета за въвеждане на мерки за либерализиране на търговията за период от една година, МЗм ревизира позицията си по това споразумение.

Министерството на земеделието традиционно организира участието на страната в различни международни прояви и изложения за хранително-вкусовата промишленост с цел популяризирането и изграждането на разпознаваем имидж на българските селскостопански продукти, както и с цел подпомагане на експорта и развитие на международните контакти между бизнесоператорите в сектора.

IV. ПОДПОМАГАНЕ НА АГРАРНИЯ ОТРАСЪЛ

1. Подпомагане по първи стълб на ОСП

1.1 Директни плащания на площ, преходна национална помощ и обвързано с производството подпомагане

Финансовото подпомагане чрез директни плащания се предоставя от ЕФГЗ и НБ. През календарната 2021 г. по схеми за директни плащания са оторизирани средства за кампании `2020 и 2021.

Кампания `2020

Таблица IV.1. Оторизирани средства за кампания `2020 през календарната 2021 г.

Схема	Брой подадени валидни заявления	Брой заявления с оторизирани плащания	Разпределение на бюджета според източника (%)		Оторизирана сума (лева)
			ЕЗФГЗ	НБ	
СЕПП	54 984	182	100	-	88 877 198
ЗДП	54 984	54933	100	-	489 215 169
СПП	54 912	54861	100	-	113 435 375
МЗС	3 729	3724	100	-	2 995 640
ДЗС	2 806	2806	100	-	2 466 201
СМлК	3 541	347	100	-	1 733 225
ЕЖСК-мляко	931	35	100	-	1 079 021
СМлК-пл	317	57	100	-	91 959
СМКЮ	5 003	500	100	-	1 329 609
ЕЖСК-месо	443	24	100	-	158 352
Биволи	263	46	100	-	447 342
ДПЖСК	2 085	136	100	-	1 161 432
ДПЖ-пл	2 083	379	100	-	591 144
СП (основна)	5 611	5605	100	-	34 117 014
СП (други)	3 153	3144	100	-	7 635 966

Схема	Брой подадени валидни заявления	Брой заявления с оторизирани плащания	Разпределение на бюджета според източника (%)		Оторизирана сума (лева)
СЗ-КЛЧ	3 047	3023	100	-	17 710 372
СЗ-МЗДП	2 769	2766	100	-	6 656 339
СЗ-ДККП	1 860	1858	100	-	4 404 988
СЗ-П	1 291	1291	100	-	4 797 415
СЗo	1 019	1018	100	-	9 599 974
СПК	16 143	16134	100	-	32 749 049
Памук	119	119	100	-	3 882 571
ПНДЖ1	4 146	22	-	100	14 521 035
ПНДЖ3	6 329	389	-	100	830 420
ПНДТ	39 765	39754	-	100	71 303 228
Финансова дисциплина	n/a	n/a	100	-	19 221 325
ОБЩО					931 011 363

Източник: ДФЗ-РА

Кампания `2021

За кампания `2021 земеделските стопани се подпомагат по следните схеми за директни плащания, финансирани с европейски и национални средства:

Схеми за директни плащания

- Схема за единно плащане на площ;
- Схема за плащане за селскостопански практики, които са благоприятни за климата и околната среда - зелени директни плащания;
- Схема за преразпределително плащане;
- Схема за млади земеделски стопани;
- Схема за дребни земеделски стопани;
- Схема за обвързано подпомагане за млечни крави;
- Схема за обвързано подпомагане за млечни крави под селекционен контрол;
- Схема за обвързано подпомагане за млечни крави в планински райони;
- Схема за обвързано подпомагане за месодайни крави и/или юници;
- Схема за обвързано подпомагане за месодайни крави под селекционен контрол;
- Схема за обвързано подпомагане за овце-майки и кози-майки в планински райони;
- Схема за обвързано подпомагане за овце-майки и кози-майки под селекционен контрол;
- Схема за обвързано подпомагане за биволи;
- Схема за обвързано подпомагане за плодове;
- Схема за обвързано подпомагане за плодове (сливи и десертно грозде);
- Схема за обвързано подпомагане за зеленчуци (домати, краставици, корнишони и патладжан);
- Схема за обвързано подпомагане за зеленчуци (пипер);
- Схема за обвързано подпомагане за зеленчуци (картофи, лук и чесън);

- Схема за обвързано подпомагане за зеленчуци (моркови, зеле, дини и пъпеши);
- Схема за обвързано подпомагане за оранжерийни зеленчуци;
- Схема за обвързано подпомагане за протеинови култури;
- Специално плащане за култура – памук;
- Схема за преходна национална помощ за тютюн, необвързана с производството;
- Схема за преходна национална помощ за говеда и биволи, необвързана с производството;
- Схема за преходна национална помощ за овце-майки и кози-майки, обвързана с производството.

За кампания `2021 са приети общо 99 549 заявления, от които 60 500 са със заявени площи.

Оторизацията на средствата за кампания `2021 стартира през м. октомври 2020 г. с изплащането на субсидии по схемите за преходна национална помощ в животновъдството. През м. декември на същата година са извършени плащанията по схемите за обвързано производство в сектор „Животновъдство“ и по схемата за единно плащане на площ, финансирани от ЕФГЗ.

Таблица IV.2. Оторизирани средства за кампания `2021 през календарната 2021 г.

Схема	Брой подадени валидни заявления	Брой заявления с оторизирани плащания	Разпределение на бюджета според източника (%)		Оторизирана сума (лева)
			ЕЗФГЗ	НБ	
СЕПП	54 154	54 067	100	-	642 793 900
СМлК	3 239	3 230	100	-	27 396 521
СМКЮ	4 776	4 753	100	-	17 681 975
СМлК-пл	326	325	100	-	827 599
ЕЖСК-мляко	921	916	100	-	35 231 025
ЕЖСК-месо	488	481	100	-	3 101 210
Биволи	256	254	100	-	4 170 732
ДПЖ-пл	1 962	1 957	100	-	3 199 600
ДПЖСК	2 069	2 061	100	-	23 067 049
ПНДЖ1	3 763	3 729	-	100	18 673 818
ПНДЖ3	5 569	5 227	-	100	13 847 372
ОБЩО					789 990 801

Източник: ДФЗ-РА

Схеми за подпомагане на площ (хектар)

Схемата за единно плащане на площ се прилага при минимален размер на допустимото стопанство от 0,5 ха и минимален размер на парцела от 0,1 ха. Като инструмент за преодоляване на структурния дисбаланс се използва намаление на плащанията по СЕПП за суми над 150 000 евро, при отчитане на заетостта в стопанствата чрез приспадане на разходите за възнаграждения, свързани със селскостопанската дейност, преди намаленията на плащанията. За кампания `2021 са подадени 56 425 заявления за подпомагане. Към 30.06.2022 г. общият размер на оторизираните средства е 715 599 618 лева, при ставка от 193,44 лева/ха. Бюджетът за кампанията възлиза на 735 899 087 лева.

Схемата за плащане за селскостопански практики, които са благоприятни за климата и околната среда (зелени директни плащания) се прилага от 2015 г. Земеделските стопани, които имат

право да получат плащане по СЕПП, трябва да спазват практики за диверсификация на културите, запазване на постоянно затревените площи и поддържане на екологично насочените площи в рамките на всички свои хектари, в зависимост от структурата на земеделското стопанство, неговия размер и отглежданите култури. За кампания `2021 по схемата, с бюджет от 462 718 810 лева, са кандидатствали 56 425 земеделски стопани. Към края на м. юни 2022 г. са оторизирани плащания в размер на 452 108 016 лева (97,7% от бюджета), при размер на подпомагането от 121,63 лева/ха.

Схемата за преразпределително плащане е насочена към подкрепа на икономически по-уязвимите малки и средни стопанства. По нея се предоставя по-високо плащане на хектар за първите 30 хектара на всяко стопанство, допустимо за подпомагане по СЕПП. За кампания `2021 схемата е с бюджет 108 277 000 лева и е заявена за подпомагане от 56 353 земеделски стопани. Към 30 юни 2022 г. са оторизирани плащания в размер на 105 014 227 лева или 97% от бюджета. Определената ставка на единица площ възлиза на 137,74 лева/ха.

Земеделските стопани, които са на не повече от 40 години през 2021 г. и са започнали земеделска дейност през последните 5 години, за кампания `2021 получават завишено с 50% плащане от плащането по СЕПП за първите 30 ха по Схемата за млади земеделски стопани. Заявления за подпомагане са подали 3 768 млади земеделски стопани. Оторизираните към 30 юни 2022 г. средства възлизат на 2 518 479 лева.

През кампания `2021 участие по Схема за дребни земеделски стопани продължават 2 253 бенефициенти. Към края на м. юни 2022 г. по нея са оторизирани 627 477 лева. Подпомагането за дребни земеделски стопани замества всички плащания по схемите за директни плащания. Финансовата подкрепа се формира ежегодно и индивидуално за всеки отделен бенефициент, в зависимост от размера на допустимите площи, от броя допустими животни и заявените схеми, като не може да надвишава 1 250 евро.

Схеми за обвързано с производството подпомагане

Схема за обвързано подпомагане за млечни крави

Схемата, с бюджет за кампания `2021 от 28 842 022 лева, е насочена към подпомагане на стопанства от млечния сектор за поддържане на нивото на добиваното мляко. Заявления за кампанията са подали 3 243 земеделски стопани. Определената за подпомагане ставка е в размер на 352,19 лева/глава за до 50-то животно и 281,75 лева/глава за животните над 50. Към 30.06.2022 г. по схемата са оторизирани 27 590 520 лева, което представлява 95,7% от бюджета.

Схема за обвързано подпомагане за млечни крави под селекционен контрол

За кампания `2021 по тази схема са кандидатствали 921 земеделски стопани. Определени са ставки в размер на 520,66 лева/глава за до 50-то допустимо животно и 416,53 лева/глава за животните над 50. От бюджета, възлизащ на 36 807 035 лева, до края на м. юни 2022 г. са оторизирани 35 441 097 лева (усвояемост от 96,3%).

Схема за обвързано подпомагане за млечни крави в планински райони

Бюджетът на схемата за кампания `2021 е в размер на 840 994 лева. Финансово подпомагане по нея са заявили 327 земеделски стопани. При ставка от 359,55 лева/глава животно, до края на м. юни 2022 г. са оторизирани общо плащания в размер на 829 699 лева или 98,7% от бюджета.

Схема за обвързано подпомагане за месодайни крави и/или юници

Схемата е с годишен бюджет от 18 749 713 лева. За кампания `2021 заявления за участие са подали 4 790 земеделски стопани. Ставката за подпомагане е в размер на 154,51 лева/глава за до 50-то животно и 123,61 лева/глава за животните над 50. Към 30.06.2022 г. по схемата са оторизирани 17 896 381 лева, което представлява 95,4% от бюджета.

Схема за обвързано подпомагане за месодайни крави под селекционен контрол

За кампания `2021 бюджетът на схемата възлиза на 3 249 951 лева. Постъпили са 488

заявления за подпомагане. Оторизирани към 30.06.2022 г. средства са в размер на 3 154 402 лева (97,1% от бюджета), при ставка от 131,33 лева/глава за животните до 50-то и 105,06 лева/глава за над 50-то допустимо животно.

Схема за обвързано подпомагане за овце-майки и/или кози-майки в планински райони

По тази схема се подпомагат земеделски стопани, които отглеждат от 10 до 49 овце-майки и/или кози-майки, с цел запазване нивото на производство в тази категория стопанства. Бюджетът по схемата за кампания `2021 е в размер на 3 284 950 лева, а участие по нея са заявили 1 979 земеделски стопани. Определената ставка е 59,55 лева/глава животно. До края на м. юни 2022 г. са оторизирани плащания на обща стойност 3 221 577 лева - 98,1% от годишния бюджет.

Схема за обвързано подпомагане за овце-майки и/или кози-майки под селекционен контрол

Схемата цели подкрепа на земеделски стопани, които отглеждат 50 и повече овце-майки под селекционен контрол от една порода и/или 20 и повече кози-майки под селекционен контрол от една порода. Бюджетът по схемата за 2021 г. е в размер на 24 004 232 лева. Заявления за финансова помощ са подали 2 070 земеделски стопани. Ставката за подпомагане възлиза на 73,03 лева/глава за животните до 200 и 58,42 лева/глава за животните над 200. Към 30 юни 2022 г. по схемата е оторизиран общ ресурс в размер на 23 141 390 лева, което представлява 96,4% от годишния бюджет.

Схема за обвързано подпомагане за биволи

Финансовата подкрепа е насочена към стопани, които отглеждат 10 и повече биволи. По схемата, с бюджет от 4 424 442 лева за 2021 г., са кандидатствали 256 земеделски стопани. Приложимата ставка е в размер на 420,24 лева/глава за до 50-то допустимо животно и 336,19 лева/глава за животните над 50. Оторизирани средства до края на м. юни 2022 г. възлизат на 4 222 211 лева или 95,4% от общия бюджет.

Схема за обвързано подпомагане за плодове (основна група)

За кампания `2021 заявление по схемата са подали 5 862 земеделски стопани. Определеният бюджет е в размер на 31 515 603 лева, а ставката е 1 809,96 лева/ха за площите до 30 ха и 1 206,64 лева/ха за площите над 30 ха. Към 30.06.2022 г. оторизирани средства възлизат на 30 600 510 лева или 97,1% от бюджета.

Схема за обвързано подпомагане за плодове (други) – сливи и десертно грозде

Определеният за 2021 г. бюджет е 7 096 882 лева, а оторизирани средства към края на м. юли 2022 г. са в размер на 6 894 063 лева или е постигната усвояемост от 97,1%. По схемата са заявили участие 3 400 бенефициенти. Ставката на единица площ е 928,47 лева/ха за първите 30 ха и 618,98 лева/ха за площите над 30 ха.

Схема за обвързано подпомагане за зеленчуци (домати, краставици, корнишони и патладжан)

По схемата, с годишен бюджет от 4 693 697 лева, заявления за подпомагане за кампания `2021 са подадени от 1 727 земеделски стопани. Към 30.06.2022 г. са усвоени 95,5% от бюджета при оторизирани 4 482 063 лева и ставка от 2 180,73 лева/ха за площите до 30 ха и 1 453,82 лева/ха за площите над 30 ха.

Схема за обвързано подпомагане за зеленчуци (пипер)

За кампания `2021 заявления за подкрепа са подали 1 237 земеделски стопани. Определеният бюджет по схемата възлиза на 4 573 200 лева, а приложимата ставка е 2 366,82 лева/ха за първите 30 ха и 1 577,88 лева/ха за хектарите над 30 ха. До края на м. юни 2022 г. са оторизирани средства в размер на 4 351 009 лева или 95,1% от бюджета.

Схема за обвързано подпомагане за зеленчуци (картофи, лук и чесън)

По схемата за кампания `2021 са кандидатствали 2 907 земеделски стопани. Към края на м.

юни 2022 г. годишният бюджет, в размер на 16 815 358 лева, е усвоен на 97,1%. Оторизиранията са на стойност 16 322 602 лева, при ставка от 1 680,12 лева/ха за площите до 30 ха и 1 120,08 лева/ха за площите над 30 ха.

Схема за обвързано подпомагане за зеленчуци (моркови, зеле, дини и пъпеши)

Годишният бюджет на схемата за 2021 г. е 6 426 070 лева. Участие са заявили 2 869 земеделски стопани. При ставка от 899,64 лева/ха за първите 30 ха и 599,76 лева/ха за площите над 30 ха, към 30 юни 2022 г. са оторизирани средства в размер на 6 133 201 лева (95,4% от бюджета).

Схема за обвързано подпомагане за оранжерийни зеленчуци

Поради специфичния характер на оранжерийното производство допустими за подпомагане са площи с минимален размер на стопанството от 0,5 ха, които могат да бъдат комбинирани от полско и оранжерийно производство. За кампания `2021 по схемата, с бюджет от 8 546 875 лева, са кандидатствали 1 135 земеделски стопани. До края на м. юни 2022 г. са оторизирани средства в размер на 8 212 821 лева (96,1% от бюджета), при ставка от 13 050,46 лева/ха.

Схема за обвързано подпомагане за протеинови култури

Схемата цели от една страна косвена подкрепа на животновъдите, чрез насърчаване производството на протеинови култури за фураж, а от друга, допринася за изпълнението на изискванията за поддържане на екологично насочени площи, като част от зелените изисквания. За кампания `2021 заявления за подпомагане са подали 16 303 земеделски стопани. Към 30 юни 2022 г. от годишния бюджет, в размер на 31 488 380 лева са оторизирани 30 880 649 лева (усвояемост от 98,1%). Определената ставка на единица площ е 238,35 лева/ха.

Специално плащане за култура памук

Памукът се подпомага чрез самостоятелна схема със специално определен бюджет. За кампания `2021 заявление за подпомагане са подали 77 земеделски стопани, на които през първото шестмесечие на 2022 г. са изплатени 3 746 324 лева или 73,5% от определения годишен бюджет, възлизат на 5 093 987 лева.

Преходна национална помощ

През 2021 г. продължи прилагането на финансираните с национални средства схеми за преходна национална помощ за говеда, биволи, овце-майки и кози-майки и тютюн, при условията на схемите за национални доплащания, прилагани през 2013 г.

Преходна национална помощ за тютюн

За кампания `2021 заявление за подпомагане са подали 38 804 земеделски стопани за предадените през референтните години количества тютюн. Към 30 юни 2022 г. оторизиранията средства възлизат на 70 241 739 лева.

Преходна национална помощ за говеда и биволи (необвързана с производство)

Бюджетът на схемата за 2021 г. е в размер на 32 064 360 лева. За подпомагане са кандидатствали 3 746 земеделски стопани. Определената ставка за говеда е 183,28 лева/глава, а за биволи – 320,74 лева/глава. До края на м. юни 2022 г. са оторизирани средства в размер 31 920 555 лева (99,6% от бюджета).

Преходна национална помощ за овце-майки и/или кози-майки (обвързана с производство)

По схемата, с бюджет 26 828 690 лева за кампания `2021 са заявили участие 5 582 земеделски стопани. Ставката за подпомагане е 41,07 лева/глава. Оторизиранията към 30.06.2022 г. средства са в размер на 23 034 491 лева или 85,9% от предоставения бюджет.

Таблица IV.3. Размер на подпомагането по схеми за директни плащания и преходна национална помощ и усвояване на бюджетите им за Кампания `2021

Схема	Бюджет кампания `2021 (лева)	Брой подадени валидни заявления	Ставка кампания `2021 (лева/ха, лева/глава)		Оторизирани средства за кампания `2021 (лева)	Усвояване на бюджета (%)
			до (ха/бр.)	над (ха/бр.)		
СЕПП	735 899 087	56 425	193,44		715 599 618	97,2%
ЗДП	462 718 810	56 425	121,63		452 108 016	97,7%
СПП	108 277 000	56 353	137,74		105 014 227	97,0%
МЗС		3 768	96,72		2 518 479	
ДЗС		2 253	N/A		627 477	
СМлК	28 842 022	3 243	352,19	281,75	27 590 520	95,7%
ЕЖСК – мляко	36 807 035	921	520,66	416,53	35 441 097	96,3%
СМлК – пл	840 994	327	359,55		829 699	98,7%
СМКЮ	18 749 713	4 790	154,51	123,61	17 896 381	95,4%
ЕЖСК – месо	3 249 951	488	131,33	105,06	3 154 402	97,1%
ДПЖ – пл	3 284 950	1 979	59,55		3 221 577	98,1%
ДПЖСК	24 004 232	2 070	73,03	58,42	23 141 390	96,4%
Биволи	4 424 442	256	420,24	336,19	4 222 211	95,4%
СП – основна	31 515 603	5 862	1 809,96	1 206,64	30 600 510	97,1%
СП – други	7 096 882	3 400	928,47	618,98	6 894 063	97,1%
СЗ – ДККП	4 693 697	1 727	2 180,73	1 453,82	4 482 063	95,5%
СЗ – П	4 573 200	1 237	2 366,82	1 577,88	4 351 009	95,1%
СЗ – КЛЧ	16 815 358	2 907	1 680,12	1 120,08	16 322 602	97,1%
СЗ – МЗДП	6 426 070	2 869	899,64	599,76	6 133 201	95,4%
СЗо	8 546 875	1 135	13 050,46		8 212 821	96,1%
СПК	31 488 380	16 303	238,35		30 880 649	98,1%
Памук	5 093 987	77			3 746 324	73,5%
ПНДТ		38 804			70 241 739	
ПНДЖ1	32 064 360	3 746	183,28	320,74	31 920 555	99,6%
ПНДЖ3	26 828 690	5 582	41,07		23 034 491	85,9%
Общо					1 628 185 121	

Източник: Дирекция „Директни плащания“, МЗм
*Данни към 30.06.2022 г.

Кампания `2022

Таблица IV.4. Декларирани данни за кампания `2022

Схема	Брой заявления	Заявени площи (ха)/ брой животни
Схема за единно плащане на площ	54 465	3 835 356
Зелени директни плащания	54 465	3 835 356
Схема за преразпределително плащане	54 383	785 969
Млади земеделски стопани	3 221	50 443
Дребни земеделски стопани	1 847	3 158
Обвързано подпомагане за млечни крави	2 932	88 194
Обвързано подпомагане за млечни крави под селекционен контрол	895	82 188

Схема	Брой заявления	Заявени площи (ха)/ брой животни
Обвързано подпомагане за млечни крави в планински райони	340	2 677
Обвързано подпомагане за месодайни крави и/или юници	4 552	133 947
Обвързано подпомагане за месодайни крави под селекционен контрол	515	30 475
Обвързано подпомагане за овце майки и/или кози майки в планински райони	1 792	53 041
Обвързано подпомагане за овце майки и/или кози майки под селекционен контрол	2 079	351 531
Обвързано подпомагане за биволи	256	13 480
Обвързано подпомагане за плодове (основна група)	5 776	20 713
Обвързано подпомагане за плодове (други)	3 404	9 386
Обвързано подпомагане за зеленчуци (картофи, лук и чесън)	2 439	10 136
Обвързано подпомагане за зеленчуци (моркови, зеле, дини и пъпеши)	2 710	6 593
Обвързано подпомагане за зеленчуци (домати, краставици, корнишони и патладжан)	1 552	2 644
Обвързано подпомагане за зеленчуци (пипер)	1 096	1 936
Обвързано подпомагане за зеленчуци - оранжерийно производство	1 114	803
Обвързано подпомагане за протеинови култури	15 477	128 178
Специално плащане за култура – памук	56	1 572
Преходна национална помощ за овце-майки и/или кози-майки, обвързана с производството	5 105	550 827
Преходна национална помощ за говеда	3 412	160 442
Преходна национална помощ за биволи	67	3 227
Преходна национална помощ за тютюн	38 218	n. a.

Източник: ДФЗ-РА

1.2 Механизми за пазарна подкрепа

1.2.1. Сектор „Мляко“

Договорни отношения в сектора на млякото

Договорните отношения в сектора на млякото, условията и редът за признаване на организации на производители, техни асоциации и междубраншови организации в сектора на млякото и млечните продукти, се уреждат с Наредба № 1 от 28.01.2015 г.

Целта на режима е осигуряване на устойчиво развитие на производството на сурово мляко от всички видове, подобряване на възможностите на млекопроизводителите за договаряне с изкупвачите и по-справедливо разпределение на добавената стойност по веригата на доставки.

Нормативната уредба позволява на организациите на млекопроизводители или техните асоциации да договарят съвместно с даден изкупвач на сурово мляко условията на договорите, включително цената, за част или за цялото количество сурово мляко на своите членове.

През 2021 г. са извършени 252 проверки на производители и 200 на изкупвачи. Издадени са 37 АУАН, за които наказателното производство произтича в издаване на 31 наказателни постановления. Наложените суми по НП са по имуществени санкции, в размер на 94 000 лева и глоби на стойност 2 000 лева. До края на м. декември 2021 г. доброволно са заплатени 14 500 лева.

По схемата са приети и обработени над 1 312 заявления, отнасящи се за 6 651 договора между производители и първи изкупвачи на сурово краве, овче, козе и биволско мляко. В СЕУ на ДФЗ-РА по електронен път са постъпили 77 заявления за регистриране на договори.

1.2.2. Сектор „Плодове и зеленчуци“

Схема „Организация на производителите“

Организации на производители на плодове и зеленчуци

Чрез схемата се подкрепя изпълнението на оперативни програми, включващи инвестиции за модернизиране на стопанствата на членовете на организациите на производителите, разходи в полза на околната среда, мерки за предотвратяване и управление на кризи и административни разходи, имащи за цел подпомагане дейността на организациите.

За да получи финансово подпомагане организацията на производители на плодове и зеленчуци трябва да е призната от Министерството на земеделието, да изготви и представи за одобрение оперативна програма с продължителност до 3 години и да създаде оперативен фонд.

През 2021 г. четири организации на производители изпълняват оперативни програми с обща стойност на одобрените разходи в размер на 6 284 572 лева.

Договорените за реализация през 2021 г. инвестиции, разходи и дейности са на обща стойност 2 048 043 лева. Изплатената финансова помощ през годината възлиза на 846 684 лева, от които 246 199 лева - от ЕФГЗ и 600 485 лева - от НБ.

Подадена за одобрение е една нова оперативна програма, с период на изпълнение 2022-2024 г., като за кандидатстващата организация на производители това е втора оперативна програма. Двете програми на тази организация предвиждат изпълнение на инвестиции, разходи и дейности на обща стойност 2 294 127 лева. Договорената финансова помощ за 3 години е общо 999 119 лева, от които 290 524 лева - от ЕФГЗ и 708 595 лева - от НБ.

През 2021 г. две от организациите са приключили изпълнението на оперативните си програми. Очакваната стойност на финансовата помощ, която ще бъде платена до края на 2022 г. за изпълнени инвестиции, разходи и дейности през 2021 г. е 572 529 лева, в това число: от ЕФГЗ -166 480 лева и от НБ - 406 049 лева.

Организации и групи на производители в други сектори

Към края на 2021 г. общият брой на признатите организации и групи на производители на земеделски продукти е 46, от които: 2 ГП в сектор „Зърнени-житни култури“, 1 ГП в сектор „Картофи“, 2 ГП в сектор „Месо“, 10 ГП в сектор „Мляко“, 1 ГП в сектор „Плодове“, 3 ГП в сектор „Медицински и етеричномаслени култури“, 6 ОП в сектор „Плодове и зеленчуци“, 6 ОП в сектор „Плодове“, 4 ОП в сектор „Зеленчуци“, 1 ОП в сектор „Винено грозде“, 4 ОП в сектор „Мед и пчелни продукти“, 3 ОП в сектор „Мляко и млечни продукти“, 1 ОП в сектор „Месо и вълна“ и 2 ОП в сектор „Зърнени-житни и маслодайни култури“.

Най-голям брой сдружения са реализирани в сектор „Плодове и зеленчуци“ – 16 ОП и 1 ГП, следвани от тези в сектор „Животновъдство“ (мляко, млечни продукти и месо) – 4 ОП и 12 ГП. По брой представляващи земеделски производители с най-висока степен на сдружаване се откроява сектор „Животновъдство“ (подсектор „Мляко и млечни продукти“ - 227 земеделски стопани, участващи в 10 ГП и 3 ОП; подсектор „Месо и вълна“ - 136 земеделски стопани, включени в 2 ГП и 1 ОП), следван от сектор „Плодове и зеленчуци“, в който в сдружения са обединени 127 земеделски производители.

Групи производители

През 2021 г. са изплатени 62 949 лева на една група производители на плодове и зеленчуци.

Схема за предлагане на плодове, зеленчуци, мляко и млечни продукти в детските градини и училищата в България (схема „Училищен плод“ и схема „Училищно мляко“)

Схемата цели създаване на здравословни хранителни навици на децата и учениците чрез извършване на регулярни доставки в институции в системата на предучилищното и училищното образование. Помощта е насочена към деца, посещаващи редовно детска градина и училище на територията на цялата страна и обхваща децата от I до IV група в детските градини и учениците от

подготвителен клас до IV клас включително. Доставка на плодове, зеленчуци, мляко и млечни продукти се извършват само през учебните дни. Финансова помощ се предоставя за доставка на продукти, съпътстващи образователни мерки и дейности по наблюдение, оценка и публичност.

Учебна 2020/2021 година

По схема „Училищен плод“ доставки на плодове и зеленчуци са извършени от 112 одобрени заявители. Продукти по схемата са получили 430 513 деца в 3 362 институции в системата на предучилищното и училищното образование. Общият бюджет по схемата за учебната година, който покрива и разходи за съпътстващи мерки и информационни дейности, възлиза на 13 595 619 лева, от които 5 011 201 лева от ЕС и 8 584 418 лева от НБ. Определеният годишен бюджет е усвоен на 98,7%.

По схема „Училищно мляко“ доставки на мляко и млечни продукти са извършени от 97 одобрени заявители. Продукти по схемата са получили 433 889 деца в 3 443 институции в системата на предучилищното и училищното образование. Общият годишен бюджет по схемата е в размер на 16 268 242 лева, от които 2 241 094 лева от ЕС и 13 601 639 лева от НБ, и е почти напълно усвоен.

Учебна 2021/2022 година

Определеният бюджет от ЕС за прилагане на училищните схеми през 2021/2022 учебна година възлиза на 4 196 595 лева по схема „Училищен плод“ и 1 995 798 лева по схема „Училищно мляко“. Националното съфинансиране по двете направления е съответно в размер на 8 584 286 лева и 13 601 639 лева. Подкрепата покрива разходи за разпространение на продуктите, съпътстващи образователни мерки и дейности за наблюдение, оценка и публичност.

По схемата „Училищно мляко“ са одобрени 101 заявители за доставка на продукти към 3 411 институции в системата на предучилищното и училищното образование, включващи 428 154 деца и ученици. По схемата „Училищен плод“ са одобрени 111 заявители за 3 407 институции в системата на предучилищното и училищното образование, в които са обхванати 428 268 деца и ученици.

Въпреки продължаващата втора поредна година извънредна епидемична обстановка и провеждането на голяма част от учебните занятия в неприсъствена форма на обучение, схемата за предлагане на плодове, зеленчуци, мляко и млечни продукти в училищата и детските градини се прилага успешно с участие на над 95% от децата и учениците и при усвояване на над 98% от предвидения бюджет.

С цел намаляване на загубите на заявителите, през 2021 г. е въведена извънредна мярка, с която се допуска бързоразвалящи се продукти (плодове, зеленчуци и млечни продукти), предназначени за разпределяне в участващите в схемата училища, да бъдат безвъзмездно предоставяни на центрове за социално подпомагане и на Български червен кръст.

Схема „Временни извънредни мерки“

През 2021 г. не са провеждани приеми по схема „Временни извънредни мерки“ в сектора на плодовете и зеленчуците.

1.2.3. Сектор „Пчеларство“

Подпомагането в сектора се осъществява чрез Националната програма по пчеларство, подготвена в сътрудничество с пчеларските организации, в съответствие с изискванията на Регламент 1308/2013. С Решение 2019/974 на ЕК от 12.06.2019 г. са одобрени националните програми по пчеларство на държавите-членки и е определен размерът на участието на ЕС в програмите за периода 2020-2022 г. Към европейското финансиране е допустимо предоставянето и на средства от националния бюджет до същия размер. Разполагаемият бюджет за България по НПП за периода 2020-2022 г. възлиза на 19 199 412 лева (с 5 млн. лева в повече спрямо предходния тригодишен период), в това число за 2020 г. - 6 399 307 лева, за 2021 г. - 6 400 203 лева и за 2022 г. - 6 399 902 лева.

С Решение за изпълнение (ЕС) 2021/974 на ЕК от 9 юни 2021 г. е осигурен допълнителен бюджет за пчеларските 2021 г. и 2022 г. В резултат на това разполагаемите за българските пчелари средства са увеличени с 3 346 000 лева, по 1 673 000 лева за всяка от двете години. Така, общият

размер на подпомагането за България по НПП достига до 8 млн. лева за 2021 г. и 2022 г. Средствата са осигурени от ЕС и националния бюджет (по 50%) и представляват най-големият финансов ресурс, разпределян по Програмата за целия период на нейното прилагане (2008 - 2021 г.).

Интересът на пчеларите към мерките от НПП е традиционно висок. През 2021 г. са приети 1 976 заявления за подпомагане. Сключени са 1 892 договора за финансова помощ.

За 2021 г. е предвиден ресурс за прилагане на нови мерки и дейности, насочени към пчеларските сдружения. Те обхващат извършването на различни изследвания: за резистентност на причинителя към препарати за борба с вароатозата; за наличие на нозематоза и нейното разпространение на територията на страната; на проби от хранителните запаси на пчелните семейства за остатъчни количества вещества от пестициди над пределните норми. Включени са и три нови теми по мярката за приложни изследователски програми в областта на пчеларството и пчелните продукти, предназначени за пчеларски сдружения, висши училища, научни институти и научни организации.

Поради липса на интерес от посочените организации, предвиденият ресурс е преразпределен към останалите мерки и дейности по НПП, за които е установена по-висока заинтересованост.

С цел подкрепа за реализация на инвестициите българските пчелари могат да ползват възможностите на кредитна схема на ДФ „Земеделие“, по която се осигуряват нисколихвени кредити за финансиране на мерките и дейностите по НПП при преференциални условия. През 2021 г. са отпуснати кредити на над 220 пчелари, на обща стойност над 1 млн. лева.

Таблица IV.5. Бюджет и изплатена финансова помощ по НПП за 2021 г., лева

Мярка/дейност	Бюджет	Изплатена финансова помощ	Усвояване на бюджета (%)
Мярка А - Техническа помощ - общо	3 488 196	3 134 321	89,9%
Дейност 1 - Подпомагане на закупуването на техническо оборудване при първичен добив и обработка на пчелни продукти	3 476 532	3 126 868	89,9%
Дейност 2 - Обмен на знания и добри технологични практики за отглеждане на пчелните семейства	5 661	5 240	92,6%
Дейност 3 - Популяризиране на българските пчелни продукти чрез организиране на базари, в които участват местни пчелари	6 003	2 213	36,9%
Мярка Б - Борба с/у агресорите и болестите в кошера, особено срещу вароатозата - общо	974 953	492 782	50,5%
Дейност 1 - Закупуване на ВМП срещу вароатозата	974 953	492 782	50,5%
Дейност 2 - Изследване за резистентност на <i>Varroa destructor</i> към ВМП, разрешени за употреба за борба срещу вароатозата	0	0	n. a.
Дейност 3 - Изследване на пчелните семейства за наличие на нозематоза и нейното разпределение на територията на страната	0	0	n. a.
Мярка В - Рационализиране на подвижното пчеларство - общо	221 576	108 720	49,1%
Дейност 1 - Подпомагане на закупуването на нов прикачен инвентар за подвижно пчеларство	21 296	18 080	84,9%
Дейност 2 - Възстановяване на разходите за подвижно пчеларство за придвижване на пчелните семейства	200 280	90 640	45,3%
Мярка Г - Мерки за подкрепа на лабораториите за анализ на пчелните продукти - общо	66 265	44 120	66,6%

Мярка/действие	Бюджет	Изплатена финансова помощ	Усвояване на бюджета (%)
Дейност 1 - ФХА на пчелния мед	66 265	44 120	66,6%
Дейност 2 - Изследване на проби от хранителни запаси на пчелните семейства /мед, прашец/ за остатъчни количества от пестициди над пределните норми	0	0	n. a.
Мярка Д - Мерки за подкрепа на подновяването на пчелните кошери в ЕС - общо	3 322 102	2 767 407	83,3%
Дейност 1 - Закупуване на нови кошери	1 612 332	1 422 492	88,2%
Дейност 2 - Закупуване на отводки	915 450	706 200	77,1%
Дейност 3 - Закупуване на пчелни майки	794 320	638 715	80,4%
Мярка Е - Сътрудничество със специализирани органи за осъществяването на практика на приложните изследователски програми в областта на пчеларството и пчелните продукти - общо	0	0	n. a.
ОБЩО	8 073 093	6 547 349	81,1%

Източник: ИСАК, модул Национална програма по пчеларство – прием 2021

1.2.4. Сектор „Вино“

През 2021 г. в Националната програма за подпомагане на лозаро-винарския сектор 2019 - 2023 г. са включени следните седем мерки за финансова подкрепа:

- Мярка „Преструктуриране и конверсия на лозя“, с бюджет от 14 279 757 лева;
- Мярка „Популяризиране в трети държави“, с бюджет от 171 496 лева;
- Мярка „Инвестиции в предприятия“, с бюджет от 15 392 525 лева;
- Мярка „Застраховане на реколтата“, с бюджет от 300 000 лева;
- Мярка „Кризисно съхранение на вино“, с бюджет от 15 000 000 лева;
- Мярка „Събиране на реколтата на зелено“, с бюджет от 2 000 000 лева;
- Мярка „Информирание в държавите членки“, с бюджет от 3 161 354 лева.

Мерките са финансират от Европейския фонд за гарантиране на земеделието, а по мерки „Популяризиране в трети държави“ и „Информирание в държавите членки“ се предоставя и държавна помощ.

По мярка „Преструктуриране и конверсия на лозя“ са проведени два приема на заявления за финансова помощ, в рамките на които са сключени 104 договора. Изплатените средства за календарната 2021 г. са 16 376 329 лева.

По мярка „Инвестиции в предприятия“ е проведен един прием, с договорени 38 проекта. За календарната 2021 г. са извършени плащания в размер на 10 629 710 лева.

По мярка „Популяризиране в трети държави“ през 2021 г. не е проведен прием на проектни предложения. Изплатени са средства по проект, договорен през предходни години, в размер на 82 318 лева, от които 27 439 лева държавна помощ.

По мярка „Застраховане на реколтата“ е проведен един прием и са сключени 49 договора за подпомагане. Изплатените средства за календарната 2021 г. възлизат на 292 881 лева.

По мярка „Събиране на реколтата на зелено“, която има кризисен характер, е проведен един прием, със сключени 12 договора за финансова помощ. През 2021 г. нейното прилагане е аргументирано с кризата, предизвикана от продължаващата пандемия от COVID-19. Мярката е насочена към гроздопроизводителите, които са затруднени да намерят пазар за своята продукция, а подпомагането се предоставя на хектар обрано неузряло грозде. Изплатените средства възлизат на 945 960 лева.

По извънредната мярка „Кризисно съхранение на вино“ през 2021 г. е проведен един прием. Тя цели финансова подкрепа за винопроизводителите за съхранение на количества вино, които поради затруднените търговски процеси в условията на пандемията от COVID-19 не могат да бъдат реализирани на пазара. Сключени са 55 договора за подпомагане и са изплатени средства в размер на 14 110 126 лева.

По мярка „Информирание в държавите членки“ е проведен един прием, с договорен един проект. През календарната 2021 г. по тази мярка не са извършвани плащания.

За проекти, договорени до 15 октомври 2022 г., се прилага увеличен размер на помощта по всички мерки на Програмата, както следва:

- По мярка „Преструктуриране и конверсия на лозя“ - от 75% на 90% от извършените разходи;
- По мерки „Популяризиране на пазарите на трети страни“, „Инвестиции в предприятия“ и „Събиране на реколтата на зелено“ - от 50% на 70% от извършените разходи;
- По мярка „Застраховане на реколтата“ - на 80% от извършените разходи за застрахователни премии.

1.2.5. Публична интервенция и частно складиране

При възникване на нормативно определени пазарни условия, чрез актове за изпълнение на Европейската комисия, могат да бъдат открити публична интервенция за обикновена и твърда пшеница, ечемик, царевича и неолущен ориз, говеждо и телешко месо, масло и обезмаслено мляко на прах, месо, както и за частно складиране на продукти. През 2021 г. не са налице условия за откриване на публична интервенция и частно складиране на продукти.

Началото на 2022 г. се характеризира с изключително трудни пазарни условия за сектора на свинското месо поради рестрикциите, свързани с ограничаването на болестта Африканска чума по свенете, и повишените производствени изисквания в кланиците в условията на пандемично разпространение на COVID-19. Свръхпредлагането на свинско месо на европейския пазар доведе до потискане на изкупните цени при същевременно нарастване на разходите за фуражи. Руското нашествие в Украйна предизвика допълнителни пазарни смущения поради затруднения износ. За да се постигне баланс между търсенето и предлагането Европейската комисия предприе мерки за предоставяне на финансова помощ чрез въвеждането на извънредна подкрепа за сектор „Свиневъдство“ с Регламент за изпълнение (ЕС) 2022/470 от 23 март 2022 г. за предоставяне на помощ за частно складиране на свинско месо и за предварително определяне на нейния размер. Целта на схемата е да се регулират средните пазарни цени в Европейския съюз, като се възстанови пазарното равновесие чрез временно изтегляне на свинско месо от пазара. По схемата се подпомага частно складиране на прясно или охладено свинско месо, което досега не е било складирано, и произхожда от животни, които са заклани не по-рано от 10 дни преди деня на влизане на месото в склад. Финансират се количества от поне 10 тона за обезкостени продукти и минимум 15 тона за други продукти, описани в Приложението към Регламента. Допустимият период за складиране на свинското месо и останалите продукти е между 60 и 150 дни.

На 1 април 2022 г. стартира прием на заявления за подпомагане по временната извънредна схема за помощ за частно складиране на свинско месо. Приети са пет заявления за складиране на свежо свинско месо, на обща стойност 185 330 лева. Към края на м. юни 2022 г. са подписани два договора, на обща стойност 94 905 лева.

1.2.6. Сектор „Захар“

От 1 октомври 2017 г. производството в сектор „Захар“ в ЕС е либерализирано и не е обект на квотен режим. Така, от 2017/2018 пазарна година вече не се прилагат ограничения за производството на захар от захарно цвекло, изоглюкоза и инулинов сироп.

През 2021 г. на територията на България действат едно предприятие за производство на изоглюкоза и една рафинерия за захар.

На основание Регламент № 2017/1185 и чл. 10а от Закона за прилагане на Общата организация на пазарите на земеделски продукти на Европейския съюз рафинериите подават в МЗМ уведомления за цени и наличности от захар, а производителите на изоглюкоза – уведомления за производството на изоглюкоза.

1.2.7. Промоционални програми

Промоционалните програми обхващат дейности, насочени към предоставяне на информация за представяния продукт и улесняване на неговото предлагане на пазара. В програмите могат да бъдат включени организация на обучения, конференции с участието на журналисти и лекари, промоции в супермаркети и магазини, дегустации, реклама, организиране на конкурси, публикации в специализирана преса и интернет, участие в изложби, панаири, национални и международни изложения.

Изпълнението на промоционалните програми допринася за увеличаване на пазарния дял и търсенето на продуктите в целевите държави, подобрява се имиджът на продуктите, в сравнение с други сходни продукти, и същевременно се увеличава консумацията на промотираните продукти.

Правилата за прилагане на промоционални програми след извършената през 2015 г. реформа са установени с Регламент (ЕС) 2015/1831 и Регламент (ЕС) 1144/2014 г. Съгласно европейското законодателство, изборът на програмите за 2021 г., за които се предоставя финансово подпомагане, се извършва от създадена за целта на ниво ЕК Изпълнителна агенция за потребителите, здравеопазването, селското стопанство и храните (CHAFEA) ЕС – Chafea. За кампания `2021 България няма одобрена промоционална програма.

1.2.8. Политика на качество – защитени наименования

През 2021 г. броят на предприятията и производителите, произвеждащи продукти със ЗНП/ЗГУ/ХТСХ, вписани в регистрите на българските продукти със защитени наименования, е 36.

Приключена е националната процедура по обработка на заявленията - спецификации на българските млечни продукти „Българско кисело мляко“ и „Българско бяло саламурено сирене“, кандидатстващи за регистрация като защитени наименования за произход в Европейския регистър на ЗНП и ЗГУ. В ход е европейската процедура по преглед и отразяване на бележки. Европейска процедура се провежда и във връзка със заявление за регистрация на ХТСХ „Луканка Троянска“.

През 2021 г. производителите на ЗНП „Странджански манов мед“ са изправени пред ново предизвикателство - горската растителност в Странджа е нападната от нов вредител *Corythucha arcuata* - американско насекомо, разпространено в Турция. Осигурената от Министерството на земеделието държавна помощ за покриване на разходите за сертификация предостави възможност за запазване на пазарните позиции на производителите на продукта.

С оглед защита на интересите на българските производители от района на Добруджа, МЗМ изпрати в ЕК възражение във връзка с продукта „Добруджанска баница“, кандидатстващ за регистрация като ЗГУ от Румъния. Иницирирана е комуникация с ЕК и с румънската страна, целяща постигане на компромис между България и Румъния.

Стартира работата по изготвяне на Програма за местни традиционни и регионални традиционни продукти, като една от заложените мерки в нея е съдействие на производителите на продукти с потенциал за защита съгласно европейските схеми за качество.

През 2022 г. приключи националната процедура по обработка на заявление - спецификация за регистрация на ЗНП „Странджански билков чай“, което е изпратено в ЕК за преглед по европейската процедура.

Продължава обсъждането на параметрите на интервенция „Популяризиране и подкрепа на схеми за качество, признати от Съюза или от държавите членки, както и тяхното използване от земеделските производители“, част от Стратегическия план за развитие на земеделието и селските райони 2023-2027 г.

Министерството на земеделието активно подпомага групите от производители - заявители на продукти със ЗНП/ЗГУ/ХТСХ с консултации и експертни съвети още на етап подготовка за кандидатстване, а след подаване на заявленията оказва активно съдействие и подкрепа при изготвянето и оформянето на необходимата документация, прецизирането на текстовете на заявленията-спецификации на продуктите, търсенето и подбора на доказателствени и илюстративни материали. Провеждат се срещи, конференции и консултации както с производителите, подали заявление, така и със заинтересовани земеделски производители, желаещи да кандидатстват за регистрация.

1.3. Търговски механизми

1.3.1. Лицензиране на износа

Схема „Задължителни лицензии при износ на селскостопански продукти за календарна 2021 г.“

За календарната 2021 г. са издадени 99 задължителни лицензии за износ на 4 063 т ориз. Изпълнението на задължителните лицензии се обезпечава с гаранции. Приети и обработени са 3 гаранции на обща стойност 7 629 лева и са освободени 5 гаранции на обща стойност 4 426 лева. Наложена е една глоба в размер на 589 лева.

От м. октомври 2021 г. режимът за задължително лицензиране при износ към трети страни в сектор ориз вече не се прилага.

Схема „Лицензии при износ на млечни продукти за Канада и САЩ за календарна 2021 г.“

Съгласно Споразумението между Европейската общност и Канада, подписано през 1995 г., за да се възползват търговците от намаление на митото при внос на сирена и кашкавал в Канада, задължително се изисква лицензия за износ, издадена в рамките на квота. Квотната система при внос в Канада е механизъм за закрила на местното производство и е комбинация от два инструмента – квоти и вносни мита. За България споразумението влезе в сила след присъединяването към ЕС на 01.01.2007 г. Чрез износната лицензия за Канада се дава право на намалено мито при внос на млечни продукти под код 0406, произведени в държава-членка на Европейския съюз.

В резултат на преговорите между САЩ и ЕС, водени в рамките на Световната търговска организация, е сключено споразумение, с което от 2013 г. България и Румъния стават част от квотата за внос в САЩ на европейско сирене под код 0406 от Комбинираната номенклатура, с намалено мито.

През 2021 г. са издадени 79 лицензии за износ на мляко и млечни продукти в рамките на квотите за САЩ и Канада, в това число: 32 лицензии за общо 99,6 т кашкавал; 39 лицензии за общо 466,8 т краве сирене и 8 лицензии за общо 70,6 т овче сирене.

1.3.2. Лицензиране на вноса на земеделски продукти от трети страни

Съгласно европейското законодателството, задължителни лицензии при внос на земеделски продукти от трети страни се изискват по отношение на ориз, семена от коноп за посев, конопени семена, непредназначени за посев, необработен или отопен коноп и етилов алкохол със земеделски произход.

Прилагането на лицензионния режим при внос на земеделски продукти от трети страни в рамките на тарифни квоти и преференциални режими обхваща следните групи земеделски продукти:

зърнени култури, ориз, захар, маслиново масло и трапезни маслини, пресни и преработени плодове и зеленчуци (чесън и консервирани гъби), говеждо и телешко месо, свинско месо, мляко и млечни продукти, яйца и яйчен албумин и месо от домашни птици.

През 2021 г. са подадени 243 заявления за издаване на лицензии за внос на земеделски продукти от трети страни, в това число 8 за извлечения на лицензии. Издадени са 236 лицензии, от които 137 по тарифни квоти и преференциални режими и 99 по общи условия.

Учредените в полза на МЗм обезпечения за изпълнение на задължения за внос по издадените през 2021 г. лицензии възлизат на 47 740 099 лева. На вносителите са възстановени гаранции на обща стойност 47 505 521 лева.

През 2021 г. в регистъра на МЗм са вписани 12 нови фирми - вносители на земеделски продукти, с които общият им брой достига 508.

2. Подпомагане по Втори стълб на ОСП

Програма за развитие на селските райони 2014 - 2020 г.

Бюджетът на Програмата за развитие на селските райони за периода 2014-2020 г. след нейното 11-то изменение през м. ноември 2021 г. е в размер на 7 423 093 032 лева (3 795 425 418 евро) публични средства, разпределени между 17 мерки и Тематична подпрограма за развитие на малките стопанства.

Към 31.12.2021 г. общият размер на договорените средства възлиза на 4 712 005 079 лева или 63,5% от целия бюджет. Разплатените субсидии са в размер на 3 810 414 704 лева публични средства, което представлява 51,3% от бюджета на Програмата.

В рамките на календарната 2021 г. по ПРСР 2014-2020 г. са разплатени общо 707 801 658 лева публични средства.

Мярка 1 „Трансфер на знания и действия за осведомяване

Подмярка 1.1. „Професионално обучение и придобиване на умения“ от мярка 1 „Трансфер на знания и действия за осведомяване“

Подпомагането по подмярка 1.1. „Професионално обучение и придобиване на умения“ е насочено към повишаване на знанията и подобряване на уменията на земеделските и горските стопани и на заетите лица в техните стопанства, чрез постигане на подходящо ниво на техническо и икономическо обучение и увеличаване на капацитета за достъп на знания и информация в областта на селското и горското стопанство.

Първият прием по подмярката е проведен в периода 2019-2020 г. Постъпили са 79 проектни предложения, със стойност на исканата субсидия 38 605 496 лева.

Към 31.12.2021 г. са сключени 41 административни договора, с общо 299 одобрени дейности и публични разходи в размер на 12 156 377 лева.

Поради извънредната епидемиологична обстановка в страната през 2021 г. и свързаната с нея забрана за провеждане на обучения, само пет от одобрените бенефициенти по подмярка 1.1 са стартирали изпълнението на дейностите през първата година от подписване на административните договори за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ.

През 2021 г. по подмярката не са извършвани плащания.

Мярка 2 „Консултантски услуги, управление на стопанството и услуги по заместване в стопанството“

Подмярка 2.1. „Помощ за осигуряване на консултантски услуги“

Подмярка 2.1. се прилага с две подмерки: подмярка 2.1.1 „Консултантски услуги за земеделски и горски стопани“ и подмярка 2.1.2 „Консултантски услуги за малки земеделски стопани“. За периода на

прилагане на подмярка 2.1 до 31.12.2021 г. изплатеният по нея публичен ресурс възлиза на 18 760 989 лева.

Подмярка 2.1.1 „Консултантски услуги за земеделски и горски стопани“ е насочена към подобряване на икономическите и екологичните показатели на стопанствата и адаптирането им към изменението на климата чрез предоставяне на консултантски услуги на земеделски стопани, млади земеделски стопани и горски стопани.

Прилагането на подмярката стартира през 2015 г. В първия и втория период на прием като единствен бенефициент е определена Националната служба за съвети в земеделието, която да предоставя консултантски услуги на земеделски стопани, кандидати по подмярка 6.1. "Стартова помощ за млади земеделски стопани" от ПРСР 2014 - 2020 г.

Общо изплатените публични средства по подмярка 2.1.1 към 31.12.2021 г. са в размер на 3 237 461 лева. През 2021 г. разплащания по подмярката не са извършвани.

Подмярка 2.1.2. "Консултантски услуги за малки земеделски стопанства" има за цел предоставяне на бърз и лесен достъп на малките земеделски стопани до качествени консултантски услуги. С финансова подкрепа по подмярката Националната служба за съвети в земеделието предоставя шест основни напълно безплатни консултантски пакета за малките земеделски стопанства, допринасящи както за икономическото им развитие и укрепване чрез модернизация и технологичното обновление, така и за подобряване на осведомеността и знанията на фермерите за опазване на околната среда, адаптиране към климатичните промени и подобряване на управлението на риска.

Предоставянето на консултантски пакети по подмярка 2.1.2 включва посещения на място, оценка и анализ на състоянието на земеделските стопанства, а където е приложимо - вземане на почвени проби за агрохимичен анализ и изготвяне на препоръки за торене.

Общо изплатените публични средства за целия период на прилагане на подмярка 2.1.2 до 31.12.2021 г. са в размер на 15 523 528 лева, от които през 2021 г. - 2 546 290 лева.

Подмярка 2.2. „Създаване на консултантски услуги (ТПП)“

През 2021 г. е проведен прием на проектни предложения по подмярката, насочен към разширяване на териториалния обхват на Национална служба за съвети в земеделието чрез създаването на мобилни общински центрове (офиси) за консултантски услуги, с бюджет от 11 734 800 лева. Постъпилото проектно предложение от НССЗ предвижда създаване и функциониране на 28 мобилни общински офиси на територията на селските райони на страната. Със Службата е сключен административен договор за предоставяне на безвъзмездна помощ в размер на 10 411 883 лева. Всички предвидени за създаване мобилни общински центрове са одобрени за финансиране.

Мярка 4 „Инвестиции в материални активи“

Подмярка 4.1 „Инвестиции в земеделски стопанства“

Прилагането на подмярката стартира през 2015 г., като първият период на прием е определен още преди официалното одобрение на ПРСР 2014 - 2020. Вторият прием на заявления за подпомагане е проведен през 2016 г.

През 2020 г. по електронен път, чрез системата ИСУН 2020, е осъществен трети прием по подмярката, който е целеви за земеделски стопани в сектор „Животновъдство“. Подадени са общо 647 проектни предложения, с обща стойност на заявената безвъзмездна финансова помощ от 147 713 780 лева. Към края на 2021 г. е финализирана оценката на етап административно съответствие и допустимост.

През 2021 г. е проведен четвърти прием на проектни предложения, в рамките на който са постъпили 1 868 заявления на обща стойност 734 722 907 лева, които към 31.12.2021 г. са в процес на разглеждане и оценка.

От началото на прилагане на подмярката до края на 2021 г. са сключени 1 288 договора за финансова помощ, с общ размер на одобрената субсидия 658 995 883 лева. Общо изплатените публични средства за подмярка 4.1 „Инвестиции в земеделски стопанства“ възлизат на 563 745 329 лева. Плащанията през 2021 г. са на стойност 83 315 377 лева.

Подмярка 4.1.2: „Инвестиции в земеделски стопанства по Тематична подпрограма за развитие на малки стопанства“

Подкрепата по подмярката е насочена към подобряване на икономическата устойчивост и резултатите на малките стопанства, чрез реструктуриране и развитие на наличните материални мощности, насърчаване въвеждането на нови процеси и технологии за повишаване качеството на произвежданата продукция, опазване на компонентите на околната среда, спазване на стандартите на Европейския съюз и подобряване на условията в земеделските стопанства.

В рамките на първия прием, проведен през 2018 г., са одобрени 123 проектни предложения с обща стойност на безвъзмездната финансова помощ 3 627 924 лева.

През 2020 г. е проведена втора процедура за подбор на проекти, с постъпили 286 заявления за подпомагане, на обща стойност 4 090 767 лева. Подпомаганите дейности по процедурата са свързани с повишаване на енергийната ефективност и производство на биоенергия за нуждите на земеделските стопанства, инвестиции в машини, оборудване и съоръжения за опазване на околната среда и др. Към края на 2021 г. проектите са в процес на разглеждане и оценка.

През 2021 г. по подмярка 4.1.2 са извършени плащания в размер на 628 616 лева.

Подмярка 4.2 „Инвестиции в преработка/маркетинг на селскостопански продукти“

Първите два приема по подмярката са проведени през 2015 г. и 2018 г. В периода септември 2021 г. - март 2022 г. е осъществен трети прием на проектни предложения, в рамките на който са постъпили 523 заявления за подпомагане на обща стойност 653 656 994 лева.

За периода на прилагане на подмярката до 31.12.2021 г. са сключени 379 договора за финансова помощ, с общо одобрени публични разходи в размер на 452 305 633 лева. Общо платените публични средства, в това число по авансови, междинни и/или окончателни плащания възлизат на 249 920 857 лева, от които 40 088 339 лева са разплатени през 2021 г.

Подмярка 4.2.2 „Инвестиции в преработка/маркетинг на селскостопански продукти по Тематичната подпрограма за развитие на малки стопанства“

През 2019 г. е обявен прием по подмярката, с бюджет от 3 295 760 лева. Постъпили са 5 проектни предложения, с обща стойност на заявената безвъзмездна финансова помощ 383 603 лева, за които след приключване на работата на оценителната комисия са издадени решения за отказ.

Мярка 5 „Възстановяване на селскостопански производствен потенциал, претърпял щети в резултат на природни бедствия, и въвеждане на подходящи превантивни мерки“

Подмярка 5.1 „Подкрепа за инвестиции в превантивни мерки, насочени към ограничаване на последствията от вероятни природни бедствия, неблагоприятни климатични явления и катастрофични събития“

През 2020 г. е обявена процедура за прием на проектни предложения, с бюджет от 45 905 931 лева. В рамките на този бюджет е предвиден гарантиран финансов ресурс в размер на 9 387 840 лева за кандидати - публични субекти.

В периода на прием са постъпили 46 проекта (43 от частни и 3 от публични субекти) с обща стойност на заявената безвъзмездна финансова помощ от 33 346 718 лева. Сключени са 30 договора с частни субекти, с размер на безвъзмездна финансова помощ 10 419 875 лева. Подписани са и три договора с публични субекти, с одобрена субсидия в размер на 7 317 221 лева.

През 2021 г. са проведени две процедури за подбор на проекти по подмярката, по една за публични и за частни субекти. Постъпили са общо 24 проектни предложения, които са в процес на разглеждане със заявена финансова помощ на обща стойност 9 209 818 лева.

За периода на нейното прилагане до края на 2021 г. по подмярка 5.1 не са извършвани разплащания.

Подмярка 5.2 „Инвестиции за възстановяване на потенциала на земеделските земи и на селскостопанския производствен потенциал, нарушени от природни бедствия, неблагоприятни климатични явления и катастрофични събития“

През 2020 г. е обявен прием по подмярката в ИСУН 2020. Подкрепата е насочена към възстановяване на производствения потенциал, нарушен от острозаразни заболявания по свинете, дребните преживни животни (овце и кози) и птиците.

Общият размер на бюджета по приема е 15 646 400 лева. Постъпили са 3 проектни предложения, със заявена безвъзмездна финансова помощ на стойност 1 903 600 лева. Допустими за подпомагане са разходи за закупуване на животни, предназначени за възстановяване на популацията в животновъдния обект и общи разходи, свързани с консултантски услуги по подготовка на проекта.

През 2021 г. проектите са в процес на разглеждане и оценка.

Мярка 6 „Развитие на стопанства и предприятия“

Подмярка 6.1 „Стартова помощ за млади земеделски стопани“

За периода 2015-2020 г. по подмярката са проведени два приема на заявления за подпомагане. Постъпили са 4 561 проектни предложения, с общ размер на заявената субсидия 221 770 792 лева. Към края на 2021 г. сключените договори по двата приема са 2 143, с общ размер на одобрените публични средства 104 781 985 лева.

През 2021 г. по подмярката стартира трети прием, със срок за подаване на проектни предложения до края на м. февруари 2022 г. Постъпили са 218 заявления за подпомагане от млади земеделски стопани на обща стойност 10 845 889 лева, които през 2022 г. са в процес на разглеждане и оценка.

Общо изплатените средства за периода на прилагане на подмярката до 31.12.2021 г. са в размер на 130 876 471 лева (сумата включва и платени средства по продължаващо изпълнение на ангажменти от програмен период 2007-2013 г.). Плащанията през 2021 г. възлизат на 13 635 253 лева.

Подмярка 6.3 „Стартова помощ за развитието на малки стопанства“

В периода 2016-2021 г. по подмярката са проведени четири приема, в рамките на които са постъпили 6 488 проектни предложения с общо заявена субсидия от 190 215 519 лева. Към 31.12.2021 г. са сключени 3 400 договора за финансова помощ, с договорени публични разходи в размер на 99 745 800 лева. Общо разплатените средства възлизат на 105 027 909 лева (сумата включва и платени средства по продължаващо изпълнение на ангажменти от програмен период 2007-2013 г.). През 2021 г. са извършени плащания в размер на 33 496 090 лева.

Подмярка 6.4.1 „Инвестиции в подкрепа на неземеделски дейности“

Целта на подкрепата по подмярка 6.4.1 е насърчаване на заетостта, разкриване на нови и запазване на вече съществуващи работни места чрез развитието на неземеделски дейности в селските райони.

За периода на прилагането ѝ до края на 2021 г. по подмярката са постъпили 770 проектни предложения, със стойност на заявената субсидия 211 423 008 лева. Сключени са 229 договора за подпомагане с договорена финансова помощ в размер на 58 360 933 лева. Всички плащания по подмярката, възлизащи на 4 539 226 лева, са осъществени през 2021 г.

Мярка 7 „Основни услуги и обновяване на селата в селските райони“

Подмярка 7.2 „Инвестиции в създаването, подобряването или разширяването на всички видове малка по мащаби инфраструктура“

В периода 2016-2021 г. по подмярката са постъпили 1 457 проектни предложения, с обща стойност на субсидията 2 486 420 708 лева. До 31.12.2021 г. са сключени 703 договора за подпомагане, с одобрени публични разходи в размер на 1 073 346 859 лева. Общо разплатените средства възлизат на 851 727 790 лева, от които през 2021 г. - 243 000 171 лева.

Подмярка 7.3. „Подпомагане на широколентова инфраструктура, включително нейното създаване, подобрене и разширяване, пасивна широколентова инфраструктура и мерки за достъп до решения чрез широколентова инфраструктура и електронно правителство“

През 2021 г. е проведен прием по подмярка 7.3. „Широколентова инфраструктура, включително нейното създаване, подобрене и разширяване, пасивна широколентова инфраструктура и мерки за достъп до решения чрез широколентова инфраструктура и електронно правителство“. Постъпило е едно проектно предложение със стойност на заявената субсидия в размер на 82 143 600 лева, което в към края на годината е в процес на обработка.

Подмярка 7.6. „Проучване и инвестиции, свързани с поддържане, възстановяване и подобряване на културното и природно наследство на селата“

През 2020 г. е проведен прием по подмярката, с общ размер на БФП в размер на 28 423 283 лева. Целта на подкрепата е повишаване качеството на живот и запазване на културната идентичност и традициите в селските райони. През 2021 г. бюджетът по процедурата е увеличен до 69 162 597 лева.

В периода на прием са постъпили 133 проектни предложения, с обща стойност на заявената БФП 76 203 872 лева. Към 31.12.2021 г. проектите се обработват на етап техническа и финансова оценка.

За периода на прилагането ѝ до края на 2021 г. по подмярката са сключени 87 договора за финансова помощ, със стойност на одобрената субсидия 49 323 685 лева. Извършените плащания възлизат на 43 327 020 лева. Разплатените през 2021 г. средства са 1 633 331 лева.

Мярка 8 „Инвестиции в развитие на горските райони и подобряване на жизнеспособността на горите“

Подмярка 8.1 „Залесяване и поддръжка“

Подпомагането по подмярката е насочено към увеличаване на лесистостта в равнинните райони, ограничаване на ерозията и запазване на качеството на земите, подобряване на водния баланс и адаптиране към промените в климата. Допустими за подпомагане са физически лица, еднолични търговци, местни поделения на вероизповеданията, общини и юридически лица, собственици на земеделски или неземеделски земи.

Първият прием на проектни предложения е проведен през 2020 г. Постъпили са 22 заявления за подпомагане, със стойност на исканата субсидия 3 179 551 лева. Към края на 2021 г. проектите са в процес на разглеждане и оценка.

Подмярка 8.3 „Предотвратяване на щети по горите от горски пожари, природни бедствия и катастрофични събития“

Целта на подкрепата по тази подмярка е насърчаване въвеждането и подобряването на превантивните дейности за намаляване на опасността от горски пожари, както и за ограничаване на опасността от вредители, болести, природни бедствия и катастрофични събития в горските територии.

От началото на нейното прилагане (2018 г.) до края на 2021 г. по подмярката са сключени 19 договора за финансова помощ, със стойност на одобрената субсидия 31 948 866 лева. Всички плащания, в размер на общо на 8 746 054 лева, са извършени през 2021 г.

Подмярка 8.4 „Възстановяване на щети по горите от горски пожари, природни бедствия и катастрофични събития“

Подпомагането по подмярка 8.4 цели възстановяване на горите, пострадали от горски пожари, природни бедствия, катастрофични събития, болести и вредители, както и защита на околната среда и адаптиране към промените в климата.

За периода на прилагането ѝ до 31.12.2021 г. по подмярката са сключени 11 договора за финансова подкрепа, с одобрени публични разходи, възлизащи на 4 488 968 лева. Извършени са плащания в размер общо на 1 216 715 лева, изцяло през 2021 г.

Подмярка 8.6 „Инвестиции в технологии за лесовъдство и в преработката, мобилизирането и търговията с горски продукти“

Чрез подкрепа по подмярка 8.6 се цели повишаване на конкурентоспособността на горското стопанство, дърводобива и първичната преработка на дървесина и създаване на нови работни места. Насърчават се инвестиции в преработката и маркетинга на горските продукти, както на такива, допринасящи за подобряване състоянието на горите, тяхното опазване и устойчиво стопанисване. За периода 2018-2021 г. са подписани 48 договора за подпомагане, с общ размер на субсидията 19 460 414 лева. Плащания по подмярката не са осъществявани.

Мярка 9 „Учредяване на групи и организации на производителите“

Подпомагането е насочено към стимулиране учредяването на групи и организации на производители в земеделския сектор. Безвъзмездната финансова помощ се предоставя под формата на фиксирано плащане на годишни вноски, въз основа на бизнес план, за не повече от пет години от датата, на която групата или организацията на производители е призната. Максималният размер на подкрепата за една година не може да надвишава левовата равностойност на 100 000 евро.

От началото на прилагане на мярката (2018 г.) до края на 2021 г. са сключени 26 договора за финансова подкрепа, със стойност на субсидията 15 591 684 лева. За периода са извършени плащания в размер на 5 288 672 лева, от които през 2021 г. - 2 919 389 лева. Броят на членовете в одобрените организации е 411.

Мярка 10 „Агроекология и климат“

За периода на прилагане на мярката 2015-2021 г. общо изплатените публични средства възлизат на 378 555 968 лева. През календарната 2021 г. са оторизирани 35 749 559 лева по следните направления:

- Възстановяване и поддържане на постоянно затревени площи с висока природна стойност;
- Контрол на почвената ерозия;
- Традиционни практики за сезонна паша (пасторализъм);
- Опазване на застрашени от изчезване местни породи, важни за селското стопанство;
- Опазване на застрашени от изчезване местни сортове, важни за селското стопанство.

Мярка 11 „Биологично земеделие“

Мярката се прилага чрез две подмерки: подмярка 11.1 „Плащания за преминаване към биологично земеделие“ и подмярка 11.2 „Плащания за поддържане на биологично земеделие“, а подпомагането е насочено в три направления - биологично растениевъдство, биологично пчеларство и биологично животновъдство.

Към 31.12.2021 г. по мярка 11 „Биологично земеделие“ са изплатени финансовите средства за кампании 2015-2020, в размер на 295 400 250 лева. През 2021 г. оторизираните публични средства възлизат на 45 646 298 лева.

Мярка 12 „Плащания по „Натура – 2000“ и Рамковата директива за водите“

В периода на прилагане на мярка 12 темпът на усвояване на средствата е равномерен и отразява размера на обхванатите земеделски площи. През 2020 г. са обнародвани нови 25 зони по Директива 92/43/ЕИО за опазване на природните местообитания и на дивата флора и фауна и една зона по Директива 2009/147/ЕО за опазването на дивите птици, които през 2021 г. са включени в подпомагането по мярката. Плащанията за заявените ангажименти през кампании 2015-2020 възлизат на 274 396 596 лева публични средства. Оторизирани през 2021 г. средства са в размер на 46 873 920 лева.

Мярка 13 „Плащания за райони, изправени пред природни или други специфични ограничения“

Мярката стартира през 2015 г. с две подмерки - подмярка 13.1 „Компенсационни плащания в планински райони“ и подмярка 13.2 „Компенсационни плащания за други райони, засегнати от значителни природни ограничения“. От 2020 г. се прилага трета подмярка - 13.3 „Компенсаторни плащания за ха ИЗП в други райони със съществени природни ограничения“. Към 31.12.2021 г. за кампании 2015-2021 са изплатени общо 649 511 086 лева публични средства, а извършените плащания през календарната 2021 г. възлизат на 98 856 047 лева.

Мярка 14 „Хуманно отношение към животните“

Мярката се прилага в две подмерки – подмярка 14.1 „Плащания за хуманно отношение към животни в сектор едри преживни животни“ и подмярка 14.2 „Плащания за хуманно отношение към животни в сектор дребни преживни животни“. За периода 2017-2021 г. общо изплатените по двете подмерки публични средства са в размер на 20 228 572 лева. През 2021 г. са оторизирани 7 286 747 лева.

Мярка 16 „Сътрудничество“

Подмярка 16.1 „Подкрепа за сформирание и функциониране на оперативни групи в рамките на ЕПИ“

Подмярката цели насърчаване функционирането на оперативни групи, създадени за изпълнение на конкретен иновативен проект за постигане на целите на Европейското партньорство за иновации за селскостопанска производителност и устойчивост.

Първият прием на проектни предложения е отворен през 2019 г. Постъпили са 48 заявления за финансова помощ, с обща стойност на исканата субсидия 34 456 481 лева.

В края на 2020 г. стартира втори прием по подмярката, с постъпили 37 проектни предложения, които до края на 2021 г. са в процес на разглеждане и оценка.

През 2021 г. по подадени през първия прием проекти са сключени 19 договора за подпомагане, с общ размер на финансовата помощ 11 324 082 лева. Плащания по подмярката не са извършвани.

Подмярка 16.4 „Подкрепа за хоризонтално и вертикално сътрудничество между участниците във веригата на доставки“

Подкрепата се предоставя за създаване и развитие на къси вериги на доставки, включващи не повече от един посредник между земеделския стопанин и потребителя, и за създаване и развитие на местни пазари, които са в радиус от 75 км от стопанството на произход на продукта. В този радиус трябва да се осъществяват както преработката, така и продажбата на продукта на крайния потребител.

През 2020 г. са проведени два приема на проектни предложения, с постъпили общо 13 заявления за подпомагане и обща стойност на исканата субсидия 2 884 824 лева. Към края на 2021 г. проектите са в процес на оценка.

Мярка 19 „Водено от общностите местно развитие“

Подмярка 19.1 „Помощ за подготвителни дейности“

Изпълнението на подмярка 19.1 стартира през 2015 г. с провеждане на два приема, в рамките на които са постъпили общо 133 заявления. Сключени са 101 договора за финансова помощ, на обща стойност 5 128 440 лева. В изпълнение на дейности по подмярката участват 180 общини, обхващащи 2 309 619 жители и територия от 74 433 кв. км (78% от територията на селските райони на страната).

Чрез изпълнените дейности от бенефициентите са организирани и проведени около 1 200 публични събития (конференции, семинари, срещи, обучения и др.).

Общата стойност на изплатените средства по подмярката с натрупване до края на 2021 г. е 3 934 791 лева.

Подмярка 19.2 „Прилагане на операции в рамките на стратегии за Водено от общностите местно развитие“

Прилагането на подмярката цели разширяване на обхвата на териториите, които ще бъдат подпомогнати по подхода BOMP, като бъдат подкрепени възможно най-голям брой местни инициативни групи.

През 2016 г. и 2017 г. са проведени два приема на заявления за подбор на МИГ и одобрение на стратегии за BOMP. В рамките на приемите са одобрени 64 МИГ, действащи в 117 общини, обхващащи територия от 53,8 хил. кв. км и 1,65 млн. души население. От одобрените 64 стратегии 25 са еднофондови (с източник на финансиране ЕЗФРСР), а 39 са многофондови (с източник на финансиране ЕЗФРСР, ЕФРР, ЕСФ).

През 2021 г. са сключени 474 договора за финансово подпомагане (в т. ч. 129 договора с общини), с обща стойност на субсидията в размер на 43 683 698 лева. От началото на прилагане на подмярката до 31.12.2021 г. са одобрени 770 проекта, със стойност на публичните разходи 77 332 332 лева.

Към края на 2021 г. по подмярката са извършени разплащания от ЕЗФРСР в размер на 13 449 189 лева.

Подмярка 19.3 „Подготовка и изпълнение на дейности за сътрудничество на МИГ“

По подмярката, с бюджет от 12 712 700 лева, се подпомагат проекти за подготовка и реализация на вътрешнотериториално и транснационално сътрудничество. Местните инициативни групи се насърчават да осигурят принос в развитието на съответните селски райони чрез взаимодействие и реализиране на съвместни проекти. Съгласно Регламент (ЕС) 1305/2013 кандидатстването по подмярката е текущо.

За периода 2018-2021 г. по подмярка 19.3 са постъпили 27 проектни предложения, със стойност на исканата субсидия 1 996 128 лева. Сключени са 21 договора за финансова помощ, с одобрена субсидия в размер на 1 171 922 лева. Извършените плащания възлизат на 1 111 125 лева.

Мярка 20 „Техническа помощ“

Мярката има ключова роля за прилагане на ПРСР. Чрез предоставяната по нея подкрепа се реализират дейности, насочени към осигуряване на информираност и публичност на Програмата, извършване на анализи, проучвания, изследвания и оценки, както и техническо обезпечение и възнаграждения за УО и РА.

Към края на 2021 г. сключените договори и изпълнените дейности по мярката са 144, на обща стойност 75 391 003 лева. Разплатените публични средства са в размер на 57 702 855 лева. През 2021 г. са извършени плащания на стойност 14 793 623 лева.

Мярка 21 „Извънредно временно подпомагане за земеделските стопани и малки и средни предприятия, които са особено засегнати от кризата, предизвикана от COVID-19“

Подпомагането по мярка 21 „Извънредно временно подпомагане за земеделските стопани и малки и средни предприятия, които са особено засегнати от кризата, предизвикана от COVID-19“ се предоставя в три подмерки:

Подмярка 21.1 „Извънредно временно подпомагане за земеделските стопани COVID 1“

По подмярката се подпомагат земеделски стопани, извършващи дейност в сектор „Растениевъдство“ за културите от приложение № 1 на Наредба № 2 от 05.08.2020 г. за прилагане на мярка 21, и/или сектор „Животновъдство“ (говеда, биволи, овце и кози) и/или „Пчеларство“. До края на 2021 г. плащанията възлизат на 71 163 064 лева. През 2021 г. са изплатени 2 660 193 лева.

Подмярка 21.2 „Извънредно временно подпомагане за земеделските стопани COVID 2“

Подкрепата по подмярката е насочена към земеделски стопани, извършващи дейност в сектор „Растениевъдство“ за селскостопански култури, различни от тези в приложение № 1, и/или сектор „Животновъдство“ (свине и птици). Общият размер на изплатените средства до края на 2021 г. е 961 620 лева.

Подмярка 21.3 „Извънредно временно подпомагане за малки и средни предприятия и признати групи и организации на производители COVID 3“

Бенефициенти по подмярка 21.3 са микро, малки и средни предприятия, преработващи селскостопански продукти, включени в Приложение I към Договора за функционирането на Европейския съюз (ДФЕС), и признати групи и организации на производители.

По подмярката са извършени плащания в размер на 7 589 202 лева, изцяло през 2021 г.

3. Допълнително държавно подпомагане

Подпомагането на земеделския сектор в България по двата стълба на ОСП се допълва от финансова подкрепа с национални средства по схеми за държавни помощи, краткосрочни и инвестиционни кредити, отпускани от ДФ „Земеделски“.

3.1. Държавни помощи

Политиката на МЗМ по отношение на подкрепата с държавни помощи в сектор Земеделие се осъществява в съответствие със законодателството на Европейския съюз в областта на държавните помощи и Закона за държавните помощи.

Подкрепата с държавни помощи е насочена приоритетно към малките и средни земеделски стопанства. Мерките, които се прилагат, са свързани с повишаване на конкурентоспособността на стопанствата посредством инвестиции за повишаване на ефективността и производство на по-качествена продукция, застраховане и компенсация на щети от природни бедствия и неблагоприятни климатични събития, съдействие за предотвратяване на заболявания по растения и животни, опазване на генетичните ресурси в растениевъдството и животновъдството, насърчаване на хуманното отношение към животните, стимулиране участието в изложения за популяризиране българското селскостопанско производство и за обмен на опит.

Инициативата за подпомагане чрез държавна помощ обикновено произтича от заинтересования бранш (Растениевъдство, Животновъдство, Преработка на селскостопански продукти), който участва при разработване на съответната мярка.

Общата стойност на подпомагането с държавни помощи в сектор Земеделие през 2021 г. е в размер на 383 333 924 лева, от които:

- 227 947 174 лева по схеми на държавни помощи и помощи de minimis, администрирани от ДФЗ;
- 155 386 750 лева по 2 схеми за данъчни облекчения (преотстъпване на корпоративен данък за данъчна 2021 г. и намалена акцизна ставка на газьол).

През годината са предоставени държавни помощи в следните направления:

- 1) **Инвестиционни помощи** – насочени към малките и средни земеделски стопанства с цел увеличаване на инвестиционната активност:
  - Помощ за инвестиции в материални активи в земеделски стопанства, свързани с първично

производство на растениевъдна земеделска продукция;

Помощта се предоставя под формата на капиталова субсидия за покриване на част от разходите за реализация на инвестиции в машини, оборудване и линии за подготовка, охлаждане и съхранение на първична земеделска продукция, както и за машини, оборудване и съоръжения за защита от слана и градушки, необходими при производството на собствена първична земеделска продукция в сектор „Растениевъдство“.

- Инвестиции за закупуване или изграждане на обекти за преработка и/или обработка на сурово мляко;

Помощта се предоставя под формата на капиталова субсидия за покриване на част от разходите за реализация на инвестиция за изграждане на обект за преработка и/или обработка на сурово мляко с необходимото оборудване (мини мандри) или за закупуване на временен обект за търговия на дребно на млечни продукти (включително закупуване на необходимото оборудване), в който се обработва и/или преработва сурово мляко, съгласно Наредба № 26 от 14.10.2010 г. за специфичните изисквания за директни доставки на малки количества суровини и храни от животински произход.

- Инвестиции за закупуване на съоръжения за добив и съхранение на сурово мляко и съоръжения за изхранване на новородени животни с мляко;

Помощта се предоставя под формата на капиталова субсидия за покриване на част от разходите за реализация на инвестиция в закупуване на съоръжения за добив и съхранение на сурово мляко и съоръжения за изхранване на новородени животни с мляко.

- Инвестиции за изграждане на кланични пунктове;

Помощта се предоставя под формата на капиталова субсидия за покриване на част от разходите за реализация на инвестиция в изграждане на пунктове за добив и транжиране на месо от собствени едри преживни животни (ЕПЖ) и дребни преживни животни (ДПЖ) на територията на ферма и/или закупуване на мобилни такива (преместваеми обекти, които могат да се транспортират с помощта на превозно средство).

- 2) Управление на риска и кризите** - насочени към противодействие и компенсиране на щети при природни бедствия или неблагоприятни метеорологични условия, както и при болести по животните и растенията:

- Помощ за компенсиране на щетите по земеделските култури, причинени от неблагоприятни климатични събития, които могат да бъдат приравнени на природни бедствия;

Подпомагането по схемата представлява директна помощ, която е в размер до 80% от средните производствени разходи за отглеждане на дадена култура през съответната стопанска година.

- Помощ за компенсиране на материални щети по загинали селскостопански животни и унищожени пчелни кошери;

Помощта се изплаща във вид на директни помощи до 100% от средните пазарни цени на селскостопанските животни по видове и категории.

- Помощ за компенсиране разходите на земеделски стопани, свързани с изпълнение на мерки по Националната програма за контрол на вредителите в трайните насаждения през зимния период;
- Помощ за компенсиране разходите на земеделски производители, свързани с изпълнение на мерки по „Национална програма от мерки за контрол на почвени неприятели по картофите от сем. Телени червеи (Elateridae)“;
- Помощ за компенсиране разходите на земеделски стопани, свързани с изпълнение на мерки по

„Национална програма от мерки за контрол на Доматен миниращ молец - Tuta absoluta Meyrick (Lepidoptera)“;

- Помощ за компенсиране разходите на земеделски стопани, свързани с изпълнение на мерките по Държавната профилактична програма и Програмите за надзор и ликвидиране на болести по животните;
- Помощ за съфинансиране на застрахователни премии при застраховане на селскостопанска продукция;
- Помощ за компенсиране на разходи при отстраняване и унищожаване на мъртви животни.

3) Помощи, насочени към гарантиране използването на качествен посевен материал в растениевъдството, поддържане на високо ниво на развъдната дейност в животновъдството и оптимизиране процеса по производство на качествени селскостопански продукти:

- Помощ за участие на земеделски стопани в схема за качество за производство на качествени семена и посадъчен материал;
- Помощ за водене на родословна книга и определяне на продуктивните качества на животните;
- Помощ за сертифициране на стопанства в сектор „Плодове и зеленчуци“ по стандарта GLOBALG.A.P.

4) Помощи, насочени към повишаване на качеството на храните и суровините от животински произход чрез отделяне на особено внимание на хуманно отношение към животните:

- Помощ за реализиране на доброволно поети ангажменти за хуманно отношение към свинете;
- Помощ за реализиране на доброволно поети ангажменти за хуманно отношение към птиците.

5) Помощ за участие в изложения

Подпомагането от този вид допринася за популяризацията на българската селскостопанска продукция на пазара, както и за промотиране на рентабилните сортове растения, породи животни, иновационни и ефективни технологии и практики сред българските земеделски стопани. Прилага се в сектори „Растениевъдство“, „Животновъдство“ и „Преработка на земеделски продукти“.

6) Минимални помощи de minimis

Помощите от типа de minimis се предоставят при спазване разпоредбите на Регламент (ЕС) № 1408/2013 г. и Регламент (ЕС) 1407/2013 г. Правилото de minimis се прилага по отношение на помощи, които поради малкия си размер не застрашават конкуренцията и могат да се предоставят от държавите-членки без необходимост от одобрение от Европейската комисия.

През 2021 г. по разработени схеми de minimis е предоставено подпомагане в размер на общо 22 821 278 лева.

7) Държавни помощи под формата на данъчни облекчения (администрирани по друг ред)

- Помощ за на инвестиции в земеделски стопанства чрез преотстъпване на корпоративния данък.

Помощта се администрира от Националната агенция за приходите. По предварителни данни на НАП, към 15 юни 2022 г. (при удължен срок за подаване на данъчни декларации до 30 юни 2022 г.) заявленият за преотстъпване данък за данъчната 2021 г. е 55 396 493 лева.

- Помощ под формата на отстъпка от стойността на акциза върху газьола, използван в първичното селскостопанско производство.

По линия на помощта през 2021 г. са изплатени 99 990 257 лева на 13 299 земеделски стопани.

Таблица IV.6. Държавни помощи в земеделието през 2021 г.

№ по ред	Държавна помощ	Усвоен финансов ресурс - лева	Брой бенефициери
	Държавни помощи, администрирани от ДФЗ		
1	Помощ за компенсиране на разходите на земеделските стопани, свързани с изпълнение на мерки по Държавната профилактична програма и Програмите за надзор и ликвидиране на болести по животните	16 879 154	86 800
2	Помощ за създаване и поддържане на родословна книга и за определяне продуктивността и генетичните качества на животните	7 636 541	4 853
3	Помощ за компенсиране на материални щети по загинали селскостопански животни и унищожени пчелни кошери и пчелни семейства	689 220	169
4	Инвестиции за изграждане на търговски помещения и закупуване на търговско оборудване за земеделски стопани, осъществяващи директни доставки на малки количества суровини и храни от селскостопански животни	0	0
5	Помощ за реализирането на доброволно поети ангажменти за хуманно отношение към свинете	37 980 606	67
6	Помощ за реализирането на доброволно поети ангажменти за хуманно отношение към птиците	35 893 213	221
7	Помощ за компенсиране на разходите при отстраняване и унищожаване на мъртви животни* (посочен е броят на организациите, които предоставят субсидираната услуга на земеделските стопани)	10 906 074	2
8	Помощ "Инвестиции за закупуване на съоръжения за добив и съхранение на сурово мляко и съоръжения за изхранване на новородени животни с мляко"	1 748 086	86
9	Помощ "Инвестиции за изграждане на кланични пунктове"	405 526	7
10	Помощ "Инвестиции за закупуване или изграждане на обекти за преработка и/или обработка на сурово мляко"	361 897	12
11	Помощ за компенсиране на щетите по земеделските култури, причинени от неблагоприятни климатични събития, които могат да бъдат приравнени на природни бедствия	1 972 793	85
12	Помощ за компенсиране разходите на земеделски производители, свързани с изпълнение на мерки по Националната програма за контрол на вредителите в трайните насаждения през зимния период	6 113 954	3 479
13	Помощ за компенсиране разходите на земеделски производители, свързани с изпълнение на мерки по "Национална програма от мерки за контрол на Доматен миниращ молец"	195 052	93
14	Помощ за компенсиране разходите на земеделски производители, свързани с изпълнение на мерки по "Национална програма от мерки за контрол на почвени неприятели по картофите от сем. Телени червеи"	1 786 925	339
15	Помощ за съфинансиране на застрахователни премии при застраховане на селскостопанска продукция	2 008 812	552
16	Помощ за участие на земеделски стопани в схема за качество за производство на семена и посадъчен материал	1 121 069	425

№ по ред	Държавна помощ	Усвоен финансов ресурс - лева	Брой бенефициери
17	Помощ "Инвестиции в материални активи в земеделски стопанства, свързани с първично производство на растителна земеделска продукция"	6 123 378	80
18	Помощ за участие в изложения	541 000	94
19	Помощ за сертифициране на стопанства в сектор „Плодове и зеленчуци“ по стандарта GLOBALG.A.P.	56 579	50
20	Помощ за подкрепа за осигуряване на ликвидност на земеделски стопани, производители на маслодайна роза за преодоляване на последствията от негативното икономическо въздействие от COVID-19	920 057	319
21	Помощ за подкрепа за осигуряване на ликвидност на земеделски стопани, извършващи дейност в първичното селскостопанско производство за преодоляване на последствията от негативното икономическо въздействие от COVID-19 (за ЕПЖ, ДПЖ, пчелни семейства, плодове и зеленчуци)	71 785 960	27 485
22	Помощи de minimis (Регламент (ЕС) 1407/2013 и Регламент (ЕС) 1408/2013)	22 821 278	12 961
	Данъчни мерки		
23	Помощ за инвестиции в земеделски стопанства чрез преотстъпване на корпоративен данък - данъчна 2021 (неокончателна информация)	55 396 493	1 870
24	Помощ под формата на отстъпка от стойността на акциза върху газьола, използван в първичното селскостопанско производство	99 990 257	13 299
	Общо държавни помощи, администрирани от ДФЗ	227 947 174	
	ОБЩО държавни помощи (вкл. чрез данъчни мерки)	383 333 924	

Източник: ДФ „Земеделие“, Национална агенция за приходите, Агенция „Митници“.

Очаквани данни за 2022 г.

Предвижда се през 2022 г. сектор Земеделие да бъде подкрепен с държавни помощи в размер на над 900 млн. лева. Ресурсът надхвърля значително предоставените през предходните години средства, поради извънредните помощи към земеделските стопани, целящи осигуряване на ликвидност в условията на икономическа и геополитическа криза. Това включва както утвърдения ресурс по схеми, администрирани от ДФЗ, така и мерки под формата на данъчни облекчения.

Към 20.06.2022 г. с решения на Управителния съвет на Държавен фонд „Земеделие“ е утвърден ресурс за държавни помощи в селското стопанство в размер на 325 707 100 лева по схеми на държавни помощи и за помощи de minimis, прилагани от ДФЗ.

3.2. Краткосрочно кредитиране

През 2021 г. ДФ „Земеделие“ е предоставил общо 1 473 973 лева под формата на краткосрочни кредити за земеделските стопани, от които:

- 854 984 лева по целеви кредит за закупуване на семена, разсад и торове за производство на зеленчуци (полско и оранжерийно производство) и/или закупуване на торове, необходими при отглеждане на трайни насаждения: плодове (ябълки, круши, кайсии и зарзали, череши, вишни, праскови и нектарини, ягоди, малини, сливи, десертно грозде), винени лозя и маслодайна роза през 2021 г.;

- 618 989 лева по краткосрочен кредит на земеделските стопани за производство на плодове и на зеленчуци (полски и/или оранжерийни), реколта 2021 г. (обезпечение залог на бъдещо вземане по схема за обвързано подпомагане за плодове и/или зеленчуци за 2021 г.).

През годината са отсрочени кредити за животновъди, птицевъди и свиневъди, получени през периода 2008 – 2012 г.

3.3. Инвестиционни кредитни схеми на ДФЗ

През 2021 г. ДФЗ прилага следните схеми за кредитиране на инвестиционните намерения на земеделските стопани:

- Схема за кредитиране със средства на ДФ „Земеделие“ на лица с одобрени проекти по „Национална програма по пчеларство за тригодишния период 2020 – 2022 година“;
- Кредитна схема на ДФ „Земеделие“ за инвестиции в селското стопанство.

В рамките на годината не е отворен прием по схемата за кредитиране на проекти по държавна помощ „Инвестиции за изграждане на търговски помещения и закупуване на търговско оборудване за земеделски производители, осъществяващи директни доставки на малки количества суровини и храни от животински произход“.

- **Схема за кредитиране със средства на Държавен фонд „Земеделие“ на лица с одобрени проекти по „Национална програма по пчеларство за тригодишния период 2020 – 2022 година“**

Схемата се прилага за десета поредна година, което допринася за значително увеличение в усвояването на средствата по Националната програма по пчеларство (НПП).

По условията на схемата е дадена възможност на по-голям брой земеделски производители да осигурят чрез кредит необходимия им финансов ресурс за реализация на одобрени проекти по Мерки А, Б, В и Д от НПП - закупуване на нови кошери, отводки, пчелни майки, ветеринарно-медицински препарати, пчеларско оборудване и прикачен инвентар за подвижно пчеларство.

Максималният размер на кредита е до 95% от размера на полагащата се безвъзмездна финансова помощ по мерки А, Б, В и Д от НПП, изчислено въз основа на реално договорените разходи по сключени договори за покупко-продажба на активите одобрени в договора за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ по НПП, при 2,5% годишна лихва.

За срока на прием по схемата са подадени 222 заявления за кредит, като всички са обработени и са финансирани. Сумата на предоставените средства е 1 060 688,28 лева.

Погасяването на кредита и дължимите лихви се осъществява чрез прихващане от одобрената финансова помощ по НПП.

След извършено прихващане с одобрената финансова помощ напълно са погасени 221 кредита в размер на 1 059 599,98 лева или 99% от предоставения ресурс. Към 31.12.2021 г. остатъчният дълг е в размер на 1 088,30 лева.

- **Кредитна схема на Държавен фонд „Земеделие“ за инвестиции в селското стопанство**

Кредитната схема на Държавен фонд „Земеделие“ за инвестиции в селското стопанство е с три основни направления - „Растениевъдство“, „Животновъдство“ и „Техническо обезпечаване“. Схемата цели стимулиране на инвестиционния процес, повишаване на конкурентоспособността и качеството на произведената селскостопанска продукция посредством облекчаване на достъпа до кредитен ресурс.

Дейностите и обектите, предвидени за финансово подпомагане са:

- създаване, възстановяване и отглеждане на трайни насаждения и инвестиции в оранжерийното производство;

- създаване и оборудване на животновъдни ферми и закупуване на чистопородни, хибридни и стокови животни;
- закупуване на техника, оборудване и инвентар, използвани в селското стопанство.

Кредитите по схемата са със срок на погасяване от 12 месеца до 114 месеца в зависимост от вида на инвестицията, в които срокове се включват и гратисни периоди по отношение издължаване на главницата.

Инвестиционните проекти се финансират при годишен лихвен процент равен на референтния лихвен процент, приложим към датата на сключване на договора за кредит, но не по-нисък от определения от Управителния съвет на Държавен фонд „Земеделие“ за 2021 г. – 2,5% при пряко кредитиране и до 7% при рефинансиране чрез търговски банки. За финансираните пряко от Държавен фонд „Земеделие“ кредити таксата за обработка и управление е 0,5%.

По кредитната схема на Държавен фонд „Земеделие“ за инвестиции в селското стопанство през 2021 г. е одобрено и финансирано едно заявление за кредит на стойност 49 500 лева.

Очаквани данни за 2022 г.

През 2022 г. ДФЗ продължава да прилага горепосочените схеми за инвестиционно кредитиране на земеделските стопани.

Годишната лихва за нови кредити, финансирани пряко от ДФЗ по кредитната схема за инвестиции в селското стопанство, е 2,5%. Към края на м. юни 2022 г. има постъпило едно заявление, което е предложено за одобрение чрез рефинансиране от търговска банка.

През 2022 г. са подадени и финансирани 195 заявления за кредит по схемата за кредитиране на лица с одобрени проекти по НПП, на стойност 827 169 лева

V. ДЕЙНОСТИ, СВЪРЗАНИ СЪС ЗЕМЕДЕЛСКОТО ПРОИЗВОДСТВО

1. Контрол на земеделска и горска техника

1.1. Регистрация на земеделска и горска техника

Регистрацията на земеделската и горската техника позволява да се следи техническото състояние на всяка машина, да се контролира тяхната безопасност при работа и транспорт, да се поддържа база данни с всички машини на територията на страната, да се проследява динамиката на обновление на машинно-тракторния парк.

През 2021 г. в страната са регистрирани общо 27 486 броя земеделска и горска техника, от които 8 674 броя или близо една трета са нови машини.

Таблица V.1. Регистрирана земеделска и горска техника през 2021 г.

Вид техника	Общо	в т.ч. нови машини
Верижни трактори	109	9
Колесни трактори	8 564	1 435
Самоходни шасита	142	1
Друга самоходна техника	5 254	1 514
Тракторни ремаркета	2 561	717
Горска техника	1 323	416
Зърнокомбайни	1 052	199
Самоходни силажокомбайни	45	2
Други самоходни машини	110	25

Вид техника	Общо	в т.ч. нови машини
Машини за сеитба и садене	1 205	606
Машини за торене и растителна защита	1 328	742
Фуражоприбиращи и фуражопереработващи	2 659	1 301
Почвообработващи	3 047	1 686
Сушилни и други	8	1
Зърно и семепочистващи	15	7
Машини за поливане	64	13
Общо:	27 486	8 674

Източник: МЗМ

1.2. Технически преглед на техниката

Извършването на ефективен контрол на техническото състояние и безопасността на техниката гарантира защита живота и здравето на работещите със земеделска и горска техника и намаляване на трудовите злополуки и жертвите от пътнотранспортни произшествия, свързани с неизправности на техниката.

Областните дирекции „Земеделие“ през 2021 г. са извършили 131 621 технически прегледа на земеделска и горска техника.

1.3. Правоспособност за работа с техника и издаване на свидетелства

След извършени проверки на място на материалната база и учебната документация, в рамките на 2021 г. са издадени 46 удостоверения за регистрация на учебни форми за извършване на обучение на кандидатите за придобиване на правоспособност за работа със земеделска и горска техника на 26 учебни форми за 46 категории. Направени са 20 корекции на разрешителни и удостоверения за регистрация на учебни форми за промяна на обстоятелствата.

Таблица V.2. Издадени разрешителни и свидетелства за правоспособност по категории през 2021 г.

Категория	Брой издадени разрешителни	Брой издадени свидетелства за правоспособност
Твк	21	4 820
Твк-З	14	2 223
Твк-М	5	561
Твк-Г	0	541
Тпс-мот.тр.хр.	6	1 372
Тпс-гатер-банцизи	0	23
Тпс-въжени линии	0	16
Промяна на обстоятелства	20	
Общо:	66	9 556

Източник: МЗМ

1.4. Изпитване и сертифициране на употребявана земеделска и горска техника

През 2021 г. в центровете за изпитване и сертифициране в Русе и Пловдив са извършени 1 990 изпитвания на употребявана земеделска и горска техника и машини за земни работи.

2. Хидромелиорации

2.1. Обекти за предпазване от вредното въздействие на водите

Годишният отчет на разходите за дейността на „Напоителни системи“ ЕАД през 2021 г. е на обща стойност 18 360 915 лева с ДДС, като предоставените авансови средства по договор за обектите за предпазване от вредното въздействие на водите (ОПВВВ) са 16 946 033 лева с ДДС.

Реализирани са приходи от дейността в размер на 445 728 лева без ДДС.

В рамките на 2021 г. са възстановени компрометирани участъци от корекции на реки и дерета и предпазни диги, с което е подобрена тяхната проводимост и функцията им за защита от наводнения на земеделски земи, населени места и техническа инфраструктура.

Извършено е поддържане експлоатационното състояние на отводнителни системи и канали, с което е постигнато подобряване на водно-въздушния баланс на почвата в обработваемите земеделски земи, способстващо за увеличение на добивите на селскостопанската продукция.

Подобрено е състоянието на Дунавски диги, като са почистени участъци от храстовидна и дървесна растителност. Извършени са ремонти по отводнителни помпени станции.

Извършените дейности от „Напоителни системи“ ЕАД (финансирани със средства от държавния бюджет на България) са подобрили общото експлоатационно състояние на водностопанските системи и съоръжения.

За периода 01.01.2022 г. - 31.05.2022 г., направените разходи от „Напоителни системи“ ЕАД за извършване на дейностите по договора за ОПВВВ са на обща стойност 8,149 млн. лева с ДДС. В периода до края на май 2022 г. са възстановени 3 обекта (компрометирани участъци от корекции на реки).

През 2022 г. в програмите се предвижда да продължи възстановяването на компрометирани участъци от диги, корекции на реки и други ОПВВВ, както и първоетапно възлагане и изготвяне на работни проекти на компрометирани обекти, с цел последващото им възстановяване. Очаква се разходите за дейностите по договора за ОПВВВ за 2022 г. да достигнат 20 млн. лева. Поради липса на достатъчно строителна механизация и транспортни средства се затруднява реакцията при аварии, което задълбочава критичните ситуации.

Министерство на земеделието е възложило на „Напоителни системи“ ЕАД функцията на възложител за изпълнение на строеж „Инженеринг - проучване, проектиране и изпълнение на строително монтажни работи, свързани с предотвратяване от наводняване на околните земеделски земи и на прилежащите съоръжения и насипи на ЛОТ4 от АМ „Тракия“ „Ямбол – Карнобат“. Завършени и предадени са 10 подобекта на строежа, като остават за реализация 2 подобекта по Азмак дере.

Очаква се през 2022 г. да продължат археологическите проучвания по трасето на двата подобекта и съгласувателните процедури на проекта. Основна цел на този етап е да се извършат съответните отчуждения и уреждане собствеността на засегнатите от подробния устройствен план имоти горски фонд, частни и общински имоти. Това ще даде възможност да се реализира и завърши строителството на двата подобекта по Азмак дере.

2.2. Напояване

Язовирите, собственост и стопанисвани от „Напоителни системи“ ЕАД са 181. От тях, за ползване, включително стопанисването, поддръжка, експлоатация, опазване и мониторинг, са предоставени 19 комплексни и значими язовири - публична държавна собственост, а 15 са ретензионни. През 2021 г. от „Напоителни системи“ ЕАД са извършвани частични текущи ремонтни работи по инфраструктурата за напояване. Най-машабни и осигуряващи вода за по-големи площи за напояване са локални ремонти по Долен изравнител ВЕЦ „Алеко“ и ремонт на бент Маноле. Така се дава възможност за провеждане на дейности по поливен сезон 2022 г. за поливни площи на териториите на области Пазарджик и Пловдив, където се напояват значителни площи засети с ориз.

През 2021 г. от „Напоителни системи“ ЕАД са полети общо 283 462 дка, като за това са подадени водни маси в размер на 305 886 хил. м³, в т.ч. 118 553 дка ориз с 283 102 хил. м³ водни маси. Общо полетите площи са с около 4% повече в сравнение с 2020 г.

Таблица V.3. Полети площи и подадени водни маси от „Напоителни системи“ ЕАД през 2021 г. по видове култури

	ОБЩО		Царевица		Тютюн		Зеленчуци		Трайни насаждения		Ориз		Други култури	
	Полети площи	Подадени водни маси	Полети площи	Подадени водни маси	Полети площи	Подадени водни маси	Полети площи	Подадени водни маси	Полети площи	Подадени водни маси	Полети площи	Подадени водни маси	Полети площи	Подадени водни маси
	дка	хил. м ³	дка	хил. м ³	дка	хил. м ³	дка	хил. м ³	дка	хил. м ³	дка	хил. м ³	дка	хил. м ³
Бургас	5 144	302							1 400	94			3 744	208
Видин	4 201	150	4 201	150										
Горна Тунджа	21 396	35 637	2 621	407	2 019	413	1 126	252	853	44	14 364	34 473	413	48
Долен Дунав	8 640	1 622	725	77			461	166	131	18			7 323	1 361
Марица	99 327	162 843	22 410	2 724	1 129	183	1 649	162	3 711	268	66 876	159 078	3 552	428
Мизия	2 897	222	1 404	35	940	75	308	70	241	41			4	1
София	7 210	857	186	15			5 346	707	1 026	105			652	30
Среден Дунав	15 232	1 892	3 023	235	444	115	5 616	1 236	886	24			5 263	282
Средна Тунджа	36 293	4 803	26 545	3 837			2 057	219	4 727	440			2 964	307
Струма-Места	8 774	1 190	2 616	226	231	23	3 341	473	1 192	179			1 394	289
Тополница	61 707	93 690	16 506	2 858	1 356	287	3 291	505	2 920	327	37 313	89 551	321	162
Хасково	4 663	1 084	1 892	435	556	76	1 485	507	553	37			177	29
Черно Море	2 223	336					1 333	281	123	6			767	49
Шумен	5 755	1 258	4 308	838			278	85	21	1			1 148	334
ОБЩО	283 462	305 886	86 437	11 837	6 675	1 172	26 291	4 663	17 784	1 584	118 553	283 102	27 722	3 528

Източник: „Напоителни системи“ ЕАД

През 2021 г. цените, по които „Напоителни системи“ ЕАД извършва услугата „доставка на вода за напояване“, са диференцирани по региони и в зависимост от начина на доставка, като не са променяни спрямо 2020 г.

Таблица V.4. Обобщена справка за напояване от „Напоителни системи“ ЕАД за периода 2019 – 2021 г.

	2019			2020			2021		
	ва поливка	Поливо декари	Водни маси	ва поливка	Поливо декари	Водни маси	ва поливка	Поливо декари	Водни маси
	дка	дка	хил. м ³	дка	дка	хил. м ³	дка	дка	хил. м ³
Бургас	8 038	13 229	520	4 891	5 578	255	5 144	7 464	302
Видин	3 233	6 466	177	1 066	5 267	206	4 201	6 675	151
Горна Тунджа	17 910	19 781	32 941	19 432	26 753	31 807	21 395	32 596	35 638
Долен Дунав	7 142	40 365	1 670	7 896	44 059	1 859	8 640	37 979	1 621
Марица	96 619	106 429	162 433	101 753	113 941	167 523	99 327	314 953	162 841
Мизия	1 588	4 038	173	853	3 009	103	2 896	10 246	222

	2019			2020			2021		
	I ва поливка	Поливо декари	Водни маси	I ва поливка	Поливо декари	Водни маси	I ва поливка	Поливо декари	Водни маси
	дка	дка	хил. м ³	дка	дка	хил. м ³	дка	дка	хил. м ³
София	4 535	10 152	576	4 951	12 399	765	7 211	14 198	857
Среден Дунав	11 821	57 535	1 635	16 545	65 773	2 195	15 233	66 422	1 893
Средна Тунджа	22 855	35 781	2 901	36 027	65 853	4 930	36 293	60 268	4 802
Струма-Места	7 467	14 795	1 062	8 329	17 838	1 247	8 775	17 777	1 189
Тополница	57 864	74 688	87 067	60 647	83 686	88 706	61 707	78 081	93 690
Хасково	4 132	18 191	883	4 646	18 875	1 070	4 663	17 085	1 085
Черно Море	1 601	6 707	319	2 322	9 283	377	2 223	8 393	335
Шумен	2 573	7 038	638	3 763	7 810	463	5 755	27 959	1 258
ОБЩО	247 378	415 193	292 994	273 118	480 123	301 507	283 462	700 095	305 886

Източник: „Напоителни системи“ ЕАД

2.3. Дейности по подмярка 4.3 „Инвестиции за развитие, модернизация или адаптиране на земеделската и горска инфраструктура от ПРСР 2014-2020 г.

С цел трайно осигуряване на по-качествена услуга и намаляване загубите на вода е необходимо осигуряване на значително по-големи средства. В тази връзка, на „Напоителни системи“ ЕАД е предоставена възможност за кандидатстване за възстановяване на съществуващи хидромелиоративни съоръжения за напояване по подмярка 4.3 „Подкрепа за инвестиции в инфраструктура, свързана с развитието, модернизирането или адаптирането на селското и горско стопанство“ от мярка 4 „Инвестиции в материални активи“ от Програма за развитие на селските райони за периода 2014 - 2020 г.

Подпомагането по подмярката ще бъде насочено към реконструкция/рехабилитация и модернизация на хидромелиоративни съоръжения за напояване, използвана само за селскостопански нужди, извън земеделските стопанства, с цел намаляване на загубите на вода и адаптиране на селското стопанство към последиците от изменението на климата. Чрез подкрепата по подмярката ще се гарантира ефективно използване на водните ресурси посредством въвеждането на нови технологии, които водят до реално намаляване на загубите и на консумацията на вода в селското стопанство, повишаване на конкурентните предимства, както и до намаляване натиска върху водните тела.

От страна на дружеството са подготвени общо 35 Инвестиционни предложения за подпомагане, като същите са подбрани така, че включват участъци от най-интензивно използваните съоръжения за напояване с първостепенна нужда от рехабилитация, разположени на територията на цялата страна. След одобряване и включването им в програмата от страна на оценяващите органи, ремонтно-възстановителните работи е възможно да стартират след края на поливен сезон за текущата година, респективно - преди началото на следващия поливен сезон, като крайният срок за изпълнението им е 2025 г.

През 2023 г. за неodobрените проекти по мярка 4.3 (включително допълнително изготвени проектни предложения) се очаква да бъде осигурена възможност за кандидатстване по инструмент - Стратегически план за развитие на земеделието и селските райони на България за периода 2023 - 2027 г.

През 2022 - 2023 г. освен по мярка 4.3 и ОСП 2023 - 2027 се извършват и дейности по проект, в който „Напоителни системи“ ЕАД участва в проектно предложение за „Цифровизация за комплексно управление, контрол и ефективно използване на водите“. Проектът включва анализ, проектиране и изграждане на „Интегрирана система за управление на количеството на водите“ като част от

Националният план за възстановяване и устойчивост с краен срок за изпълнение на мерките по проекта - до септември 2025 г.

3. Растителна защита и фитосанитарен контрол

3.1. Наблюдение върху развитието на икономически важни вредители и растителна защита

Инспекторите по растителна защита към ОДБХ извършват системни наблюдения на земеделските култури за появата, развитието и разпространението на икономически важни болести и неприятели, които са в пряка зависимост от агрометеорологичните условия по време на вегетация на културите. Задължение на земеделските производители е своевременно да обследват полетата за нападение от болести и неприятели и да прилагат химичен контрол само при достигане на праговете на икономическа вредност на вредителите при различните култури.

3.2. Растителна защита

■ Растителна защита при зърнено-житни култури

През 2021 г. общото фитосанитарно състояние на зърнено житните култури е добро.

Контрол на плевели

През годината са внесени хербициди общо на 1 397,702 хил. ха с есенници (при 1 361,297 хил. ха през предходната 2020 г.), в т. ч. 1 276,159 хил. ха с пшеница и 121,543 хил. ха с ечемик. Третиране срещу широколистни плевели е проведено на 644,650 хил. ха.

В рамките на 2021 г. върху засетите площи с царевица са внесени почвени хербициди на 235,938 хил. ха, а с вегетационни хербициди срещу видове житни и широколистни плевели са третирани общо 297,799 хил. ха, при 318,701 хил. ха за 2020 г.

Контрол на неприятели и болести

Вредна житна дървеница

Общо нападнатите площи от възрастното на вредната житна дървеница са 161,390 хил. ха (137,021 хил. ха за предходната 2020 г.), а третиране е извършено на 127,926 хил. ха.

Третиране срещу ларвите на неприятеля е извършено на 142,500 хил. ха, при нападнати 190,585 хил. ха.

Обикновена житна пиявица

През 2021 г. са третирани 138,100 хил. ха (при 169,464 хил. ха за предходната година) срещу ларвите на обикновена житна пиявица, като общо нападнатите от вредителя площи са 166,260 хил. ха (при 202,532 хил. ха за 2020 г.). В резултат от нивото на провежданата агротехника в съчетание с метеорологичните условия по време на вегетация се наблюдава намаление на годишна база на нападнатите и третираните площи.

Листогризеци гъсеници

Преобладаващи видове в овощните насаждения са: Гъботворка */Lymantria dispar/*; Златозадка */Euproctis chysorrhoea/*; Педомерки */Hibernia (Eranis) defoliaria/*; *Cheimatobia (Operophtera) brumatal*; Бяла американска пеперуда */Hyphantria cunea/*; Бяла овощна пеперуда */Aporia (Ascia) crataegi/*. През 2021 г. неприятелите са в ниска популационна плътност и степен на нападение. Третиранията срещу другите неприятели ограничиха вредната дейност и разпространението на листогризеците. Третиране срещу основните листогризеци видове е извършено на 12,201 хил. ха овощни насаждения, в това число 2,807 хил. ха семкови и 9,394 хил. ха костилкови овощни видове, съчетано с извеждането на борба и срещу други вредители.

Брашнеста мана

През годината нападнатите площи с пшеница от брашнеста мана са 420,289 хил. ха, третиране е извършено на 486,699 хил. ха. (при третирани 545,861 хил. ха през 2020 г.). Извършени са много

ранни химични третираня, като на голяма част от третираните площи използваните фунгициди са съчетани с внасяне на вегетационни хербициди.

Септориози

Нападение от болестта е отчетено на 284,071 хил. ха, а третиране е проведено на 357,210 хил. ха.

■ **Растителна защита при технически култури**

Контрол на плевели

В рамките на 2021 г. са внесени почвени хербициди на 412,649 хил. ха слънчоглед, а са третирани вегетационно 443,082 хил. ха.

През есента е проведен химичен контрол на плевелите при рапицата, основно с почвени хербициди, като са внесени на 54,672 хил. ха (при 50,831 хил. ха за 2020 г.). Вегетационни хербициди са приложени на 68,913 хил. ха.

През 2021 г. са внесени почвени хербициди на 1,719 хил. ха тютюн, с вегетационни хербициди са третирани 0,322 хил. ха.

Химичният контрол на плевелите при картофите е проведен чрез внасяне на почвени и вегетационни хербициди. Почвени хербициди са внесени на 7,505 хил. ха, а вегетационни хербициди са приложени на 2,010 хил. ха.

Контрол на болести и неприятели

Черни петна (фома) и Сиви петна (фомопсис) при слънчоглед

През годината е проведено третиране на 67,470 хил. ха срещу фома и на 68,148 хил. ха срещу фомопсис (при съответно 46,817 хил. ха и 43,087 хил. ха през 2020 г.). Третиранията са основно превантивни.

Мана по слънчогледа

През 2021 г. общо нападнатите площи от болестта са 15,241 хил. ха, при 0,600 хил. ха през предходната 2020 г.

Причинител на маната е *Plasmopara heliati*. Мерките за контрол с патогена са: прилагане на високо ниво на агротехника - задължително обеззаразяване на семената преди сеитба, спазване на 7-8 годишно сеитбообращение с житни култури; дълбока оран след прибиране на реколтата, сеитба на устойчиви сортове и хибриди; задължително унищожаване на самосевките.

Рапичен цветояд

През месеците април и май на 2021 г. са проведени третираня срещу рапичен цветояд на 162,038 хил. ха рапица, при 102,346 хил. ха през 2020 г.

Рапичен стъблен скритохоботник

През 2021 г. са третирани 28,775 хил. ха рапица срещу неприятеля, при 36,744 хил. ха през предходната година.

■ **Растителна защита при зеленчукови култури**

Контрол на неприятели

Доматен миниращ молец

В повечето оранжерии на страната не е допуснато размножаване на неприятеля през 2021 г. Проведени са от 1 до 10 броя третираня с инсектициди - общо 0,421 ха, при 0,489 хил. ха през 2020 г.

При полски условия срещу доматения миниращ молец са проведени от 1 до 9 третираня на площ от 2,067 хил. ха (при 1,744 хил. ха през 2020 г.).

През 2021 г. продължава прилагането на държавна помощ по „Национална програма от мерки за контрол на Доматен миниращ молец“. Бенефициенти на помощта са земеделски стопани, отглеждащи домати в оранжерии, както и пипер, патладжан, картофи, отглеждани в оранжерии, на площи с размер над 1 дка. През 2021 г. по програмата са кандидатствали 102 земеделски стопани.

■ **Растителна защита при овощни култури**

Контрол на неприятели и болести

Листозавивачки и пъпкозавивачки

Третиране срещу неприятелите е извършено на 2,578 хил. ха семкови овощни видове (при 2,157 хил. ха за 2020 г.).

Листни въшки

През 2021 г. нападение от листни въшки е констатирано повсеместно при всички овощни култури. Третирани са 4,408 хил. ха семкови и 15,461 хил. ха костилкови овощни видове, от 1 до 7 пъти.

Калифорнийска щитоносна въшка

Срещу калифорнийска щитоносна въшка са третирани общо 1,994 хил. ха овощни насаждения.

Обикновена сливова щитоносна въшка

През годината са третирани 1,327 хил. ха сливи от общо 12,010 хил. ха сливови насаждения, като основно са извършени комбинирани пръскания със сливов плодов червей.

Черешова муха

В рамките на 2021 г. се наблюдава до 15% червивост по плодовете. Извършени са химични третирания в областите Кюстендил, Стара Загора и Търговище при къснозреещите сортове череши, като са третирани 9,205 хил. ха.

Черна сливова плодова оса

През 2021 г. срещу неприятеля са третирани 4,801 хил. ха от 1 до 4 пъти, при 5,274 хил. ха през 2020 г.

Плодови червеи

През годината са третирани 5,152 хил. ха ябълкови градини срещу ябълков плодов червей, 7,237 хил. ха сливови насаждения срещу сливов плодов червей и 5,593 хил. ха срещу източен плодов червей по праскови и кайсии.

Прасковен клонков молец

Третирани са 4,039 хил. ха с праскови и кайсии през 2021 г.

Кръгломиниращ молец по ябълката

В рамките на 2021 г. срещу кръгломиниращ молец са третирани 0,734 хил. ха, при 0,420 хил. ха през 2020 г.

Струпясване по ябълката и крушата

Влажните условия през месец май провокираха развитието на патогена. Нападение от първа степен е констатирано в областите Благоевград, Бургас, Видин, Враца, Кърджали, Кюстендил, Ловеч, Монтана, Разград, Силистра и Търговище. В област Пазарджик степента на нападение е средна степен по листата и слаба по плодовете. През 2021 г. срещу струпясване по ябълка и круша са третирани 5,278 хил. ха.

Брашнеста мана по ябълката

През 2021 г. срещу брашнеста мана са третирани 3,930 хил. ха ябълкови и крушови градини.

Ранно кафяво гниене

През годината са проведени от 1 до 5 третираня срещу ранно кафяво гниене на 14,877 хил. ха от общо стопанисваните костилкови насаждения (в. т.ч. сливи, череши, вишни, праскови, кайсии).

Късно кафяво гниене

В резултат от валежите и повишената относителна влажност на въздуха в съчетание с благоприятни температури се проявиха симптомите на късно кафяво гниене по плодовете през месец юни. Отчетена е първа - втора степен на нападение от 5% до 25% нападнати плодове.

Брашнеста мана по прасковата

През вегетацията са проведени от 1 до 7 броя пръскания. Третирани са 3,350 хил. ха насаждения от праскови.

Къдравост по прасковата

Проведени са от 1 до 4 третираня на 3,157 хил. ха праскови.

Бяла ръжда (Цилиндроспориоза) по черешата и вишната

Метеорологичните условия до средата на месец май благоприятстваха за развитие и разпространение на бялата ръжда. Тогава са отчетени и първите петна от гъбната болест, като степента на нападение е слаба. Извършени са предпазни третираня, поради очакваните дъждове и съответно увеличение при нападението от болестта.

През месец юни нападението е от първа-втора степен от 6% до 15% нападнати листа, като средни до силни са проявите по чувствителните сортове.

През 2021 г. са извършени от 1 до 3 третираня на площ от 7,310 хил. ха череши и вишни, при 6,744 хил. ха третирани през предходната 2020 г.

■ Растителна защита при лозя

Контрол на плевели

В рамките на 2021 г. са приложени почвени хербициди на 2,880 хил. ха и вегетационни хербициди на 18,556 хил. ха от стопанисваните площи, заети с лозя.

Контрол на неприятели и болести

Шарен гроздов молец

През годината от общо 37,768 хил. ха лозя са третирани 12,668 хил. ха (при 20,001 хил. ха през 2020 г.).

Жълт лозов акар

Третиране е проведено на 4,790 хил. ха лозови насаждения, от 1 до 5 пъти.

Мана по лозата

През 2021 г. срещу маната са проведени от 1 до 10 третираня на обща площ от 31,384 хил. ха, при 40,433 хил. ха третирани през предходната година.

Брашнеста мана (Оидиум)

Проведени са от 1 до 11 броя третираня на 33,674 хил. ха лозя.

Сиво гниене (ботритис)

Площите третирани срещу сиво гниене са 18,409 хил. ха, проведени са от 1 до 11 броя третираня.

■ Растителна защита при многоядни неприятели

Обикновена полевка

През пролетта на 2021 г. общо нападнатите есенници от обикновена полевка са 15,660 хил. ха. Химичен контрол е проведен на 4,610 хил. ха.

Телени червеи

През 2021 г. е отпусната държавна помощ за компенсиране разходите на земеделски производители, свързани с изпълнение на мерки по „Национална програма от мерки за контрол на почвени неприятели по картофите от семейство телени червеи“. Помощта се изразява в компенсиране разходите по закупуване на средства за растителна защита, за контрол на почвени неприятели по картофите от семейство телени червеи. През годината са кандидатствали 341 земеделски производители при нападнати 3,569 хил. ха площи с картофи.

Сив царевичен хоботник

Вредителят е разпространен в цялата страна, но в най-висока плътност се среща в Дунавската равнина, Лудогорието и Добруджа. Най-сериозни повреди нанася по време на поникването на царевичата и слънчогледа.

През 2021 г. е изведен химичен контрол срещу сив царевичен хоботник на 46,258 хил. ха царевича и 31 хил. ха слънчоглед.

3.3. Фитосанитарен контрол

Приоритетите, целите и задачите на фитосанитарния контрол (ФСК) са формулирани в националните стратегически документи на Министерството на земеделието за политиките, приоритетите и стратегическите цели в развитието на земеделието в страната, както и в Програмата на администрацията на МЗМ за 2021 г., в която са определени целите на ведомството.

Приоритетните дейности за постигане на основната оперативна цел в областта на фитосанитарния контрол са:

- Контрол при производството на растения и растителни продукти на територията на България с цел своевременно установяване и предотвратяване на разпространението на карантинни вредители по растенията и растителните продукти;
- Официален контрол при внос на растения, растителни продукти и други обекти на контролни пунктове, различни от граничните контролни пунктове;
- Осигуряване износ на растения и растителни продукти, съгласно фитосанитарните изисквания на страната вносител;
- Законодателство, хармонизирано с режима за растително здраве на ЕС;
- Провеждане на фитосанитарни мониторингови програми за карантинни вредители, съобразени със законодателството на ЕС;
- Лабораторно-диагностичната мрежа.

3.3.1. Контрол при производството на територията на България и движение на растения, растителни продукти и други обекти в ЕС

Фитосанитарният контрол при производство и движение на растения, растителни продукти и други обекти и наблюденията на територията на страната по отношение на карантинни вредители и регулираните некарантинни вредители (РНKB) през 2021 г. се осъществява съгласно изискванията на: Регламент (ЕС) 2016/2031 на Европейския Парламент и на Съвета от 26.10.2016 година за защитните мерки срещу вредителите по растенията; Регламент (ЕС) 2017/625 на Европейския Парламент и на Съвета от 15.03. 2017 година относно официалния контрол и други официални дейности, извършвани с цел да се гарантира прилагането на законодателството в областта на храните и фуражите, правилата

относно здравеопазването на животните и хуманното отношение към тях, здравето на растенията и продуктите за растителна защита, Регламент за изпълнение (ЕС) 2019/2072 на Комисията от 28 ноември 2019 г., Закон за защита на растенията (ЗЗР), актове за изпълнение на Комисията относно предприемане на спешни мерки за предотвратяване на въвеждането в ЕС и разпространението на карантинни и нови, непознати вредители в ЕС.

В официалния регистър на професионалните оператори за ФСК се регистрират лицата по чл. 22, ал. 1 от Закона за защита на растенията, включително лицата, които внасят, произвеждат, преработват и/или отглеждат растения и растителни продукти, складове, събирателни и разпределителни центрове, стокови тържища и пазари на производители на такива растения и растителни продукти.

За 2021 г. общият брой на регистрираните професионални оператори е 3 477, което е с 11,4% повече спрямо регистрираните през 2020 г. 3 121 броя. От тях, 556 са вносители на растения, растителни продукти и други обекти, а 154 са регистрирани професионални оператори, на които е дадено разрешение да поставят маркировка или да извършват поправка на дървен опаковъчен материал, съгласно изискванията на чл. 98 от Регламент (ЕС) 2016/2031 на Европейския Парламент и на Съвета за защитните мерки срещу вредителите по растенията

При производството на растения и растителна продукция през 2021 г. са извършени 6 480 инспекции, при 4 282 броя през предходната 2020 г.

Основен приоритет в областта на фитосанитарния контрол в изпълнение на законодателството на Съюза и националното фитосанитарно законодателство е упражняване на фитосанитарен контрол за производство и предлагане на здрави растения и растителни продукти. За целта, ежегодно се разработват и актуализират мониторингови програми за карантинни вредители по култури и вредители, които се провеждат на територията на цялата страна. Строгийт надзор гарантира фитосанитарната сигурност при движение на растенията, растителните продукти и другите обекти на територията на ЕС, както и при износ за трети страни, в съответствие с фитосанитарните изисквания на страната вносител.

Наблюденията за вредители в страната през 2021 г. са извършени от официалните фитосанитарни инспектори на БАБХ по следните национални мониторингови програми:

- Мониторинг за карантинни вредители по картофи;
- Мониторинг за карантинни вредители по овощни видове, включително ягоди и малини;
  - Мониторинг за плодови мухи.
- Мониторинг за карантинни вредители по лозата;
- Мониторинг за карантинни вредители по зеленчукови видове в оранжерии и на открити площи;
- Мониторинг за карантинни вредители в оранжерии, разсадници и градински центрове за цветя и декоративни растения;
  - Мониторинг за *Xylella fastidiosa*;
- Мониторинг за карантинни вредители по горски видове;
- Календарен план за наблюдение на растения и растителни продукти за карантинни вредители.

При извършените наблюдения по мониторинговите програми на територията на страната през 2021 г. са документирани 5 674 броя проверки, спрямо 5 759 броя през 2020 г. (с 1,5% по-малко); анализирани са 1 669 броя проби в областните диагностични лаборатории по растително здраве (ОДЛРЗ), при 2 131 броя през 2020 г. (с 21,7% по-малко).

Провеждането на фитосанитарния контрол и прилагането на фитосанитарни мерки са тясно свързани с лабораторната, диагностична и методическа подкрепа на Централна лаборатория по карантина на растенията (ЦЛКР) при БАБХ.

Със Заповед № РД- 09-976 от 18.10.2019 г. на министъра на земеделието, храните и горите Централната лаборатория по карантина на растенията е определена за Национална референтна лаборатория за вредителите по растенията — за насекоми и акари, за нематоди, за бактерии, за гъби и оомикети и за вируси, вириоди и фитоплазми.

Деятелността на ЦЛКР е насочена в следните основни направления:

- Фитосанитарна лабораторна експертиза на растения, растителни материали и почви, окончателна диагностика и идентификация на вредители;
- Методическо ръководство и контрол на дейността на ОДЛРЗ в ОДБХ.
- Обучение на инспекторите по фитосанитарен контрол, производители, студенти и лабораторни специалисти в контрола на вредители, диагностиката и идентификацията на вредителите.

През 2021 г. в Централната лаборатория са постъпили 4 178 броя проби и са извършени 12 043 анализи на растения, растителни материали и почви от внос, в т. ч. - от движение в ЕС, от контрол на терена, от мониторингови програми и от частния сектор, както следва:

- Семена, растения за засаждане и растителни материали от внос – на 358 броя проби са извършени 1 342 броя анализи, при 268 броя проби (+33,58%) и 886 броя анализи (+51,47%) през предходната 2020 г.

Установени са: карантинните вредители - *Bemisia tabaci* и регулирани некарантинни вредители - *Aphelenchoides besseyi*, *Tetranychus* sp.

- Семена, растения за засаждане и растителни материали от контрол при движение в общността – на 25 броя проби са извършени 125 броя анализи, което представлява намаление респективно с 19,36% и 17,22% спрямо 2020 г.

Карантинни и регулирани некарантинни вредители не са установени.

- Семена, растения за засаждане и растителни материали от контрол на терена и мониторинги – на 3 300 броя проби са извършени 9 919 броя анализи, при 4 394 броя проби и 11 526 броя анализи през предходната година, т.е. през 2021 г. пробите са намалели с 24,9%, а анализите – с 13,94%.

Установени са: карантинните вредители - *Clavibacter sepedonicus*, *Globodera pallida*, *Globodera rostochiensis*, *Tomato brown rugose fruit virus (ToBRFV)*, *Synchytrium endobioticum*.

- Анализ на почви – на 495 проби са извършени 657 броя анализи.

Установени са карантинните вредители: *Synchytrium endobioticum*, *Globodera pallida*, *Globodera rostochiensis*, *Globodera pallida* + *Globodera rostochiensis*.

Навременното откриване на вредителите дава възможност на фитосанитарните инспектори да предприемат своевременни действия за локализиране огнищата на зараза и ликвидирането им там, където бе възможно.

В специализираната лаборатория по картофите в гр. Самоков се извършва тестиране на сортове картофи за устойчивост към картофените цистообразуващи нематоди.

През 2021 г. са издадени 2 393 растителни паспорта на стоки от местно производство за страната и ЕС (+30,6% спрямо 2020 г.); 74 здравни свидетелства (+80,5% спрямо 2020 г.) и 53 предекспортни сертификата (близо три пъти повече спрямо предходната 2020 г.).

3.3.2. Фитосанитарен контрол при износ

Фитосанитарният контрол се явява основен фактор за осъществяване на успешен износ на растения, растителни продукти и други обекти от страната.

Фитосанитарният контрол при износ и реекспорт на растения, растителни продукти и други обекти се извършва в съответствие с фитосанитарните изисквания за внос на държавата вносител.

Фитосанитарните сертификати за износ и реекспорт на растения, растителни продукти и други обекти са в съответствие с образците на Международната конвенция по растителна защита.

През 2021 г. са извършени 15 415 броя инспекции (с 13,75% повече от извършените през 2020 г. 13 552 броя), на 34 990 броя пратки от растения и растителни продукти, предназначени за износ, за съответствие с фитосанитарните изисквания на страната вносител (при 32 054 броя през 2020 г., т.е. през 2021 г. отчитаме 9,15% повече проверени пратки за износ).

През 2021 г. са издадени 18 895 фитосанитарни сертификата за износ (с 3,19% по-малко спрямо 2020 г.) и 135 броя ФСС за реекспорт (при 129 броя през 2020 г.).

Основни стоки, обект на фитосанитарен контрол при износ са: дървен материал, слънчоглед (белен, шарен, черен), пшеница, царевица, кориандър, сушени билки, лавандула и подправки.

Износът на дървен материал е основно за Турция, Северна Македония, Сърбия, Албания, Израел, Египет и Виетнам; на кориандър - за Индонезия, Малайзия, Индия, Тайланд, Южна Корея и Шри Ланка; на слънчоглед (белен и черен) - за САЩ, Турция, Австралия, Мексико, Тайланд и ЮАР; на царевица - за Турция, Южна Корея, Ливан, Либия и Южна Корея; на лавандула - за Турция и Украйна; на сушени билки - за САЩ, Япония, Южна Корея и Канада; а на подправки - за САЩ, Япония, Турция, Сърбия и Великобритания.

3.3.3. Фитосанитарен контрол при внос

През 2021 г. в официалния регистър на професионалните оператори по чл. 65 от Регламент (ЕС) 2016/2031 са регистрирани 556 вносители, при 505 през 2020 г., т. е. налице е повишение с 10%.

Проверени са 108 партии. Анализираните проби от внос са 112, при 97 през 2020 г. (+13,4% през 2021 г.). Издадени са 50 растителни паспорта, при 27 през 2020 г.

3.4. Контрол на продукти за растителна защита и торове

Основната цел на контрола върху предлагането на пазара на продукти за растителна защита (ПРЗ) и торове е да се гарантира предлагане на пазара, съхраняване, преупаковане и производство на разрешени, годни за употреба, ефикасни, максимално безопасни за здравето на хората и животните, щадящи околната среда ПРЗ и торове, които отговарят на законовите изисквания за опаковане и етикетирание. Обхват на контрола са фирмите за търговия, преупаковане и производство на ПРЗ и торове, както и нерегламентирани обекти за търговия и гранични пунктове.

Контролът върху употребата на ПРЗ и торове е да се гарантира правилната и устойчива употреба на продуктите за растителна защита при спазване на изискванията на Добрата растителнозащитна практика (ДРЗП) и внедряване методите на прогнозата с принципите на интегрираното управление на вредителите, с цел производството на безопасна растителна продукция. Обхват на контрола са обектите, в които се предлагат ПРЗ и земеделските стопани, които прилагат продуктите за растителна защита и торове при производството на растениевъдна продукция, предназначена за храна или за фураж.

Контролът върху продуктите за растителна защита се извършва въз основа на категоризиране на риска, на база контролната дейност от предходни години.

През 2021 г. са разрешени 134 продукта за растителна защита за пускане на пазара и употреба, съгласно изискванията на Закона за защита на растенията и Регламент (ЕО) № 1107/2009 относно пускането на пазара на продукти за растителна защита. Отнети или прекратени са 93 разрешения на продукти за растителна защита, изменени са 128 продукта и е постановен по 1 отказ по заявление за ограничена и контролирана употреба и по заявление по зонална процедура.

3.4.1. Резултати от контролната дейност върху предлагането на пазара на ПРЗ

На територията на страната са регистрирани 1 323 обекта, в т. ч. 889 за търговия в селскостопанска аптека, 419 склада за съхранение и търговия на едро (собствени складове и клетки под наем), 13 обекта за преупаковане и 2 фирми за производство.

В рамките 2021 г. са извършени 1 763 проверки, от които 1 038 в селскостопански аптеки, 593 в складове, 14 в обекти за преопаковане, 13 в обекти за производство на ПРЗ и 105 на нерегламентирани обекти (общински пазари, магазини и др.). Съставени са 290 предписания, в т. ч. 208 в селскостопански аптеки, 65 в складове за търговия, 2 в обекти за преопаковане на ПРЗ и 15 в нерегламентирани обекти с корективни мерки за отстраняване на несъответствията и посочен срок за изпълнение. Съставени са 34 акта за административно нарушение и 23 наказателни постановления.

През 2021 г. са издадени общо 230 удостоверения, в т. ч. 29 за търговия с ПРЗ в складове, 51 за търговия в селскостопанска аптека и 150 удостоверения за промяна на обстоятелствата.

По постъпили заявления са изготвени и издадени 26 удостоверения за удължаване срок на годност на ПРЗ и 3 становища за установени несъответствия на ПРЗ с показателите, одобрени при тяхното разрешаване.

През годината са взети 100 контролни проби за съответствие. В анализираните проби не са установени несъответствия.

Иззети или конфискувани са общо 731,764 кг и 4 041,282 л ПРЗ от обектите за търговия, производство и преопаковане и оставени на отговорно пазене.

3.4.2. Резултати от контролната дейност върху употребата на ПРЗ

Общият брой на извършените проверки на употребата на ПРЗ през 2021 г. е 5 792, в т. ч.: 4 073 документални проверки в ОДБХ, 1 500 документални проверки при посещение в стопанство, 65 при въздушно пръскане, 32 при извършване на фумигация, 52 при третиране на семена за посев и 70 при третиране с наземна техника.

През годината са съставени 1 085 предписания, 37 акта за установено административно нарушение и 14 наказателни постановления.

На територията на страната са извършени 121 проверки по сигнали или жалби относно употреба на ПРЗ, съставени са 17 акта за установено административно нарушение и са издадени 11 наказателни постановления.

Проби за остатъци от пестициди в изпълнение на Националната програма за контрол на остатъци от пестициди във и върху храни от растителен и животински произход (НПКОП) и листни проби за идентификация на ПРЗ

От планираните 97 проби за остатъци от пестициди, през 2021 г. са взети 95 проби. Установени са 8 несъответствия при проби от следните култури: маруля, спанак, череши, сливи, пипер, краставици и праскови. Съставени са 7 акта за административно нарушение. Констатираните несъответствия са за употреба на неразрешени ПРЗ и такива, извън обхвата на разрешената употреба.

През 2021 г. от планираните листни проби за идентификация на употребените ПРЗ са взети 50 проби, които са анализирани в ЦЛХИК, като за неразрешена употреба на ПРЗ са съставени 10 акта. Констатираните несъответствия са за употреба на неразрешени ПРЗ и такива, извън обхвата на разрешената употреба.

Проби от растения и растителни продукти по Националната програма за контрол на замърсители в храни (нитрати и тежки метали – олово и кадмий)

Взети и анализирани са 29 проби за съдържание на нитрати и тежки метали – олово и кадмий, като не са установени несъответствия.

Взети проби от растения и растителни продукти извън Националния план за контрол върху употребата на ПРЗ за 2021 г.

По сигнали, жалби и заповеди е извършен лабораторен анализ на 12 проби и са съставени 2 акта за установено административно нарушение.

Издадени разрешения за прилагане на ПРЗ чрез въздушно пръскане, съгласно чл. 109 от Закона за защита на растенията

Издадените разрешения за въздушно пръскане през годината са 112. Третираните площи са 361 929 дка - земеделски площи и 16 106 дка - горски площи.

Издадени становища на земеделски стопани, кандидатствали по мерките за подпомагане от „Програмата за развитие на селските райони 2021 – 2027 г. “

През 2021 г. са издадени 725 становища по мерките за подпомагане.

Извършени проверки на земеделски стопанства за спазване на правилата за Добра Земеделска практика - нитрати (Агроекология)

През годината са извършени 693 проверки и са направени 19 предписания.

4. Торове

4.1. Регистрация на торове

През 2021 г. са издадени 117 удостоверения за регистрация на торове, подобрители на почвата, биологично активни вещества и хранителни субстрати.

4.2. Контрол на торовете при предлагането им на пазара

На територията на страната през 2021 г. са извършени общо 881 проверки във връзка с осъществявания от БАБХ контрол на торове, при планирани 679 проверки. Издадени са 39 предписания с посочен срок за изпълнение. Съставени са 8 акта за установено административно нарушение.

В изпълнение на Националния план за контрол на торове, подобрители на почвата, биологично активни вещества и хранителни субстрати, за 2021 г. са изследвани 94 проби от торове, от които 84 от ЕО торове и 10 - от регистрирани по националното законодателство торове. Изготвени са 94 становища за съответствие. Установени са несъответствия при 6 проби от ЕО торове, от които 3 проби не отговарят на изискванията на Регламент (ЕС) 2019/1009 и на показателите, обявени от производителя, а останалите 3 не отговарят на показателите, обявени от производителя. Предприети са действия от контролния орган съгласно чл. 139 от Закона за защита на растенията.

Таблица V.5. Контрол върху торовете през периода 2019 - 2021 г.

Дейности	2019	2020	2021
Брой регистрирани торове	72	93	117
Брой проверки на обекти	894	803	881
Взети проби от торове за анализ	96	94	94
Актове за нарушения	5	4	8

Източник: БАБХ

Употреба на утайки в земеделието

През 2021 г. са издадени 121 разрешения за оползотворяване на утайки от пречистването на отпадъчни води за употребата им в земеделието, на полета с обща площ от 16 364 дка в землищата на: с. Григорово, с. Караполци, с. Лесново, с. Чепинци, с. Богданлия, с. Негован и Нови хан в обл. София град и община Русе. Общото количество оползотворена утайка, изразена като сухо вещество е 32 023 тона при култури пшеница, слънчоглед и царевица.

5. Сортоизпитване, апробация и семеконтрол

Държавната политика в областта на сортоизпитването, сортоподдържането, производството, търговията, вноса и износа на посевен и посадъчен материал се осъществява чрез Изпълнителната агенция по сортоизпитване, апробация и семеконтрол към МЗМ.

ИАСАС осъществява контрола при производството, заготовката, разпространяването, търговията и съхраняването на посевен и посадъчен материал; сертифицирането му при спазване на приетите методи, схемите и технологични характеристики за качество; ръководи процедурата по изпитването, признаването и районирането на сортовете културни растения; ежегодно издава Официална сортова листа на Р България за сортовете от полски, зеленчукови, овощни култури и лози; вписва новорегистрираните сортове в Европейските каталози на ЕС и отговаря за пълното хармонизиране на националното законодателство в областта на семената и посадъчния материал с това на ЕС.

Агенцията е национален орган по отношение прилагането на схемите за семена на Организацията за икономическо сътрудничество и развитие (OECD).

През 2021 г. са актуализирани подзаконовни нормативни актове за семена и посадъчен материал, транспониращи директиви за изменения и допълнения на основни директиви на ЕС. Изменени са и допълнени действащи наредби, разработени са специализирани вътрешни нормативни документи, като методики за изпитване за различимост, хомогенност и стабилност (PXC) съобразно техническите протоколи на Европейския офис за сортовете растения (CPVO) и Международния съюз за защита на новите сортове растения (UPOV), методики за изпитване за биологични и стопански качества (БСК).

За да отговори на очакванията на клиентите за предоставяне на административни услуги, при спазване на най-високи професионални стандарти, ИАСАС е акредитирана и има реално действащи системи за качество по ISO стандарт 9001:2015, по стандарта на Международната асоциация на семетестващите лаборатории (ISTA) и от Европейския офис за сортовете растения. Агенцията е оправомощена от ЕС за сортовете растения (EOCP/CPVO) да извършва експертиза от нейно име за различимост, хомогенност и стабилност на нови сортове, за предоставяне на правна закрила в ЕС.

Администриране на държавна помощ

В изпълнение на договор за предоставяне на държавна помощ за насърчаване на производството и използването на качествени семена и посадъчен материал, през 2021 г. ИАСАС е извършвала услуги на земеделските производители, свързани с:

- полска инспекция на семепроизводни посеви и маточни насаждения; издаване на етикети;
- вземане на проби от партиди семена, предназначени за сертифициране;
- лабораторен анализ на проби семена по групи култури;
- извършване на последващ контрол на партиди семена;
- окачествяване на сертифициран и САС овощен и сертифициран и стандартен лозов посадъчен материал.

Схемата за качество въвежда допълнителни и някои по-високи изисквания към производствения процес и крайния продукт и гарантира по-високо качество на произведените семена и посадъчен материал от следните групи култури: зърнени, фуражни, маслодайни култури, картофи, тютюн, памук, сертифициран и САС посадъчен материал от овощни култури, сертифициран и стандартен лозов посадъчен материал и сертифицирани и стандартни семена от зеленчукови култури.

Общата стойност на услугите, предоставени от ИАСАС по тази схема през 2021 г., е в размер на 1 121 069 лева.

Държавната помощ е предпоставка за реализиране на значителна добавена стойност при използването на сертифицирани семена. Получателите на помощта са малко над 420, но положителният ефект от производството на повече и по-качествена продукция от единица площ и подобряване агроекологичността на селскостопанското производство са от полза за цялото общество.

Издаване на официална сортова листа на Република България

През 2021 г. ИАСАС осъществява постоянен обмен на информация с Европейската комисия, държавите членки и други международни институции, по отношение наименованията, вписването и отписването на сортове растения в и от официалната сортова листа, както и относно търговията на семена и посадъчен материал.

Официалната сортова листа на Република България е част от Европейските каталози за сортове от полски и зеленчукови култури, което дава възможност на сортове българска селекция да присъстват на свободния пазар на ЕС. Официалната сортова листа е публикувана на интернет страницата на агенцията, като се актуализира своевременно след вписване на нови сортове растения. По Закона за закрила на новите сортове растения и породи животни агенцията извършва експертиза по същество за различимост, хомогенност и стабилност на новите сортове растения, въз основа на която Патентно ведомство издава сертификат за правна закрила.

През 2021 г. в официалната сортова листа са вписани 1 007 сорта (при 1 080 през 2020 г.) от следните видове земеделски растения: полски видове – 552, зеленчукови видове - 274, овощни видове - 38, лоза - 108, тютюн - 14, медицински и ароматни видове - 12 и видове извън обхвата на директиви 2002/53/ЕС и 2002/55/ЕС – 9 сорта.

От тях, 240 сорта са защитени на територията на страната със сертификат за правна закрила, издаден от Патентно ведомство, както следва: полски видове - 172, зеленчукови видове - 42, лоза - 15, тютюн - 7, видове, извън обхвата на директиви 2002/53/ЕС и 2002/55/ЕС - 4 сорта.

Извършване на сортоизпитване за различимост, хомогенност и стабилност, грунтов контрол, биологични и стопански качества и предварително изпитване на нови сортове растения

През 2021 г. са заложили и изпитани общо 824 броя сортове, хибриди и линии (при 786 за 2020 г.), като 344 от тях са по сключени договори за сортоизпитване и 490 - подобни сортове и сравнителна колекция за доказване различимостта на заявените нови сортове (при съответно 277 и 509 за 2020 г.). Проведени са 43 полски опита за РХС, 35 за грунтов контрол и един опит за РХС с копирена пеперуда. Сравнителната сортова колекция (семена, материал от вегетативно размножаващи се видове растения и официални сортоописания), поддържана от ИАСАС, наброява 7 853 сорта (при 7 210 за 2020 г.) от 81 вида култури.

С цел получаване на правна закрила на територията на страната са подготвени и изпратени до Патентно ведомство 10 реферата (при 17 за 2020 г.), окончателни доклада и официални сортоописания.

През годината са изпитани за РХС 9 сорта слънчоглед, възложени с договор от ЕОСР, и 1 сорт пшеница (двузърнест лемец x твърда пшеница). По искане на Словенския офис, за целите на вписването в националната сортова листа на Словения, е изпитан 1 сорт многоцветен фасул, а по искане на Унгарския офис - 3 сорта фъстъци.

От общия брой засети/засадени сорта, 599 са полски, 189 зеленчукови, 5 етеричномаслени и лекарствени, 29 овощни видове и лоза и 2 хибрида копирена пеперуда. В сравнение в предходната година, при полските и овощните видове и лозата се наблюдава увеличение, а при зеленчуковите - намаление.

По видове земеделски култури сортоизпитването за РХС е разпределено както следва:

- 19 вида полски култури (при 19 за 2020 г.);

- 12 зеленчукови култури (при 11 за 2020 г.);
- 2 етеричномаслени и лекарствени (при 0 за 2020 г.);
- 4 вида овощни и лоза (при 4 за 2020 г.);
- копринена пеперуда.

През 2021 г. са заложени 913 проби за грунтов контрол (при 1 028 броя за 2020 г.) от 35 вида земеделски култури, от които са одобрени 908 броя.

Общият брой сортове, без сортове стандарти, които са заложени и изпитани в опити за биологични и стопански качества (БСК) за вписване в списък „А“ на Официалната сортова листа и в предварителни опити, съгласно сключени договори, е 1 163, с 40 повече спрямо 2020 г.

От тях, в предварително изпитване са заложени и изпитани 960 сорта (при 924 за 2020 г.), а за БСК - общо 201 сорта и 2 хибрида копринена пеперуда (при 201 за 2020 г.).

Сортовете стандарти, включени в опитите за БСК, са 64 броя, а в предварителни опити - 11 броя. Броят на сортовете стандарти представлява 6,1% от общия брой на сортовете в полските опити (при близо 6,8% за 2020 г.). Сортовете стандарти и техният брой в опитите за БСК е съобразен с методичните изисквания за съответните видове земеделски култури.

Общият брой наблюдавани и отчитани сортове, заявени за сортоизпитване за БСК и предварително изпитване, заедно със сортовете стандарти е 1 238 (при 1 207 за 2020 г.), което е пълният обем на сортоизпитването за БСК и предварително изпитване.

От изпитаните сортове за БСК и предварително изпитване, 1 163 или 95,3% са чужда селекция (при 94,9% за 2020 г.), а 4,7% - българска селекция (при 5,1% за 2020 г.). Съпоставяйки с 2020 г. се забелязва намаление на броя на изпитаните сортове българска селекция.

От експертните комисии за РХС са изготвени 121 окончателни доклада.

В рамките на 2021 г. са проведени 9 заседания на експертни комисии за обсъждане резултатите от изпитване на нови сортове, по групи култури. Разгледани са 26 сорта българска селекция и 39 сорта чужда селекция (при съответно 31 и 66 за 2020 г.). Признати за вписване в списък „А“ на официалната сортова листа на Р България са 61 сорта, от които 22 българска селекция.

През 2021 г. са сключени 147 договора за сортоизпитване, като се отчита намаление с 2% в сравнение с 2020 г.

През годината са издадени 57 разрешения и са актуализирани 11 разрешения, съгласно чл. 39а от ЗППМ и в съответствие с Решение на Комисията 2004/842/ЕО, с което се подпомага бизнесът по отношение производство и търговия със семена в сектор земеделие.

Поддържане на публичен национален електронен регистър на лицата, които търгуват с посевен и/или посадъчен материал, по чл. 28, ал. 4 от ЗППМ

За регламентиране на търговията със семена и посадъчен материал, ИАСАС поддържа публичен национален електронен регистър на лицата, които търгуват с посевен и/или посадъчен материал, който позволява бързо ориентиране на потребителите и други административни звена за регистрираните лица по групи култури.

През 2021 г. са издадени общо 195 удостоверения за търговия - с 20,4% по-малко спрямо 2020 г., като 28 лица са заличени от регистъра.

Сертифициране на посевен и посадъчен материал

Сертификацията на посевния и посадъчен материал се извършва съгласно изискванията на процедурите от системата за управление на качеството и „Схема за качество за производство на качествени семена и посадъчен материал“.

През 2021 г. са получени заявления за сертификация за 31 732 ха семепроизводствени посеви от различни групи култури (при 34 436 ха за 2020 г.).

Общата площ на инспектираните посеви полски и зеленчукови култури от инспектори на ИАСАС възлиза на 31 447 ха (с 2 684 ха по-малко спрямо 2020 г.). От инспектираните видове земеделски растения най-голям дял заема групата на зърнените видове – 29 517 ха (93,6%), следвани от фуражни - 859 ха (2,7%), маслодайни и влакнодайни - 815 ха (2,6%), картофи - 252 ха (0,8%), зеленчукови видове - 92 ха (0,3%) и тютюн - 4 ха.

След извършване на полските инспекции са декласирани 54 ха (0,2%) в по-ниска категория от заявената за сертификация, като са бракувани 3 ха, поради по-ниски показатели от изискващите се съгласно наредбите по чл. 29, ал. 6 от ЗППМ.

Във връзка с легализацията на опаковките семена са отпечатани общо 313 818 етикета, от които 42 971 в сектор „Северен регион по сертификация и семеконтрол“, а останалите в отдел „Централна лаборатория“.

За целите на сертификацията са взети 4 379 проби от хомогенно заготвени партии семена. От физически лица (пробовземачи), получили разрешение от изпълнителния директор на ИАСАС по условията и реда на Наредба № 8 от 31 октомври 2016 г., са взети 443 проби.

През 2021 г. са инспектирани 48 ха лозови маточници, 38 ха маточни лозя и 20 ха лозови вкоренилища. Издадени са 751 акта за полска инспекция

Окачествени са общо 2 057 100 броя лозов посадъчен материал, от които 382 800 броя облагородени лози, 1 281 800 броя резници за подложки и 392 500 броя резници за калеми. Окачествени са и 124 200 броя овощен посадъчен материал.

Извършени са полски инспекции на 6 ха маточни насаждения от маслодайна роза и на вкоренилище, в т. ч. 3 ха категория „предбазови“ и 3 ха категория „сертифицирани“. Сертифицирани са 9 400 броя посадъчен материал от маслодайна роза от сортовете „Елейна“ и „Янина“. Инспектирани са и 0,1 ха маточни насаждения от лавандула, категория „предбазови“ на Института по розата и етерично-маслените култури.

Контролни дейности по ЗГМО и ЗППМ, включително внос на семена и посадъчен материал от и за трети страни

През 2021 г. са извършени над 700 проверки по документи и на място. При проверките по ЗГМО не е открито наличие на ГМО в конвенционалните партии семена.

Осъществен е ефективен контрол при заготовката и търговията със семена и посадъчен материал. При извършени проверки от инспекторите са взети 205 проби за контролен анализ. Резултатите от анализите показват, че семената отговарят на минималните изисквания за кълняемост. За резултатите от проверките са издадени контролни листове и констативни протоколи с предписания, в случаи на установени несъответствия.

По заявления на производители са взети 148 проби от растения коноп за количествено определяне съдържанието на тетрахидроканабинол в сортове коноп по заявления на производителите и при провеждане на сортоизпитване.

Взети са проби и са сертифицирани 10 партии неприготвен хмел.

Очаквани данни за 2022 г.

През първата половина на 2022 г. са приети следните нормативни актове (обнародвани в Държавен вестник бр. 26 от 01.04.2022 г. и бр. 41 от 03.06.2022 г.):

- Наредба за изменение и допълнение на Наредба № 21 от 2007 г. за търговия на посевен материал от зърнени култури;

- Наредба за изменение и допълнение на Наредба № 96 от 2006 г. за търговия на посевен материал от зеленчукови култури на пазара на Европейския съюз;
- Наредба за изменение и допълнение на Наредба № 98 за търговия на посевен материал от цвекло на пазара на Европейския съюз;
- Наредба за изменение и допълнение на Наредба № 99 от 2006 г. за търговия на посевен материал от фуражни култури на пазара на Европейския съюз;
- Наредба за изменение и допълнение на Наредба № 100 от 2006 г. за търговия на посевен материал от маслодайни и влакнодайни култури на пазара на Европейския съюз.

През 2022 г. ИАСАС продължава да предоставя услуги, свързани с прилагането на държавна помощ за участие на земеделски стопани в схема за качество за производство на семена и посадъчен материал. Предвиденият максимален годишен бюджет на помощта за 2022 г. е в размер на 1,2 млн. лева.

В срок се регистрират заявленията за сертификация на посевен и посадъчен материал от пролетни и многогодишни култури.

През 2022 г. за полска инспекция са заявени общо 30 568 ха.

От заявените семепроизводствени посеви, най-голям дял заема групата на зърнените видове - 28 385 ха (92,9%), следвана от маслодайните и влакнодайните - 1 301 ха (4,2%), фуражните - 601 ха (2%) и картофите - 239 ха (0,8%). Заявени са и семепроизводствени посеви от зеленчукови култури - 38 ха, тютюн - 3 ха и цвекло - 1 ха.

За сертификация/одобрение са заявени 62 ха лозови маточни насаждения, 6 ха маточни насаждения от медицински и ароматни растения и 0,1 ха вегетативен маточник от овощни подложки.

Агенцията продължава да осъществява контрол при заготовката и търговията с посевен и посадъчен материал. Неотговарящите на минималните изисквания за къпняемост семена се спират от търговия.

Сключените договори за сортоизпитване за стопанската 2022 година са 140 броя, с 5,4% по-малко спрямо 2021 г. Заявени са 6 сорта от ЕОСР за изпитване с цел получаване на правна закрила на територията на ЕС.

През 2022 г. броят на заявените за изпитване за РХС сортове се увеличава с близо 7% на годишна база - от 344 на 368.

Сортоизпитването за БСК с цел вписване в списък „А“ на Официалната сортова листа на страната се увеличава с около 6%. Броят на заявените и включени в опити за БСК сортове е 215, при 203 за 2021 г.

Сортовете в предварително изпитване намалява в сравнение с 2021 г. - от 1 007 на 960 броя.

От заявените за изпитване сортове за БСК и предварително изпитване през 2022 г., 1 080 са чужда селекция (с 6,5% по-малко спрямо 2021 г.), а 60 - българска селекция (с 5 броя повече спрямо 2021 г.).

Проведени са 3 заседания на експертни комисии за РХС и 11 заседания на експертни комисии за БСК за обсъждане на резултатите от изпитването на нови сортове, по групи култури и вземане на решения за вписване в списък „А“ и „Б“ на официалната сортова листа на Р България. За РХС са обсъдени и признати 132 сорта (с 9,1% повече), а за БСК - 81 (с 24,6% повече). Признати са 67 сорта.

6. Безопасност по хранителната верига

Политиката по безопасност на храните в ЕС има за цел да осигури висока степен на защита на човешкото здраве и интересите на потребителите по отношение на храните, включително и традиционните продукти, както и на ефективното функциониране на вътрешния пазар.

Министерство на земеделието ръководи, координира и контролира прилагането на държавната политика и политиката на ЕС в областта на безопасността на храните и здравеопазването на животните и чрез своята специализирана администрация.

Дирекция „Политики по агрохранителната верига“ подпомага министъра на земеделието при разработването, координирането и прилагането на държавната политика в областта на качеството и безопасността на храните и фуражите, здравеопазването на животните, здравето на растенията и растителния репродуктивен материал.

През 2021 г. продължава оптимизирането на нормативната база в областта на безопасността на храните и фуражите, здравеопазването на животните и хуманното отношение към тях, здравето на растенията, растителния репродуктивен материал и продуктите за растителна защита.

Българската агенция по безопасност на храните (БАБХ) осъществява официалния контрол на храните на принципа „от фермата до масата“, следвайки най-добрите европейски практики в прилагането на високи стандарти при контрола в областта на безопасността и качеството на храните, хранителните добавки и напитките, ветеринарномедицинската дейност, здравеопазването на животните и хуманното отношение към тях, растителната защита и торовете, фитосанитарния контрол, контрол на фуражите, граничния контрол и др.

6.1. Здравеопазване и хуманно отношение към животните.

Здравеопазване на животните

Приоритетни задачи на БАБХ в тази област са:

- опазване здравето на животните в страната;
- опазване здравето на селскостопанските животни от възникване на опасни вирусни инфекции, свързани с големи икономически загуби;
- осигуряване на добив на отговарящо на изискванията сурово краве мляко, съгласно европейското законодателство;
- безпроблемно движение на животни, продукти и суровини добити от тях между държавите членки и износ за трети страни;
- предпазването на населението от възникване на зоонози (болести, предавани от животните на човека).

За постигане на тези приоритети през 2021 г. продължава да се прилага схема за подпомагане на земеделските стопани при изпълнение на мерките, посочени в Националната програма за профилактика, надзор, контрол и ликвидиране на болестите по животните и зоонозите в Р България за периода 2019 – 2021 г.

През 2021 г. са изпълнени задължителните мероприятия, заложи по изпълнение на Националната програма за профилактика, надзор, контрол и ликвидиране на болестите по животните и зоонозите в Р България за периода 2019 – 2021 г.

Дейността на БАБХ е насочена към намаляване на риска от появата и разпространението на остри и екзотични заразни болести по животните, имайки предвид географското разположение на страната ни. За тази цел се изпълняват национални програми за надзор на болестите, а именно:

- Програма за надзор на инфлуенца при домашните и дивите птици;
- Програма за контрол и ерадикация на болестта бяс;
- Програма за надзор на болестта син език при преживните животни;
- Програма за надзор и ерадикация на класическа чума по свинете;
- Програма за контрол на салмонелоза при кокошките-носачки, бройлери, развъдни стада и пуйки;

- Програма за надзор на Трансмисивните спонгиформни енцефалопатии (ТСЕ);
- Програма за предпазни мерки срещу някой транс-гранични заболявания по животните, в която влизат заразен нодуларен дерматит по едрите преживни животни, шап по чифтокопитните животни, чума по дребните преживни животни и шарка по овцете и козите.

Всички посочени по-горе програми се съфинансират от Европейската комисия.

През 2021 г. официалните ветеринарни лекари са извършили 9 996 проверки по отношение на Програмата за профилактика, надзор, контрол и ликвидирание на болестите по животните и зоонозите (за сравнение - 15 959 през 2021 г.). Констатираните нарушения са 388 броя, като са връчени 405 предписания, съставени са 78 акта за установени административни нарушения (АУАН).

На територията на страната през годината са констатирани следните по-важни заболявания, включени в листа с приоритетни заболявания съгласно европейското законодателство в областта на здравеопазването на животните: високопатогенна инфлуенца (14 огнища, в т. ч.: 2 в област Хасково, 1 в област Стара Загора, 1 в област Пазарджик, 6 в област Пловдив и 4 в област Плевен), Африканска чума по свинете при домашни прасета (52 огнища, като са засегнати 13 322 броя животни), Африканска чума по свинете при диви прасета (325 броя огнища със засегнати 518 животни).

Предвид констатираните огнища от син език през 2014 г. и заразен нодуларен дерматит през 2016 г., с цел предпазване на животните, възприемчиви към тези болести и опазване на животновъдството в страната, през 2021 г. е извършена ваксинация срещу син език, серотип 4 и срещу заразен нодуларен дерматит.

Съгласно изискването на Директива 2005/94/ЕС и Плана за спешни мерки при борба с инфлуенца по птиците, БАБХ е предприела незабавно мерки за унищожаването на всички заразени и контактни патици в огнищата.

През 2021 г. са регистрирани пет огнища на туберкулоза по говедата в област Пазарджик и едно в област Пловдив.

Във връзка с усложнената епизоотична обстановка по отношение на заболяването Африканска чума по свинете в Европа и констатираните огнища през 2021 г. в България, са предприети следните мерки, съобразно Директива на Съвета 2002/60/ЕС, Решение за изпълнение на Комисията (ЕС) 2014/709, Стратегия на ЕС за контрол на АЧС - SANTE/7113/2015 – Rev 10:

- Програма за надзор;
- Контрол на движението на хора, животни, продукти, включително и личен багаж от страни, в които има АЧС;
- Конфискуване на месни продукти, тестване и унищожаване;
- Дезинфекция на транспортни средства, идващи от страни, в които има АЧС;
- Унищожаване на отпадъци от транспортни средства от страни, в които има АЧС;
- Проверки за биосигурност в свиневъдни обекти;
- Разработване на индивидуални контингенс планове за свиневъдни стопанства;
- Регулярни срещи със сектора, ИАГ, ловни организации;
- Обучения по биосигурност за сектора и за ловци;
- Намаляване на стопанства тип „задан двор“ около индустриални ферми;
- Забрана за изхранване с прясна трева и специални мерки по отношение на фуражите;
- Разработване на мобилно приложение за проби за трихинела и АЧС;
- Забрана за движение на диви свине от други държави членки на ЕС и за внос от трети страни;

- Обучения на ловци за АЧС, вземане на проби, биосигурност, включително и разработване на материали;
- Конструирание на специални ями за трупове и странични животински продукти за всяко ловно стопанство;
- Ограда по границата с Румъния;
- Задължение да се докладва всяко открито мъртво или показващо нетипично поведение диво прасе до ОДБХ;
- Специален режим, ограничения на лова в рестриктираните територии;
- Информационни кампании;
- Координация между институциите с цел намаляване рисковете за разпространение при транспорт и туризъм;
- Допълнителни национални изисквания като уведомление преди движение и получено разрешение от приемащото ОДБХ (валидно за обекти и от част I, и от част II Решение за изпълнение на Комисията (ЕС) 2014/709); Биосигурност, контингенс планове, вкл. и при транспортиране (валидно за обекти и от част I, и от част II); лабораторно изследване за установяване на патогена на АЧС и при движение от обекти от част I до области в южна България (кланичен преглед в рамките на 24 часа преди движение – от регистриран ветеринарен лекар).

Хуманно отношение към животните

Българската агенция по безопасност на храните осъществява контрол по спазване изискванията за здравеопазването и хуманното отношение към животните и за прилагане на законодателството в тези области.

Контролът по хуманното отношение към животните се извършва с официални проверки от областните дирекции по безопасност на храните (ОДБХ) на всички етапи на отглеждане на животните, включително и по време на тяхното транспортиране. Проверките са планови, периодични, по сигнал, разследващи, последващи и на основание анализ на риска, който се базира на откритите несъответствия при отглеждането на различните видове животни, както и откритите несъответствия по време на тяхното транспортиране.

Таблица V.6. Процент на съответствие за спазване изискванията за хуманно отношение към животните, по сектори през периода 2020 – 2021 г.

Категория	Кокошки носачки		Прасета		Телета		ЕПЖ		Овце		Кози		Патици	
	2020	2021	2020	2021	2020	2021	2020	2021	2020	2021	2020	2021	2020	2021
Инспектирани производствени обекти - брой	155	163	176	353	436	460	2042	2103	1915	1610	270	352	112	154
Производствени обекти без несъответствие - брой	150	145	172	337	342	368	1362	1600	1413	1314	221	299	111	140
% на съответствие	96,8%	89,0%	97,7%	95,5%	78,4%	80,0%	66,7%	76,1%	73,8%	81,6%	81,9%	84,9%	99,1%	90,9%

Източник: БАБХ

На база процента на констатирани несъответствия за неспазване изискванията за хуманно отношение към животните, отглеждани в производствените обекти за 2021 г., се установява, че

процентът на съответствие в секторите едри преживни и дребни преживни животни се е увеличил значително спрямо 2020 г. Причината за това е засиленият контрол от страна на ОДБХ.

В секторите кокошки носачки, прасета и патици се наблюдава лек спад в процента на съответствието.

Съгласно действащото законодателство, БАБХ е предприела действия за отстраняване на несъответствията в законоустановения срок, без да предприема незабавни действия за налагане на административни и наказателни санкции.

През годината се наблюдава подобряване на условията на отглеждане на животните по отношение на осигуряване на храна и вода, подходящи за вида животни, свобода на движение, инспекции, наранявания, автоматично и механично оборудване и компетентността на персонала. Данните сочат, че квалификацията на персонала, полагащ грижи за животните, не е на оптимално ниво. В тази връзка БАБХ е предприела мерки за допълнително обучение.

През 2021 г. продължава издаването на разрешителни (лицензи) за превоз на живи животни, с което се гарантира спазване на правилата за хуманно отношение и защита на животните по време на транспорт. За 2021 г. са издадени 134 разрешителни за кратки пътувания и 56 за продължителни пътувания.

През годината продължава взаимодействието с подаване на сигнали от БАБХ и до други контактни точки по отношение на констатираните нарушения на изискванията за хуманното отношение към животните по време на транспорт.

През 2021 г. са изпратени 5 нотификации за нарушение на изискванията на Регламент (ЕО) № 1/2005/ЕО към контактните точки на други държави членки, като по-голямата част от тях са констатирани от официалните ветеринарни лекари на Граничен контролен пункт Капитан Андреево.

Основният тип на констатираните нарушения са: превишено време на пътуване, липса на гаранциите по чл. 21, 1 д) на Регламент (ЕО) № 1/2005/ЕО; оскъдна и/или недостатъчна постеля; неодобрен обект на крайна дестинация. През 2021 г. се наблюдава намаление на констатираните несъответствия при изпълнение изискванията на регламента.

Въз основа на получените данни от извършените проверки на ГКП Капитан Андреево се наблюдава повишение на процента на съответствие с изискванията на Регламент (ЕО) № 1/2005 при транспорт на живи животни за страни от Близкия изток. От друга страна, констатираните нарушения и получени нотификации при транспортиране на домашни любимци (кучета и котки) се увеличават значително през последните години.

През 2021 г. са извършени общо 46 239 проверки. Общият брой случаи на неспазване на изискванията за хуманно отношение към животните по време на транспорт през годината са 71, като по тях са наложени санкции.

С цел гарантиране благосъстоянието на животните, транспортирани от България за Турция, БАБХ изисква всички транспортни средства, които се използват, да бъдат одобрени и да отговарят на изискванията за превоз на животни с продължителност над 8 часа, независимо че необходимото време за транспорт е под 8 часа. Във връзка с констатираните нарушения, се извършват периодични проверки с цел гарантиране спазване на изискванията на Регламент (ЕО) № 1/2005, както и ретроспективни оценки на пратки с живи животни, предназначени за Турция.

Официалният контрол, извършван във фермите и по време на транспорт на живи животни се подобрява въз основа на периодичното обучение на официалните ветеринарни лекари, както и в резултат от провеждането на съвместни срещи с всички заинтересовани страни за хуманно отношение към животните.

През 2021 г. продължава извършването на проверки на пътя по време на транспорт, съвместно с органите на Министерство на вътрешните работи, с цел цялостно засилване на контрола и

прекратяване на практиката за транспортиране на живи животни в нелицензирани транспортни средства.

На основание чл. 155, ал. 7 от ЗВД, през 2021 г. от БАБХ са издадени общо 36 разрешителни за използване на животни в опити, при 30 броя през 2020 г. В съответствие с европейското законодателство, на интернет сайта на БАБХ е публикуван регистър на издадените разрешителни за използване на животни в опити.

Българската агенция по безопасност на храните е изготвила годишен доклад за 2021 г. за изпълнение на общинските програми за овладяване популацията на безстопанствените кучета. Одобрен е отчет за изпълнение на Националната програма за овладяване на популацията на безстопанствените кучета на територията на Република България за 2021 г.

В БАБХ се поддържат актуални регистри на приютите и на развъдниците в България, достъпни на уеб сайта на Агенцията.

6.2. Контрол на идентификация на животните и ветеринарномедицинската дейност

Дейностите, изпълнявани от БАБХ в тази сфера, са следните:

- Идентификация и регистрация на селскостопанските животни (едри, дребни преживни, свине, еднокопитни животни), пчелни семейства, домашни любимци;
- Регистрация на животновъдните обекти, съгласно националното законодателство;
- Осигуряване на своевременно въвеждане на коректни данни в регистрите на Интегрирана информационна система на БАБХ – ВетИС (ИИС на БАБХ – ВетИС) във връзка с изпълнението на Националната програма за профилактика, надзор, контрол и ликвидиране на болестите по животните и зоонозите в България;
- Провеждане на обучения с насоченост свързана с идентификация на животните, регистрация на животновъдните обекти и ветеринарномедицинската дейност;
- Предоставяне на актуална и коректна информация, поддържана в регистрите на ИИС и въвеждане на информацията в допълнително разработения модул към Интегрираната система за администрация и контрол (ИСАК), поддържана от ДФ „Земеделие.

През 2021 г. продължи работата по развитие на съществуващите и добавяне на нови функционалности в ИИС на БАБХ – ВетИС за целите на официалния контрол, както и във връзка с подобряване на работата на потребителите на системата.

От м. април 2021 г. се прилага Регламент за изпълнение (ЕС) 2021/520 на Комисията от 24 март 2021 година за определяне на правила за прилагането на Регламент (ЕС) 2016/429 на Европейския парламент и на Съвета по отношение на проследимостта на някои отглеждани сухоземни животни с изисквания свързани с идентификация на животните и електронната система за достъп.

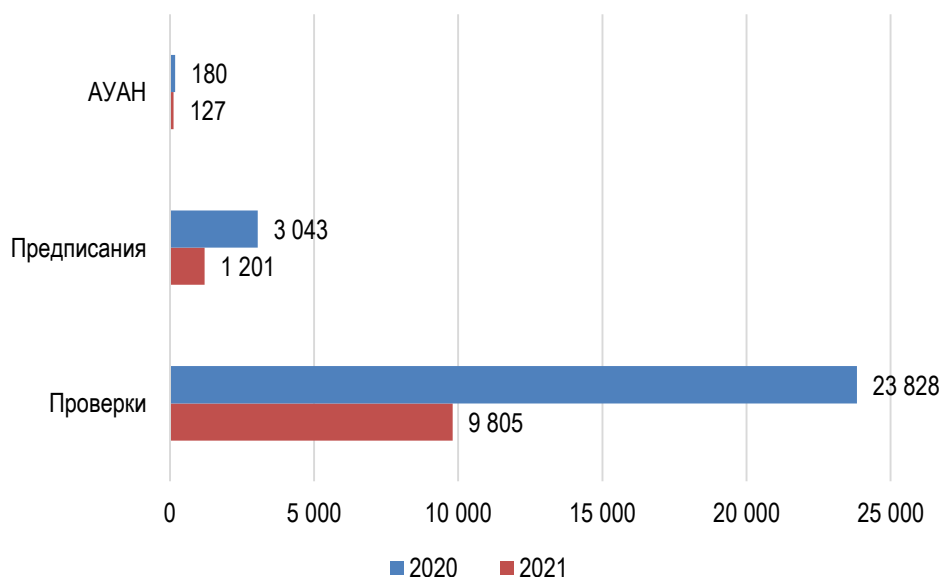
През 2021 г. влезе в сила и Регламент за изпълнение (ЕС) 2021/963 на Комисията от 10 юни 2021 година за определяне на правила за прилагането на регламенти (ЕС) 2016/429, (ЕС) 2016/1012 и (ЕС) 2019/6 на Европейския парламент и на Съвета по отношение на идентификацията и регистрацията на еднокопитни животни и за установяване на образци на идентификационни документи за тези животни.

От 23.02.2021 г. е в сила изменената и допълнена Наредба № 6 от 08.10.2013 г. за изискванията към средствата за официална идентификация на животните и използването им, условията, реда и контрола по събиране, въвеждане, поддържане и използване на информацията в Интегрираната информационна система на БАБХ, с посочени нови изисквания за идентификацията на дебни преживни животни и свине, съобразно промените в европейското законодателство.

От м. януари 2021 г. е в сила изменената и допълнена Наредба № 44 от 20.04.2006 г. за ветеринарномедицинските изисквания към животновъдните обекти в частта свързана с обектите за аккултури.

Изменена е и Наредба № 61 от 09.05.2006 г. за условията и реда за официална идентификация на животните, за които не са предвидени изисквания в регламент на Европейския съюз в частта за официален контрол и проверка на животновъдните обекти и идентификацията на свине.

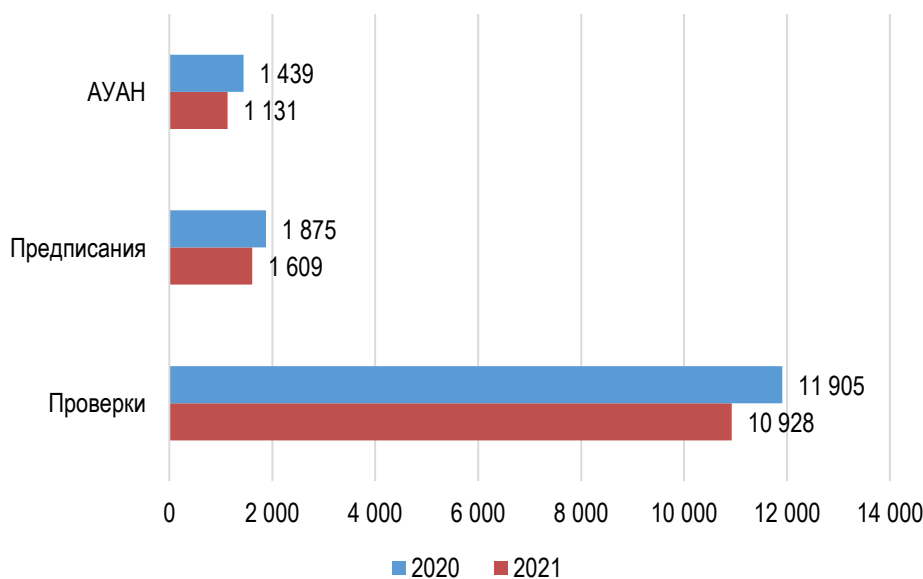
Графика V.1. Контрол на регистрация на животновъдни обекти през 2020 и 2021 г.

Източник: БАБХ

При сравняване на резултатите с предходната година е видно значително намаляване на проверките в областта на регистрация на животновъдните обекти – от 23 828 за 2020 г. на 9 085 за 2021 г. Разликата се обяснява основно с факта, че през 2020 г. е променено законодателството с цел значително облекчаване на стопаните за регистрация на животновъдни обекти от типа „лични стопанства“. Подобна тенденцията на намаление се установява и при издадените предписания, респективно връчените АУАН.

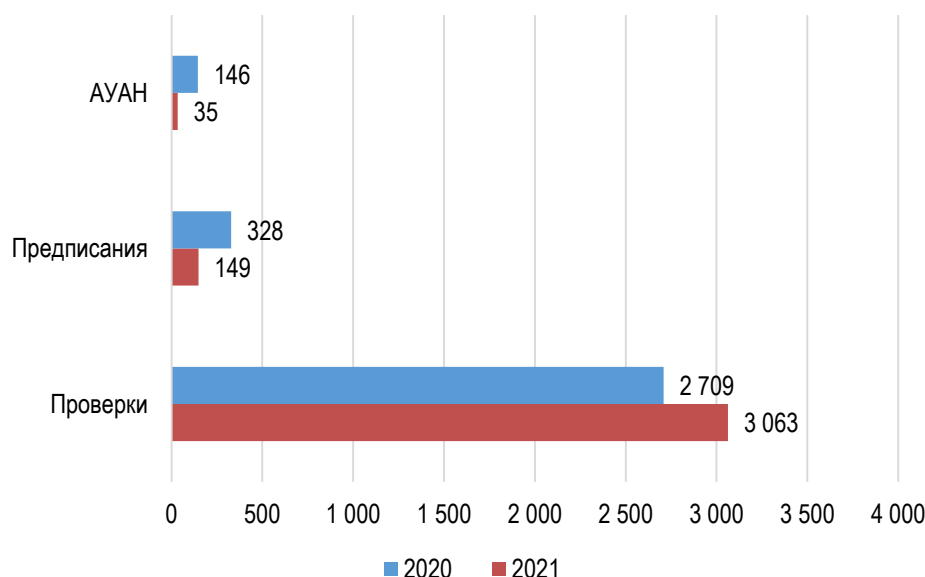
Графика V.2. Контрол при идентификация на животните през 2020 и 2021 г.

Източник: БАБХ

По отношение на контрола при идентификация на животните, през 2021 г. има известно понижение на показателите спрямо 2020 г. Това е валидно както за проверките, така и за издадените предписания и връчените АУАН.

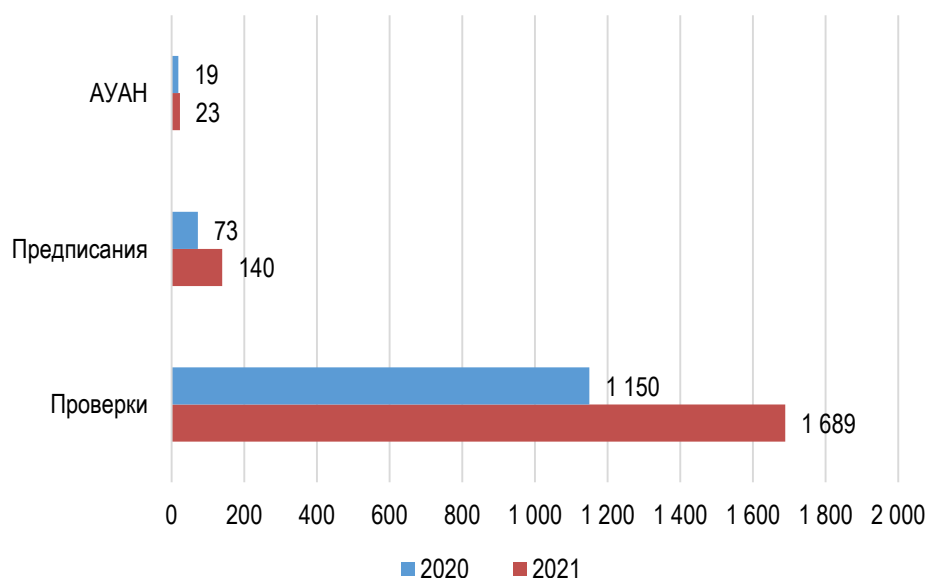
Графика V.3. Контрол на дейността на регистрираните ветеринарни лекари, в това число и при изпълнение на Националната профилактична програма, през 2020 и 2021 г.

Източник: БАБХ

Данните за контрола на дейността на регистрираните ветеринарни лекари (РВЛ) сочат ръст на проверките спрямо предходната 2020 г. Това е свързано с приключването на периода за изпълнение на Националната програма до 2021 г., както и ревизия на банковите сметки на РВЛ, подписали договор с ОДБХ. Предписанията и АУАН обаче показват обратна тенденция.

Графика V.4. Контрол на ветеринарните лечебни заведения през 2020 и 2021 г.

Източник: БАБХ

Броят проверки на ветеринарните лечебни заведения (ВЛЗ) през 2021 г. нараства в сравнение с предходната година. Подобна тенденция се наблюдава и при издаването на предписания. Ръстът на

АУАН е пренебрежително нисък. От данните се вижда тенденция на запазване на упражнявания контрол върху ВЛЗ.

През 2022 г. контролът, свързан с идентификацията и регистрацията на животните и на ветеринарномедицинската дейност, продължава да следва основните заложиени оперативни цели:

- Осигуряване на навременната идентификация и регистрация на животните, тяхната проследимост, както и регистрация на животновъдните обекти съобразно ЗВД, които допринасят в голяма степен за осигуряване на защита на здравето на хората и животните, както и за защита от измами;
- Осигуряване на навременно въвеждане на коректни данни в регистрите на ИИС на БАБХ – ВетИС относно идентификацията и регистрацията на животните, както и на данните свързани с изпълнението на Националната програма за профилактика, надзор, контрол и ликвидиране на болестите по животните и зоонозите в България (НППНКЛБЖЗ);
- Отчитане на извършените дейности от РВЛ по НППНКЛБЖЗ;
- Дейности по обслужване на животновъди;
- Развитие на Интегрираната информационна система на БАБХ – ВетИС.

Изпълнението на тези цели ще се постигне чрез:

- Извършване на проверки за съответствие с изискванията на законодателството, свързано с идентификацията и регистрацията на животните, тяхната проследимост, дейността на ветеринарномедицинските специалисти, включително във ветеринарномедицинските заведения, на база риск критерии и изготвена извадка, като периодично на ОДБХ ще се предоставят равномерно стопанствата попаднали в извадката;
- Работа и обработка по документация свързана с програмите за подпомагане на земеделските производители;
- Проверки във връзка с изготвяне на справки на земеделски производители (заверки на анкетни карти и др.);
- Обучения на служители на Областни дирекции по безопасност на храните;
- Изготвяне на проекти за изменение на нормативни актове;
- Подобряване на отделни контроли в ИИС на БАБХ – ВетИС.

През 2022 г. започнаха проучване и консултации с цел установяване на необходимите ресурси за извършване миграция на Интегрираната информационна система ВетИС към Държавния хибриден частен облак. В допълнение, БАБХ е възложила на външен изпълнител оценка на необходимите ресурси за осъществяване на миграцията и след като бъде предоставен доклада от изпълнението, ще се прецени начина, по който да се извърши миграцията.

6.3. Контролни дейности

6.3.1. Безопасност на храните

БАБХ методически ръководи и координира дейността на ОДБХ по осъществяване контрола на безопасността и качеството на суровините, храните, включително тези със защитени географски наименования, биопродукти, както и материалите и предметите предназначени за контакт с храни, добавки в храните, ензими и ароматизанти; междинните предприятия за съхранение и предприятията за преработка на странични животински продукти; хуманното отношение към животните по време на клане.

Чрез поддържането на уеб базирана система за национални регистри и списъци на обектите под контрол на БАБХ се улеснява достъпът на потребителите, бизнес операторите и институциите до

актуална информация за регистрираните обекти на територията на страната. Общият брой на регистрираните обекти и транспортни средства в обхвата на контрол от ОДБХ за 2021 г. е 254 634.

Влезният в сила през 2020 г. Закон за храните въвежда изисквания към БАБХ за създаване и поддържане на регистри, съдържащи информация за регистрираните и одобрени обекти за храни на територията на България. Задължение на БАБХ е да поддържа на интернет сайта си публичен национален регистър на бизнес операторите, обектите за производство, преработка и/или дистрибуция на храни и на хранителните добавки и храните, предназначени за употреба при интензивно мускулно натоварване. Внедряването на тези Национални електронни регистри ще осигури прозрачност в дейността, свързана с регистрацията и одобрението на обектите в БАБХ.

Официалният контрол на храните в България се извършва адекватно, в пълно съответствие с изискванията на европейското и националното законодателство. Въз основа на анализ на риска се извършва ефективен официален контрол върху безопасността на храните в обекти за производство, търговия на едро и дребно с храни и заведения за обществено хранене. Извършват се допълнителни тематични проверки (зимен и летен туристически сезон, официални и религиозни празници и др.) и проверки по сигнали.

Таблица V.8. Осъществен официален контрол през 2021 г.

Проверки	2021 г.
1. Обекти за производство и търговия на едро с храни	43 514
1.1 Одити	1 672
1.2 Инспекции	28 901
1.2.1 Проверки проследимост (Регламент 178/2002)	11 051
1.2.2 Проверки общи хигиенни изисквания (Регламент 852/2004)	17 397
1.2.3 Проверки специфични хигиенни изисквания към храни от животински произход (Регламент 853/2004)	6 495
2. В Обекти за търговия на дребно и заведения за обществено хранене	169 565
Общ брой извършени проверки (планови, тематични, по сигнал)	219 716
3. Предприети мерки от официалния контрол	
3.1 Издадени АУАН (брой)	838
3.2 Издадени предписания (брой)	6 254
3.3 Възбранени и бракувани храни (кг)	86 818
3.4 Затворени обекти/обекти с временно преустановена дейност (брой)	60

Източник: БАБХ

През 2021 г. са извършени общо 219 716 проверки официален контрол в обекти за производство, търговия на едро и дребно с храни и заведения за обществено хранене, тематични проверки, извънпланови проверки и проверки по сигнали и жалби.

Констатираните несъответствия касаят:

- Структурни несъответствия, касаещи сграден фонд и оборудване в обектите;
- Оперативни несъответствия по отношение осъществяване на дейностите, свързани с обезпечаване безопасността на продукта;
- Несъответствия, свързани със системите за самоконтрол на бизнес - операторите;
- Несъответствия при етикетиране и представяне на информация за потребителя;

- Пропуски в проследимостта на храните;
- Храни, които не отговарят на законови изисквания за безопасност;
- Неспазване на протиепидемичните мерки, въведени с цел ограничаване разпространението на COVID - 19.

Анализът за средните стойности на ефективността на извършения официален контрол през 2021 г. сочи, че: средно всяка 35-а проверка приключва с издаване на Предписание (при 19-а през 2020 г.); средно всяка 262-ра проверка приключва със съставяне на акт за установяване на административно нарушение (при всяка 168-а за 2020 г.).

Резултатите от официалните инспекции показват, че подходът, основан на оценката на риска за планирането и изпълнението на официалните проверки, е подходящ и ефективен по отношение откриването на несъответствията и гарантиране на безопасността на храните.

През 2021 г. в ЦУ на БАБХ са постъпили 7 уведомления за съмнение за хранително отравяне от ОДБХ на територията на цялата страна. При проведените съвместни проверки и епидемиологично проучване с представители на РЗИ, извършената проследимост на храните и вземане на проби за анализ от храни и от персонал не е доказано, че източник на заболяването е консумираната храна.

Лабораторен контрол

БАБХ изготвя и координира изпълнението на национални и мониторингови програми за лабораторен контрол, както следва:

- Национална програма за контрол на качествените характеристики на храни (НПККХХ);
- Национална програма за контрол на остатъци от пестициди в или върху храни от растителен и животински произход (НПКОП);
- Национална програма за контрол на храни и материали и предмети за контакт с храни за добавки, химични и микробиологични замърсители и контрол на храни, обработени с йонизиращи лъчения;
- Национална програма за контрол на генетично модифицирани храни (НПКГМХ);
- Програма за мониторинг и докладване на антимикробиалната резистентност на зоонозни и коменсални бактерии в Република България (АМР);
- Национална мониторингова програма за контрол на остатъци от ветеринарномедицински продукти и замърсители от околната среда в живи животни и продукти от животински произход (НМПКО);
- Национална програма за профилактика, надзор, контрол и ликвидиране на болестите по животните, включително зоонозите в Република България.

Изпълнение на програмите за национални и мониторингови програми за лабораторен контрол

- **Национална програма за контрол на качествените характеристики на храни (НПККХХ) 2021 г.**

Контролът на храни, произведени по стандарти (национални, утвърдени или браншови) се извършва чрез проверки на производствените обекти и чрез вземане на проби храни от търговската мрежа.

През 2021 г. са планирани 961 броя проби, от които са изпълнени 553 броя проби, както следва:

- Храни, произведени по национални, утвърдени и браншови стандарти: по Утвърден стандарт „Стара планина“ - 67 проби (несъответстващи 9 проби); по Утвърден стандарт „България“ - 66 проби (несъответстващи 3 проби); по Браншови стандарт „Лютеница“ - 12 проби (несъответстваща 1 проба); по Браншови стандарт за „Рафинирано слънчогледово масло“ - 7

проби (няма проби с несъответстващи резултати); по Български държавен стандарт за млечни продукти – 94 проби (несъответстващи 20 проби).

- Планово вземани на проби от суровини и храни от растителен и животински произход за изследване на качествените характеристики на: готварската сол, пчелен мед, енергийна стойност на храни, храни с хранителни претенции, за наличие на немлечни мазнини вложени в млечни продукти, абсорбирана вода в цели птичи трупове и разфасовки, и маслинови масла - изследвани 307 проби (при планирани 659 броя). По тези показатели са установени общо 9 несъответствия.

Като цяло, констатираните несъответствия намаляват в сравнение с предходната година. Във връзка с установените нарушения са предприети административни мерки, в съответствие със законодателството.

- **Национална програма за контрол на остатъци от пестициди в и върху храни (НПКОП) 2021 г.**

През 2021 г. по НПКОП са планирани общо 358 проби от храни, като от тях 180 броя проби, вкл. броя 10 от биологично производство, са взети съгласно Регламент (ЕС) № 2020/585 на Комисията от 27 април 2020 г. Това включва 150 проби от храни от неживотински произход и 30 проби от храни от животински произход.

В допълнение са взети и 178 броя проби на основание данни и анализи от национални мерки и проучвания - 163 проби от храни от неживотински произход (плодове и зеленчуци), 10 проби от преработени детски храни на зърнена основа и 5 проби от преходни храни.

От общия брой проби не са изпълнени 62 проби, поради липса на финансови средства за изследване във външни лаборатории, или липса на производство.

В резултат на извършените анализи са установени 21 броя несъответствия (при 7 броя през 2020 г.). Отчетеното увеличение на броя на несъответствията в сравнение с предходната година, предполага и повишаване на бдителността по отношение на пестицидите.

- **Национална програма за контрол на храни и материали и предмети за контакт с храни за добавки, химични и микробиологични замърсители и контрол на храни, обработени с йонизиращи лъчения 2021 г.**

В изпълнение на тази програма са извършени лабораторни анализи, както следва:

- За микробиологични замърсители са изследвани следния брой проби: от производствени предприятия - 21 752 проби; от търговска мрежа - 4 708 проби; от обекти по Наредба № 26 от 2010 г. - 508 проби. От изследванията за микробиологични замърсители са получени 782 несъответстващи резултати. Изпълнението за микробиологични замърсители е 100%;
- За съдържание на химични замърсители (микотоксини, тежки метали и нитрати) в продукти от растителен и животински произход са изследвани общо 285 проби в Централна лаборатория за химични изпитвания и контрол (ЦЛХИК), Централна лаборатория по ветеринарно-санитарна експертиза и екология (ЦЛВСЕЕ) и Изпитвателни лаборатории към ОДБХ. Установени са 2 броя несъответствия. Извършено е извънпланово изпитване на 4 броя бебешки храни за 16 показатели;
- За хистамин са изследвани общо 20 проби.

При изпълнение на плана, от ОДБХ са планирани и взети 29 броя проби (за нитрати и тежки метали - олово и кадмий) от плодове и зеленчуци, които са изпратени за изпитване в ЦЛХИК, като не са установени несъответстващи резултати.

Несъответстващите резултати на проби, взети от инспекторите към ОДБХ за химични замърсители са общо 4 броя: неорганичен арсен (2 проби), олово и афлатоксин В1, В2, G1, G2 (по 1 проба)

През 2021 г. по Програмата са взети общо 26 798 проби от проби от храни от растителен и животински произход, при 54 947 проби за предходната година. Отчита се тенденция към увеличение на констатираните несъответствия (особено по отношение на микробиологичните критерии), които достигат 782 броя (при 333 броя за 2020 г.).

- **Програма за мониторинг и докладване на антимикробната резистентност на зоонозни и комменсални бактерии в Република България (AMP) 2021 г.**

При изпълнението на програмата е задължително вземането на проби от цекуми (цекумно съдържание) от свине и проби от предварително опаковано, охладено месо от свине и едри преживни животни от търговската мрежа на страната, както и от внос от трети страни.

През 2021 г. са изпълнени 150 проби от свинско месо, 150 проби от месо от едри преживни животни и 190 фекални проби. В рамките на годината изпълнението на програмата е 100%.

- **Национална програма за контрол на генетично модифицирани храни (НПКГМХ) 2021 г.**

При контрол на генетично модифицирани храни през 2021 г. са планирани 78 броя проби за лабораторно изпитване от суровини, от храни готови за консумация, храни за кърмачета и малки деца на соева и/или царевична основа, адаптирано мляко, предназначено за кърмачета и от ориз и оризови продукти. При изпълнение на програмата са взети само 6 проби.

В рамките на Програмата са взети 8 броя проби от храни от биологично производство. Съгласно Решение 2013/287/ЕС за изпълнение на Комисията от 13 юни 2013 г. за изменение на Решение за изпълнение 2011/884/ЕС относно спешни мерки във връзка с неразрешен генетично модифициран ориз в оризови продукти с произход от Китай.

При контрола на генетично модифицирани храни за първото тримесечие на 2022 г. са взети 2 проби за лабораторно изпитване.

- **Национална мониторингова програма за контрол на остатъци в живи животни и храни от животински произход (НМПКО) 2021 г.**

Официалният контрол по отношение на остатъци от ВМП и замърсители в живи животни и храни от животински произход се осъществява чрез изпълнение на Националната мониторингова програма за контрол на остатъци (НМПКО) за 2021 г., одобрена от Европейската Комисия (ЕК) и се изпълнява в периода от април 2021 г. до декември 2021 г. Съгласно изискванията на законодателството по Програмата са планирани 4 185 броя анализи на проби, взети по официален контрол на територията на страната и 102 броя анализи на проби, взети по време на граничния контрол. Изпълнени са 3 642 броя анализи на проби, взети по официален контрол на територията на страната и 48 броя анализи на проби, взети по време на граничен контрол. Няма установени несъответствия.

- **Национална програма за профилактика, надзор, контрол и ликвидиране на болестите по животните, включително зоонозите в Република България:**

Основно задължение на БАБХ по отношение на програмата е да координира лабораторно-диагностичните изследвания, анализи и експертизи, свързани със здравеопазването на животните. В изпълнение на програмата, през 2021 г. са извършени следните диагностични изследвания:

Таблица V.9. Извършените диагностичните изследвания по програмата през 2021 г.

Заболяване	Брой лаборатории	Брой изследвани проби
Бруцелоза едри преживни животни	10	179 879
Бруцелоза дребни преживни животни	10	323 900
Бруцелоза кочове	10	22 734
Лептоспироза	9	26 380

Заболяване	Брой лаборатории	Брой изследвани проби
TSE (СЕГ и скрейпи)	3	70 507
Туберкулоза	1	17
Шап	1	1 321
Чума – дребни преживни животни	1	5 210
Бяс	1	Мозъчни проби - 2 598 Кръвни проби - 719
Антракс	1	10
Африканска чума свине	3	56 444
Класическа чума свине	3	13 624
Инфлуенца птици	1	14 200
Нюкясълска болест птици	1	3 013
Шап	1	6 830
Чума – дребни преживни животни	1	5 510
Син език	1	4 764
Инфекциозна анемия по конете	1	1 737
Треска Западен Нил	1	2 074

Източник: БАБХ

Одит на официалния контрол през 2021 г.

През 2021 г. са проведени следните одити от DG SANTE на Европейската комисия и трети държави в областта на официалния контрол на храните:

- Одит от DG(SANTE) 2021-7160 с цел оценка на въведените системи за контрол на безопасността на храните, които управляват производството и пускането на пазара на рибни продукти. Предприети са действия по компетентност във връзка с направени препоръки в доклада. Разработени са и актуализирани три броя „чек – листи“: за оценка на рибопереработвателно предприятие; за проверка на местата за разтоварване на сушата и първа продажба на риба; за проверка на хигиенното и технологичното състояние на риболовен кораб.
- Дистанционен одит DG (SANTE) 2022-7422 с цел оценка на системата за официален контрол върху вноса на животни и стоки и проверка на съответствието на граничните контролни пунктове с изискванията на ЕС. Предприемат се действия по компетентност във връзка с направените препоръки в доклада.
- Дистанционен одит DG (SANTE) 2021-7275 с цел оценка на „Системата за контрол при въвеждане на растения, растителни продукти и други обекти“. Предприети са действия по компетентност във връзка с направени препоръки в доклада. Очаква се до края на 2022 г. да се предостави на ЕК допълнителна информация по препоръките.
- Одит DG (SANTE) 2022-7637 в България на официалния контрол при въвеждане в ЕС на животни и стоки през граничен контролен пункт Капитан Андреево и проверка на съответствието му с изискванията на ЕС. Българските власти са приканени да предоставят подробности за всички предприети или планирани действия, включително крайните срокове за тяхното изпълнение, в отговор на препоръките.
- Одит от корейските компетентни власти с цел одобряване на млекопереработвателни предприятия, желаещи да изнасят български млечни продукти.

6.3.2. Мрежа за предупреждение и сътрудничество (ACN (RASFF + AAC))

Системата за бързо предупреждение за храни и фуражи (RASFF) е създадена от Европейската комисия, за да предостави на контролните органи на държавите членки, ефективно средство за обмен на информация за предприетите мерки, по отношение на установени сериозни рискове във връзка с

храни и фуражи и опазване на околната среда. Системата за бързо предупреждение за храни и фуражи е изградена на основание чл. 50 от Регламент (ЕО) № 178/2002. С Регламент (ЕС) 2019/1715 се определят правилата за нейното функциониране. На по-късен етап с член 29 от Регламент (ЕО) № 183/2005 на Европейския парламент и на Съвета от 12 януари 2005 г. за определяне на изискванията за хигиена на фуражите, обхватът на системата се разширява, така че да обхваща сериозни рискове за здравето на животните и за околната среда, произтичащи от фуражите. С влизането в сила на Регламент (ЕС) № 2017/625 на Европейския парламент и на Съвета от 15 март 2017 г. относно официалния контрол и другите официални дейности, извършвани с цел да се гарантира прилагането на законодателството в областта на храните и фуражите, правилата относно здравеопазването на животните и хуманното отношение към тях, здравето на растенията и продуктите за растителна защита („Регламент за официалния контрол“) се създава мрежа от компетентни органи за връзка, за целите на Системата за административна помощ и сътрудничество (AAC) и Мрежата за измами с храни (FFN). С предвиденото надграждане и разширяване на RASFF се очаква да бъдат обхванати и рисковете, свързани със здравето на растенията и растителните продукти, попадащи в обхвата на Регламент (ЕС) № 2016/2031 на Европейския парламент и на Съвета от 26 октомври 2016 г. за защитните мерки срещу вредителите по растенията. Очаква се новият модул „здраве на растенията“ да бъде въведен в RASFF в края на 2022 г.

С цел информиране на широката общественост относно предупреждения, свързани с опасности за здравето в държавите членки, Европейската комисия поддържа допълнителен панел към системата RASFF - RASFF-Consumers' Portal (от 2021 г. същият е част от RASFF NT (RASFF Window), достъпът до който не изисква регистрация.

Обменът на информация се извършва по ясен и структуриран начин чрез използване на уеб базираното приложение iRASFF и дава възможност за бързи реакции, навремени действия и координиран подход на държавите членки спрямо заплахите за общественото здраве. Платформата iRASFF е многократно актуализирана през 2021 г., за да отговори на законодателните изисквания и да гарантира прозрачност и проследимост при вземането на решения от страна на компетентните органи. Основен акцент в надграждането на iRASFF е стартиране на процес по разширяване, включващ модул относно здравето на растенията и законодателството в тази област.

За ефективна работа на системата RASFF в България са създадени звена за контакт, както следва:

- Национално звено за контакт на Република България, ситуирано в специализираната администрация на Министерство на земеделието;
- Звено за контакт в Министерството на здравеопазването;
- Звено за контакт в Българската агенция по безопасност на храните.

За периода от 01.01.2021 г. до 31.12.2021 г., общият брой входящи уведомления в системата RASFF, разпространени от звеното за контакт на Европейската комисия към звената за контакт на държавите членки, е 7 304, по които са предприети необходимите действия. В рамките на годината най-висок е процентът на генерираните в RASFF уведомления, класифицирани като „уведомления за предупреждение“ при извършен контрол на пазара. След тях се нареждат уведомленията, класифицирани като „уведомления за отхвърляне на границата“, следвани от тези „за информация“ и „за проследяване“. Уведомленията в сектор „Храни“ са 4 100 броя, в сектор „Фуражи“ - 236 броя, а в сектор „Материали и предмети, предназначени за контакт с храни“ - 269 броя (за първа година последните изпреварват по численост уведомленията в сектор „Фуражи“). Уведомленията относно установени нива на остатъци от пестициди над максимално допустимите граници на остатъчни вещества във и върху храни от растителен произход от Турция, заемат първо място по брой на генерирани уведомления.

По отношение на уведомленията за измами в модула „Food Fraud“, генерираните случаи са общо 407 за 2021 г., като най-често причините за уведомяване са установени нередности, свързани с движението на домашни любимци и измами при търговията с риба и рибни продукти, и при мазнини и

масла. Основните злоупотреби са липса или фалшифицирана/непълна документация, неправилно етикетирание и др.

В зависимост от вида, уведомленията се разпределят, както следва:

- „Уведомления за предупреждение“ – 1 455 броя;
- „Уведомления за пратки, отхвърлени на границата“ – 1 457 броя;
- „Уведомления за насочване на вниманието“ – 1 004 броя;
- „Уведомления за проследяване“ – 672 броя;
- „Уведомления за новини“ – 19 броя.

Етиленовият оксид е най-докладваният пестицид за ЕС в iRASFF за втора поредна година, следван от остатъци от хлорпирифос, хлорпирифос-метил, прохлораз, пиридабен и други пестициди в плодове и зеленчуци с произход Турция.

През 2021 г. са установени 33 огнища, причинени от замърсяване със салмонела. На второ място са уведомленията относно *Listeria monocytogenes*, където се наблюдава 16% ръст на случаите, съпоставени с докладваните през 2020 г. за ЕС. Други констатирани опасности, поради които са генерирани голям брой уведомления в RASFF, са микотоксини в ядки, черупкови и сушени плодове – общо 450 уведомления, от които 73% са за пратки, отхвърлени на граничните контролни пунктове и най-често се отнасят за стафиди с произход Турция. За докладвания период са създадени 198 уведомления за алергени, което е много по-малко в сравнение с броя установени такива през предходна година.

Общият брой уведомления в системата iRASFF, по които България е предприела действия като нотифицирана и нотифицираща държава за периода от 01.01.2021 г. до 31.12.2021 г. е 536. Разпределението на уведомленията е както следва:

- Входящи:
  - сектор „Храни“ - 178 уведомления (46 - за несъответствие; 17 - за информация за насочване на вниманието; 29 - за информация, по отношение на която е необходимо проследяване; 84 - за предупреждение; 2 - за новина);
  - сектор „Фуражи“ - 12 уведомления;
- Изходящи:
  - сектор „Храни“ - 13 уведомления; (4 - за несъответствие; 3 - за информация за насочване на вниманието; 4 - за информация, по отношение на която е необходимо проследяване; 2 - за предупреждение);
  - сектор „Фуражи“ - 2 уведомления;
  - сектор „Граничен контрол“ – 331 уведомления (267 за пратки, отхвърлени на границата и 64 за несъответствия (т.нар. „non-compliance“)).

Значителен е ръстът на уведомленията, при които България е получател или създател на уведомленията (с близо 35% повече спрямо предходната година), което изисква време и ресурси за предприемане на мерки, провеждане на разследване и отчитане на резултатите от Единното звено за контакт и звената за контакт в компетентните ведомства.

България е на седмо място в ЕС по общ брой създадени уведомления, в които най-значителен обем има информацията за уведомления за отхвърляне на границата, поради установени остатъци от пестициди над максимално допустимите граници на остатъчни вещества, в плодове и зеленчуци с произход Република Турция.

Система за административна помощ и сътрудничество(AAC)

Система AAC служи за обмен на информация между компетентните органи на държавите членки и Комисията при извършване на официален контрол и/или за предприемане на ефективни последващи действия, в съответствие с дял IV на Регламент (ЕС) № 2017/625. Административната помощ може да включва предоставяне на информация и документи, извършване на разследвания и съвместни проверки на място и е важен инструмент за максимална ефективност на наличните ресурси в държавите членки.

През 2021 г. общият брой на уведомленията в система AAC за ЕС е 2 290 броя. Наблюдава се незначително нарастване на броя на уведомленията за несъответствие (с 2%). През годината България е създала общо 64 броя уведомления за несъответствия, основно за неотговарящи пратки, отхвърлени на ГКП, които не представляват сериозен риск за здравето на потребителите и България няма закъснения при предоставянето на отговори за поредна година.

Мрежа за борба с измамите по агрохранителната верига (AAC-FF/FFN)

Мрежата FFN предоставя на държавите членки възможност за обмен на информация и сътрудничество на доброволен принцип по въпроси, свързани с нарушения на европейското законодателство в областта на агрохранителната верига, в съответствие с правилата, установени в Регламент (ЕС) № 2017/625, с цел противодействие на измамите с храни. Нарастването на случаите на измами с храни на ниво ЕС изисква адекватни и навременни мерки за оптимизиране на системата за контрол и своевременно укрепване на способността ѝ да оценява на ранен етап потенциалната уязвимост от измами в различни части от веригата на доставка на храни и способността на националните органи да откриват и предотвратяват потенциални измами.

В средата на 2021 г. Мрежата за борба с измами по агрохранителната верига е интегрирана в iRASFF.

Тенденцията в последните години е към нарастване на броя на уведомленията за измами - от 8 през 2015 г., до 407 общо за целия ЕС през 2021 г. Най-много са генерираните уведомления през 2021 г. са за домашни любимци (кучета и котки) – 114 броя, следвани от уведомления за риба и рибни продукти – 42 броя и уведомления в категория „мазнини и масла“ - 31 броя. Причина за уведомяване относно измами през годината най-често е липсваща, непълна или подправена документация; незаконоуспорено третиране; пропуски и/или некоректно етикетирание и др.

По отношение на продукта, през 2021 г. най-много са създадените в iRASFF уведомления за плодове и зеленчуци; билки и подправки; диетични храни и хранителни добавки, пропуски в етикетирането и липсваща/фалшифицирана документация.

През 2021 г. по Мрежата за борба с измамите към България са отправени общо 65 уведомления, от които 33 – за внимание и 32 – за отговор. България е създала един случай в Мрежата FFN. Няма уведомления, по които от страна на страната ни да не са предприети действия и да не е предоставен отговор.

България е сред държавите, участващи в съвместната операция за установяване на измами с мед в ЕС, под името План за координирани действия на ЕС „From the hives“ („От кошерите“). Този План има за цел да ревизира и оцени разпространението на европейския вътрешен пазар на мед за човешка консумация с добавени външни захари (разреждане с различни сиропи, произведени от царевица, захарна тръстика, захар от цвекло, ориз, пшеница и др.) и/или неправилно етикетирание по отношение на неговия ботанически вид или произход. Операцията се провежда в рамките на периода 2021 – 2022 г.

Система IMSOC

Системата IMSOC е инструмент за управление на информацията относно официалния контрол, за да се гарантира съответствие с правилата за агрохранителната верига. Работата на системата се извършва в съответствие с Регламент (ЕС) № 2019/1715 (т. нар. „Регламент за IMSOC“), обхващащ официалния контрол за проверка на съответствието със законодателството в областта на храните и фуражите, правилата за здравето на животните и хуманното отношение към тях, здравето на

растенията и страничните животински продукти. Компоненти на IMSOC са действащите в Европейския съюз системи EUROPHYT, TRACES, ADIS и RASFF. Те функционират в IMSOC чрез мрежа, в която участват представители на компетентните органи на държавите членки и Комисията, и има определено поне едно звено за контакт.

През 2021 г. са проведени редица срещи със звеното за контакт на ЕК във връзка с актуализациите по системите и участие в планове на ЕС за координирани действия; изготвени са седмични доклади с актуална информация относно уведомленията, разпространени в Мрежата за предупреждение и сътрудничество; извършен е одит на официалния контрол, осъществяван от БАБХ относно функционирането на Мрежата за предупреждение и сътрудничество и е осигурено безпроблемното ѝ функциониране на национално ниво.

6.3.3. Контрол на ветеринарномедицинската дейност, ветеринарномедицинските продукти и фуражи, граничен контрол

6.3.3.1. Контрол на ветеринарномедицинската дейност

Проверките за ефективност (верификация) на официалния контрол, осъществяван от ОДБХ, се извършват съгласно утвърдена „Програма на Главна дирекция „Верификация на официалния контрол“ при ЦУ на БАБХ за проверки за ефективността на официалния контрол, извършван от ОДБХ в съответствие с чл. 12, параграф 2 от Регламент (ЕС) № 2017/625 на Европейския парламент и на Съвета“.

На базата на анализ на изпълнението на „Тригодишната програма за одитите на официалния контрол в БАБХ за 2018 - 2020 г.“, в началото на 2021 г. е изготвена нова „Тригодишна програма за одитите на официалния контрол в БАБХ за периода 2021 - 2023 г.“

През 2021 г. основните приоритети при извършване на проверките на ефективността са:

- Повишаване на ефективността на упражнявания официален контрол от ОДБХ на всички етапи от производство, преработка, съхранение, внос, транспортиране и разпространение на храни, фуражи, ВМП, продукти за растителна защита и торове, с оглед постигане висока степен на защита на здравето на хората, здравето на животните, растенията и околната среда;
- Предпазване на потребителите от измами, заблуди и незаконни практики с храни, фуражи, ВМП, продукти за растителна защита и торове.

Проверките за ефективността на официалния контрол, осъществяван от ОДБХ, се извършват съгласно одобрена унифицирана Стандартна оперативна процедура: „Процедура за извършване на проверка на ефективността на официалния контрол, осъществяван от БАБХ“. Програмите за извършване верификация на официалния контрол, осъществяван от ОДБХ се изготвят както на ротационен принцип, така и съобразно броя и естеството на констатираните несъответствия по време на предходните проверки на съответната ОДБХ.

През 2021 г. са проведени 11 проверки от планираните 15 одити на ефективността на официалния контрол на дейността на ОДБХ: Бургас, Варна, Хасково, Монтана, Пазарджик, София-град, Кърджали, Перник, Силистра, Русе – 2 броя. При извършените проверки комисиите от служители са установили 143 несъответствия, от които 59 съществени и 84 несъществени. Дадени са 145 препоръки, по които ОДБХ са предприели необходимите действия за отстраняване на констатираните несъответствия. Неизпълнението на програмата през 2021 г. се дължи на усложнената епидемична обстановка в страната, възникнала от разпространението на Covid – 19. Четири от планираните в края на годината одити на официалния контрол са отложени и същите са планирани през 2022 г.

При проведените през 2021 г. одити най-често са несъответствията, свързани с недостатъчност на персонала, който извършва контрол, с документирането на контрола и прилаганите от страна на официалния контрол мерки, несъответствията, свързани с последователността, качеството и ефективността на провеждания официален контрол.

Продължава да се отчита като положителна тенденция разработването, одобряването,

въвеждането и прилагането на документирани процедури, инструкции, указания на централно ниво, които разписват ясни правила за извършване на официален контрол на инспекторите в областните структури и провеждане на специализирани обучения в рамките на одитираните организации, което води до подобряване на качеството и ефективността на извършвания официален контрол.

През 2022 г. са предвидени 10 проверки за ефективността на официалния контрол, извършван от ОДБХ, като основните приоритети са както през 2021 г.

6.3.3.2. Контрол на ветеринарномедицински продукти и инвитро диагностични ветеринарномедицински средства

Контролът на ветеринарномедицинските продукти (ВМП) е свързан с лицензиране за употреба на имунологични и лекарствени ВМП, подновяване на лицензи за употреба, издаване на допълнения, във връзка с промени в обстоятелства, при което продуктите са били лицензирани, работа по процедури по взаимно признаване на ВМП, децентрализирана процедура, прехвърляне на права върху лицензи за употреба на ВМП и др.

Качеството, ефикасността и безопасността на ВМП се проследяват чрез анализ на постъпили периодичните доклади за безопасност на ВМП, получени съобщения за неблагоприятни реакции при употребата на ВМП, получена по системата за фармакологична бдителност и при отклонения в качествата на ВМП, както и чрез постоянен надзор на пазара. БАБХ поддържа система за събиране и обмен на съобщения за неблагоприятни реакции, възникнали при употребата на ВМП. Получените сигнали за неблагоприятни реакции, възникнали на територията на България се публикуват в базата данни по фармакологична бдителност на ЕС – Eudravigilance.

Регистърът на лицензираните за употреба ВМП се актуализира периодично, с цел подпомагане на контрола на пазара на ВМП, както и предоставяне на предвидената в закона информация на ветеринарномедицински специалисти и външни потребители.

През 2021 г. са извършени проверки на приложена документация и на условията в обектите по процедури за издаване на лиценз за търговия на едро с ВМП, търговия на дребно с ВМП, производство/вносяне на ВМП, както и при промени във вписаните обстоятелства.

Извършени са проверки на приложена документация и на условията в обектите по процедури за издаване/подновяване на лицензии за търговия на едро и търговия на дребно с наркотични вещества за ветеринарномедицински цели от Списъците по чл. 3, ал. 2, т. 2 и 3 от Закона за контрол върху наркотичните вещества и прекурсорите и промени на вписаните обстоятелства.

Публичните регистри на издадените лицензи за търговия на едро с ВМП, търговия на дребно с ВМП, производство на ВМП и на издадените лицензии за дейности с наркотични вещества за ветеринарномедицински цели се актуализират периодично, като целта е да бъдат подпомогнати предимно официалните ветеринарни лекари от ОДБХ, които отговарят за контрола върху дейностите с ВМП, както и предоставяне на предвидената в закона информация за обществено ползване.

Във връзка с надзора върху антимикробната резистентност, БАБХ ежегодно събира и обобщава данни от притежателите на лицензи за употреба на ВМП за продадени количества ВМП с антимикробно действие. Данните се предоставят на Европейската агенция по лекарствата (ЕМА) и Международното бюро по эпизоотии (OIE), съгласно утвърдените от ESVAC (Европейска система за надзор на употребата на ветеринарни антимикробни средства) и OIE формати. Предоставените през 2021 г. данни от страна на БАБХ за обемите продажби антимикробни средства за употреба при животни са включени в Годишните доклади на ESVAC и OIE за употребата на антимикробни средства за животни в Европейското икономическо пространство ЕИП.

Официалният контрол на ВМП се осъществява от служители на БАБХ на централно и регионално ниво.

Дейностите по отношение на инвитро диагностични ветеринарномедицински средства са следните:

- разглеждане заявленията за регистрация на инвитро диагностичните ветеринарномедицински средства;
- извършване на документална проверка и при необходимост лабораторни изпитвания за съответствието с условията за регистрация на инвитро диагностичните ветеринарномедицински средства;
- изготвяне на становища до изпълнителния директор на БАБХ за съответствие с изискванията на заявените за регистрация инвитро диагностични ветеринарномедицински средства;
- изготвяне на сертификати за регистрация на инвитро диагностични ветеринарномедицински средства;
- водене на регистър на инвитро диагностичните ветеринарномедицински средства.

БАБХ контролира употребата, производството/вноса, търговията, съхранението, рекламата на ВМП. Контролът върху търговията с ВМП, както и употребата на ВМП в животновъдните обекти, се извършва съгласно Годишна инспекционна програма на БАБХ за официален контрол върху ВМП, която определя честотата и реда за извършване на проверките на базата на оценка на риска. Съгласно Програмата, инспекторите от ОДБХ извършват най-малко по една проверка в годината за контрол върху употребата на ВМП на обекти за търговия на едро и дребно с ВМП, на ветеринарномедицинските заведения и проверки на животновъдните обекти на база оценка на риска.

При осъществяване на официалния контрол върху търговията и употребата на ВМП, инспекторите от ОДБХ проверяват и пчеларски магазини, зоомагазини, обекти за търговия с фуражи и селскостопански аптеки, като рискови търговски обекти за нерегламентирана търговия/предлагане на ВМП.

Съгласно Годишната инспекционна програма за държавен контрол на ВМП, инспекторите от ОДБХ извършват на база оценка на риска проверки в животновъдните обекти за контрол върху употребата на ВМП, най-малко един път в годината на всички обекти за търговия на едро и дребно с ВМП и на ветеринарномедицинските заведения на територията на съответната ОДБХ.

Със заповед на изпълнителния директор на БАБХ от м. април 2017 г. е утвърдена и се изпълнява Програма за контрол на качеството на предлаганите в търговската мрежа ВМП, като на базата на нея ежегодно се изготвя и изпълнява план за вземане на проби и анализи на ВМП от търговската мрежа. Целта на програмата е да се гарантира, че предлаганите в търговската мрежа ВМП след издаване на лиценза за употреба са с необходимото качество, съгласно спецификациите в регистрационната документация и изискванията на лиценза за употреба на ВМП.

Програмата се отнася за ВМП, лицензирани за употреба по национална процедура, по процедура за взаимно признаване и децентрализирана процедура. Надзорът върху качеството на ВМП по централизирана процедура (взимане на проби и лабораторни анализи) се осъществява по програма на Европейската агенция по лекарствата.

БАБХ ежегодно изготвя и изпълнява Годишен план за инспекции по Добра производствена практика (ДПП) на производители/вносители на ВМП. Всяка инспекция се извършва на основание заповед на изпълнителния директор на БАБХ и е съобразена с критериите за оценка на риска за всеки производител, като се взима предвид въведената Система за управление на качеството в обекта, естеството на производствения процес и характеристиките на продуктите, които се произвеждат.

Проверките по кръстосано съответствие се провеждат за контрол върху спазването на законоустановени изисквания за управление (ЗИУ), съгласно правото на ЕС и спазване на стандарти за добро земеделско и екологично състояние (ДЗЕС), относно здравеопазване и хуманно отношение към животните.

Обекти на контрол по отношение на ветеринарномедицинските продукти са: производители и вносители на ВМП, търговци на едро с ВМП и/или активни субстанции, търговци на дребно с ВМП (ветеринарномедицински аптеки), животновъдни обекти и ветеринарномедицински практики.

Честотата на извършване на инспекции се определя на базата на оценка на риска.

През 2021 г. са постъпили четири сигнала за несъответствие на данните върху опаковката и в листовката за употреба на ВМП с лиценза за употреба и Наредба № 62 за изискванията за данните върху опаковката и листовката и нерегламентирана търговия с ВМП. В тази връзка са взети необходимите мерки, разпоредени и извършени са съответните проверки.

Най-често несъответствия с изискванията на Закона за ветеринарномедицинската дейност и подзаконовите нормативни актове по отношение на търговията и употребата на ВМП се установяват при проверки на животновъдни обекти и ветеринарномедицински амбулатории.

Констатираните несъответствия пряко повишават риска от:

- Прилагане върху животни на нелицензирани за употреба ВМП;
- Невъзможност за пълно проследяване на произхода на закупуваните/прилаганите ВМП и идентифициране на третираните животни;
- Нерегламентирано прилагане на ВМП при животни, от които се получават продукти предназначени за човешка консумация от лица без необходимата квалификация;
- Неспазване на карентни срокове след употреба на ВМП, за които се изискват такива;
- Употреба на ВМП с изтекъл срок на годност, или с отклонения в качеството;
- Употреба на ВМП в нарушение на условията, при които е издаден лиценз за употреба, както и в нарушение на изискванията на Наредба № 62 от 09.05.2006 г. за изискванията към данните върху опаковката и в листовката за употреба на ВМП;
- Съхранение на ВМП в нарушение на изискванията, предписани от производителя.

В резултат на констатирани несъответствия при извършените проверки на обектите за търговия и употреба на ВМП през 2021 г. са издадени 299 предписания и са съставени 14 акта за установяване на административно нарушение.

Извършените проверки в обектите, подлежащи на контрол от ОДБХ включват минимално заложените, съгласно Инспекционната програма на БАБХ за 2021 г., както и допълнителни проверки във връзка с подадени сигнали и жалби, на база оценката на риска и поради извършени съвместни проверки със служители от ЦУ на БАБХ във връзка с верификация на ефективността на официалния контрол. Проверките, при които са констатирани несъответствия и за които са дадени предписания са около 7% от общия брой проверки (при 9% през 2020 г.). Актове за установяване на административно нарушение са съставени при около 0,3% от проверките, което е значително по-малко от съставените през 2020 г. (около 1%).

Броят, честотата и последователността на извършваните проверки в обектите не винаги се основава на предварителна оценка на риска за всеки обект, което намалява ефективността от проверките.

По отношение на контролната дейност върху търговията и употребата на ВМП през 2021 г. е извършено следното: издаден е един лиценз за производство/вносяне на ВМП; одобрени са промени на 11 броя лицензи за производство на ВМП; прекратен е 1 лиценз за производство на ВМП; Спряно е действието на 1 лиценз за производство/вносяне; временно преустановени са 2 дейности във връзка с лицензи за производство/вносяне; издадени са 13 сертификата за Добра производствена практика (ДПП); извършени са 12 планови проверки и 5 проверки по заявление на обекти за производство на ВМП за съответствие с изискванията за ДПП; издадени са 140 сертификата за произход и свободна продажба и 57 сертификата за фармацевтичен продукт.

През 2021 г. извършените проверки от ОДБХ във връзка с официалния контрол върху търговията, съхранението и употребата на ВМП са общо 4 366 броя, от които: 124 проверки на обекти за търговия на едро; 347 проверки на обекти за търговия на дребно; 1 629 проверки на ветеринарномедицински заведения; 2 130 проверки на животновъдни обекти и 136 проверки на

зоомагазини, пчеларски магазини и др. Издадени са общо 299 предписания и са съставени 14 акта за установяване на административно нарушение.

6.3.3.3. Граничен контрол

Официалният контрол на граничните контролни пунктове при въвеждане на пратки животни и стоки се извършва от официални ветеринарни лекари, официални фитосанитарни инспектори и официални инспектори и включва извършването на документални, идентификационни и физически проверки, включително вземане на проби за лабораторен анализ при спазване изискванията на пряко приложимото европейско право и национално законодателство.

Официалният контрол се осъществява на гранични контролни пунктове (ГКП), разположени на територията на България, които са одобрени в съответствие с изискванията на чл. 59 от Регламент (ЕС) 2017/625, както и Регламент (ЕС) 2019/1014, както следва: ГКП Капитан Андреево; ГКП Пристанище Варна; ГКП Пристанище Бургас; ГКП Гюешево; ГКП Златарево; ГКП Калотина, ГКП Летище София; ГКП Брегово

БАБХ, чрез отделите ГКП осъществява официален контрол при въвеждане на територията на Съюза на животни и стоки, попадащи в обхвата на чл. 47, параграф 1 от Регламент (ЕС) 2017/625. Това включва извършване на официален контрол при въвеждане на пратки животни и стоки от трети държави, съдържащи: живи животни; продукти от животински произход, зародишни продукти, странични животински продукти, сено и слама и храни, съдържащи както продукти от растителен произход, така и преработени продукти от животински произход; растения, растителни продукти и други обекти; храни и фуражи от неживотински произход, спрямо които се прилагат мерки по засилен официален контрол на ГКП и такива, по отношение на които се прилагат спешни мерки; материали и предмети в контакт с храни.

Освен на осемте одобрени гранични контролни пункта, БАБХ извършва официален контрол на влизащите в страната домашни любимци с нетърговска цел по смисъла на Регламент 576/2013 и стоки, които са част от личния багаж на пътниците по смисъла на Регламент 2019/2122 и на следните места за въвеждане: Малко Търново, Лесово, Логодаж, Стрезимировци, Летище Варна, Летище Бургас.

През 2021 г. на ГКП, чрез официалните инспектори на БАБХ е осъществен официален контрол на пратки животни и стоки, попадащи в обхвата на чл. 47, параграф 1 от Регламент (ЕС) 2017/625, както следва: живи животни - 729 пратки; продукти от животински произход – 6 994 пратки; храни и фуражи от неживотински произход – 100 172 пратки; растения, растителни продукти и други – 70 526 пратки.

В рамките на годината са създадени общо 331 уведомления, от които 267 уведомления за пратки, отхвърлени на граница и 64 уведомления за несъответствия, които са нотифицирани в Система RASFF.

6.3.3.4. Контрол на фуражите

През 2021 г. са изпълнявани стратегическите цели, заложи в Единния многогодишен национален контролен план на Република България за храни, фуражи, здравеопазване на животните, хуманно отношение към тях и защита на растенията (януари 2021 г. - декември 2023 г.) (ЕМНКП) за постигане на стратегическата цел „Ефективно функциониране на системата за контрол върху фуражите”.

С цел постигане висока степен на защита на здравето на хората и животните, опазване на околната среда и защита на потребителите от заблуди, през годината е извършван регулярен, основан на оценка на риска контрол на всеки един от етапите на производство, преработка, съхранение, транспортиране, разпространение, включително изхранване на фуражите.

Контролът на фуражите през 2021 г. следва следните приоритети:

- Постигане висока степен на защита на здравето на хората, здравето на животните и околната среда;

- Предпазване на потребителите от измами, заблуди и незаконни практики с фуражи;
- Ефективно функциониране на системата за контрол на фуражи;
- Извършване на редовен и основан на оценка на риска контрол на процесите при операторите от фуражния сектор – на всеки етап от производство, преработка, съхранение и разпространение на фуражи, включително хранене на животни;
- Извършване на контрол на фуражи, относно съдържание на нежелани и забранени субстанции, както и контрол за съответствието им с предоставената на клиентите информация;
- Ефективен контрол върху генетично модифицирани фуражи, контрол на пускането на пазара, проследяването и етиктирането на фуражи, които съдържат или са произведени от ГМО. Целта е да се гарантира информиран избор на потребителите;
- Контрол на производството, пускането на пазара, транспортирането и употребата на медикаментозни фуражи, с цел да се ограничи до възможния минимум рискът от предлагане на пазара на суровини и/или храни от животински произход за консумация от хора, които съдържат над максимално допустимите концентрации фармакологично активни лекарствени субстанции, фиксирани в приложимото законодателство;
- Контрол по спазване на фуражните забрани определени в чл. 11 от Регламент (ЕО) № 1069/2009 и в чл. 7 и Приложение IV към Регламент (ЕО) № 999/2001.

Регистрация и одобрение на обектите във фуражния сектор

В съответствие с изискванията на Закона за фуражите и във връзка с Регламент (ЕО) № 183/2005 за хигиена на фуражите, извършваните дейности в сектор „Фуражи“ се осъществяват в обекти и от оператори, които са одобрени или регистрирани от Българската агенция по безопасност на храните.

Към 31 декември 2021 г. общият брой на регистрираните и одобрени обекти/оператори на територията на страната е 11 463, които са разпределени по дейности, както следва:

Таблица V.10. Брой регистрирани и одобрени обекти/оператори във фуражния сектор в съответствие с изискванията на чл. 9 и чл. 10 от Регламент (ЕО) № 183/2005 (към 31.12.2021 г.)

Заявена дейност	Брой обекти
I. Регистрирани обекти по чл. 9 на Регламент (ЕО) № 183/2005, упражняващи дейности съгласно чл. 5, параграф 2 на Регламента	4 002
1. Производители на добавки	5
2. Производители на премикси от добавки	2
3. Производители на комбинирани фуражи	259
4. Оператори, извършващи дейности разфасоване, пакетиране, препакетиране и търговия с комбинирани фуражи и фуражни суровини	56
5. Опаковане, етиктиране, съхранение и търговия на фуражи	13
6. Смилање, опаковане, етиктиране, съхранение и търговия на фуражи	5
7. Производители на фуражни суровини	377
8. Търговци на фуражи	2 405
9. Оператори, транспортиращи фуражи	800
10. Оператори, отдаващи складове под наем	80
II. Регистрирани обекти на ниво първично производство на земеделски култури, предназначени за фуражи по чл. 9, упражняващи дейности по чл. 5, параграф 1 на Регламент (ЕО) 183/2005[1]	7 328
1. Регистрирани обекти на земеделски стопани, произвеждащи първични фуражи по местонахождение на имота	5 246

Заявена дейност	Брой обекти
2. Регистрирани обекти на земеделски стопани, произвеждащи силажи, като използват силажни добавки, като фуражите са предназначени само за нуждите на собствената им ферма	449
3. Регистрирани обекти на земеделски стопани, смесващи фуражи изключително за собствената си ферма, без да използват добавки и премикси, като използват допълващи фуражи	1 591
4. Регистрирани обекти на земеделски стопани, смесващи фуражи и произвеждащи силажи, предназначени само за нуждите на собствената им ферма	42
III. Одобрени обекти по чл. 10, упражняващи дейности по чл. 5, параграф 2 на Регламент (ЕО) №183/2005	133
1. Производители на фуражни добавки	7
2. Производители на премикси, изготвени на основата на фуражни добавки	3
3. Производители на комбинирани фуражи	40
4. Търговци на фуражни добавки и премикси	76
5. Оператори, извършващи дейност деконтаминация на фуражи	1
6. Оператори, извършващи дейност смесване на мазнини[2]	0
7. Оператор, извършващ дейност производство продукти, получавани при производство на биодизел	0
8. Оператори, извършващи дейност обработка на сурово растително масло с изключение на обекти, които са регистрирани по Закона за храните, производство на мастни киселини чрез преработката на растителни масла и животински мазнини, производство на биодизел и смесване на мазнини[3]	6
IV. Одобрени обекти по чл. 55 от Закона за фуражите	10
1. Производители на медикаментозни фуражи	10
Общо регистрирани и одобрени обекти/оператори, в които се упражняват дейности по чл. 9 и чл. 10 на Регламент (ЕО) 183/2005	11 463

Източник: БАБХ и МЗМ

¹ Информацията се предоставя от дирекция „Идентификация на земеделските парцели“, МЗМ

² Одобрен обект по чл. 10 от Регламент (ЕО) № 183/2005 с извършване дейности по т. 6, т. 7 и т. 8, е вписан по т. 8.

³ Данните по т. II се предоставят на БАБХ от дирекция „Идентификация на земеделските парцели“, МЗМ

БАБХ поддържа и актуализира 7 национални регистъра на регистрираните и на одобрените обекти/оператори във фуражния сектор за дейностите, определени в чл. 9 и чл. 10 от Регламент (ЕО) № 183/2005. Същите са публични и са достъпни за потребителите на интернет сайта на БАБХ.

Съгласно подписани двустранни споразумения между Китайската народна република (КНР) и Република България, БАБХ поддържа и 6 списъка:

- Списък на одобрените представители за износ на царевица за КНР;
- Списък на одобрените представители за износ на люцерна за КНР;
- Списък на производителите на комбинирани фуражи на растителна основа, одобрени за износ за КНР;
- Списък на производителите на фуражни добавки, одобрени за износ за КНР;
- Списък на производителите на слънчогледов шрот одобрени за износ за КНР;
- Списък на производителите на сух зърнен спиртоварен остатък с извлеци (DDGS) одобрени за износ за КНР.

Операторите в сектор „Фуражи“ се регистрират и/или одобряват за всички обекти под техен контрол, за всяка извършвана от тях дейност. Регистрацията и одобрението на обектите в сектор „Фуражи“ е динамичен процес.

Таблица V.11. Брой регистрирани и одобрени обекти във фуражния сектор през 2020 - 2021 г.

№ по ред	Вид на оператора	Брой обекти към 31.12.2020 г.	Брой обекти към 31.12.2021 г.	Изменение в %
1.	Регистрирани оператори съгласно чл. 15, ал. 1 от Закона за фуражите	3 884	4 002	+2,9%
1.1.	Производители на комбинирани фуражи	274	259	-5,5%
1.2.	Оператори, извършващи дейности разфасоване, пакетиране, препакетиране, етикетиране и търговия с комбинирани фуражи и фуражни суровини	57	56	-1,8%
1.3.	Опаковане, етикетиране, съхранение и търговия на фуражи	10	13	+30,0%
1.4.	Смилане, опаковане, етикетиране, съхранение и търговия на фуражи	6	1	-83,3%
1.5.	Производители на добавки	4	4	0%
1.6.	Производители на премикси от добавки	2	2	0%-
1.7.	Производители на фуражни суровини	367	377	+2,7%
1.8.	Търговци на фуражи	2 343	2405	+2,6%
1.9.	Оператори, транспортиращи фуражи	745	800	+7,4%
1.10.	Оператори, отдаващи складове под наем	76	80	+5,3%
2.	Одобрени оператори съгласно чл. 15, ал. 3 и ал. 4 от Закона за фуражите	135	133	-1,5%
2.1.	Производители на комбинирани фуражи	40	40	0%
2.2.	Производители на фуражни добавки	7	7	0%
2.3.	Производители на премикси от добавки	3	3	0%
2.4.	Търговци на фуражни добавки и премикси	78	76	-2,6%
2.5.	Оператори, извършващи: - обработка на сурово растително масло с изключение на обекти, които са регистрирани по Закона за храните и/или-производство на мастни киселини чрез преработката на растителни масла и животински мазнини, производство на биодизел и смесване на мазнини	6	6	0%
2.6.	Оператори, извършващи дейност детоксикация на фуражи	1	1	0%
2.7.	Оператори, извършващи дейност смесване на мазнини	0	0	0%
2.8.	Оператори, произвеждащ биодизел	0	0	0%
3.	Одобрени производители на медикаментозни фуражи съгласно чл. 55в, ал. 1 от Закона за фуражите	10	10	0%
4.	Регистрирани земеделски стопани, упражняващи дейности по чл. 5, параграф 1 на Регламент (ЕО) № 183/2005	8 269	7328	-11,4%
4.1.	Регистрирани земеделски стопани, произвеждащи първични фуражи	5 880	5 246	-10,8%

№ по ред	Вид на оператора	Брой обекти към 31.12.2020 г.	Брой обекти към 31.12.2021 г.	Изменение в %
4.2.	Регистрирани земеделски стопани, произвеждащи силажи, които използват силажни добавки, като фуражите са предназначени само за нуждите на собствената им ферма	485	449	-7,4%
4.3.	Регистрирани земеделски стопани, смесващи фуражи изключително за собствената си ферма, без да използват добавки и премикси, като използват допълващи фуражи	1892	1 591	-15,9%
4.4.	Регистрирани земеделски стопани, смесващи фуражи и произвеждащи силажи, само за нуждите на собствената им ферма	12	42	+250%
	Общо	12 298	11 463	-6,8%

Източник: БАБХ и МЗМ

Към 31 декември 2021 г. общият брой оператори, попадащи в обхвата на чл. 9 от Регламент (ЕО) № 183/2005 се увеличава със 118 броя или с 3% спрямо предходната година. Броят на заличените регистрации, по искане на оператора, на основание чл. 16, ал. 10, т. 1 или чл. 17г, ал. 2, т. 1 от Закона за фуражите намалява с 18 броя или с 8,9%. В сравнение с 2020 г., отчетите удостоверения за регистрация, на основание чл. 16, ал. 10, т. 2 или чл. 17 г, ал. 2, т. 2 от Закона за фуражите и прилагане на чл. 15 от Регламент (ЕО) № 183/2005 към 31.12.2021 г. са с 8 броя или с 16,0% по-малко. Най-честата причина за заличаването на регистрацията на това основание е временно преустановяване на дейността на оператора за срок по-дълъг от една година.

През годината са одобрени 10 нови обекта, в които се извършва дейност в съответствие със законодателството по фуражите.

Към края на 2021 г. няма заличени одобрени обекти, а общият брой обекти, в които се извършва дейност „производство на медикаментозни фуражи“, попадащи в обхвата на чл. 10 от Регламент (ЕО) № 183/2005 е без промяна на годишна база.

Производство на комбинирани фуражи

По данни от производителите на комбинирани фуражи, предоставяни в изпълнение на чл. 14б от Закона за фуражите, през 2021 г. в страната са произведени общо 1 301 142,9 тона комбинирани фуражи, което представлява увеличение с 10,1% спрямо 2020 г.

Таблица V.12. Производство на комбинирани фуражи през 2021 г. по видове животни, тона

Вид животни	За пазара	За собствени ферми	Общо
Преживни	152 603,730	51 656,797	204 260,5
Свине	207 058,632	197 900,367	404 959,0
Птици	488 931,901	134 193,813	623 125,7
Други животни	64 948,072	3 849,600	68 797,7
Общо	913 542,335	387 600,577	1 301 142,9

Източник: БАБХ

Производство на медикаментозни фуражи

Подобно на предходни години, през 2021 г. в страната са произвеждани медикаментозни фуражи само за свине. Произведеното количество е 27 775,2 тона, с 40,6% повече в сравнение с 2020 г. Делът на производството на медикаментозни фуражи за нуждите на собствените животновъдни стопанства се увеличава до 73,9% от общо произведеното количество, а този на произведените за пазара намалява до 26,1% (при съответно 60,2% и 39,8% през 2020 г.).

Таблица V.13. Производство на медикаментозни фуражи през 2021 г. по области

Област	За пазара	За собствени ферми	Общо
Варна	60,3	9 876,0	9 936,3
Велико Търново		306,1	306,1
Разград		1 342,0	1 342,0
Русе	247,0	6 621,8	6 868,8
Стара Загора		237,5	237,5
Шумен	6 900,0	2 131,5	9 031,5
Ямбол	53,0		53,000
Общо	7 260,3	20 514,9	27 775,2

Източник: БАБХ

Официален контрол на фуражите

През годината са изпълнявани оперативните цели, заложи в Рамковия план за контрол на фуражите за 2021 г. Контролът обхваща както обекти от фуражния сектор, така и животновъдни обекти, в т.ч. и обекти, които произвеждат фуражи или само изхранват животни, които се отглеждат за производство на храни и продукцията им е предназначена за консумация от хора.

През 2021 г. контролът на фуражите следва определените основни специфични оперативни цели, които са свързани със стратегическите цели, определени в ЕМНКП на Р България за 2021 - 2023 г., а именно: да се гарантира, че фуражите отговарят на изискванията за безопасност; проверка на съответствието с изискванията на законодателството за пускането на пазара и употребата на фуражите (етикетиране).

В съответствие с чл. 17 от Регламент (ЕО) № 178/2002 и съображение (6) от Регламент (ЕО) № 183/2005, операторите от фуражния сектор са отговорни за безопасността на произведените от тях фуражи, за опазване на здравето на животните и за предотвратяване на рисковете за околната среда.

Официалният контрол на фуражите е планов и текущ. Плановият контрол се основава на критерии за оценка на риска, еднакви за цялата държава. През 2021 г. е изпълняван „Рамков план за контрол на фуражите за 2021 г.“ и са прилагани указания за работа по неговото изпълнение. Той обхваща контрола на фуражите на всички нива, включително и храненето на животните във фермите.

Текущият контрол включва последващи проверки, проверки при съмнение и проучване (сигнали, жалби, уведомления по системата RASFF и др.), проверки във връзка с подадени заявления за износ на фуражи за трети държави, проверки по TRACES и други.

Рамковият план за контрол на фуражите обхваща три контролни системи: „Фуражи и хранене на животните“, „Трансмисивни спонгиформни енцефалопатии и странични животински продукти“ и „Ветеринарномедицински продукти и остатъци от ветеринарномедицински продукти“. Извършените през 2021 г. проверки и взетите проби от фуражи за анализ са равномерно разпределени в периода и обхващат всички групи оператори.

Резултати от контролна дейност по контролна система „Фуражи и хранене на животните“

Цялостният напредък при постигането на стратегическите и специфичните цели по контролна система „Фуражи и хранене на животните“ се оценява като положителен. През 2021 г. са извършени общо 4 134 проверки и одити, в т.ч. 3 631 – планови проверки, 358 - последващи, 130 - разследващи и 15 - по сигнал. Извършените планови проверки са с 286 броя или със 7,3% по-малко в сравнение с 2020 г. Всяка една проверка/одит е документирана с констативен протокол/доклад от одит

При извършените проверки са констатирани несъответствия с изискванията на приложимото в сектора законодателство, във връзка с което са дадени 1 055 броя предписания за отстраняването им - с 261 броя или с 19,8% по-малко в сравнение с 2020 г.

По отношение на проверените фуражи не се наблюдават сериозни несъответствия, които да доведат до опасност за здравето на животните или общественото здраве. Типът на установените несъответствия не представлява потенциален риск за животните.

Според вида на обекта, в който са констатирани несъответствията, най-много са предписанията, дадени при проверки в животновъдни обекти - 588 броя. Установените несъответствия имат отношение основно към спазване на изискванията за хигиена, самоконтрола на операторите и проследяемостта на фуражите. Несъответствията по отношение на хигиенните изисквания касаят предимно непълноти в процедурите за почистване и тяхното изпълнение. Несъответствията при самоконтрола се отнасят най-вече за не вземането на проби от фуражи за самоконтрол. Непълното/нередовно водене на записи е основната част от несъответствията, установени по отношение на спазване изискванията за проследяемост.

Най-честите причини за констатираните несъответствия са: неосъзната отговорност на операторите в съответствие с Регламент (ЕО) № 178/2002; недостатъчни познания за изискванията на законодателството; недостатъчни финансови ресурси от страна на операторите от фуражния сектор.

През 2021 г. при проверките на обектите във фуражния сектор са взети проби за анализ по показатели, декларирани от производителя за съответствие, както и за спазване на допустимите стойности за безопасност, определени в законодателството.

Общият брой на анализи от взети проби за официален контрол през 2021 г. е 2 774 (вкл. 290 анализи за съдържание на влага) от които:

- 759 броя за хранителен състав (няма получени несъответстващи резултати);
- 297 броя за фуражни добавки, с фиксирано максимално съдържание, в това число разрешени кокцидиостатици (несъответствия са установени при 15 анализи – 5,1% от извършените анализи, което е с 1 анализ по-малко спрямо 2020 г.);
- 1 471 проби за нежелани вещества, включително микотоксини (получени са 16 несъответстващи резултати – 1,1% от анализите, което е с 12 броя повече на годишна база).

През 2021 г., в изпълнение на Рамковия план за контрол на фуражите, за съдържание на микотоксини са анализирани общо 912 броя проби от фуражи. Взети и анализирани са 96,2% от планираните проби от фуражи, предназначени за анализ за съдържание на микотоксини, което се отчита като напълно задоволителен резултат.

През 2021 г. са взети и:

- 25 проби от фуражи за съдържание на диоксини и диоксиноподобни полихлорирани бифенили, в изпълнение на рамковия план за контрол. При извършените анализи за всички проби е установено, че са съответстващи на законодателството. Макар да не се надвишени максимално допустимите стойности, както и праговете нива, определени в Директива № 2002/32/ЕО, в анализирани проби се установява наличие на диоксини и диоксиноподобни полихлорирани бифенили в относително постоянни стойности в диапазон от 0,16 до 0,41 ng/kg;
- 49 анализи за забранени за влагане медикаментозни субстанции, като фуражни добавки и за неизбежен пренос на кокцидиостатици в нецелеви фуражи (получени са 9 несъответстващи резултати – 18,36% от извършените анализи);
- 168 проби за микробиологично замърсяване – наличие на салмонела. Установени са 4 броя несъответстващ анализ или 2,4% от анализирани проби (при 3 броя през 2020 г.);
- 29 проби от фуражи за наличие на ГМО, при които не са установени наличия на неразрешени за влагане генетично модифицирани фуражи.

Случаите, при които е установено несъответствие на фуражите с изискванията на приложимото законодателство през 2021 г., са се увеличили до 44 броя, при 25 броя през 2020 г.

Контрол на фуражи по контролна система „Трансмисивни спонгиформни енцефалопатии

и странични животински продукти“

Контролира се спазването от страна на операторите от фуражния сектор на фуражните забрани, определени в чл. 7 и Приложение IV към Регламент (ЕО) № 999/2001 и в чл. 11 от Регламент (ЕО) № 1069/2009.

При извършените документални и физически проверки през 2021 г. не са констатирани нарушения на изискванията на чл. 11 от Регламент (ЕО) № 1069/2009 относно вътрешновидовата фуражна забрана.

При извършен лабораторен контрол през 2021 г. не са установени несъответствия с изискванията на чл. 7 и Приложение IV на Регламент (ЕО) № 999/2001 относно пълната фуражна забрана.

Взетите през 2021 г. проби от фуражи за наличие на съставки от животински произход в изпълнението на рамковия план за контрол на фуражите са 328 броя, включително 318 проби в изпълнение на рамковия план за контрол на фуражите и 10 броя проби от фуражи, предназначени за износ.

Протеините от животински произход са рискови по отношение на замърсяване с микроорганизми („*Salmonella spp.*“ и други бактерии от сем. „*Enterobacteriaceae*“), поради което се вземат проби от фуражи за наличие на микробиологично замърсяване. През 2021 г. са анализирани 77 проби от фуражи за наличие на *Salmonella spp.*, в т.ч. 37 проби в изпълнение на Рамков план за контрол на фуражите по контролна система ТСЕ и СЖП, 38 проби от фуражи, предназначени за износ и 2 проби, взети по преценка на инспектора.

През 2021 г. са анализирани 75 проби от фуражи за наличие на ентеробактерии, в т.ч. 29 проби в изпълнение на Рамков план за контрол на фуражите по контролна система ТСЕ и СЖП, 38 проби от фуражи, предназначени за износ и 13 проби, 4 проби взети по преценка на инспектора и 4 проби взети при извършени проучвания. При осъществения лабораторен контрол е установен положителен резултат от лабораторен анализ за наличие на ентеробактерии във фуражи при един оператор, производител на комбинирани фуражи за нуждите на собствени животновъдни стопанства. Във връзка с установеното несъответствие е извършено проучване.

Контрол на фуражи по контролна система „Ветеринарномедицински продукти и остатъци от ветеринарномедицински продукти“

Към 31.12.2021 г. са одобрени 10 обекта за производство с медикаментозни фуражи и/или междинни продукти по чл. 55 в, ал. 1 от Закона за фуражите. Един обект е извършвал дейност само през първото тримесечие на 2021 г.

През 2021 г. са извършени общо 35 проверки на одобрени оператори, извършващи дейност „Производство на медикаментозни фуражи“ (с 6 повече спрямо 2020 г.), от които 20 планови проверки, 9 последващи проверки и 6 разследващи проверки. В резултат са дадени 6 предписания на 4 оператори, които представляват 40% от проверените 10 обекта. (при дадени 16 предписания на 6 оператора през 2020 г.).

През 2021 г. са взети и анализирани общо 21 проби от фуражи по контролната система. Съгласно резултатите от анализ в 1 от пробите от нецелеви фуражи, анализирани за неизбежен пренос на активна лекарствена субстанция, е установено наличие на кръстосано замърсяване със същата и в 3 проби е установено несъответствие между в декларираното количеството и установеното количество при анализа. Във връзка с получените несъответстващи резултати от анализите са предприети всички необходими мерки и действия съобразно законодателството.

Одити на оператори от фуражния сектор

Съгласно изискванията на чл. 6 и чл. 7 от Регламент (ЕО) № 183/2005 и във връзка с чл. 26, ал. 2 от Закона за фуражите, операторите във фуражния сектор, които извършват дейности, различни от тези на ниво първично производство на фуражи, са задължени да имат разработени и въведени

процедури, основани на принципите на HACCP (Процедура за анализ на опасностите и контрол на критичните точки).

През 2021 г. са извършени 257 одита на оператори от фуражния сектор и 20 последващи проверки за изпълнение на препоръки от одити. В сравнение с 2020 г. е налице намаление на извършените одити с 6 броя, а на направените препоръки – с 4 броя.

Може да се направи заключение, че операторите са разработили, въвели и прилагат съответните процедури, с което са изпълнени изискванията на Регламент (ЕО) № 183/2005. При някои оператори е установено, че процедурите, основани на принципите на HACCP не са актуални към момента на извършвания одит. За всички установени несъответствия са дадени препоръки, по които операторите са предприели корективни действия. Същите са проверени за изпълнението им и са закрити.

През годината са съставени 28 акта за установено административно нарушение (с 1 брой по-малко спрямо 2020 г.), най-често свързани с неспазване на изискванията на чл. 7, ал. 1 или ал. 2, чл. 6, ал. 3 и чл. 15, ал. 1 от Закона за фуражите. Анализът на прилагането на административнонаказателните разпоредби на Закона за фуражите показва, че налаганите наказания имат ефект по отношение спазването на изискванията на законодателството за фуражите от страна на операторите във фуражния сектор.

6.4. Анализ на рисковете по хранителната верига

Дейността на Центъра за оценка на риска по хранителната верига (ЦОРХВ) е регламентирана със Закона за Центъра за оценка на риска по хранителната верига (Обн., ДВ, бр. 44 от 10.06.2016 г.). Центърът е правопреемник на Центъра за оценка на риска към Българската агенция по безопасност на храните, който функционира от 18 февруари 2011 г. до 1 октомври 2016 г., когато преминава към структурата на Министерството на земеделието. Със Закона за ЦОРХВ тази структура е прехвърлена към МЗМ като юридическо лице на бюджетна издръжка - второстепенен разпоредител с бюджет към МЗМ.

Със създаването на ЦОРХВ е постигнато гарантиране на независимост, безпристрастност при изготвяне на научната оценка на риска по цялата хранителна верига и самостоятелност спрямо структурата на компетентните органи, които управляват рисковете по хранителната верига. Това разграничение е регламентирано в Регламент (ЕО) № 178/2002 на ниво Европейски съюз със създаването на Европейския орган по безопасност на храните (ЕОБХ). Тези гаранции са доразвити с публикуването на Регламент (ЕС) 2019/1381 по отношение на прозрачността, процедурата за оценка на риска, по-специално в контекста на разрешителните процедури, които обхващат хранителната верига.

Центърът работи като умален модел на ЕОБХ, като покрива всички негови области на компетентност - здравеопазване и репродукция на животните, хуманно отношение към тях; биологични опасности; здраве на растенията; продукти за растителна защита и техните остатъци; генно модифицирани организми; химически замърсители; материали, предназначени за контакт с храни; ензими; добавки в храните и хранителни добавки; фуражни добавки; диетични храни, хранене, алергени и храни със здравни претенции.

Със своите независими, научно обосновани оценки ЦОРХВ помага от една страна на потребителите да направят своя информиран избор, а от друга - на компетентните контролни органи да оценят ефекта от предприетите мерки за управление на риска по хранителната верига. Освен това, оценките на риска, изготвени от ЦОРХВ, създават база за последващи анализи и за преценка на съотношението полза/риск в бъдеще.

Центърът за оценка на риска по хранителната верига е компетентен орган по смисъла на чл. 22, параграф 7 от Регламент (ЕО) № 178/2002. Основната цел на Центъра е да извършва независима научна оценка на елементите на хранителната верига чрез пряко възлагане от Европейския орган по безопасност на храните (ЕОБХ), Министерство на земеделието, Българската агенция по безопасност на храните, Министерство на здравеопазването или други държавни органи, физически и юридически

лица. Научната оценка на риска се извършва чрез независим, прозрачен и безпристрастен анализ на научната информация по проблеми, които пряко или косвено засягат здравето на животните и растенията, растителните продукти, растителния и животински репродуктивен материал и безопасността на храните и фуражите по цялата хранителна верига. Центърът извършва и оценка относно пускането на пазара на продукти за растителна защита в процедурите по одобряване, подновяване и преразглеждане на одобрението на активни вещества, антидоти и синергисти. Той е компетентен орган по смисъла на чл. 75, параграф 1 от Регламент (ЕО) № 1107/2009 за извършване на оценка с доклад за оценка при разрешаване, подновяване, изменение и отнемане на разрешение за пускане на пазара и употреба на продукти за растителна защита.

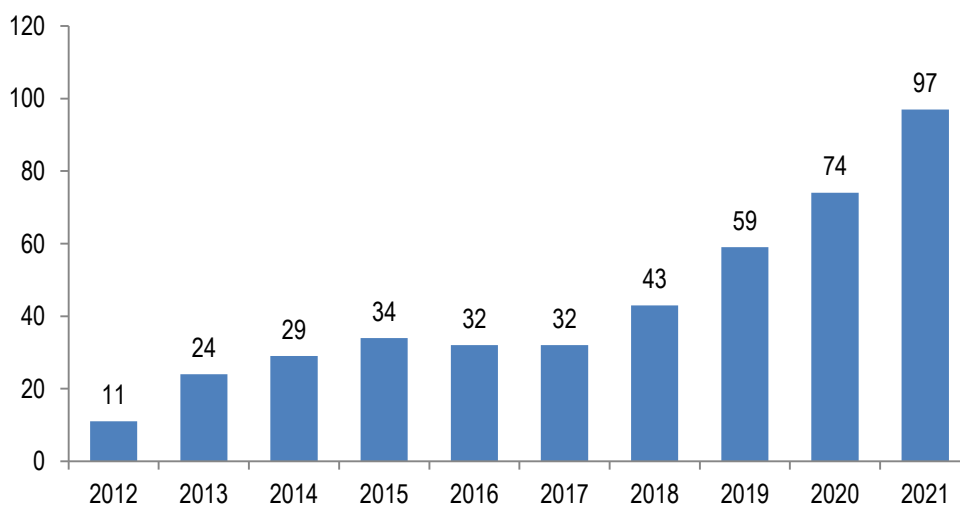
Съгласно Закона за ЦОРХВ, Центърът е компетентният орган в България по смисъла на чл. 36 от Регламент (ЕО) № 178/2002, като част от мрежа на организации, работещи в области от компетентността на ЕОБХ.

През 2021 г. Центърът продължава да изпълнява основната си цел - изготвяне на научни становища и публикуване на научни обзори/анализи и информации в областта на агрохранителната верига (здравеопазване и хуманно отношение към животните, биологични и химични опасности по хранителната верига, зоонози, генетично модифицирани организми, материали за контакт с храни, здраве на растенията, пестицидни остатъци в храни, добавки в храни, диетични продукти, хранене и алергени), както и оценки с доклад за оценка при разрешаване, подновяване, изменение и отнемане на разрешение за пускане на пазара и употреба на продукти за растителна защита. Изготвените научни становища са по искане на МЗм, БАБХ и други организации, а оценките относно пускането на пазара на продукти за растителна защита са част от процедурата по разрешаването им. Част от тях включват спрочни оценки на риска за здравето на консуматорите при конкретни казуси на установени химични опасности в храни, при което са дадени препоръки за предприемане на мерки за управление на риска, свързан с безопасността на храните. Всички публикации са достъпни на уебсайта на ЦОРХВ.

През 2021 г. Центърът е извършвал дейности по оценка на активните вещества хлоротолурон и дазомет, като част от ангажиментите на България към ЕС.

През годината е отделено особено внимание на преглед и мониторинг на ситуацията с актуалните заболявания - африканската чума по свинете и инфлуенца А по птиците (птичи грип). Експертите на ЦОРХВ съвместно с експерти от БАБХ са участвали в проведените епизоотични проучвания в някои от засегнати животновъдни обекти.

Фигура V.1. Брой изготвени оценки от ЦОРХВ за периода 2012 – 2021 г.

Източник: ЦОРХВ

Като цяло, за периода 2012 - 2021 г. се наблюдава постепенно увеличение на броя на изготвените оценки от ЦОРХВ - от 11 броя през 2012 г., до 97 броя през 2021 г. (в т. ч.: 64 научни

оценки на риска, 24 научни обзора и анализи и 9 оценки на досиета по мярка 16.1 от Програма за развитие на селските райони).

През 2021 г. в Центъра са изготвени и 186 научни информации.

По отношение на дейността на ЦОРХВ, свързана с продукти за растителна защита, през 2021 г. са получени 374 досиета на ПРЗ и са приключени и предадени на БАБХ 177 доклада за оценка на ПРЗ за разрешаване.

В изпълнение на задълженията си ЦОРХВ извършва:

- Събиране на информация относно разрешени продукти за растителна защита (ПРЗ) в България, обобщение на параметрите на одобрените добри земеделски практики и предоставяне на информацията на ЕОБХ във връзка с прегледа на максимално допустимите граници на остатъчни вещества (МДГОВ) по чл.12 от Регламент (ЕО) 396/2005 – за 9 активни вещества;
- Преглед на публикувани Регламенти за изменение на МДГОВ и потвърждаване на необходимостта от предприемане на национални мерки – 25 броя;
- Преглед на регламенти за изменение на МДГОВ за съответствие на разрешени в България употреби за продукти за растителна защита и активни вещества - с публикувани 4 броя.

През 2021 г. в Центъра са получени 374 досиета на ПРЗ. Приключените и предадени към БАБХ доклади за оценка на ПРЗ за разрешаване са 177 броя.

През годината от ЦОРХВ са извършени общо 659 оценки на ПРЗ по области, както следва: физикохимични показатели и аналитични методи - 100 броя; токсикологични характеристики - 113 броя; остатъчни вещества – 114 броя; съдба и поведение в околната среда – 107 броя; екотоксикологични характеристики – 107 броя; биологична ефикасност – 118 броя.

През 2022 г. продължава дейността на ЦОРХВ по изготвяне и актуализиране на оценките на риска в следните направления:

- Африканска чума по свинете в България, Европа и света;
- Инфлуенца по птиците;
- Допълнително изготвени материали за актуални заболявания по животните или с повишен риск от навлизане на територията на Р България;
- Хуманно отношение към животните;
- Остатъци от ПРЗ, ВМП и замърсители от околната среда;
- Опаковки и материали влизащи в контакт с храни;
- Алергени, диетични храни, нови храни и храни със здравни претенции, алергени, хранителни добавки, нови храни, оценка безопасността на традиционни храни.

През 2022 г. ЦОРХВ продължава да извършва задълбочен научен анализ на проблеми, свързани с рисковете по агрохранителната верига и предоставяне на тази информация на заинтересованите лица (производители, преработватели, търговци, консуматори, научни организации по чл. 36 от Регламент (ЕС) № 178/2002, компетентните органи за управление на риска, министерства, парламент и комисии към парламента).

Друг основен приоритет е извършване на оценка на продукти за растителна защита, в съответствие с изискванията на Регламент (ЕО) № 1107/2009, Регламент (ЕО) № 396/2005, както и събиране, обработване и предоставяне на информация на ЕОБХ относно одобрените добри земеделски практики на разрешените ПРЗ в България във връзка с прегледа на максимално допустими граници на остатъчни вещества. Остава приоритет и работата на Центъра по оценката на двете активни вещества - хлоротолурон и дазомет. Тези приоритети са установени в Закона за ЦОРХВ и

представляват основната част от дейността на Центъра.

Центърът показва ангажираност при разработване на ефективни системи за събиране и анализиране на данни за мониторинг и оценки на рискове по хранителната верига и безопасността на храните. Това ще позволи да се събират достоверни данни за извършването на експертизи и оценки, включително и с използването на капацитета на учени от мрежата на научните институции по чл.36 от Регламент (ЕС) № 178/2002, които да укрепят доверието на заинтересованите ползватели към продукцията на ЦОРХВ.

Във връзка с посочените по-горе основни цели, през 2022 г. Центърът продължава да сформира, съвместно с научните организации по чл. 36 от Регламент (ЕО) № 178/2002, научни групи от високо квалифицирани експерти по отделните направления на дейности (панели) за изготвяне и/или актуализиране на научните оценки на риска и експертизи, като се поставя ударение на следните приоритети:

- Защита на общественото здраве и засилване на доверието на потребителите по отношение на сигурността и безопасността на цялата хранителна верига чрез изготвяне на независима научна оценка на риска, становища и информации, свързани с хранителната верига, чрез пряко възлагане от ЕОБХ, МЗм, БАБХ или други държавни органи, физически и юридически лица за изготвянето на научна оценка на риска чрез независим, прозрачен и безпристрастен начин по проблеми, които пряко или косвено засягат здравето на животните и растенията, растителните продукти, растителния и животински репродуктивен материал и безопасността на храните и фуражите по цялата хранителна верига. Тези оценки, становища и информации служат за вземане на решения за управление на рисковете по хранителната верига;
- Събиране на данни, включително и от външни за МЗм структури, необходими за оценка на риска по хранителната верига; при необходимост за целите на оценката на риска извършва проучвания и събира информация на терен;
- Осъществяване на комуникация на риска и обмен на информация с всички институции и лица, имащи отношение към безопасността по хранителната верига и да проучва информационните потребности, необходими за извършване на обективна оценка на риска;
- Осъществяване на комуникация и обмен на научна информация с ЕОБХ и с други международни и национални организации по оценка на риска по хранителната верига, поддържане на национална база данни за експерти в различните области на хранителната верига и осъществяване на научно сътрудничество чрез координация на дейностите, разработване и изпълнение на съвместни проекти, обмяна на опит и най-добрите практики в областите от компетентност на ЕОБХ съгласно чл. 36 от Регламент (ЕО) № 178/2002;
- Одобряване, подновяване и преразглеждане на одобрението на активни вещества, антидоти и синергисти в качеството си на компетентен и координиращ орган по смисъла на чл. 75, параграфи 1 и 2 по Регламент (ЕО) № 1107/2009;
- Извършване на оценка с доклад за оценка при разрешаване, подновяване, изменение и отнемане на разрешение за пускане на пазара и употреба на продукти за растителна защита, като компетентен орган по смисъла на чл. 75, параграф 1 от Регламент (ЕО) № 1107/2009.

6.5. Нормативни промени и стратегически документи в областта на безопасността по хранителната верига

През 2021 г. продължава оптимизирането на нормативната база в областта на безопасността и качеството на храните, здравеопазването на животните и здравето на растенията. В рамките на годината е работено по проекти на следните нормативни актове и стратегически документи, част от които са приети през 2022 г.:

- Наредба № 2 от 2021 г. за специфичните изисквания към безопасността и качеството на храните, предлагани в детските заведения, училищните столове и обектите за търговия на

дребно на територията на училищата и на детските заведения, както и към храни, предлагани при организирани мероприятия за деца и ученици (обн., ДВ, бр. 8 от 2021 г.);

- Наредба за специфичните изисквания за извършване на хранително банкиране и контрола върху тази дейност (обн., ДВ, бр. 10 от 05.03.2021 г.);
- Наредба № 7 от 2021 г. за условията и реда за издаване на стикер за удостоверяване регистрацията на превозните средства за транспортиране на храни (обн., ДВ, бр. 17 от 26.02.2021 г.);
- Наредба за предоставянето на информация на потребителите за храните (обн., ДВ, бр. 25 от 26.03.2021 г.);
- Наредба за изискванията към бързо замразените храни (обн., ДВ, бр. 26 от 30.03.2021 г.);
- Наредба № 11 от 2021 г. за мерките за контрол върху определени субстанции и остатъци от тях в живи животни и храни от животински произход, предназначени за консумация от хора (обн., ДВ, бр. 61 от 23.07.2021 г.);
- Наредба за хранителните добавки (обн., ДВ, бр. 106 от 15.12.2021 г.);
- Наредба за специфичните изисквания към млечните продукти (обн., ДВ, бр. 64 от 03.08.2021 г.);
- Наредба № 14 от 2021 г. за хигиената на храните (обн., ДВ, бр. 106 от 15.12.2021 г.);
- Наредба № 10 от 2021 г. за специфичните изисквания към производството на храни от животински произход в кланични пунктове (обн., ДВ, бр. 36 от 01.05.2021 г.);
- Наредба № 12 от 2021 г. за специфичните изисквания при търговия с храни от разстояние (обн., ДВ, бр. 100 от 30.11.2021 г.);
- Наредба за изискванията към някои частично или напълно дехидратирани млека, предназначени за консумация от човека (обн., ДВ, бр. 35 от 27.04.2021 г.);
- Наредба за специфичните изисквания към казеини и казеинати, предназначени за консумация от човека (обн., ДВ, бр. 63 от 30.07.2021 г.);
- Наредба за изискванията към екстрактите от кафе и цикория (обн., ДВ, бр. 79 от 2021 г.);
- Наредба за изискванията към какаото и шоколадовите продукти (обн., ДВ, бр. 91 от 2021 г.);
- Проект на Наредба за изискванията към плодовите конфитюри, желета, мармалади, желе-мармалади и подсладено пюре от кестени;
- Проект на Наредба за изискванията към храните на зърнена основа и към детските храни, предназначени за кърмачета и малки деца;
- Проект на Наредба за изискванията към пчелния мед, предназначен за консумация от човека.
- Постановление № 417 на Министерския съвет от 2 декември 2021 г. за изменение на Тарифата за определяне на цените, които се заплащат за изпълнението на мерките по програмата за профилактика, надзор, контрол и ликвидиране на болести по животните и зоонози, приета с Постановление № 78 на Министерския съвет от 2016 г.;
- Проект на нов Закон за ветеринарномедицинската дейност и проект на Доклад за цялостна предварителна оценка на въздействието на проект на нов Закон за ветеринарномедицинската дейност;
- Проект на Наредба за изменение и допълнение на Наредба № 6 от 20 март 2007 г. за условията и реда за пасищно отглеждане на свине от Източнобалканската порода и нейните кръстоски;
- Наредба № 5 от 09.02.2021 г. за разрешаване пускането на пазара и употребата на продукти за растителна защита (обн., ДВ, бр. 16 от 23.02.2021 г.);

- Наредба № 8 от 23.02.2021 г. за условията и реда за контрол върху продуктите за растителна защита, търговията, преопаковането, съхранението и употребата им (обн., ДВ, бр. 18 от 02.03.2021 г.);
- Наредба № 9 от 26.02.2021 г. за интегрирано производство на растения и растителни продукти и контрола върху интегрираното производство (обн., ДВ, бр. 21 от 12.03.2021 г.);
- Проект на Наредба за условията и реда за употреба на продукти за растителна защита;
- Споразумение за взаимодействие между министъра на земеделието и министъра на здравеопазването при прилагане на мерките за ограничаване и ликвидиране на зоонозите;
- Междинен и годишен отчет за изпълнение на План за контрол и предотвратяване разпространението на заболяването Африканска чума по свинете в България за периода 2021-2023 г. (одобрен с Решение № 313 от 9 април 2021 г. на МС).
- Годишен доклад за епизоотичната обстановка по отношение на някои опасни болести по животните в България, съседни страни и членки на ЕС за 2021 г.

Приоритетни дейности през 2022 г.

През 2022 г. е планирано преиздаване, изменение и допълнение и/или издаване на нови подзаконовни нормативни актове, свързани с приложението на новия Закон за храните и Закона за управление на агрохранителната верига.

През годината продължават да са приоритетни дейностите, свързани с изготвянето на проект на нов Закон за ветеринарномедицинската дейност, изцяло съобразен с рамката и разпоредбите на Регламент (ЕС) 2016/429 на Европейския парламент и на Съвета от 9 март 2016 г. за заразните болести по животните и за изменение и отмяна на определени актове в областта на здравеопазването на животните и делегираните актове към него (прилага се от 21 април 2021 г.) и Регламент (ЕС) 2019/6 на Европейския парламент и на Съвета от 11 декември 2018 година относно ветеринарните лекарствени продукти и за отмяна на Директива 2001/82/ЕО.

Продължава работата на създадения към Министерство на земеделието Координационен съвет, координиращ изпълнението на мерките за превенция и контрол на разпространението на възникнали заразни болести на територията на Република България.

На ниво ЕС през 2022 г. като приоритет е поставена борбата срещу антимикробната резистентност по подхода „Едно здраве“, включващ координиран подход в сферата на обществено здравеопазване, здравеопазване на животните и опазване на околната среда и продължава работата по определянето на предложения за действия и приоритети за засилване на борбата срещу антимикробната резистентност на ниво ЕС и държавите членки в рамките на работни подгрупи към мрежата „Едно здраве“.

Приоритетно е предложението на ЕК за Регламент на Европейския Парламент и на Съвета относно устойчивата употреба на продукти за растителна защита и изменение на Регламент (ЕС) 2011/2115, публикувано през м. юни 2022 г. По този повод се предвижда активно участие в техническите дискусии и обсъждането на текста на предложението за регламент.

7. Селекция и репродукция в животновъдството

7.1. Управление на националните генетични ресурси в животновъдството

Изпълнителната агенция по селекция и репродукция в животновъдството (ИАСРЖ) подпомага министъра на земеделието при провеждане на държавната политика в областта на развъдната дейност и управление и съхранение на генетичните ресурси. Агенцията осъществява мониторинг на състоянието на националните генетични ресурси, както и координация на дейностите, свързани с управлението им.

ИАСРЖ участва в управление на националните генетични ресурси в животновъдството чрез ръководство, организиране и участие в дейността на Националния съвет по управление и съхранение

на генетичните ресурси. През 2021 г. са проведени 41 заседания на Съвета по секции за отделните направления в животновъдството, където са обсъждани проблемите на съответния бранш и са направени предложения за подобряване на развъдната дейност.

ИАСРЖ координира създаването на нови породи и хибриди животни чрез администриране на дейността на Държавната комисия по породи животни (ДКПР) и извършва необходимите експертизи по същество на всички нива. В рамките на 2021 г. в ДКПР няма постъпили заявления от Патентното ведомство за извършване на експертизи по същество.

Агенцията ежегодно извършва мониторинг на породите във връзка с поддържане и периодично актуализиране на Регистър на развъдните стада от Националния генофонд по чл.18, ал. 6 от Закона за животновъдството.

Експерти на ИАСРЖ определят породна принадлежност по изготвени подробни породни характеристики на отглежданите в страната животни от видовете говеда, биволи, овце и кози. През 2021 г. е определена породна принадлежност на 94 говеда и 170 кози. Всички животни са регистрирани като селекционни в интегрираната информационна система Ветис на БАБХ. През годината е определен също така развъден и рисков статус и тренд на изменение на: 26 305 говеда (от три автохтонни и три комерсиални породи); 16 070 биволи (от една комерсиална порода); 139 466 овце (от 19 автохтонни и 3 комерсиални породи); 22 868 кози (от четири автохтонни и една комерсиална порода); 904 свине (от една автохтонна и една комерсиална порода) и 7 776 коне (от една автохтонна и четири комерсиални породи).

През 2021 г. развъдните организации в страната и ИАСРЖ контролират 28 автохтонни и 13 комерсиални породи, които са обект на подпомагане по Програмата за развитие на селските райони, мярка 10 „Агроекология и климат в направление „Опазване на застрашени от изчезване местни породи“.

Поради заболяването Африканска чума по свинете, от края на 2019 г. до 31.12.2021 г. са унищожени 950 свине от автохтонната порода Източнобалканска свиня, вследствие на което статусът и вече е променен на изчезваща порода. Като изчезваща порода могат да бъдат определени и породите „Плевенски кон“ и „Българско червено говедо“. От автохтонните породи тревожно е състоянието на Местната старозагорска овца, Бялата маришка, Местната карнобатска овца и Сакарската овца, а от комерсиалните породи на Карнобатската и Тракийската тънкорунна, на Източнобългарския кон, Дунавския кон и на Дунавската бяла свиня. През годината продължават да се прилагат мерки за възстановяване на две национални породи - Българското кафяво говедо и Българското червено говедо. За Българското кафяво говедо е разработена развъдна програма, като развъдната дейност с породата се поема от две развъдни организации. За развитието на Българското червено говедо е разработен развъден план, който се изпълнява и през 2021 г.

ИАСРЖ поддържа информационна база данни за състоянието на генетичните ресурси по образец на базата EFABIS на Европейската регионална фокусна точка. Националната система е свързана с EFABIS, а последната - с информационната система DAD-IS на Световната организация по прехраната (FAO). Тази интеграция дава възможност за трансфер на данни от националната към европейската и световната информационни системи. Информацията в системата е актуализирана и през 2021 г.

ИАСРЖ управлява и поддържа Национална генетична банка с две хранилища (София и Сливен), в които се съхранява криоконсервирана семенна течност от различни видове и породи животни.

Към края на 2021 г. в Национална генетична банка се съхраняват общо 1 547 558 дози дълбоко замразена семенна течност от 334 разплодника, както следва: от 283 говежди разплодника, 24 биволски разплодника, 17 коча, 7 пръча и 3 жребци от 23 породи говеда, 4 породи биволи, 8 породи овце, 4 породи кози и 3 породи коне, с което се увеличава разнообразието от предлагания за реализация генетичен материал.

Агенцията поддържа и Национален генетичен резерв като отделна част от Националната генетична банка. Резервът гарантира националния суверенитет на страната по отношение на генетичните ресурси, опазването, възстановяването и устойчивото управление на биологичното разнообразие, както и ограничаване на загубата му.

Към 31.12.2021 г. в Националния генетичен резерв на страната се съхраняват 403 917 дози замразен семенен материал от: 457 говежди и 31 биволски разплодника, 58 коча, 13 пръча и 31 жребца. Дозите са от 27 породи говеда, 4 породи биволи, 21 породи овце, 6 породи кози и 10 породи коне.

За гарантиране на по-висока биосигурност замразеният семенен материал от Националния генетичен резерв се съхранява в две криохранилища - София и Сливен.

ИАСРЖ управлява и поддържа двете Държавни станции за изкуствено осеменяване (ДСИО) в София и Сливен, осигуряващи развъдната дейност и съхранението на генетичните ресурси в страната. В станциите се получава и съхранява дълготрайно разплоден материал от ценни високо продуктивни породи и от застрашени от изчезване и изчезващи местни автохтонни породи животни.

Към края на 2021 г. в ДСИО Сливен се отглеждат 10 разплодника от породите: Българско червено говедо, Холщайн черношарен, Симентал, Абердин ангус черен и червен, Лимузин и Българска мурра.

В рамките на 2021 г. от наличните говежди и биволски разплодници в ДСИО Сливен са произведени 25 270 дози дълбоко замразена семенна течност.

В ДСИО София се поддържа коневъдно депо, в което се отглеждат собствени коне на ИАСРЖ и предоставени по договори. През 2021 г. от отглежданите жребци в станцията са получени 33 еякулата и са произведени 1 700 дози дълбоко замразена семенна течност.

В изпълнение на десет годишна консервационна Програма за „ex situ” управление на генетичните ресурси в Република България 2015 - 2024, от средата на 2018 г. в ДСИО София се отглеждат кочове и пръчове. Постъпилите кочове и пръчове в ДСИО са по договори за съвместна дейност със съответните развъдни организации. Към края на 2021 г. в ДСИО София се отглеждат 2 коча, 2 пръча, 1 овца и 2 кози.

Агенцията е предприела превантивни мерки за опазване и съхранение на породата Източнобалканска свиня във връзка със заболяването Африканска чума по свинете. С цел превенция на риска от загуба на ценен генетичен ресурс е създадена система за реагиране в случаи на природни бедствия, епидемии, промишлени аварии или други непредвидими причини, с тежки последствия за животинските популации. Извършено е клинично обследване на свиневъдно стопанство, което е под селекционен контрол от страна на Асоциация за развъждане и съхранение на Източнобалканската свиня. В резултат от това, в двете бази на Агенцията (Станция за изкуствено осеменяване в гр. Сливен и животновъден обект, собственост на ИАСРЖ в гр. Кюстендил) са налични две развъдни групи от 10 свине майки 2 нереза и 25 подрастващи прасета, участващи в две генеалогични схеми.

ИАСРЖ подпомага дейността на развъдните организации при реализиране на развъдните им програми, гарантиране на правилна оценка на селекционните признаци и оценка на развъдната стойност чрез: предоставяне на възможност за изследване на качествените показатели на контролираните признаци в нейните лаборатории; отглеждане на мъжки животни и производство и съхранение на семенен материал; доказване на произхода на разплодни животни в нейната лаборатория.

За целта, Агенцията управлява и поддържа лаборатория за контрол на млечната продуктивност и лаборатория за контрол на вълнодайната продуктивност.

В рамките на 2021 г. в държавната лаборатория за определяне на физико-химичния състав на млякото в гр. Сливен са анализирани общо 13 130 проби от краве мляко, което е с 153 броя по-малко от предходната година. От тях, 12 786 проби са предоставени от АБРГД – Смолян, 228 Развъдна

асоциация Джерсей България – София, 45 от НАРГПМС – Плевен и 71 проби от животни, контролирани от ИАСРЖ.

Лабораторията за изпитване на кочове по собствена продуктивност (гр. Шумен), обслужваща селекцията в тънкорунното овцевъдство, дава възможност да се определи величината на някои селекционни признаци и качеството на вълната по отношение на физико-механичните свойства, рандемана и количеството чисто влакно. През 2021 г. в нея са изследвани 665 проби от вълна, с 11 броя по-малко спрямо предходната година.

ИАСРЖ предоставя на развъдните организации различни варианти за съвместна дейност, сътрудничество и партньорство по отглеждане на мъжки разплодни животни, производство и криоконсервация на сперма от тях. През 2021 г. с договори за съвместна репродуктивна дейност в базите на ИАСРЖ са отглеждани 10 говежди разплодника, 7 коча, 6 пръча и 32 жребци, кобили и подрастващи кончета.

През 2021 г. продължава дейността на Национална генетична лаборатория, която служи за достоверно, научно обосновано определяне на породна принадлежност на животните на съвременен ниво, признато от международната общност и позволява извършване на референтни ДНК – анализи. С това се дава възможност за осъществяване на контрол както върху дейността на Развъдните организации, така и по отношение на прилагането на схемите за обвързано с производството подпомагане в областта на животновъдството. Извършените ДНК анализи разкриват и нови закономерности, необходими при разработване на развъдни стратегии и програми за съхранение на националните генетичните ресурси в животновъдството. През годината в Националната генетична лаборатория е изолирано ДНК от 2 867 проби.

Реализацията на семенен материал на разплодници от националния генофонд се осъществява от 9 лицензирани центъра за съхранение на сперма, като в шест от тях е създадена организация за функциониране на 10 подвижни линии, покриващи районите със закрити през годините Центрове за съхранение на сперма.

В рамките на 2021 г. са реализирани общо 33 840 дози сперма (74,2% от млечни породи, 23,4% от месодайни породи и едва 2,4% от биволи), което е с 321 броя повече в сравнение с предходната година. От продадените 25 115 дози сперма от млечни породи говеда, най-голям дял заемат тези от Холщайнфризийското говедо – 25,9%, следвано от Българско родопско говедо - 23%, Симентал – 15,9% и Българско черношарено говедо – 13,7%. От месодайните породи най-много дози са реализирани от породата Абердин ангус – 56,5% и Лимузин – 37,8%.

През последните години силно нараства интересът за запазване на генетичното разнообразие на животните, използвани за селскостопански цели. С одобрението на Глобалния план на ФАО за действие за опазване на генетичните ресурси в животновъдството, ИАСРЖ е предприела конкретни стъпки за ефективно управление и дългосрочно опазване на генетичното разнообразие в животновъдството. С тази цел е разработена десетгодишна Консервационна програма за ex situ управление на генетичните ресурси в България. В нея е предвидено в Държавните станции за изкуствено осеменяване да постъпват разплодници от комерсиални и автохтонни породи говеда, биволи, овце, кози и коне, от които се консервира генетичен материал. С изпълнение на криоконсервационната програма, Националният генетичен резерв и Националната генетична банка ще се обогатят с потенциално полезни гени от 11 породи говеда, 1 порода биволи, 26 породи овце, 4 породи кози и 13 породи коне.

В изпълнение на програмата, през последните години ИАСРЖ е предприела дейности за възстановяване на породата Българско червено говедо. В тази връзка са издирени 13 типични животни, отговарящи на породните описания на породата и е осигурен семенен материал от високо класни бици. Към края на 2021 г. животните от породата Българско червено говедо са 31. Основната цел на развъдната работа с Българското червено говедо е запазване и увеличаване на наличния генофонд и затвърждаване на биологичните качества, осигуряващи типичност, продуктивност и преживяемост на породата. Поради стесненото генетично разнообразие и невъзможност за по-

нататъшно развъждане на породата в чисто състояние се пристъпи към облагородително кръстосване с бици от породите Англер и Датско червено говедо, тъй като двете породи са участвали в породообразователния процес.

В изпълнение на програмите за спасяване от изчезване и възстановяване на породите Дунавски, Плевенски кон и Български тежковозен кон, и през 2021 г. действат сключените договори на ИАСРЖ с Асоциация за възстановяване и развитие на породите Плевенски кон и Гидран и Асоциация на коневъдите в България. Целта е получаване и стокиране на сперма от жребци от трите породи, извършване на ембриотрансфер, както и естествено покриване на кобили от породата Дунавски и Плевенски кон. Към края на 2021 г. в Националната генетична банка и Националния генетичен резерв са стокирани 8 820 дози семенна течност от вида коне, което е с 718 дози повече от същия период на 2020 г.

За популяризиране на националните генетични ресурси и развъдната дейност, ИАСРЖ организира и провежда изложения, финансирани от ДФ „Земеделие“ по схемите на държавни помощи. Поради пандемията от Ковид 19, обществените мероприятия са силно ограничени.

През 2021 г. ИАСРЖ продължава да представлява България в международни органи и организации, свързани с управлението и съхраняването на европейските и световни генетични ресурси в животновъдството и да участва в работни групи, срещи и различни проекти.

7.2. Контрол и координация на развъдната дейност

През 2021 г. ИАСРЖ е осъществила контрол чрез провеждане на проверка на дейността на развъдните организации, получили подпомагане по схемата на държавна помощ „Помощ за водене на родословна книга и за определяне на продуктивността и генетичните качества на животните“, за животните, кандидатствали за 2020 г. В съответствие с изискванията на схемата, извършените проверки обхващат развъдната дейност с животни, както следва: 1 723 ферми с 124 236 говеда, 261 ферми с 14 288 броя биволи, 2 074 ферми с 343 066 броя овце, 336 ферми с 27 862 броя кози, 38 ферми с 33 546 броя свине, 6 ферми с 895 323 броя птици, 374 собственика с 8 152 броя коне, 87 пчелина с 18 320 пчелни семейства, 12 собственика с 379 кучета и 3 ферми със 755 зайци.

Извършени са теренни проверки на животни, постъпили в депата за тестваж на млади мъжки животни по собствена продуктивност на 17 развъдни организации.

Агенцията е осъществила контрол върху дейностите по организирането и провеждането на изложения от Развъдните организации по Схеми на държавна помощ – „Помощ за участие в изложения“ през 2021 г. на ДФ „Земеделие“.

В рамките на 2021 г. ИАСРЖ е извършила проверки на 11 киноложки изложби и две национални изложения на коне с представени животни от Асоциация „Български спортен кон“ и „Асоциация на коневъдите в България“, както и проверка на „Национална асоциация за развъждане на млечни овце“ – гр. Велико Търново и на „Асоциация за развъждане на млечни породи кози“ – гр. Русе за представяне на животни на „Национален събор на овцевъдите“ гр. Лясковец.

През годината Агенцията е извършила планови проверки на 20 развъдни организации (4 в говедовъдството, 1 в биволовъдството, 9 в овцевъдството, 1 в козевъдството, 2 в коневъдството, 1 в птицевъдството, 1 в пчеларството и 1 в свиневъдството). В резултат на извършените проверки са изключени от селекционен контрол и свалени от системата Ветис на БАБХ следните животни: 1 974 говеда, 595 биволи, 6 329 овце, 1 732 кози и 631 коне.

Извършени са извънпланови проверки на Асоциация за развъждане на Плевенска черноглава овца – Плевен и Асоциация за развъждане на млечни породи кози – Русе. При направените проверки са установени незначителни пропуски, направени са предписания за отстраняване в срок, които впоследствие са изпълнени.

Агенцията е извършила 6 теренни проверки по постъпили писмени жалби и сигнали за нарушения, подадени от държавни органи, физически и юридически лица.

През 2021 г. са извършени 23 проверки по видове животни както следва: говедовъдство – 5 развъдни организации, биволовството - 1, овцевъдство - 9, козевъдство - 2 , коневъдство - 3, свиневъдство - 1, пчеларство - 1, птицевъдство - 1.

Резултатите от извършените проверки на място относно декларираните обстоятелства са предоставени на Комисията за признаване на развъдни организации и за одобряване на развъдни програми. През 2021 г. са проведени 40 заседания на комисията, като 21 организации са признати за развъдни с одобрени 33 развъдни програми по породи.

Поради липса на одобрени развъдни организации в страната за определени породи, през 2021 г. ИАСРЖ продължава да извършва селекционна дейност по видове и породи, както следва:

- Говедовъдство - с 850 говеда от следните породи: Галоуей - 749 животни, Шароле - 84 животни, и Българско червено говедо - 17 животни;
- Овцевъдство - с 430 овце, разпределени по породи както следва: Хиос - 362 животни и Романовска - 68 животни;
- Козевъдството - с 2 406 кози от породите: Алпийска - 1 925 животни и Боер - 481 животни.

С тази дейност на ИАСРЖ се дава възможност на фермерите, отглеждащи посочените породи, за които няма създадени развъдни организации, да кандидатстват по схемите за обвързано подпомагане за животни под селекционен контрол.

Във връзка с прилагането на схемите за обвързано с производството подпомагане в сектор „Животновъдство“ за животни под селекционен контрол са извършени проверки за определяне на животните под селекционен контрол, както и отразяване на одобрените животни в системата Ветис на БАБХ. През 2021 г. от ИАСРЖ в системата Ветис са отразени: 131 448 говеда от 18 породи; 16 763 биволи от една порода; 347 276 овце от 34 породи; 28 080 кози от 9 породи.

Качеството на разплодния материал, произвеждан, постъпващ и разпространяван на територията на страната, се контролира от ИАСРЖ чрез поддържане на национален регистър на мъжките разплодни животни и Регистър на развъдните стада от националния генофонд.

Към 31.12.2021 г. в Регистъра на мъжките разплодни животни са включени: 2 563 говежди бика, 386 биволски бика, 9 014 коча, 919 пръча, 376 жребци, 306 нерези, 122 кучета и 77 зайци.

В Регистъра на развъдните стада е вписана информация, както следва: говедовъдство – 1 870 стада със 136 037 животни, биволовство – 280 стада с 16 070 животни, овцевъдство – 2 136 стада с 337 637 животни, козевъдство – 358 стада с 24 210 животни, свиневъдство – 37 стада с 44 141 животни, коневъдство – 996 собственици с 11 920 животни, птицевъдство – 14 стада с 1 325 087 птици. В регистъра са включени и 163 пчелина с 20 895 пчелни семейства, 18 собственици на кучета от породи със стопанско значение с 372 кучета, както и 3 собственици на зайци със 794 животни.

През 2021 г. в регистъра на вносителите на биологични продукти са регистрирани 2 вносители, с подадени 6 уведомления за вътреобщностна търговия и 1 за внос от трети страни. Внесени са дози дълбоко замразена сперма от 97 говежди разплодника от 14 породи говеда: ХГ, КГ, Монбелиард, Симентал, Джерсей, Вагу, Пиомонт, Херефорд, Лимузин, Абердин Ангус, Блонд д'Акитен, Шароле, Галоуей и Белгийско синьо.

8. Селскостопанска наука, обучение и съветническа дейност

8.1. Научноизследователска дейност и научно обслужване в селското стопанство, осъществявани от Селскостопанска академия

8.1.1. Основни приоритети на научните изследвания в ССА

Научноизследователската дейност на Селскостопанска академия (ССА) е свързана с разработването на проекти от национално и общеевропейско значение в областта на селското стопанство и хранителната промишленост, основаващи се на научнообосновани изследвания,

съобразени с агро-екологичните условия на страната, потребностите на населението и опазването на околната среда.

ССА осъществява своята дейност в рамките на държавната аграрна политика, Общата селскостопанска политика на Европейския съюз (2021 - 2027) и Националната стратегия за развитие на научните изследвания (2017 - 2030 г.).

През 2021 г. научно-приложните изследвания на Академията са насочени приоритетно към научните области, свързани с развитието на иновациите, икономиката и обществото, а именно:

- Здраве и качество на живот. Превенция, терапия, зелени, сини и екотехнологии, биотехнологии, екохрани;
- Опазване на околната среда. Екологичен мониторинг. Оползотворяване на суровини и биоресурси. Пречистващи и безотпадни технологии;
- Социално-икономическо развитие и управление.

През годината структурните звена към ССА са разработвали общо 232 научноизследователски проекти. От тях, 109 проекта са финансирани от бюджетната субсидия на Академията; 55 - от Фонд „Научни изследвания“ (ФНИ) и 68 - от национални и международни организации и ведомства.

Водещи са изследванията, насочени към запазване, възстановяване и устойчиво управление на почвените ресурси и агроecosистемите, оценка и смекчаване на въздействието на климатичните промени, технологии и иновации в конвенционално и биологично земеделие.

В областта на генетичните и селекционни изследвания са провеждани експерименти за създаване на нови сортове с повишена продуктивност и качество, адаптирани към пазара и климатичните промени, както и за възпроизводството на генетичното разнообразие от местни сортове като ценно национално богатство.

Разработвани се научноизследователски проекти за проучване, поддържане и увеличаване на видовото разнообразие от животински видове и аквакултури; стратегии за управление на националните генетични ресурси в животновъдството; качество на фуражите и иновации в храненето на животните.

Научноизследователските проекти в направленията традиционни и нови храни и напитки, дълготрайност и качествено съхранение на хранителните продукти се разработват и с участието на международни партньорски организации. Въз основа на анализи са разработени стратегии за жизнени селски райони, осъществява се мониторинг и оценка на изпълнението на различни програми и схеми на МЗМ, обхващащи селските райони.

Учените в ССА продължават да работят по приоритетите, залегнали в Зелената сделка, като стратегията „От фермата до трапезата“, Плана за нулево замърсяване на въздух, води и почви, кръгова икономика, възстановяване на екосистемите, както и за дигитализацията на земеделието в съответствие с европейската дигитална декада (2020 - 2030 г.).

Ключов аспект от дейността на Академията през 2021 г. е участието ѝ в 4 проекта за модернизиране на научната инфраструктура, което ще повиши качеството на научните изследвания и престижа на ССА като научна организация.

През годината ССА е взела участие в 6 национални научни програми (ННП): ННП „Опазване на околната среда и намаляване на риска от неблагоприятни явления и природни бедствия“, ННП „Здравословни храни за силна биоикономика и качество на живот“, ННП „Репродуктивните биотехнологии в животновъдството в България“, ННП „Интелигентно растениевъдство“, ННП „Интелигентно животновъдство“ и ННП „Млади учени и постдокторанти“.

8.1.2. Създадени и внедрени в производството научни продукти

Създаването и усъвършенстването на сортовете е една от най-важните задачи на ССА. Общият брой на поддържаните през 2021 г. сертификати за закрила на сортове, хибриди, линии растения и породи животни в България е 288. От тях, в ежегодно издаваната от ИАСАС Официална

сорта листа на страната за 2021 г. са вписани 280 сертификата за сортове културни растения, разпределени в списък А и списък Б. Списък А (зърнени, фуражни, маслодайни и технически култури, цвекло, картофи и овощни растения) включва 208 сорта, а списък Б (зеленчукови, декоративни, многогодишни медицински и ароматни култури, и лозя) - 80 сорта.

Поддържаните сертификати за породи животни са 8 (7 за породи копринена пеперуда и 1 за порода шаран).

Научните продукти, получили правна закрила през 2021 г. са 15 на брой, в т. ч. 4 сорта хибридна царевица, 3 сорта пипер и по 1 сорт захарно сорго, ечемик, овес, фасул, пшеница, краставици, домати и тиквички.

8.1.3. Трансфер на знания и научни продукти и професионално обучение

В научните звена на Академията са създадени 54 демонстративни полета и ферми, с производствена и образователна цел. През 2021 г. ССА е поддържала 29 демонстрационни полета и е организираща провеждането на 17 открити дни за запознаване на земеделските производители с нови сортове растения и породи животни, с иновативни селекционни, растително-защитни, агрохимически и технологични практики.

През годината са открити 8 постоянни и временни магазини. Поделенията на Академията са участвали в 14 изложения и панаири от национален и местен характер. Чрез публикуване на 169 материали в пресата и взето участие в множество радио- и телевизионни предавания учените от ССА са обяснили на достъпен език научни факти и са дали конкретни препоръки към земеделците.

През 2021 г. са проведени 53 научно-практични конференции и кръгли маси, посветени на въпроси, свързани със съвременното земеделие, икономиката и маркетинга. Изнесени са 420 лекции и доклади. Проведени са 52 краткосрочни обучителни курса. Специалистите от Академията са изготвили 439 становища и заключения предназначени за фермери, кооперации, ведомства и търговски фирми. Предоставена е експертна помощ на национални и международни институции, органи на управление (МЗМ, МОН, ЕС, МОСВ, Световна здравна организация, Български институт по стандартизация).

8.1.4. Квалификационна структура на учените и обучение на докторанти

В ССА през 2021 г. са работили 486 учени, като продължава неблагоприятната тенденцията от последното десетилетие за намаляване на техния брой.

През годината в структурните звена на Академията са се обучавали 62 докторанта. Новозачислените докторанти са 14. Обучението на докторантите се осъществява в 21 научни института на Академията по 30 докторски програми (общо 58 акредитации), от 9 професионални направления в 4 научни области, одобрени от Националната агенция по обучение и акредитация (НАОА). През 2021 г. в НАОА са внесени за подновяване на програмната акредитация за обучение в ОНС „доктор“ документите на 9 института по 22 докторски програми.

8.1.5. Специализирана научна периодика

През 2021 г. се наблюдава ръст на публикациите на учените от Академията. Публикувани са 939 научни труда, от които 258 публикации в списания с импакт фактор и импакт ранг и 346 статии в Web of Science All databases. Статиите в реферирани чуждестранни и български списания с научно рецензиране са 328, а публикуваните монографии и глави от книги - 7. Броят на цитиранията е 2 870, като 2 126 от тях са в списания от листите на Web of Science и Scopus.

8.2. Изпълнение на научни програми в областта на селското стопанство и аграрните науки, финансирани от Министерството на аброзованието и науката (МОН)

Национална научна програма (ННП) „Здравословни храни за силна биоикономика и качество на живот“, одобрена с Решение на Министерския съвет № 577 от 17.08.2018 г.

Предоставените от МОН средства за третата година от изпълнението на програмата - 2021 г., са в размер на 1 500 000 лева. Програмата се изпълнява съвместно от водещия партньор - Аграрен

университет, гр. Пловдив и партньорските организации - Българска академия на науките, Селскостопанска академия, Софийски университет „Св. Климент Охридски“, Университет по хранителни технологии и Тракийски университет. Общата цел на програмата е провеждане на фундаментални и приложни научни изследвания за създаване на адаптирани съвременни модели и технологии за производство на здравословни храни за силна регионална биоикономика и за подобряване качеството на живот на населението на Република България. Дейностите по програмата са разпределени, както следва:

- Компонент 1: Климатични промени, екосистемни услуги и хранителни системи;
- Компонент 2: Растително здраве и безопасност в хранителните системи;
- Компонент 3: Качество на храните за по-качествен живот;
- Компонент 4: Биоикономика, хранителни системи и интегрирано регионално развитие.

Очакваните резултати от изпълнението на програмата са следните:

Фундаментални резултати:

- Прогнозни модели за влиянието на използваните земеделски практики върху екологичното състояние на агроекосистемите и предлаганите от тях екосистемни услуги.
- Прогнозни модели и сценарии чрез използване на сателитни данни и карти за ефекта от климатичните промени върху развитието на приоритетни за страната агроекосистеми за производство на безопасни продукти и храни от растителен и животински произход.
- Разработване на интегриран подход за подобряване на екосистемните услуги, предоставяни от тях, свързани с почви, води, въздух, биоразнообразие и осигуряване на подходящ ландшафт в съответствие с климатичните промени.
- Генериране на нови знания за въздействието на селскостопанските практики върху биоразнообразието, генетичните ресурси и биологичната база на регионалните биоикономики.
- Разработване на нови подходи в растителната защита и прилагането на биологични методи за борба с болестите и вредителите.
- Подходи за внедряване на новата генерация вериги с добавена стойност, основани на регионално-специализираните биоикономики, както и създаване на необходимата база знания и технологичната експертиза за обслужване на секторните биоикономики.
- Нови аналитични методи, процеси и инструменти за доказване автентичността и географския произход на суровините за създаване на традиционни или иновативни хранителни продукти.
- Микробиота на специфични и традиционни български съставки и продукти с потенциал за приложение в производството на безопасни и безвредни хранителни суровини.
- Нови методи за контрол на качеството на биопродукти и храни.
- Разработване на иновативни технологии за производство на хранителни продукти с висока добавена стойност,

Приложни резултати:

- Нови модели и технологични решения за приоритетните за страната агроекосистеми, адаптирани към климатичните промени и съхраняващи

биоразнообразието.

- Създаване на база данни за растителните и животинските генетични ресурси.
- Нови технологични решения за устойчиво съхранение и използване на ресурсната база, включваща местни генетични ресурси и суровини.
- Адаптирана система за управление на растителното здраве на база дигитални методи и системи за управление (Decision support system) на биологичните стопански единици за увеличаване конкурентоспособността.
- Методология за изследване на биологично активни вещества или техните екстракти и определяне на тяхното качество и приложимост като нови растителни полимери или нови ароматични/фармацевтични продукти за приложение в козметиката и хранително-вкусовата промишленост или за подобряване качеството на живот.
- Технологии за използване на биоресурси (лекарствени и медицински растения, бобови култури и енергийни култури и др.) и тяхното преобразуване в продукти с добавена стойност (храни, фуражи), биоенергия или във фармакологичната и в хранително-вкусовата индустрия.
- Разработване на система за оценка на качеството и функционалността на биологичните и биологично базираните продукти, храни и опаковки и тяхното въздействие върху човешкото здраве.
- Разработване на План за действие за стимулиране на „Регионални екосистеми за биоикономика“, изградени около регионално действащи иновационни системи и клъстери (индустриални и такива в селските райони).
- Създаване на българска технологична платформа за трансфер на знания и интелектуална собственост в областта на аграрните науки.
- Разработване на иновативна аналитична методика за оценка на произхода, идентичността и качеството на храните.
- Разработване на иновативни технологии за получаване на хранителни продукти на базата на изцяло натурални съставки с подходящи вкусови качества и висока стабилност.
- Повишаване участието на български научни колективи в консорциуми в Рамковата програма за научни изследвания и други европейски инструменти като BBI, EIT и т.н.

През отчетния период при повечето колективи изпълнението на задачите се извършва по първоначално приетия работен и финансов план, но при някои от организациите се отчитат затруднения с използването на научната инфраструктура, адекватното ползване на административно-счетоводното обслужване, провеждането на обществените поръчки поради принудителни отпуски и закъснения с доставките на специфични реагенти за предвидените лабораторни експерименти, ограничения за командировки в страната и чужбина и т.н. При част от екипите поради затруднения, породени от пандемията и частично изпълнение на задачите, се наложи промяна в работния план, както и промяна в пределните проценти по перата на бюджета, което е допустимо съгласно текста на програмата. По-голяма част от екипа е на мнение, че е необходимо удължаване срока на програмата, за да успеят да изпълнят планираните дейности, които са се забавили поради усложнената епидемична обстановка и съответно са налични голям размер неусвоени средства.

Получени са резултати с висока научна и приложна стойност, предприети са действия за тяхното публикуване и популяризиране, успешна е работата по повишаване на научния капацитет и подготовката на млади учени и привличането на студенти. Осъществена е изключително мащабна експериментална работа както на терен, така и в лабораторни условия и са получени значими научни

результати и нови знания. С особено значим прогрес се отчитат следните дейности: Фагов дисплей за определяне алергичността на протеини от соев и пшеничен произход и други продукти; ЯМР спектроскопски анализи за определяне на тотални феноли при различни проби от мед с оглед анализиране на техните качества; ДНК анализ за чистота при мекотели и ракообразни; PCR методи за установяване на автентичността на говеждо, свинско и конско месо; нови щамове млечнокисели бактерии от пчели и мравуняци; осъществен е анализ на хранителната и биологичната пълноценност на продуктите, получени от тях; създаване на варен колбас с редуцирано съдържание на нитрити чрез влагане на екстракт от розов цвят, дихидрокверцетин и L-аскорбинова киселина; нови напитки с охмеляване, където последното е заменено с включване на етерични масла от цитрусови плодове; технология за получаване на хранителни полизахариди от ядливи гъби клас Basidiomycetes; успешни опити в пакетирането на хранителни продукти на основата на материали от биоразградим произход и др.

Всичко за програмата може да се открие на разработения уебсайт: <http://www.nnp-food.au-plovdiv.bg>.

Национална научна програма „Репродуктивните биотехнологии в животновъдството в България“ (ННП РЕПРОБИОТЕХ), одобрена с РМС № 577/17.08.2018 г.

Предоставените от МОН средства за целия й период на изпълнение, 2018-2021 г., са в размер на 1 444 975 лева. Общата цел на програмата е оптимизирането на репродуктивния процес в животновъдството чрез внедряване на иновативни биотехнологии и трансфер на знания. РЕПРОБИОТЕХ е насочена към постигане на три специфични цели, свързани с репродуктивните биотехнологии в животновъдството:

- Използване свеж и криоконсервиран генетичен материал.
- Подобряване на репродуктивния потенциал чрез използване на нехормонални биоактивни добавки през значимите за репродукцията периоди.
- Трансфер на знания и репродуктивни биотехнологии.

Програмата се изпълнява съвместно в сътрудничество между водещата организация - Тракийски университет и партньорските организации - Институт по биология и имунология на размножаването „Акад. К. Братанов“ при Българската академия на науките, Селскостопанска академия, Аграрен университет и Университет по хранителни технологии. ННП РЕПРОБИОТЕХ е разработена в три работни пакета.

През отчетния период по ННП РЕПРОБИОТЕХ са завършени всички предвидени дейности, а в средата на 2021 г. приключи окончателно изпълнението й, като повечето индикатори са дори преизпълнени. Окончателният й отчет е публикуван на уеб сайта на МОН: <https://www.mon.bg/bg/101040>, а всичко за програмата може да се открие на разработения уебсайт: <http://reprobiotech.eu/>.

Национална научна програма „Интелигентно животновъдство“ (ИНТЕ-ЖИВО), одобрена с Решение № 866/26 ноември 2020 г. на Министерския съвет

Финансирането от МОН за 2021 г. е в размер на 1 800 000 лева. С изпълнението на програмата се цели предоставяне на иновативни методи и средства за интелигентно и ефективно животновъдство на животновъдите с намалени човешки ресурси и намалено въздействие върху околната среда, както и лесен и контролиран онлайн достъп до средства, ресурси и инструменти за сътрудничество и осигуряване на високопроизводителни информационни и комуникационни технологии за изчисления, свързване, съхранение на данни и за достъп до виртуални научноизследователски екосистеми, както и клиентски мрежи. В рамките на 2021 г. екипната работа, управленската и административната дейност осигуриха баланс между поставените цели, одобрения бюджет и времевата рамка за изпълнение на програмата съобразно качествените и количествените критерии и стандарти за изпълнение. Разпространението и комуникацията осигуриха публичност на научните резултати, активно присъствие в медийните среди и привличане на нови партньорства от страната и чужбина към мрежата на ННП „ИНТЕ-ЖИВО“. Реализираните резултати очертаха интензивна дейност в посока на разработване на

прототипи, патенти, примерни модели, профилирани услуги за интелигентно и ефективно животновъдство, публикации в специализирани списания (вкл. ТОП 10% в класацията на Thompson-Reuters WoS); организиране на мероприятия във високо специализирана среда и апаратура. Мултиплицирането на научните продукти намери израз в подадени проектни предложения към Фонд „Научни изследвания“, Еразъм + и Хоризонт Европа. На фокус е работата с млади изследователи и студенти, които са активни участници във всеки един работен пакет. Информация може да бъде открита и на разработения уебсайт на програмата: <https://inte-zhivo.bg/>.

Национална научна програма „Интелигентно растениевъдство“, одобрена с Решение № 866/26 ноември 2020 г. на Министерския съвет

Финансирането от МОН за 2021 г. е в размер на 1 500 000 лева. Чрез изпълнението на програмата се цели провеждане на целенасочени научни и приложни изследвания по отношение на приложението на изкуствения интелект в земеделието, намаляване на разходите за земеделските стопани, подобряване на управлението на почвите и качеството на водите, ограничаване ползването на торове и пестициди, намаляване на емисиите на парникови газове, подобряване на биологичното разнообразие и създаване на по-здравословна околна среда за земеделските стопани и гражданите. В рамките на изминалата първа финансова година на ННП „Интелигентно растениевъдство“ се проведеха успешно организационни и подготвителни дейности за обезпечаване изпълнението на научните и експерименталните дейности като координиране на екипи от учени, специалисти и техници, подготовка на спецификации на необходимите материали, консумативи, дълготрайни материални активи и услуги, извеждане на експерименталната (полска и лабораторна) и научната дейност по приетите работен и финансов план. Отчитат се участия в научни форуми (в онлайн или присъствен формат) и работни срещи за представяне на научните и практическите резултати от изпълнението на програмата, изработване и функциониране на уебсайт на програмата и др. Реализираните резултати очертаха интензивна дейност в посока на разработване на фундаментални и приложни научни изследвания за създаване на модели за роботизирани технологии, дигитални методи за диагностика и прогноза, както и за цифрово управление на земеделски стопанства с растениевъдно направление за осигуряване на устойчива и ефективна продоволствена система. Допълнителна информация може да бъде открита на разработения уебсайт на програмата: <https://nnp-ir.bg/>.

8.3. Съветническа дейност

Съществена част от държавната политика за предоставяне на консултантски услуги за осигуряване подходящо ниво на технически и икономически знания и умения в земеделския и горския сектор с цел прилагане на ОСП и повишаване конкурентоспособността на българските производители на единния европейски пазар се реализира чрез Националната служба за съвети в земеделието (НССЗ). Дейностите на НССЗ са разнообразни и се допълват, за да се предоставят различни услуги според нуждите на земеделските стопани и информацията да достигне до по-широк кръг от хора.

През 2021 г. дейността на НССЗ е значително повлияна от пандемията от вируса COVID-19. Службата е продължила активно да работи със земеделските стопаните чрез използването на дигиталните технологии за комуникация, консултация и обучение.

През 2021 г. експертите от Териториалните областни офиси (ТОО) на НССЗ са предоставили безплатно на кандидати по подмярка 6.3. „Стартова помощ за развитие на малки стопанства“, подмярка 6.1 „Стартова помощ за млади земеделски стопани“ и подмярка 4.1.2. „Инвестиции в земеделски стопанства по Тематичната подпрограма за развитие на малки стопанства“ от ПРСР 2014-2020 г. консултантска и техническа помощ при подаването на проектните им предложения в ИСУН 2020. Експертите от Службата са предоставили безплатни консултации на земеделските стопани по мярка 21 „Извънредно временно подпомагане за земеделските стопани и малки и средни предприятия, които са особено засегнати от кризата, предизвикана от COVID-19“ от ПРСР 2014-2020 г.

Службата подпомага трансфера и приложението на научните и практическите достижения в областта на земеделието и по този начин оказва съдействие за усъвършенстване на връзката „научни

изследвания – съвети в земеделието – земеделски бизнес“. През 2021 г. са увеличени дейностите, свързани с организиране на демонстрационни събития, с цел подобряване на взаимното обучение и обмен на знания между земеделските стопани и засилване на връзката между тях. Като обичайна практика навлиза провеждането на онлайн обучения/семинари.

Провеждат се изнесени приемни (консултантски дни) в различни населени места, които са отдалечени от областните центрове, с цел улесняване достъпа на земеделските стопани до консултантските услуги. Предлагат се и все повече електронни услуги и разнообразни дигитални инструменти (онлайн информационни срещи, семинари, демонстрации и обучения) за комуникация със земеделските стопани.

НССЗ разпространява сред земеделските стопани полезна информация и популяризира добрите практики по кандидатстването и изпълнението на проекти по ПРСР.

Всички консултации, които НССЗ предоставя, са безплатни за земеделските стопани.

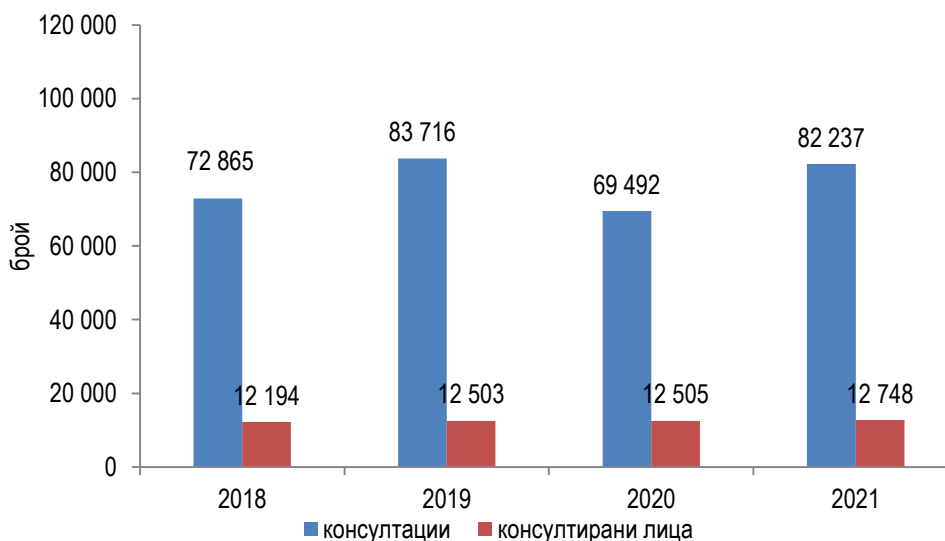
През 2021 г. общо 12 748 лица са получили 82 237 консултации от експертите на НССЗ. При увеличено времетраене на консултациите, броят на консултираните лица нараства с около 2% в сравнение с предходната година, а броят на консултациите - с 18%.

Целевите групи, към които основно са насочени дейностите на НССЗ са: земеделски стопани, които вече са започнали своята земеделска дейност (в тази група преобладават малките земеделски стопанства); лица, които искат да започнат земеделска дейност; лица, живеещи в селските райони, включително и собственици на гори.

През 2021 г. експертите от Службата са направили 2 162 посещения на място в земеделските стопанства, което е с 1% повече спрямо 2020 г. При посещение на място в стопанствата им фермерите получават конкретни съвети и оценка на условията, в които се отглеждат селскостопанските култури и животни. Това съдейства за повишаване на количеството и качеството на произведената продукция при спазване на европейските норми и стандарти.

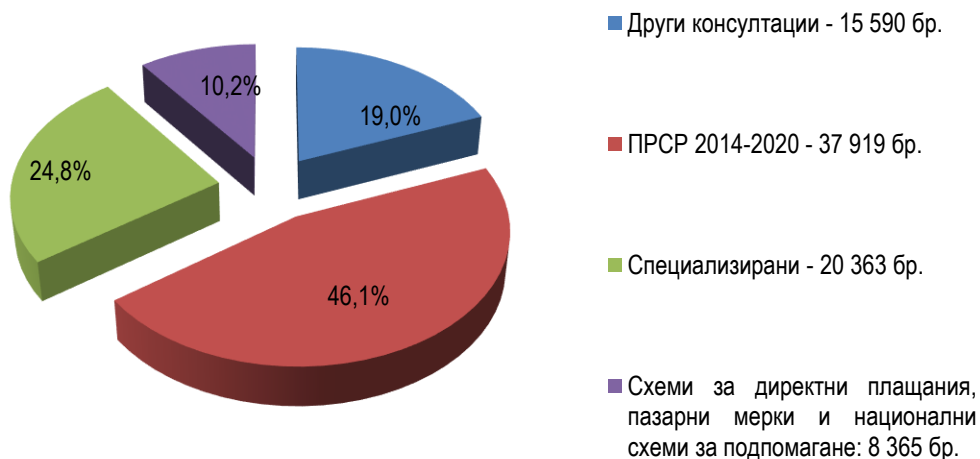
В рамките на 2021 г. експертите на НССЗ са предоставили 7 649 консултации по теми, касаещи Третия национален план за действие по изменение на климата (НПКИД) за периода 2013-2020 г. Консултирани са 5 809 лица - с 55% по-малко спрямо 2020 г., по теми свързани с различни видове дейности с пряк или косвен ефект върху намалението на емисии на парникови газове.

Фигура 2. Общ брой предоставени консултации и консултирани лица за периода 2018-2021 г.

Източник: НССЗ

Фигура 3. Предоставени консултации по вид за 2021 г.

Източник: НССЗ

Водещо място през годината заемат консултациите по ПРСР 2014 - 2020 г. - 37 919 броя, с 20% повече спрямо 2020 г. Те са свързани главно с възможностите за подпомагане по подмярка 6.3 „Стартова помощ за развитие на малки стопанства“ и подмярка 4.1 „Подкрепа за инвестиции в земеделски стопанства“ по Тематичната подпрограма за развитие на малки стопанства“ от ПРСР 2014-2020 г., както и по подмярка 6.1 „Стартова помощ за млади земеделски производители“, мярка 9 „Създаване на групи и организации на производителите“, мярка 11 „Биологично земеделие“, мярка 21 „Извънредно временно подпомагане за земеделските стопани и МСП, които са особено засегнати от кризата, предизвикана от COVID-19“ от ПРСР 2014 - 2020 г.

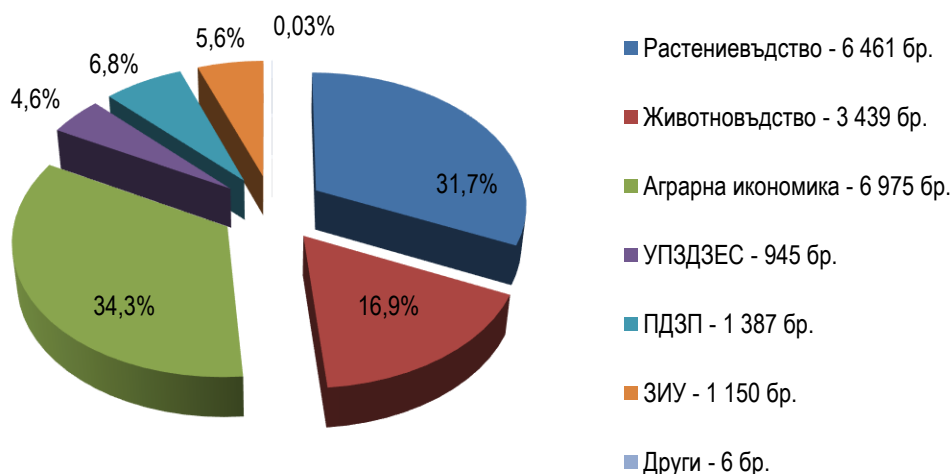
На второ място се нареждат специализираните консултации с 20 363 броя, като в сравнение с 2020 г. те са се увеличили с 21%. Тематиката на специализираните консултации, предоставени през 2021 г., може да се обобщи в следните основни направления: растениевъдство (в т.ч. биологично растениевъдство) - 6 461; животновъдство (вкл. биологично животновъдство) - 3 439; аграрна икономика – 6 975; законоустановени изисквания за управление (ЗИУ) - 1 150; правила за добра земеделска практика (ПДЗП) - 1 387; условия за поддържане на земята в добро земеделско и екологично състояние (УПЗДЗЕС) - 945; други - 6.

Консултациите от група „Схеми за директни плащания, пазарни мерки и национални схеми за подпомагане“ през 2021 г. наброяват 8 365, отбелязвайки спад от 16% в сравнение с предходната година. От различните насочености на консултациите по директните плащания, най-голям интерес е проявен към консултациите по Схемата за единно плащане на площ; Схемите за обвързано с производството подпомагане за плодове и зеленчуци; Национална програма по пчеларство; ; схемата за плащане за селскостопански практики, които са благоприятни за климата и околната среда (зелени директни плащания).

При консултациите от група „Други“ се наблюдава увеличение с 40% спрямо 2020 г., до 15 590 броя. Близко една трета от консултациите в тази категория са предоставени относно „Регистрацията и пререгистрацията на земеделските стопани по Наредба 3 за създаване и поддържане на регистър на земеделските стопани от 1999 г.“ - 5 990 броя. Най-често от тези консултации се интересуват лица, за които земеделието е била спомагателна дейност в последните години или нямат необходимия опит и искат да превърнат селскостопанското производство в основна дейност. В тази група се включват и консултации относно други регистрационни, разрешителни и лицензионни режими, свързани със земеделието; сключване на договори за ползване на земеделски земи; регистрации и/или категоризации на животновъдни обекти, вкл. пчелини; участия и сключване на споразумения по чл. 37в

от Закона за собствеността и ползването на земеделските земи; агрохимичен анализ на почви; здравословни и безопасни условия на труд в земеделските стопанства.

Фигура 4. Разпределение на предоставените специализирани консултации през 2021 г.

Източник: НССЗ

8.3.1. Професионални обучения

Центърът за професионално обучение (ЦПО) към НССЗ е лицензиран от Националната агенция за професионално образование и обучение (НАПОО). В него се извършва висококачествено обучение с основна цел земеделските стопани да придобият теоретични и практически знания, свързани с основните проблеми в областта на опазване на околната среда, почвите, водите, климатичните промени, биоразнообразието.

През 2021 г. в ЦПО към НССЗ са обучени 6 лица в курс по „Агроекология“ от 30 учебни часа по част от професия „Фермер“, специалност „Земеделец“. В процеса на обучение, курсистите са усвоили принципите и изискванията на агроекологията и биологичното земеделие, свързани с успешното прилагане на дейности по мярка 10 „Агроекология и климат“ и мярка 11 „Биологично земеделие“ от ПРСР 2014 - 2020 г.

8.3.2. Подобряване на връзката „научни изследвания - съвети в земеделието - земеделски бизнес“

През 2021 г. са проведени общо 113 съвместни информационно-обучителни семинари, част от които онлайн, поради усложнената епидемиологична обстановка, свързана с COVID-19.

Проведени са също 20 семинари с демонстрации в стопанствата на клиенти на НССЗ. За участие в семинарите са се регистрирали над 5 455 лица. Лектори на събитията са били 162 експерти от ТОО на НССЗ, учени и специалисти от ССА, Аграрен университет – гр. Пловдив, Тракийски университет – гр. Стара Загора, Русенски университет „Ангел Кънчев“, Икономически университет – гр. Варна, Университет за национално и световно стопанство – гр. София, Лесотехнически университет – гр. София и др.

На семинарите са представени специализирани теми, информация за дейността на Службата, възможностите за подпомагане на стопаните по ПРСР 2014-2020 г. и чрез директните плащания.

8.3.3. Информационно осигуряване

През 2021 г. експертите на НССЗ са организирали 181 информационни събития (без да се включват изнесените приемни), в т. ч.: 103 семинари, 51 информационни срещи, 20 семинари с

демонстрации, 7 специализирани изложения, фестивали и конкурси. Общият брой на участниците в информационните събития е 6 245.

През годината са провели общо 706 изнесени приемни (с 46% повече спрямо 2020 г.), като консултираните по този начин лица са 2 110. Целта на изнесените приемни/консултантски дни е да се разшири и улесни достъпът до консултантските услуги на земеделските стопани, чиито стопанства са отдалечени от областните градове. По време на изнесените приемни фермерите получават актуална информация и съвети в областта на земеделието и за възможностите за подпомагане по мерки от ПРСР 2014-2020 г., схемите за директни плащания и националните схеми за подпомагане.

Изготвени и разпространени са 120 информационни материали (информационни листовки, брошури, бюлетини, календар на земеделския стопанин) по актуални теми и проблеми, които да подпомогнат работата на земеделските стопани.

Полезна информация за земеделските стопани се предоставя и чрез интернет сайта на НССЗ и социалните медии.

8.3.4. Агрохимични анализи

Направленията на лабораторната дейност на Центъра за изпитване и оценка на пригодността и качеството на почвите (ЦИОПКП) са свързани с изискванията за подобряване на дейността и повишаване конкурентоспособността на стопанствата.

ЦИОПКП е в помощ на малките земеделски стопанства при получаване на консултантски пакети от експертите на Службата.

В Центъра се извършват агрохимични анализи на почвени проби за киселинност, усвоими фосфор и калий, минерален азот (амонячен и нитратен), общ азот в почви, определяне на активен калций, определяне на хумус и определяне на норма за варуване на кисели почви.

През 2021 г. в лабораторията са постъпили 836 почвени проби от 434 лица, на базата на които са изработени 801 броя проби за 3 907 определения (анализи). Въз основа на извършените анализи са изготвени 524 препоръки за торене. Постъпилите почвени проби са основно във връзка с предоставянето на консултантските пакети по подмярка 2.1.2 „Консултантски услуги за малки земеделски стопанства“ по мярка 2 „Консултантски услуги, услуги по управление на стопанството и услуги по заместване в стопанството“ от ПРСР 2014-2020 г.

8.3.5. Дейност на НССЗ по подмярка 2.1.2 „Консултантски услуги за малки земеделски стопанства“

През 2016 г. стартира прилагането на подмярка 2.1.2 „Консултантски услуги за малки земеделски стопанства“ по мярка 2 „Консултантски услуги, услуги по управление на стопанството и услуги по заместване в стопанството“ от ПРСР 2014 - 2020 г., като НССЗ е единствената определена на този етап съветническа организация и одобрена от ЕК да предоставя консултантските услуги на малките земеделски стопанства.

По подмярка 2.1.2 НССЗ предоставя напълно безплатно шест основни консултантски пакета, допринасящи както за икономическо развитие и укрепване на малките земеделски стопанства чрез модернизация и технологичното обновление, така и за подобряване на опазването на околната среда и борба с климатичните промени.

Общият брой на подадените заявления за получаване на консултантски пакет по подмярка 2.1.2 през 2021 г. е 1 134, въз основа на които са изготвени 1 103 писмени доклада. Над 98% от подадените заявления са приключили с предоставяне на земеделските стопани на заявените консултантски пакети.

8.3.6. Дейност на НССЗ по мярка 6 „Развитие на стопанства и предприятия“ от ПРСР 2014-2020 г.

През месец ноември 2021 г. стартира процедура чрез подбор по подмярка 6.3 „Стартова помощ за развитието на малки стопанства“ от мярка 6 „Развитие на стопанства и предприятия“ от

ПРСР 2014-2020 г. В тази връзка НССЗ стартира процедура за прием на заявления за получаване на консултански пакет, включващ изготвяне на бизнес план и основна информация за проектното предложение, за кандидатстване по подмярка 6.3.

В периода на прием на заявления (30.11.2021 г. – 02.03.2022 г.) по подмярка 6.3 в ИСУН 2020 са регистрирани 1 629 проектни предложения, част от които са се повтаряли. От подадените проекти експертите на Службата са изготвили 1 223 предложения, което представлява 80% от всички подадени проектни предложения по подмярката.

8.3.7. Обща селскостопанска политика 2021-2027 г.

През 2021 г. Европейския парламент и Европейския съвет прие нови регламенти относно ОСП след 2022 г. и новия програмен период 2023-2027 г. Един от акцентите в новата политика за ОСП е свързан с насърчаване и подпомагане на дейностите, насочени към по-широкото използване на съвременните технологии, знания и иновации. Тези дейности ще бъдат подкрепяни в държавите-членки чрез Системите за знания и иновации в селското стопанство (AKIS), с цел взаимодействие между хората и организациите, насърчаване на взаимното обучение, генериране, споделяне и използване на знания и информация, свързани със селското стопанство. Системите следва да включват голямо разнообразие от участници - земеделски производители, съветници, изследователи, образователни и обучителни институции, доставчици на суровини, търговци на дребно, представители на медии, министерства, като част от национални или регионални системи AKIS. Връзката между тези лица може да се осъществява от съветническите служби във всяка държава-членка. За България такава ролята ще изпълнява НССЗ, като това ще гарантира пред ЕК, че страната ни има достатъчен капацитет за успешното прилагане на ПРСР.

8.3.8. Международна дейност

НССЗ е член на Европейската асоциация на организациите предоставящи съветнически услуги в областта на земеделието и селските райони (Европейски форум на съветническите служби в областта на селските райони (EUFRA) и Мрежата на съветническите организации от Югоизточна Европа (SEASN)).

През 2021 г. Службата е взела участие в изпълнението на следните проекти и програми:

- проект „Свързани в мрежи европейски ферми за стимулиране на взаимното обогатяване на знанията и използването на иновации чрез демонстрации“ (NEFERTITI) по Програма Хоризонт;
- проект „Свързване на съветниците за подкрепа на интерактивните иновации в земеделието и горите“ по Програма Хоризонт 2020;
- проект „Техническа помощ за прилагане на земеделските съветнически услуги в северната част на Кипър“ в консорциум с NIRAS IC (Полша);
- проект по Програма IPARD за Република Турция на тема „Опазване на водите от замърсяване от селското стопанство, чрез разработване на методология за мониторинг и докладване на планове за действие срещу замърсяването с нитрати“;
- Програма IPA 2 на Сърбия по проект „Подкрепа за оперативната структура на IPARD в Република Сърбия“;
- проект „Модернизиране на земеделието чрез по-ефективни и ефикасни Системи за знания и иновации в селското стопанство (СЗИСС/АКИС)“;
- проект „Европейска мрежа от пилотни земеделски стопани, прилагащи и демонстриращи интелигентни решения от полза за климата за въглеродно неутрална Европа“ (Climate Farm Demo);
- проект „Демонстрационна мрежа за интелигентно (прецизно) земеделие от полза за климата – свързване на пилотни ферми“.

9. Борба с градушките

Географското положение и орографията на страната предопределят България като една от

страните в Европа с високи честота и мощност на градовите процеси.

През последните години се наблюдава увеличение на честотата и силата на опасните явления като градушки, наводнения, торнада и мълнии. Прогнозите, направени въз основа на числени модели при различни сценарии за климатичните изменения, потвърждават това увеличение и в бъдеще. Един от географските райони, в които се прогнозира значително нарастване на екстремните случаи, е Югоизточна Европа.

България е една от страните в Европа, където тенденцията за нарастване на честотата и силата на градовите процеси като цяло се запазва, независимо от наблюдаваните колебания през годините в степента на градова активност.

Защитаваната от Изпълнителна агенция „Борба с градушките“ (ИАБГ) територия през 2021 г. е приблизително 52 млн. дка, като се използват ракетен и самолетен способ.

През 2021 г. е монтирана метеорологична доплерова радарна станция в радарен център в гр. Шумен, с което е осигурен детайлен радарен мониторинг на атмосферата над България, необходим за реализацията на двата способа за въздействие върху градоопасни облаци.

ИАБГ е изградила метеорологична радарна мрежа, с помощта на която се извършва наблюдение и откриване и свръхкраткосрочно прогнозиране за силни щормове, мълнии, порои, градушки и други неблагоприятни атмосферни явления над територията на страната. Метеорологичната радарна информация се предава денонощно на определени структури към Министерството на вътрешните работи, Военновъздушните сили, Държавното предприятие „Ръководство на въздушното движение“, Националния институт по метеорология и хидрология и Столична община. Чрез интернет сайта на Агенцията постоянно се предоставя метеорологична информация.

Съвместни екипи на ИАБГ и Областните дирекции „Земеделие“ провеждат обследвания за поражения в защитаваните територии след всяко въздействие. Агенцията получава информация за засетите площи, състоянието и фазата на развитие на културите, реколтирани площи, среден добив.

Сезон 2021 г. се определя с „висока степен на градова активност“ за Южна и Северна България.

Въз основа на синоптични прогнози и фазата на развитие на селскостопанските култури в защитаваните територии, през 2021 г. активният сезон за противоградова защита с ракетен способ на територията на страната е открит на 21 април и е закрит на 30 септември.

Началото на активния сезон за противоградова защита със самолетен способ в Северна Централна и Североизточна България е започнал на 14 май 2021 г., а краят му е даден на 26 август 2021 г.

9.1. Активни въздействия с ракетен способ

Ракетният способ се прилага в областите Видин, Монтана, Враца, Плевен, Пазарджик, Пловдив, Стара Загора, Хасково и Сливен, а защитената територия е в размер на над 21,8 млн. дка.

През 2021 г. с ракетен способ в Северна и Южна България са проведени 269 въздействия в 64 дни, като са обработени 1 152 градоносни облаци. Общото време на градоопасност е над 226 часа.

Последното десетдневие на месец април 2021 г. се характеризира с нетипично за пролетта развитие на мощна градоопасна облачност в Южна България. Проведени са 6 въздействия в 2 дни и са обработени 21 клетки, със сумарно време на градоопасен стадий над 4 часа.

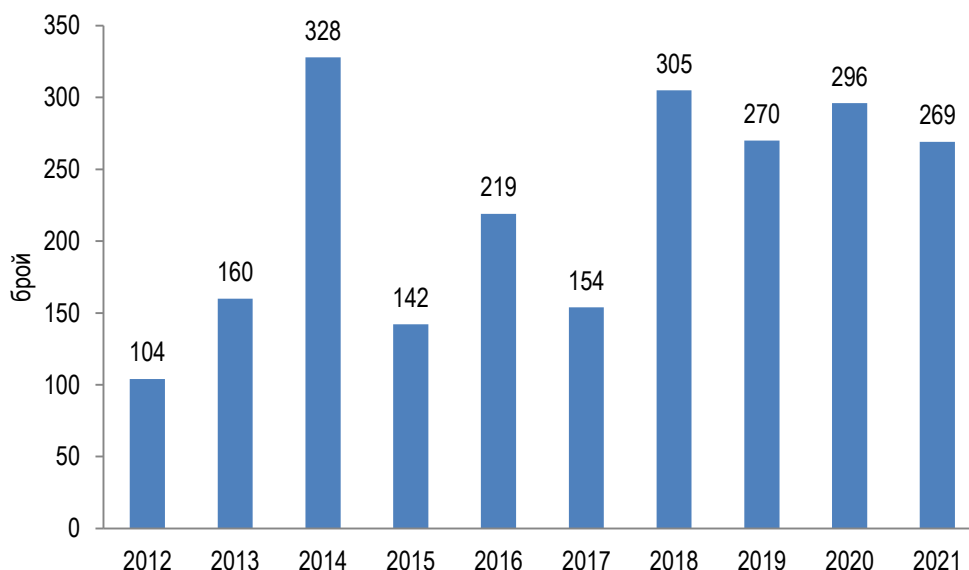
През месец май се наблюдава нетипична ниска честота на образуване на градоопасна купесто-дъждовна облачност. Проведени са 43 въздействия в 12 дни. Обработени са 165 градоопасни клетки, със сумарно време на обработка 1 988 минути.

Характерно за месец юни 2021 г. е високата честота на образуване на градоопасна купесто-

дъждовна облачност. В периода 6 - 19 юни всеки ден са провеждани активни действия по градузащита. Общо за месеца са проведени 125 въздействия в 21 дни. Обработени са 605 градоопасни облачни клетки. Времето за активно въздействие върху клетките в градоопасен стадий е над 103 часа (6 203 минути).

Фигура 5. Проведени въздействия в системата за противоградова защита с ракетен способ през периода 2012 – 2021 г.

Източник: ИАБГ

През месец юли има увеличение на дните със слънчево време и намаление на тези с градоопасни процеси. Последните обаче се характеризират със значителна интензивност. Проведени са общо 47 въздействия (30 в Южна и 17 в Северна България) в 13 дни. Броят на обработените градоопасни облачни клетки е 223 (като 120 от тях са в южните части). Сумарното време за въздействие върху градононосните клетки възлиза на над 56 часа (3 382 минути). Най-силният процес (мощна суперклетка) е регистриран на 1 юли 2021 г. в Северна България. По него са работили всички регионални дирекции, като са обработени 81 облачни клетки с 1 900 ракети, а сумарното време на обработката е било над 24 часа. Въпреки положените усилия една от градовите клетки от водещият поток се изнася силно на юг (поради образувалият се мезоциклон) и попада извън защитаваната от ИАБГ територия. Това е причината за нанесените поражения от тази клетка.

Месец август се характеризира с типична ниска честота на конвективните процеси. Проведени са 37 въздействия (33 от тях в Южна България) върху 114 градоопасни клетки на 11 дати.

През септември преобладаванията нямат интензитета на летните валежи. Проведени са 11 активни въздействия върху 24 градоопасни клетки на общо 5 дати. Всички въздействия са осъществени в Южна България. Най-голяма концентрация на градоносни клетки е установена през периода 18 - 20 септември 2021 г., когато през страната са преминали два студени атмосферни фронта от севрозапад.

През целия сезон на активни въздействия, град с поражения върху селскостопански култури има само от 25 обработени клетки. От всичките 64 дни, в които са проведени въздействия, поражения върху селскостопанските култури в защитаваната от ИАБГ територия са регистрирани само на 9 дати през месеците май, юни, юли, август и септември. Поражения от градушки на селскостопанската продукция има върху 145 006 дка със среден процент на поражение 46,84%.

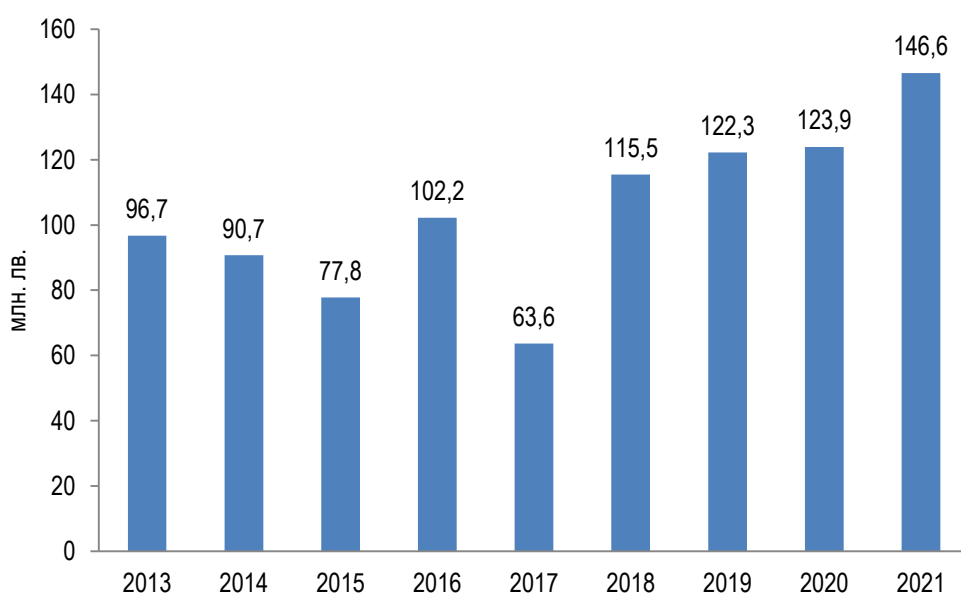
Основните причини за пораженията в защитаваната територия са:

- навлизане на облачни клетки с високи градоопасни параметри и формирани градови зърна, поради което е невъзможно осъществяване на конкуренция;

- урагани ветрове със скорост, достигаща до 40 м/сек, водещи до намаляване концентрацията на реагента в зоната на засев;
- намалена концентрация на изкуствените конкурентноспособни ледообразуващи ядра при бързо развиващи се клетки поради недостатъчно израстване на ледообразуващите ядра на реагента до конкурентни размери;
- намалена концентрация на изкуствените конкурентноспособни ледообразуващи ядра, поради ограничаване стрелбата над населени места (забранени азимути (посоки) за стрелба);
- недостатъчен засев и прекъсване на обработката поради привършване на противоградовите ракети на ракетни площадки.

Съгласно възприетата Методика за определяне икономическата ефективност на противоградовата защита, през 2021 г. стойността на спасената продукция в резултат на проведени от ИАБГ активни въздействия се оценява на 146 599 924 лева.

Фигура 6. Стойност на спасена от градушки продукция с ракетен способ през периода 2013 – 2021 г., млн. лева

Източник: ИАБГ

9.2. Активни въздействия със самолетен способ

Във връзка със стратегията за развитие на противоградовата защита, предвиждаща разширяване на обхвата ѝ, през 2021 г. стартира пилотен проект за борба с градушките чрез самолетен способ. Самолетният способ обхваща незащитената с ракети територия от около 30 млн. дка в Северна Централна и Североизточна България. Предимството му е, че чрез него се защитават и урбанизираните територии за разлика от ракетния способ, където има забрана за стрелба над населените места.

Провеждането на операции по засев на градоопасните облаци се ръководи от Оперативен център, разположен на летище Горна Оряховица, област Велико Търново. Там са позиционирани още Звеното за техническо и линейно обслужване на самолетите (включва инженери и техници), както и Звеното от пилоти на самолетите.

При осъществяването на засев в градоопасни облаци чрез самолетите способ се използва методология, която включва:

- използване на софтуер ТИТАН - за идентификация и свръхкраткосрочна прогноза на гръмотевичните бури;

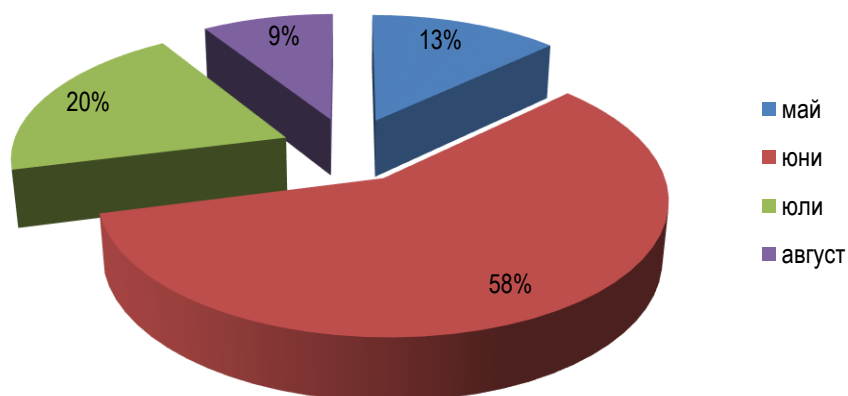
- проследяване на траекторията на самолетите по телеметричните данни (височина и скорост);
- използване на радио-комуникационно оборудване от самолетите и Оперативния център, работещо на една честота.

За изпълнението на проекта са използвани три самолета, оборудвани със система за запалване на палки с реагент сребърен йодид (AgI), разположени на полукрилата, зад двигателите. Максималният брой на палките е 72 за всеки самолет.

През активния сезон в защитаваната чрез самолетите способ територия наблюдаваните конвективни процеси са от многоклетъчен тип – линейни и клъстери, като преобладават клъстерите. На 1 юли по време на развитието на суперклетката над Плевенска област се засява едновременно със самолетен и ракетен способ. В малка част от дните са наблюдавани и локални конвективни процеси или изолирани единични клетки.

Въздействия със самолетен способ са проведени в 31 дни. Най-много дни с въздействия има през месец юни, когато са произведени повече от половината от въздействията за 2021 г. Тогава общо са засети 171 облачни клетки и са били обработени 100 градоопасни клетки.

Фигура 7. Процентно разпределение на брой въздействия градоопасни клетки по месеци на 2021 г.

Източник: ИАБГ

През периода на противоградова защита са изразходвани общо 4 580 палки. Средно разходът на палки за засев на 1 клетка е между 24 и 30. Разходът зависи от продължителността на живот на облачната клетка в градоопасен стадий и мощността ѝ, определена чрез радарните ѝ характеристики.

За целите на изпълнението на договора за противоградова защита със самолетен способ през 2021 г. са разрешени полети на самолетите само в неконтролираното въздушно пространство до 3 000 м, като детайлите са заложили в „Оперативна концепция за въздействие върху потенциално градоопасни облаци на територията на Република България чрез използване на самолетен способ“.

В защитаваната със самолети територия са определени сектори, в които дейностите по засяване на облаци не могат да се осъществяват. Това са зони, свързани с подходите за кацане и излитане на самолетите на гражданските летища Варна, Бургас и Горна Оряховица, както и военни зони. Забранена за полет е и зона от 5 морски мили, разположена до държавната граница. Ограниченията са наложени от съответните институции и са зададени в Оперативната концепция за въздействие върху потенциално градоопасни облаци на територията на Република България чрез използване на самолетен способ.

В защитаваната със самолетен способ територия, която е с площ около 30 млн. дка, падане на грдушка е допуснато върху 53 329 дка с процент на поражения от 5 до 100%. Тази площ е едва 0,178% от попадащата в самолетната защита територия.

Икономическата ефективност на противорадова защита чрез самолетен способ не е оценена, поради липса на методика за пресмятането ѝ. Използването на методиката за ракетен способ не е приложимо, тъй като липсват достоверни данни за поразените култури (площи и процент на поражения) за 15 годишен период от защитата. Целта на пилотния проект е проверка и последваща оптимизация на организацията и методиката за провеждане на операции по активни въздействия чрез самолети. В случай че се продължи използването на този метод, ИАБГ има готовност да стартира разработване на методика за изчисляване на икономическата ефективност.

През 2022 г. е сключен договор с Държавен фонд „Земеделие“ за безвъзмездна финансова помощ по подмярка 5.1 „Подкрепа за инвестиции в превантивни мерки, насочени към ограничаване на последствията от вероятни природни бедствия, неблагоприятни климатични явления и катастрофични събития“ от мярка 5 „Възстановяване на селскостопански производствен потенциал, претърпял щети в резултат на природни бедствия и въвеждане на подходящи превантивни мерки“ от ПРСР 2014-2020 г. Общата стойност на финансирането е в размер на 2 400 460,35 лева, от които максималният размер на безвъзмездното финансиране е в размер на 1 920 368,26 лева, а останалата част от 480 092,02 лева е съфинансирана от страна на ИАБГ. Проектът включва осигуряване на: радиоелектронна апаратура за доплерова цифрова метеоролична радарна станция с „S“ обхват; компютърни конфигурации и монитори за обработка на радарна информация; сървърна конфигурация; софтуерен пакет за извършване на активни въздействия върху градоопасни облаци; шест нови висопроходими лекотоварни автомобили за превоз на противорадова техника и ракети; външно кабелно електрозахранване на радарни станции; изграждане на антенна кула.

10. Намаление на регулаторната и административна тежест за бизнеса

10.1. Прилагани регулаторни режими в системата на МЗм

В контекста на инициативата на Европейската комисия и на Правителството на Република България за намаляване на административната и регулаторна тежест за бизнеса и гражданите, в началото на 2022 г. Министерството на земеделието направи годишен преглед на регулаторните режими, прилагани в системата през 2021 г. Целта на прегледа е идентифициране на възможностите за намаляване на регулаторната и административна тежест за бизнеса и гражданите, създаване на подобри условия за развитие на бизнеса чрез подобряване достъпа и повишаване качеството на публичните услуги, както и постигане на по-висока ефективност на публичните разходи.

Основният механизъм за постигането на тази цел е премахване на ненужните регулаторни режими и оптимизиране на процедурите за прилагането им, внедряване на електронно предоставяне на административни услуги и увеличаване обема на публично достъпната информация за бизнес операторите и за гражданите.

Очакваните резултати от намаляването на регулаторната тежест за бизнеса са:

- повишаване конкурентоспособността на българското земеделие;
- осигуряване на възможност за бизнеса да планира въздействието от регулирането;
- стимулиране развитието на икономическата активност;
- гарантиране на равни условия за осъществяване на стопанска дейност и създаване на условия за лоялна конкуренция.

В процеса на идентифициране на действащите регулаторни режими в системата на МЗм са анализирани всички специални закони и наредби в областта на земеделието, храните, горите и рибарството.

След извършения преглед на регулаторните режими в системата на МЗм към 1 януари 2022 г. са идентифицирани 170 броя регулаторни режими, свързани с регулиране на стопанската дейност в областта на селското стопанство, рибарството и горите, от които:

- лицензионни - 10 броя;
- регистрационни - 67 броя;
- разрешителни - 84 броя;
- удостоверителни - 3 броя;
- уведомителни - 2 броя;
- съгласувателни - 4 броя.

От общия брой регулаторни режими, 44 се администратират от МЗм – Централно управление, а останалите 126 – от различни структури от системата на министерството.

10.2. Предприети през 2021 г. мерки за намаляване на регулаторната и административната тежест за бизнеса

В изпълнение на политиката за намаляване на административната и регулаторна тежест за бизнеса, през 2021 г. в системата на МЗм са предприети действия, насочени към облекчаване на действащи регулаторни режими, с цел създаване на оптимална бизнес среда. Приети са изменения и допълнения на нормативни актове, регулиращи стопанските отношения в секторите земеделие, рибарство и горско стопанство, с които е отпаднал 1 регулаторен режим и са облекчени 2 регулаторни режими.

11. Управление на рисковете и кризите в земеделието

Управлението на рисковете и кризите в земеделския отрасъл през 2021 г. е свързано с изпълнение на мерки в две основни направления – мерки, заложи в Програма за управление на рисковете и кризите в отрасъл „Земеделие“ и мерки за справяне с кризата, предизвикана от COVID-19.

Пандемията от COVID-19 показва уязвимостта на европейската хранителна верига в случай на сериозни затруднения при доставките. Съществуващите мерки в рамките на общата селскостопанска политика и други имащи отношение политики на ЕС спомогнаха за смекчаване на най-сериозните случаи на недостиг и за ускоряване на възстановяването, но също така очертаха и необходимостта от бързо планиране и адекватни своевременни действия за преодоляване на бъдещи кризи.

Кризата, предизвикана от пандемията от COVID-19, изправи земеделските стопани в държавите членки пред икономически и финансови затруднения. Като се има предвид специфичната уязвимост на тези стопански оператори, с цел смекчаване на финансовите последици и проблемите от тази криза, свързани с паричните потоци, през последните две години ЕК предприе редица мерки в отделните сектори на селското стопанство и хранително-вкусовата промишленост. Една част от тях са свързани с предоставяне на подпомагане със средства от европейските фондове. Също така, ЕС предостави възможност на държавите членки да пренасочват финансов ресурс по различните национални програми към мерки за справяне с последиците от кризата без изричното одобрение от Комисията.

Управлението на рисковете в земеделието, хранително-вкусовата промишленост, рибарството и горите в България, както и ограничаването на възможностите за евентуалното им проявление, са от съществено значение за осигуряване на устойчиво развитие на тези сектори. Изпълнението на мерките за управление на идентифицираните рискове се финансира чрез средства от европейските фондове и от държавния бюджет на Република България.

Основните направления, за които са изразходвани финансови средства през 2021 г., са за изпълнение на мерки и дейности за:

- превенция срещу заразни болести по животните и растенията;

- ограничаване на вредното влияние на природо-климатичните явления;
- подкрепа на доходите на земеделските стопани и заетите лица в сектор „Рибарство“;
- повишаване конкурентоспособността на секторите, обвързани с първичното производство на селскостопанска продукция, рибарството, малките и средни предприятия от хранително-вкусовата промишленост;
- опазване на природните ресурси и биологичното разнообразие.

Предприетите мерки и действия за преодоляване на негативното влияние на идентифицираните рискове в земеделието, хранително-вкусовата промишленост, рибарството и горите се разделят на три основни групи в зависимост от естеството на рисковете: санитарни рискове, природо-климатични рискове и икономически рискове.

11.1. Санитарни рискове

11.1.1. Специфични рискове в сектор „Животновъдство“

Санитарните рискове в сектор „Животновъдство“ са свързани със здравеопазването на животните и се управляват чрез три инструмента:

- **Държавни помощи**

Държавните помощи, които се предоставят с цел минимизиране проявлението на санитарните рискове в сектор „Животновъдство“ са две на брой - „Помощ за компенсиране разходите на земеделски стопани, свързани с изпълнение на мерките по Държавната профилактична програма и Програмите за надзор и ликвидиране на болести по животните“ и „Помощ за компенсиране на разходите при отстраняване и унищожаване на мъртви животни“. Изразходваните финансови средства през 2021 г. за изпълнение на мерките по посочените две държавни помощи са в размер на 27 122 252 лева.

- **Мерки по Програмата за развитие на селските райони (ПРСР) 2014 - 2020**

Още през 2020 г. с Шестото изменение на ПРСР 2014 - 2020, одобрено с решение на ЕК от 27.04.2020 г., в ПРСР 2014 - 2020 е включена нова мярка 5 „Възстановяване на селскостопанския производствен потенциал и въвеждане на подходящи превантивни мерки“. Мярката има две подмерки 5.1 „Подкрепа за инвестиции в превантивни мерки, насочени към ограничаване на последствията от вероятни природни бедствия, неблагоприятни климатични явления и катастрофични събития“ и подмярка 5.2 „Инвестиции за възстановяване на потенциала на земеделските земи и на селскостопанския производствен потенциал, нарушени от природни бедствия, неблагоприятни климатични явления и катастрофични събития“.

Чрез тези мерки се предоставя възможност за предприемане на превантивни действия, насочени към превенция и ограничаване на възможностите за разпространението на епизоотии и масови заразни болести по селскостопанските животни, както и превенция от опасни метеорологични явления – градушки. Тези превантивни мерки спомагат за защита на селскостопанското производство от въздействието на природни бедствия и спомагат за ограничаване на възможността за разширяване на АЧС и други заразни болести, наблюдавани при птици и дребни преживни животни. Предприетите действия осигуряват възможност за повишаване на хигиената и подобряване на биологичната среда в животновъдните стопанства, което от своя страна допринася за минимизиране на риска от заразни болести по отглежданите животни.

- **Контрол при трансгранично преминаване при внос на пратки в ЕС от трети страни и при движение на пратки между държави членки.**

Управлението на рисковете от заразни заболявания при животните при трансгранично преминаване при внос на пратки се извършва чрез изпълнението на програмите за надзор и ликвидиране на болести по животните и план за вземане на проби от фуражи и храни от животински и неживотински произход.

11.1.2. Специфични рискове в секторите „Растениевъдство“ и „Гори“

Идентифицираните санитарни рискове в секторите „Растениевъдство“ и „Гори“ са свързани с разпространението на карантинни вредители по растенията и растителните продукти и болести, вредители и абиотични фактори в горите.

Изразходваният финансов ресурс за управление на рисковете в секторите „Растениевъдство“ и „Гори“ през 2021 г. е в размер на 16 365 769 лева., от които 16 248 441 лева или 99,3% са за управление на риска от разпространение на карантинни вредители и икономически важни вредители по растенията и растителните продукти. Останалите 117 328 лева са използвани за управлението на риска от щети, нанесени от болести, вредители и абиотични фактори в горските територии.

Финансирането на дейностите и мерките за управление на този риск е чрез публични средства от държавния бюджет на Република България и със средства на Държавните предприятия в сектор „Гори“.

С цел ограничаване разпространението на карантинни вредители и икономически важни вредители по растенията и растителните продукти, през 2021 г. ДФЗ е администрирал 4 схеми за държавни помощи за сектор „Растениевъдство“, а именно:

- Помощ за компенсиране разходите на земеделски стопани, свързани с изпълнение на мерки по Национална програма от мерки за контрол на Доматен миниращ молец - *Tuta absoluta* Meyrick (Lepidoptera);
- Помощ за компенсиране разходите на земеделски производители, свързани с изпълнение на мерки по Национална програма от мерки за контрол на почвени неприятели по картофите от сем. Телени червеи (Elateridae);
- Помощ за компенсиране разходите на земеделски производители, свързани с изпълнение на мерки по Националната програма за контрол на вредителите в трайните насаждения през зимния период;
- Помощ за сертифициране на стопанства в сектор „Плодове и зеленчуци“ по стандарта GLOBAL G.A.P.

Управлението на рисковете от карантинни вредители при растенията при трансгранично преминаване при внос на пратки се извършва чрез изпълнението на мониторинговите програми за обследване на вредители по растенията.

Превантивните дейности за ограничаване на негативното влияние от разпространението на болести, вредители и абиотични фактори върху горските територии, които се извършват от ИАГ и Държавните предприятия, се изразяват в:

- идентифициране на насажденията и извършване на необходимите лесовъдни и лесозащитни мероприятия в засегнатите от биотични и абиотични повреди части от тях;
- въздушно пръскане срещу листогризеци насекоми;
- провеждане на лесозащитни дейности;
- извършване на санитарни и принудителни сечи.

11.2. Природо-климатични рискове

В контекста на Европейската политика за ограничаване на негативните последици от климатичните промени, наблюдавани през последните 15-20 години, управлението на природо-климатичните рискове за селскостопанското производство се нарежда има важно значение. Силната зависимост на селското и горското стопанство от природните фактори характеризира природо-климатичните рискове като „особено големи“, оказващи силно влияние върху земеделското производство и опазването на биологичното разнообразие.

Едни от най-честите причини за възникването на бедствия, които могат да бъдат пагубни за селскостопанското производство, са природо-климатичните явления – градушки, наводнения, засушаване и т.н. Изхождайки от необходимостта от адаптиране към климатичните промени, превенцията срещу природни рискове включва редица дейности, осигуряващи адекватни мерки за предотвратяване и редуциране на възможното вредно въздействие до допустими нива. Тези дейности са насочени към изграждане на системи за ранно предупреждение за възникващи опасности от наводнения, пожари, активиране на свлачищни райони, почистване на корита на реки и изграждане на защитни съоръжения.

С цел превенция срещу природо-климатичните явления, ежегодно чрез държавния бюджет на страната се финансират дейности за ограничаване вредното им въздействие върху земеделието. Те са насочени към:

- борба с градушките;
- мерки за недопускане на наводнения;
- ограничаване на вредното въздействие на продължителното засушаване върху земеделското производство;
- ограничаване на вредното въздействие на горските пожари.

Изразходваните финансови средства за превенция на вредното въздействие на природо-климатичните фактори през 2021 г. са в размер на 47 640 526 лева (при 44 531 742 лева за 2019 г. и 45 943 049 лева за 2020 г.). Най-голям е размерът на финансовите средства за противоградова защита, а най-малък – за превенция срещу горски пожари.

11.3. Икономически рискове

Икономическите рискове са свързани главно с намаляване на доходите на земеделските стопани, конкурентоспособността и ограничаване на пазарното позициониране и предлагане на българската земеделска продукция. Комплексният резултат от всички фактори (производствени, пазарни, природо-климатични), оказващи влияние върху селскостопанското производство, е намаляване на доходите на земеделските стопани и екстензивно развитие на селскостопанското производство.

Динамиката на пазарната конюнктура създава предпоставки за нестабилност и за ограничаване възможността от реализация на земеделската продукция, в резултат на което в някои сектори се наблюдават колебания в доходите на земеделските стопани. Тези колебания са по-силно изразени в растениевъдството, поради силната зависимост на производството от природо-климатичните условия.

Основните инструменти, използвани за управление на икономическите рискове, са обхванати в схемите за директни плащания, държавните помощи, Програмата за развитие на селските райони 2014-2020, Националната програма за подпомагане на лозаро-винарския сектор 2019 - 2023 г. и Програмата за морско дело и рибарство 2014 - 2020 г.

11.4. Мерки за управление на кризите в земеделието

11.4.1. Пандемични кризи

Селско стопанство

В контекста на пандемията от коронавирус, на 19 март 2020 г. Европейската комисия прие Временна рамка за мерки за държавна помощ в подкрепа на икономиката (изменена няколкократно и действала до 30 юни 2022 г.).

За да се предотврати по-нататъшно влошаване на състоянието на икономиката, заетостта и социалното сближаване и да се насърчи устойчиво и стабилно възстановяване на икономическата дейност, през декември 2020 г. бе приет Регламент (ЕС) 2020/2094 на Съвета за създаване на Инструмент на Европейския съюз за възстановяване с цел подкрепа на възстановяването след кризата с COVID-19.

С цел преодоляване на последиците от извънредната епидемична обстановка, през 2021 г. в България са прилагани две схеми на държавни помощи в областта на селското стопанство, в т. ч.:

- За осигуряване на ликвидност на производители на маслодайна роза

През 2021 г. по схемата са подпомогнати 319 розопроизводители. Изплатената субсидия за погасяване на кредити е в размер на 920 057 лева.

- За осигуряване на ликвидност на земеделски стопани, отглеждащи едри преживни животни, дребни преживни животни, пчелни семейства и производители на плодове и зеленчуци.

Изплатената субсидия за погасяване на кредити на земеделски производители по схемата е в размер на 71 785 960 лева, като са подпомогнати 27 485 земеделски стопани.

Рибарство

По отношение на сектор „Рибарство“, през 2020 г. е приет Регламент (ЕС) 2020/560 на Европейския парламент и на Съвета от 23 април 2020 година за изменение на регламенти (ЕС) № 508/2014 и (ЕС) № 1379/2013 по отношение на специални мерки за смекчаване на въздействието на избухването на COVID-19 в областта на сектор рибарство.

Във връзка с тези изменения на европейското законодателство, през 2020 г. са извършени две изменения на ПМДР (първото изменение е свързано със спешните мерки вследствие на COVID-19 кризата), вследствие на което някои от мерките са закрити. Отворени са приеми на проектни предложения по три процедури във връзка с преодоляване на последствията от кризата от COVID-19.

Определеният бюджет за мерките за смекчаване на въздействието и преодоляване на последиците от пандемията от COVID-19 в сектор „Рибарство“ е в размер на 2 600 782 лева, от които 1 950 587 лева от фондовете на ЕС и 650 195 лева от националния бюджет.

Лозаро-винарски сектор

По отношение на лозаро-винарския сектор, с цел възстановяване на икономическата жизнеспособност на земеделските производители, засегнати от кризата, през 2021 г. в България са прилагани следните кризисни мерки:

- Мярка „Събиране на реколтата на зелено“;
- Мярка „Кризисно съхранение на вино“.

11.4.2. Санитарни кризи и кризи, причинени от неблагоприятни климатични и природни бедствия

През 2021 г. в страната са обявени следните локални санитарни кризи и кризисни ситуации, причинени от природни бедствия в секторите „Животновъдство“ и „Растениевъдство“:

- За сектор „Животновъдство“ са обявени локални санитарни кризи в няколко области на страната, свързани с болестите инфлуенца по птиците, африканска чума по свинете и син език по преживните животни, а също и настъпили кризисни ситуации, причинени от природни бедствия – неблагоприятни метеорологични събития;
- За сектор „Растениевъдство“ на почти цялата територия на страната са обявени кризисни ситуации, причинени от неблагоприятни климатични условия и природни бедствия – измръзване/оспаняване, наводнение/преовлажняване на земеделски площи, градушка и суша.

С цел преодоляване на негативното въздействие на възникналите кризисни ситуации, както и намаляване на материалните щети за земеделските производители, през годината са предприети следните мерки:

- овладяване на възникналите огнища на остри заразни заболявания по животните;
- ограничаване разпространението на заразни заболявания по животните;

- предоставяне на финансови средства на земеделските стопани като държавно подпомагане чрез допълнително осигурени средства от държавния бюджет на Република България;
- държавна помощ за компенсиране на материалните щети по загинали животни и унищожени пчелни кошери в резултат на природни бедствия;
- държавна помощ за компенсиране на щетите по земеделските култури, причинени от неблагоприятни климатични събития, които могат да бъдат приравнени към природни бедствия;
- помощ de minimis, съгласно Регламент (ЕС) № 1408/2013 г.

VI. ГОРСКО СТОПАНСТВО

1. Характеристика на горските територии

Общата площ на горите и горските територии в България към 31.12.2021 г. възлиза на 4 270 269 ха, от които 3 921 390 ха са залесена площ (вкл. и клек).

Площта на горските територии е 3 949 526 ха, от които 2 886 755 ха (73,1%) горски територии - държавна собственост, управлявани от държавните предприятия по чл. 163 от Закона за горите, 172 537 ха (4,4%) държавни гори, стопанисвани от МОСВ (в т. ч. резервати и поддържани резервати - 33 561 ха; Национален парк „Рила” - 53 480 ха; Национален парк „Пирин” - 40 332 ха и Национален парк „Централен Балкан” - 45 164 ха), 11 271 ха (0,3%) държавни горски територии, предоставени за управление на Учебно-опитни горски стопанства, 437 923 ха (11,1%) горски територии - собственост на общини, 381 271 ха (9,6%) горски територии - собственост на физически лица и 59 769 ха (1,5%) горски територии - собственост на юридически лица (в т. ч. 17 658 ха горски територии - собственост на религиозни общности).

Площта на земеделски територии, притежаващи характеристиката на гора по смисъла на чл. 2 от Закона за горите (гори върху земеделски територии) е 320 743 ха, от които: 34 411 ха (10,7%) гори върху земеделски територии - държавна собственост, 183 791 ха (57,3%) гори върху земеделски територии - общинска собственост, 74 950 ха (23,4%) гори върху земеделски територии - собственост на физически лица, 11 380 ха (3,6%) гори върху земеделски територии - собственост на юридически лица (в т. ч. 2 206 ха гори върху земеделски територии - собственост на религиозни общности) и 10 604 ха (3,3%) гори, временно стопанисвани от общината. Останалите 1,7% са гори върху земеделски територии в Натура 2000.

Общата площ (горска и земеделска територия) е със 726 ха по-малко в сравнение с 2020 г. (след извършени корекции и отстраняване на техническа грешка, допусната в предишни години). Залесената площ в горските територии намалява с 861 ха, до 3 602 565 ха. Това се дължи основно на преливането на площи между горски и земеделски територии.

Общата залесена площ (вкл. и клек) се увеличава с 1 502 ха - от 3 919 888 ха на 3 921 390 ха, което се дължи основно на устройството на неустроени до сега територии, заети от гори, при извършените инвентаризации за годината.

Площта на горски територии е 3 949 526 ха, с 3 049 ха по-малко в сравнение с 2020 г.

Площта на горите върху земеделски територии се е увеличила с 2 323 ха, до 320 743 ха.

Намалението на площта на горските територии до голяма степен се дължи на натрупване на площта на ПП Шуменско плато в границите на ТП „ДГС Шумен“ при предишните отчети. Освен това, при изработването на нови инвентаризации част от горите, отразени при предишни устройства като горски територии, се прецизират и отнасят към земеделски територии, поради неприключили административни производства и липса на основание за включването им в горските територии.

Площта на държавните горски територии се увеличава с 1 561 ха, което се дължи основно на инвентаризация на новозалесени територии, както и на закупуване от страна на държавните предприятия на гори, собственост на физически лица. Площта на Учебно-опитните стопанства е без промяна. Площта на общинските горски територии се свива с 3 901 ха, за сметка на горите върху

земеделски територии - общинска собственост. Площта на държавните гори, стопанисвани от МОСВ, се увеличава със 169 ха.

Недървопроизводителната площ нараства с 470 ха, достигайки 306 800 ха. Незалесената горска площ намалява с 2 698 ха - от 44 777 ха на 42 079 ха, в резултат на извършени нови залесявания през 2021 г.

Въпреки появилите се самозалесени площи, залесената площ на иглолистните гори е с 3 361 ха по-малко спрямо предходната година. Това се дължи на водените сечи във връзка с биотични нападения от корояд и масово съхнене на боровите култури извън ареала, които в последствие се възобновяват с местни широколистни видове, на продължаващото увеличение на смесените иглолистно-широколистни насаждения, получени след създаването и последващо стопанисване на иглолистни култури, както и на провежданата през последните години политика за трансформация на иглолистните насаждения и култури, създадени извън естествения им ареал на разпространение. Тази тенденция ще продължава и за в бъдеще.

Широколистните високостъблени гори са с 2 343 ха повече, поради превръщане на издънкови насаждения във високостъблени, залесяване на пожарища, ветровали, самозалесяване на незалесени горски територии, преценка на иглолистни култури и насаждения с ниска производителност и трансформиране на част от иглолистните гори в широколистни.

Издънковите гори за превръщане се увеличават с 4 518 ха след приобщаване към горските територии на насаждения, отнасяни до сега към категорията на т. н. „неустроени гори” и на преценка на иглолистни култури, смесени с широколистни издънкови видове.

Нискостъблените гори намаляват с 1 998 ха, вследствие на преценка на част от акациевите и келявгабъррови насаждения, в които преобладават други издънкови и/или високостъблени дървесни видове.

Общото ползване от възобновителни и отгледни сечи за горските територии, осъществено през 2021 г., е в размер на 7 035 05 куб. м стояща маса, което се равнява на 84,6% от предвидените по горскостопански план (лесоустройствен проект) 8 317 390 куб. м стояща маса.

От тях, 3 488 942 куб. м са от възобновителни сечи. Изпълнението на възобновителните сечи спрямо предвидените такива по горскостопански план (4 774 909 куб. м) е 73,1%.

От отгледни сечи са добити 3 546 111 куб. м, което представлява 100,1% изпълнение спрямо предвидените такива по горскостопански план (3 542 481 куб. м).

Годишното ползване в горските територии - държавна собственост е в размер на 5 494 227 куб. м стояща маса, което се равнява на 86,1% от предвидените по горскостопански план (лесоустройствен проект) 6 379 749 куб. м стояща маса.

Осъщественото годишно ползване от горите, предоставени на учебни опитни горски стопанства, е в размер на 46 757 куб. м стояща маса (102% от предвиденото); от общинските горски територии - в размер на 656 813 куб. м стояща маса (66,1% от предвиденото); а това от гори - собственост на физически и юридически лица - в размер на 828 653 куб. м стояща маса (92% от предвиденото).

Годишното ползване от горите върху земеделски територии е в размер на 82 306 куб. м стояща маса.

2. Промени в горските територии

През 2021 г. в горските територии на страната са настъпили следните промени:

- Издадени са 6 административни акта за промяна на предназначението на поземлени имоти в горски територии по реда на чл. 14 от Закона за горите (отм.), с обща площ 12,21 ха, с цена за промяната 475 520 лева. Определени са средства за компенсационно залесяване в размер на 130 209,82 лева. Издаден е един административен акт за прекратяване на административно

производство за промяна на предназначението. С погасени права, поради неплатени дължими средства в законоустановения срок е един административен акт.

- Издадени са 31 административни акта за предварително съгласуване за промяна на предназначението на поземлени имоти в горски територии, с обща площ 396,79 ха, по реда на чл. 75, ал. 3 от ЗГ. Издадени са 5 административни акта, с които се прекратява административно производство по промяна на предназначението и 2 административни акта, с които е постановен отказ за образуване на административно производство;
- Издадени са 34 административни акта за промяна на предназначението на поземлени имоти в горски територии по реда на чл. 77 от ЗГ, с обща площ 33,99 ха, с цена за промяната 818 990,25 лева. Определени са средства за компенсационно залесяване в размер на 73 187,24 лева. Безвъзмездно е променено предназначението на 69,43 ха горски територии, по реда на чл. 73, ал. 5 от ЗГ, за изграждането на 5 национални обекта и 9 общински обекта от първостепенно значение, като са издадени 14 административни акта, с които се констатира вече възникнали права и задължения;
- Издадени са 7 административни акта за придобиване право на собственост върху 1,06 ха горски територии - частна държавна собственост, представляващи застроена и нормативно определена прилежаща площ на сгради, постройки, мрежи и съоръжения, по реда на § 123, ал. 3 на ПЗР към ЗИД на ЗГ (отм.), с обща цена за продажба на поземлените имоти 25 104,00 лева и режийни разноски в размер на 510,12 лева. Издадени са 2 административни акта за отказ за придобиване право на собственост върху застроена и нормативно определена прилежаща площ на сгради, постройки, мрежи и съоръжения, по реда на § 123, ал. 3 на ПЗР към ЗИД на ЗГ (отм.);
- Издадени са 148 административни акта за промяна на предназначението на поземлени имоти от земеделска в горска територия по реда на чл. 81 на ЗГ, с обща площ 7 171,05 ха. Промяната е безвъзмездна. Издадени са 2 административни акта за поправка и допълнение на вече издадени и влезли в сила административни актове за промяна на предназначението на поземлени имоти от земеделска в горска територия;
- Издадени са 11 административни акта за връщане на поземлени имоти с променено предназначение в горските територии, за обща площ от 4,19 ха;
- Издадени са 13 административни акта за предварително съгласуване за учредяване право на строеж върху горски територии - държавна собственост, с обща площ 0,56 ха, по реда на чл. 55 от ЗГ;
- Издадени са 9 административни акта за учредяване право на строеж по реда на чл. 56 от ЗГ върху горски територии - държавна собственост, с площ 0,42 ха, с обща цена за вещното право 40 756,70 лева и 815,13 лева режийни разноски. Начислената стойност на дървесината на корен в сегашна възраст за оценяваните насаждения е в размер на 722,40 лева. Определени са средства за компенсационно залесяване за 2 601,02 лева;
- Издадени са 22 административни акта за предварително съгласуване за учредяване на сервитут върху горски територии - държавна собственост, с обща площ 4,93 ха, по реда на чл. 62 от ЗГ;
- Издадени са 28 административни акта за учредяване на сервитут по реда на чл. 63 от ЗГ върху горски територии - държавна собственост, с площ 19,15 ха, с обща цена за вещното право 3 637 166,00 лева и 72 813,06 лева режийни разноски. Начислената стойност на дървесината на корен в сегашна възраст за оценяваните насаждения е в размер на 87 252,48 лева. Определени са средства за компенсационно залесяване за 191 193,65 лева;
- Издадени са 4 административни акта за учредяване на сервитут на енергиен обект по реда на чл. 64 от ЗГ върху горски територии - държавна собственост, с площ 21,42 ха, с обща цена за

вещното право 1 520 164,00 лева и 30 403,28 лева режимни разноски. Начислената стойност на дървесината на корен в сегашна възраст за оценяваните насаждения е в размер на 115 241,83 лева. Определени са средства за компенсационно залесяване за 234 207,53 лева;

- Издадени са 10 административни акта за учредяване право на ползване по реда на чл. 70 от ЗГ върху горски територии - държавна собственост, с площ 1,71 ха, с обща цена за вещното право 2 693,88 лева и 53,88 лева режимни разноски. Начислената стойност на дървесината на корен в сегашна възраст за оценяваните насаждения е в размер на 4 947,48 лева. Определени са средства за компенсационно залесяване за 21 880,60 лева;
- Издадени са 3 административни акта за прекратяване, по реда на Административнопроцесуалния кодекс, на административните производства за учредяване ограничени вещни права върху горски територии - държавна собственост.

3. Стопанисване на горските територии

Стопанисването, ползването и защитата на горите е насочено към формиране и поддържане на жизнени и многофункционални горски екосистеми, създаване на условия за естественото им възобновяване и подобряване на тяхната устойчивост.

3.1. Залесяване и защита срещу ерозия и порои

През 2021 г. дейността на ИАГ в тази област е насочена основно в следните направления:

- Изпълнение на целите и показателите, заложи в програмата и бюджета на ИАГ;
- Изпълнение на задълженията на България, произтичащи от членството в Европейския съюз в областта на горските репродуктивни материали (ГРМ);
- Одобряване и регистрация на базови източници за ГРМ, регистрация на доставчици на ГРМ, изпитване и оценяване на семена и подобряване на състоянието на горската семепроизводствена база;
- Поддържане на база данни от извършените инвентаризации на създадените горски култури; на наличните пожарища, невъзобновените сечища и горите, унищожени от други природни въздействия; на наличните едроразмерни укрепителни съоръжения; извършените за компенсационно залесяване дейности и регистър на горските разсадници в страната;
- Извършване на контролна дейност;
- Съгласуване на проекти за биологична рекултивация в горски територии, изготвяне на отговори и становища;
- Изготвяне на проекти на нормативни документи.

Таблица VI.1. Изпълнени дейности по създаване на гори през 2021г.

№	Видове дейности	Мярка	Изпълнение за 2021 г.
1.	Събрани и добити семена от ТП ДГС/ДПС	кг	42 155
2.	Произведени фиданки в държавните горски разсадници	хил. бр.	7 307,5
3.	Залесени площи, в т. ч. от	ха	1 793,4
	- държавни предприятия	ха	1 645,6
	- общини	ха	147,8
4.	Попълване на култури в държавни горски територии	ха	625,4

№	Видове дейности	Мярка	Изпълнение за 2021 г.
5.	Отглеждане на култури в държавни горски територии	ха	9 432,9
6.	Среден процент на прихващане на културите		
	а) държавна собственост		
	- едногодишни	%	62,38
	- двегодишни	%	69,34
	- тригодишни	%	74,97
	б) общинска собственост		
	- едногодишни	%	75,37
	- двегодишни	%	83,99
	- тригодишни	%	69,16

Източник: ИАГ

В рамките на 2021 г. са извършени следните дейности:

- Издадена е юбилейна брошура „Горски семеконтролни станции - 70 години развитие“;
- Изготвени са отчети с база данни за проведените инвентаризации на създадените горски култури; на наличните пожарища, невъзобновените сечища и горите, унищожени от други природни въздействия; на наличните едроразмерни укрепителни съоръжения и са дадени препоръки за отстраняване на допуснатите пропуски и грешки;
- Определена е цената на компенсационното залесяване и са издадени заповеди от министъра на земеделието и изпълнителния директор на ИАГ;
- Съгласувани са 21 проекта за рекултивация на нарушени терени в горски територии;
- Актуализиран е публичният регистър на горските разсадници в страната;
- Актуализиран е Националният списък на одобрените и регистрирани източници за производство на ГРМ;
- Одобрени и регистрирани са 27 нови базови източници от категория „селекциониран“ за производство на ГРМ, отговарящи на минималните изисквания на директива 1999/105/ЕС и са отменени 18 базови източника;
- От специалисти на ГСС са извършени 483 контролни проверки на състоянието и провежданите дейности в регистрираните базови източници за ГРМ;
- Издадени са 156 сертификата за идентифициране произхода на ГРМ от РДГ и ГСС;
- В семеконтролните лаборатории на ГСС София и Пловдив са издадени 215 семеконтролни свидетелства на партии семена от широколистни и иглолистни видове;
- В семехранилището за дългосрочно съхранение в ГСС Пловдив се съхраняват 1 040,13 кг семена от 231 партии от иглолистни и 10 партии от широколистни видове;
- За генна банка като семенна колекция в ГСС София са съхранени 236,47 кг. семена с различни произходи от 44 дървесни и храстови вида. В ГСС Пловдив са съхранени 18,5 кг от 7 дървесни вида;

- Специалисти от ГСС Пловдив са извършили почвени проучвания на 10 горски разсадници на територията на цялата страна, като са изготвени досиета с предписания за подобряване на почвеното плодородие в обследваните разсадници;
- Специалисти от ГСС Пловдив са подпомогнали изграждането на вегетативна семепроизводствена градина от черен бор на територията на ДГС Панагюрище. През 2021 г. е извършено присаждане върху площ от 1,3 ха с калеми от 42 произхода върху 360 фиданки, допълнително площта е разширена с още 0,7 ха, като са залесени 252 фиданки от черен бор, върху които ще се извърши присаждане на калеми през 2022 г.;
- Приключено е изпълнението на съвместен проект на ГСС София и ЮЗДП Благоевград Life 16 NAT/BG/000817 „Възстановяване и подобряване на природозащитния статус на приоритетни горски хабитати от мрежата НАТУРА 2000 в България“.

За защита на горските територии от ерозия и порои са извършени 634,1 ха противоерозионни залесявания.

За залесителни мероприятия в държавни горски територии са изразходвани 17,1 млн. лева.

3.2. Провеждане на сечи в горите

През 2021 г. в държавните гори за регулиране на дървесния състав и подобряване на растежните условия са проведени отгледни сечи на площ от 42 189,2 ха, което представлява 66,4% от предвижданията на ГСП/ЛУП. От проведените отгледни сечи, 50,3% са в иглолистни гори, 30,5% в широколистни високостъблени гори и 19,2% в издънкови гори за превръщане в семенни. Изпълнението на отгледните сечи без материален добив на площ от 2 567,3 ха е 53,9% от предвижданията на ГСП/ЛУП. По видове отгледни сечи изпълнението ГСП/ЛУП е 52,3% за осветленията, 42,4% за прочистките, 57,5% за прорежданията и 76,6% за пробирките.

През годината са проведени селекционни сечи на площ от 944,9 ха, с което предвижданията на ГСП/ЛУП са изпълнени на 79,8%.

От специалисти на ГСС са извършени двукратни контролни проверки на маркирането и на проведените селекционни сечи в семепроизводствени насаждения върху обща площ от 1 504,5 ха.

В рамките на 2021 г. в недържавните гори са проведени отгледни сечи на площ от 9 570,1 ха, от които: 5 674,3 ха в общински гори, 3 425,7 ха в гори - собственост на физически лица, 333,1 ха в гори - собственост на юридически лица и 137 ха в гори - собственост на религиозни организации.

В държавните гори е извършено кастрене на стоящи дървета за подобряване на качеството на произвежданата дървесина и подпомагане процеса на естественото самоокастриане на дървостойките върху 1 209,5 ха, с 29,5 ха повече от предвижданията на ГСП/ЛУП. Подпомогнато е естественото възобновяване върху площ от 5 668,3 ха (89,7% от предвижданията на ГСП), с 1 205,2 ха повече от изпълнението през предходната година. Маркиран е лесосечен фонд в размер на 5 128 498 куб. м стояща дървесина или с 94 003 куб. м по-малко спрямо 2020 г.

4. Ползване на дървесина и на недървесни горски продукти

4.1. Ползване на дървесина

През 2021 г. ИАГ и Регионалните дирекции по горите са извършили постоянен контрол на издаваните позволителни за сеч и съставяните протоколи за освидетелстване на сечищата чрез информационната система на ИАГ. През годината са издадени позволителни за сеч за 8 052 631 куб. метра лежаща дървесина, като към 24.02.2022 г. са съставени протоколи за освидетелстване на сечищата за добити 5 959 366 куб. метра лежаща дървесина.

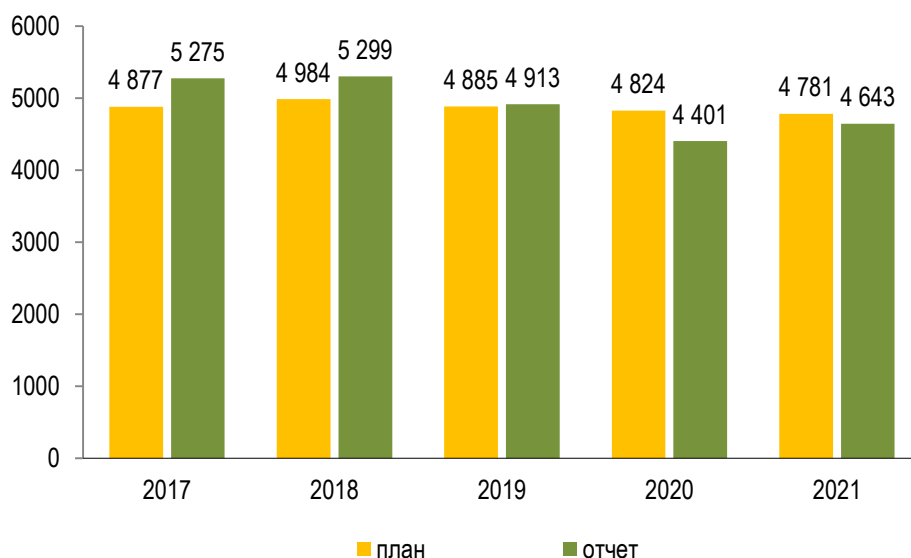
В рамките на 2021 г. държавните предприятия по чл. 163 от ЗГ са реализирали общо 4 642 628 куб. м дървесина от горските територии - държавна собственост или 97% спрямо планираното количество. Продадената дървесина е с 241 хил. куб. м (10%) повече от 2020 г. (фигура VI.1).

Реализираната дървесина, пострадала от абиотични и биотични фактори, е в размер на 441 хил. куб. м или 10% от всички продажби, като се запазва отчетеният през предходната година дял.

Общите приходи от продажба на дървесина през 2021 г. възлизат на 267 803 хил. лева, с 6% повече на годишна база. Общите разходи при ползването на дървесина са на стойност 79 029 хил. лева, с 3% под отчетените през 2020 г., като в тях са включени и отчисленията от продажната цена на дървесината към фонд „Инвестиции в горите“ в размер на 20 760 хил. лева.

През 2021 г. чрез продажба на добита дървесина от склад са реализирани 48,7% от общите количества дървесина. Останалите 51,3% са реализирани чрез продажба на стояща дървесина на физически лица за лична употреба и на юридически лица след провеждане на търгове. За задоволяване на нуждите на физически лица са продадени по ценоразпис общо 506 хил. куб. м дървесина, основно дърва за огрев, което е с 32 хил. куб. м или с 6% по-малко от 2020 г.

Фигура VI.1. План и отчет на реализираната дървесина от горските територии – държавна собственост за периода 2017 – 2021 г., хил. куб. м

Източник: МЗМ

Обемът на предоставената през 2021 г. дървесина по сключени дългосрочни договори от държавните предприятия е 328 хил. куб. м стояща дървесина и 138 хил. куб. м добита дървесина, а общото количество представлява 10% от реализираната дървесина, като спрямо предходната година се отчита повишение с 11%.

След проведени електронни търгове през годината са реализирани продажби за общо 950 хил. куб. м дървесина от държавните гори, със 199 хил. куб. м повече в сравнение с 2020 г.

Среднопретеглените отчетени продажни цени на дървесината от горските територии - държавна собственост, от склад и на корен, са съответно 79,62 лева/куб. м и 43,42 лева/куб. м, като се увеличават съответно с 6,5% (4,88 лв./куб. м) и с 3,3% (1,40 лв./куб. м.). Средните разходи за добив на дървесина нарастват незначително - с 0,16 лв./куб. м.

Съгласно финансовите планове на ДП за 2022 г. се предвижда общото ползване на дървесина да бъде 4 669 455 куб. м.

Таблица VI.2. Ползване на дървесина от горски територии, предоставени за управление на ДП, и приходи от продажба през 2021 г.

Начин на ползване и на продажба	2020 г.		2021 г.			
	Количество (куб. м)	Стойност (хил. лева)	Количество		Стойност	
			куб. м	Изм. спрямо 2020 г. (%)	хил. лева	Изм. спрямо 2020 г. (%)
I. Приходи от продажба на дървесина (1+2+3+4):	4 401 488	251 815	4 642 628	5%	267 803	6%
1. Продажба на стояща дървесина на корен	2 259 804	94 984	2 705 656	20%	117 481	24%
1.1. в т.ч. по ценоразпис на физически лица за лична употреба	208 870	3 250	192 848	-8%	3 053	-6%
2. Продажба на добита дървесина	2 066 359	154 440	1 865 425	-10%	148 529	-4%
2.1. в т.ч. по ценоразпис на физически лица за лична употреба	328 193	23 511	312 654	-5%	22 584	-4%
3. Ползване на дървесина по чл. 116б от ЗГ	5 398	x	4 815	-11%	x	x
4. Ползване на дървесина по чл. 193 от ЗГ	69 927	1 941	66 731	-5%	1 863	-4%
II. Общо разходи, количество (I.1.+ II.1.), стойност II.(1+2+3):	4 389 013	81 670	4 580 091	4%	79 174	-3%
1. Разходи за добив на дървесина - общо:	2 129 209	53 514	1 874 435	-12%	47 426	-11%
2. Разходи за направа на извозни пътища и текущ ремонт на горски автомобилни пътища	x	6 420	x	x	10 988	71%
3. Отчисление за фонд "Инвестиции в горите"	x	21 736	x	x	20 760	-4%

Източник: МЗМ

4.2. Странични дейности и ползване на недървесни горски продукти

За 2021 г. държавните предприятия отчетат общо 15 144 хил. лева приходи от странична дейност и недървесни горски продукти и съответстващи разходи от 9 740 хил. лева. В сравнение с 2020 г. се наблюдава увеличение на приходите с 412 хил. лева и намаление на разходите с 626 хил. лева.

5. Защита на горските територии

5.1. Защита на горските територии от болести, вредители и други повреди

В прогнозата за 2021 г. са предвидени мероприятия върху 37% от установените през 2020 г. горски територии със здравословни проблеми. Изпълнението на прогнозата е 91%. Също така, предвидено е извършване на въздушно пръскане на обща площ от 1 309,2 ха, в т. ч. 880 ха срещу борова процесионка и 429,2 ха срещу ръждива борова листна оса.

През годината е извършена наземна химична борба на обща площ 534,9 ха в горски разсадници и топови култури, което е с 84% повече от планираното. Мероприятието е извършено при възникване на здравословни проблеми, причинени от различни биотични и абиотични фактори в горски разсадници (28%) и в горски култури (72%).

Изпълнението на предвидената механична борба е 90%. От отчетените 67,3 ха, 38% са срещу борова процесионка в горски култури, 47% - срещу повреди в топови и иглолистни култури и 15% - в горски разсадници.

Проведени са санитарни и принудителни сечи на площ от 12 962,6 ха. Изпълнението е с 68% повече спрямо предвидените сечи в ЛСП за 2021 г. От тях, 78% са в иглолистни гори и 22% в

широколистни гори. Изведените сечи са обхванали увредени горски територии от различни фактори - фитопатогенни гъби (48%), абиотични фактори (45%), стъблени насекоми (5%) и пожари (2%).

Разходите за реализиране на дейностите по защита от болести, вредители и други повреди в горските територии, стопанисвани от държавните предприятия по чл. 163 от ЗГ, са в размер на 117 хил. лева.

Таблица VI.3. Проведени лесозащитни мероприятия през 2021 г.

Мероприятие	Прогноза 2021 г. (ха)	Отчет 2021 г. (ха)	Изпълнение (%)
Авиоборба	1 309,2	890	68%
Биологична борба	6 448,8	6 448,8	100%
Наземна химична борба, в т. ч. :	290,1	534,9	184%
<i>в горски разсадници</i>	100,5	152,3	151%
<i>в култури</i>	189,6	382,6	201%
Механична борба	74,4	67,3	90%
Интегрирана борба	0	0	-
Санитарни сечи	7 996,3	12 962,6	168%
Общо:	1 5818,8	1 4454,8	91%

Източник: ИАГ

5.2. Защита на горите от пожари

През 2021 г. в горските територии на страната са възникнали общо 349 пожара, като са засегнати 3 143,4 ха. От тях, 413,7 ха са опожарени от върхови пожари.

Най-големият горски пожар през годината е възникнал в землището на с. Югово, в района на ТП ДПС Кормисош, който поради трудно достъпния терен и лошите атмосферни условия се развива и на територията на ТП „ДГС Асеновград“. Засегнати са над 466 ха горски територии.

Големи горски пожари през 2021 г. са възникнали и в районите на ТП „ДГС Кюстендил“, ТП „ДГС Хисар“, ТП „ДГС Маджарово“, ТП „ДГС Свиленград“, ТП „ДГС Брезник“, ТП „ДГС Земен“, ТП „ДГС Сливен“ и други.

Засегнатите площи от върхови пожари през годината са със 77,7 ха повече спрямо 2020 г.

Основните причини за възникналите горски пожари през 2021 г. са метеорологичните условия, човешката небрежност в периода на обявения пожароопасен сезон, съчетано с дългите периоди с ниска атмосферна влажност, липса на валежи и високите среднодневни температури. Тези атмосферни условия водят до множество мъгли, които по естествен път са предизвикали възникването на около 8% от горските пожари.

През 2021 г. са сключени договори за изграждане на 13 съоръжения (кули) за ранно откриване и оповестяване за възникнали пожари в горските територии, от страна на РДГ гр. Берковица, гр. Благоевград, гр. Бургас и гр. Сливен, финансирани по подмярка 8.3 от Програмата за развитие на селските райони 2014 - 2020 г. Изграждането на съоръженията е съобразно одобрената през 2019 г. от ИАГ схема за разполагане на средства за наблюдение и откриване на пожари в горските територии на страната.

За изпълнението на дейностите за защита на горските територии от пожари през 2021 г. ДП са изразходвали средства в общ размер на 998 хил. лева. Основната част от отчетените разходи са за изпълнението на превантивни дейности, включително за направата и поддръжката на 2 225 609 м. минерализовани ивици и 651 858 м. лесокulturни прегради.

6. Защитени територии

Съгласно Закона за защитените територии (ЗЗТ) в страната съществуват 6 категории защитени територии, като националните паркове, посочени в приложение № 1 на ЗЗТ, резерватите и поддържаните резервати, посочени в приложение № 2 на ЗЗТ са изключителна държавна собственост, като управлението и стопанисването им се осъществява от Министерство на околната среда и водите (МОСВ) и съответните му регионални подразделения, в т.ч. Дирекциите на национални паркове (ДНП „Централен Балкан“, ДНП „Рила“ и ДНП „Пирин“) и регионалните инспекции по околната среда и водите.

Министерството на земеделието, Изпълнителната агенция по горите, както и физическите и юридическите лица и общините – собственици на гори, земи и водни площи в защитените територии от категориите: природен парк, природна забележителност и защитена местност, осъществяват тяхното стопанисване, опазване и охрана, съгласно разпоредбите на ЗЗТ и други специални закони.

Съгласно ЗЗТ Изпълнителната агенция по горите създава специализирани дирекции на природни паркове за изпълнение на планове за управление на природните паркове. В тази връзка, за управление на природните паркове са създадени 11 дирекции специализирани териториални звена към ИАГ: ПП „Беласица“, ПП „Българка“, ПП „Витоша“, ПП „Врачански Балкан“, ПП „Златни пясъци“, ПП „Персина“, ПП „Сините Камъни“, ПП „Странджа“, ПП „Русенски Лом“, ПП „Рилски манастир“ и ПП „Шуменско плато“.

МОСВ и неговите регионални органи провеждат и осъществяват контрол в защитените територии по отношение на дейностите на собствениците или ползвателите на гори, земи и водни площи и по спазване на режимите, установени по реда на ЗЗТ, заповедта за обявяване и план за управление на съответната защитена територия.

Контролът по спазване на режимите в защитени територии се осъществява и от директорите на регионалните управления на горите, държавните горски стопанства, държавните ловни стопанства и дирекциите на природни паркове, както и кметовете на общини.

Дейностите по управлението на горските територии в защитени местности и природни забележителности се осъществява от държавните горски и ловни стопанства, в зависимост от това в чии териториален обхват попада територията.

През 2021 г. дирекциите на природните паркове и държавните предприятия изпълняват съвместни дейности на базата на сключени споразумения за сътрудничество и планове за съвместни дейности. Такива споразумения са сключени между ЮЗДП Благоевград с ДПП „Беласица“, ДПП „Витоша“ и ДПП „Рилски манастир“. Цел на споразуменията за съвместна дейност е решаване на проблеми от взаимен интерес в следните области: устойчиво управление и опазване на природните ресурси; опазване на екосистемите и биоразнообразието; екологосъобразно управление на земите в защитените територии и защитени зони по ЗБР; квалификация на персонала; подготовка, кандидатстване и изпълнение на проекти, свързани с горите и защитените територии.

Извършени са ремонтни и възстановителни дейности по съществуващата туристическа инфраструктура - мостове, интерпретативни маршрути, заслони, беседки, кътове за отдих, чешми и др. Обновени и възстановени са информационни табла, маркировка на туристическите маршрути и др. Всички дирекции на природните паркове активно са работили с доброволци, с чиято помощ са реализирани редица мероприятия по възстановяване и поддържане на туристическата инфраструктура, почистване на парковите територии, обновяване на туристическата маркировка, залесителни мероприятия и др.

На територията на ПП „Русенски Лом“ е извършено почистване на туристически маршрути с помощта на доброволци, съвместно със сдружение „Поломие - Русе“. Почистен е и маршрут с дължина 10 км от местността „Смесите“ до голям Нисовски манастир, като е използвана тежка техника и с доброволен труд. Продължила е и дейността по реинтродукцията на застрашени и редки видове и

поддържане на техните популации. На изградените площадки редовно е извършвано подхранване на птици.

На територията на ПП „Витоша“ през годината са извършени редица дейности, свързани с почистване и обновяване на туристическата инфраструктура, като ремонт на 2 погледни площадки над Драгалевски манастир и над Кладнишка река; дървени горски библиотеки, дървена сцена и дървен парапет пред детски екостационар „Белите брези“. Изработени са и монтирани 2 информационни табла; 20 метални насочващи табели за нископланинска обиколна пътека, както и 27 табели на брайлов и плоскочетен шрифт за експониране на дървета и храсти на „Алеята за незрящи“ в местността Дендрариум. През годината са организирани общо 53 доброволчески акции, с повече от 250 участници. С помощта на доброволци са почистени и премахнати незаконни огнища, освежена е паркова инфраструктура (над 150 моста, скари, дървени парапети); почистени са повече от 4 000 л. м канавки/водостоци по туристически алеи и пътеки; изградени са 5 нови дървени моста, ремонтиран е каменният мост при х. „Момина скала“. Възстановени са 2 чешми. Изработени и монтирани са 8 информационни табла; 6 нови маси и пейки. Освежени/лакирани са повече от 150 елемента на парковата инфраструктура на територията на парка.

За цялостната си дейност в полза на Витоша, през 2021 г. Дирекцията на ПП „Витоша“ е отличена със „златна значка“ от Българския олимпийски комитет .

Служителите на ДПП „Сините камъни“ са извършили ремонтни дейности на елементи от инфраструктурата на територията на природния парк. Поставени са указателни и предупредителни табели на едни от най - посещаваните от туристи места.

ДПП „Врачански Балкан“ през 2021 г. е извършила цялостен ремонт на волиери за полусвободно отглеждане на птици и ограда. Разселени са (есенно) 52 птици, като е извършено пролетно проучване на състоянието на популацията (трансектен метод), есенно проучване (телеметрия) и зимно проучване (фотокапани и хранилки). Към момента в паркчетата има 80 птици за основно стадо през 2022 г. Разработена е методология и технология за производство и разселване на птици. Паркът продължава своята дейност и по подхранване и реинтродукция на египетския и белоглавия лешояд. През годината са формирани общо 18 двойки и са отгледали 16 белоглави лешояда. Извършен е и мониторинг по проект за реинтродукция на европейския лалугер за 2021 г.

На територията на ПП „Врачански Балкан“ през 2021 г. са ремонтирани 9 интерпретативни маршрута, обновена е маркировката на 12 туристически маршрута, ремонтирани са 1 заслон, 3 информационни пункта и 3 къта за отдих.

На територията на ПП „Златни пясъци“ е извършена рехабилитация на туристическата инфраструктура, включваща подмяна на 12 указателни табели и на 3 информационни табла по маршрутите „Природа за всички“ и „Домът на сойката“, ремонтирани са 3 оградни пана на декоративна дървена ограда и 6 дървени перила, водещи към мост в района на „Юбилейна“. Извършено е опресняване на туристическата маркировка по „Син маршрут“ и „Жълт маршрут“, с обща дължина 12 км.

В репродуктивната база за редки и застрашени растителни видове на ДПП „Българка“, в с. Поток и в генната банка за овощни видове продължават целогодишно дейностите по поддържане на материалната база, събиране на семена, подготовка на терени, дейности по засаждане, грижи по време на вегетация, резитба и борба с вредителите за овощните видове. В адаптационните волиери за дневни и нощни грабливи птици периодично са настанявани и отглеждани видове за адаптация преди пускането им в природната среда. Съвместно със СЦДП - Габрово за поредна година е извършено заребяване с балканска пъстърва в 7 поречия на реки (Левичарка, Паничарка, Борушица, Сивек, Бялата река, Белилска и Янтра).

ДПП „Българка“ е била домакин на спортното събитие - маратонското приключение „Трявна ултра“. Проведен е традиционният поход на патилянци в планината по повод 1 юни - денят на децата, както и част от второто издание на тревненския фестивал в градска среда „Fun Навън“.

ДПП „Рилски манастир“ е подпомогнала организацията и откриването на изложба с рисунки на деца от 60 държави в Рилски манастир. Мероприятието е финалната част от „Осмия световен конкурс за детска рисунка“, организиран от фондация „Малък зограф“.

ДПП „Странджа“ е реализирала дейности по подпомагане на естественото възобновяване на местни видове, както и реинтродукция на видове от флората и фауната (пъстърва, реликтни видове растения от Специализирания разсадник). Предприети са мерки за ограничаване разпространението на инвазивни видове чрез механично премахване. Дирекцията на парка е провела регулярно проучване на най-чувствителните и увредени крайморски дюнни местообитания и крайречни влажни зони.

ДПП „Русенски лом“ е извършила редовен мониторинг на птици, който включва проверка на заетите известни гнезда на хищни птици. Локализирани са нови заети територии от хищни и мършоядни птици. Извършено е търсене на нови гнезда на малък креслив орел, египетски лешояд, белоопашат мишелов и малък орел. Дирекцията на парка отговаря и за поддържане на оптималното водно ниво в ЗМ „Калимок-Бръшлен“. Изградена е платформа за привличане гнезденето на пеликани, съвместно с Българско дружество за защита на птиците, като три двойки са сформирали гнезда и отглеждат четири малки.

Служителите на ДПП „Шуменско плато“ са взели дейно участие в популяризирането и осъществяването на най-мащабното доброволческо залесяване в Шумен, което има за цел възстановяване на 0,6 ха изгоряла гора в подножието на шуменското плато. В традиционния конкурс „Природата - моето вдъхновение“, който паркът организира вече повече от 25 години, са се включили над 300 творби. Реализиран е и традиционният фестивал „Зелени слънца“, посветен на Еньовден.

ДПП „Златни пясъци“ е организирила и провела екологични игри, водачество по детски образователни маршрути „Песента на гората“ и „Домът на сойката“ и беседи за билките при учебната „Билкова градина“.

Дирекция на ПП „Персина“ е организирила „Фестивал на къдроглавия пеликан“ в гр. Белене. Целта на събитието е да засили вниманието на обществото към необходимостта от опазване на вида къдроглав пеликан и да популяризира завръщането на пеликаните, като гнездящ вид на територията на природния парк.

Изложба с красиви снимки на растения, животни и местообитания от българската природа е представена в посетителския център на природен парк „Беласица“. Идеята на изложбата е да популяризира пред широката общественост значението на Европейската екологична мрежа НАТУРА 2000 в България като важен инструмент за съхраняване на най-ценните природни кътчета в страната ни, както и да привлече обществена подкрепа за тяхното дългосрочно опазване. За поредна година природен парк „Беласица“ е домакин на „Хоби курс по билкарство“.

ДПП „Сините камъни“ е стартирала изпълнението на проект „Споделена визия за Натура 2000 на Природен парк „Сините камъни“ - 2020 г.“. Проектът е насочен към популяризиране на мерки и дейности за съхранение на Мизийските букови гори (хабитат 91W0) и Източните гори от космат дъб (хабитат 91AA) на територията на област Сливен.

ДПП „Витоша“, „Врачански Балкан“, „Златни пясъци“ и „Рилски манастир“ са продължили изпълнението на дейности по проектите по ОП „Околна среда 2014 - 2020“, свързани с подобряване на природозащитното състояние на видове и типове природни местообитания на територията на природните паркове.

ДПП „Врачански Балкан“ е работила по проект DiGiPARKS - Създаване на иновативен интегриран туристически продукт между природните паркове „Врачански Балкан“ и „Железни врата“. Проектът е финансиран в рамките на Третата покана на Европейска Програма за териториално сътрудничество ИНТЕРРЕГ V-A „Румъния - България“.

ДПП „Беласица“ е участвала като партньор в проект „Опознай и ще обикнеш“, финансиран от Български фонд за жените, който има за цел популяризиране на района. В основата на проекта е заложено опазване на природата, чрез популяризиране на традиционни знания и развитие на

алтернативен туризъм. ДПП „Беласица“ е партньор и в проект, разработващ филм с работно заглавие „Кулинарните изкушения на Подгорието“, финансиран от община Петрич. Целта на филма е да популяризира кулинарното богатство на селата, разположени в подножието на парка; да „разкаже“ за хармоничната връзката на хората с природата; да популяризира възможностите за туризъм в ПП „Беласица“, чрез създаване на условия за поминък в местното население.

ДПП „Персина“ е изпълнила и отчела 4 проекта, като работата по тях ще продължи и през 2022 г.

Всички дирекции на природните паркове са продължили провеждането на мониторинг на консервационно значими видове растения и животни, включени в Националната система за мониторинг на биологичното разнообразие, като са попълнени необходимите формуляри и изпратени за въвеждане в системата на ИАОС.

През 2021 г. от страна на ИАГ са съгласувани следните предложения за обявяване, промени в площта или промяна в режимите на дейност на защитени територии:

- Защитена местност „Гората на Боряна“ в землището на село Енина, община Казанлък, област Стара Загора;
- Защитена местност „Света Неделя“ в землището на град Неделино, община Неделино и село Старцево, община Златоград, област Смолян;
- Защитена местност „Горен Баир - Кичук чал“ в землището на село Синитово, община Пазарджик, област Пазарджик;
- Природна забележителност „Черните скали“ в землището на село Орешник, община Тополовград, област Хасково;
- Защитена местност „Камчийски пясъци“ в землището на село Ново Оряхово и село Шкорпиловци, община Долни чифлик, област Варна;
- Защитена местност „Поречие на река Ботуня“ в землищата на селата Охрид и Палилула, община Бойчиновци, област Монтана и село Добруша, община Криводол, област Враца;
- Защитена местност „Манастирска стълба“ в землищата на град Велико Търново, община Велико Търново и село Първомайци, община Горна Оряховица, област Велико Търново;
- Защитена местност „Корал“ в землището на село Лозенец, община Царево, област Бургас;
- Защитена местност „Каньона на река Шегава“ в землищата на селата Раждавица и Гърбино, община Кюстендил, област Кюстендил;
- Природна забележителност „Фрън кая и Дилики кая“ в землищата на селата Мирково и Челопеч и ПЗ „Червени камък“, попадаща в землището на село Челопеч, община Челопеч, област София;
- Защитена местност „Сладун“ в землището на село Сладун, община Свиленград, област Хасково;
- Поддържан резерват „Патлейна“ в землището на град Велики Преслав, община Велики Преслав, област Шумен;
- Природна забележителност „Скален комплекс - Ночево“ в землището на село Ночево, община Черноочене, област Кърджали;
- Природна забележителност „Башовишки печ“ в землището на село Гара Орешец, община Димово, област Видин;
- Защитена местност „Степите“ в землищата на село Българево и село Свети Никола, община Каварна, област Добрич;

От страна на ИАГ не е съгласувано предложението за обявяване на защитена местност „Река Въча - Узунпара“, попадащ в землището на село Йоаким Груево, община Стамболийски, област Пловдив.

7. Горска сертификация

Сертифицираните горски територии в България са със сертификат FSC (Съвет за стопанисване на горите). Съгласно официалните данни на FSC, площта на сертифицираните горски територии към 14.02.2022 г. е 2 339 182,4 ха, което представлява 59% от общата горска територия в страната, а сертифицираните единици са 32. Сертификат за проследяване на дървесината FSC - Chain of custody, притежават 443 сертифицирани единици.

Площта на сертифицираните държавни горски територии, стопанисвани от ДП, е 2 317 993,8 ха, равняващи се на 80% от общата стопанисвана от тях територия в страната, а сертифицираните единици са 29.

Съгласно електронния информационен портал на PEFC (Програма за утвърждаване на горската сертификация), сертификат за проследяване на дървесината PEFC - Chain of custody притежават 4 сертифицирани единици.

8. Инвентаризация и планиране в горските територии

През 2021 г. са извършени следните по-важни дейности в тази насока:

- Проведени са съвещания на комисиите по чл. 34, ал. 1 от Наредба № 18/07.10.2015 г. за инвентаризация и планиране в горските територии за извършване на инвентаризация на горските територии и изработване на горскостопански планове, горскостопански карти, ловностопански планове и планове за дейностите по опазване на горските територии от пожари, през 2021/2022 г. за териториални поделения ДГС „Монтана“, „Чипровци“, „Елешница“, „Буйновци“, „Преслав“, „Шумен“, „Нови пазар“, „Разград“, „Тетевен“, „Трън“, „Михалково“, „Елин Пелин“, „Панагюрище“, „Розино“, „Казанлък“, „Сливен“ и за териториални поделения ДЛС „Паламара“, „Дунав - Русе“ и „Ропотамо“;
- Проведени са експертни съвети за приемане на стопанските класове и размера на годишното ползване за 2020/2021 г., за териториални поделения ДГС „Ихтиман“, „Благоевград“, „Твърдица“, „Добринище“, „Рилски манастир“, „Смолян“, „Елхово“, „Смядово“, „Силистра“, „Върбица“ и „Средец“, както и за териториални поделения ДЛС „Шерба“, „Мазалат“, „Тракия“ и „Черни Лом“;
- Проведени са съвещания на комисиите по чл. 37, ал. 3 от Наредба № 18/07.10.15 г. за инвентаризация и планиране в горските територии за приемане на извършената инвентаризация на горските територии и изработените горскостопански планове, горскостопански карти, ловностопански планове и планове за опазване на горските територии от пожари през 2020/2021 г. за териториални поделения ДГС „Ихтиман“, „Благоевград“, „Твърдица“, „Добринище“, „Рилски манастир“, „Смолян“, „Елхово“, „Смядово“, „Силистра“, „Върбица“, „Средец“, „Акад. Николай Хайтов“ (частта на закритото териториално поделение „Чепеларе“) и за териториални поделения ДЛС „Шерба“, „Мазалат“, „Тракия“ и „Черни Лом“;
- Проведени са експертни съвети за приемане на протоколите на комисиите по чл. 37, ал. 3 от Наредба № 18/07.10.15 г. за инвентаризация и планиране в горските територии, за приемане на извършената инвентаризация на горските територии и изработените горскостопански планове, горскостопански карти, ловностопански планове и планове за дейностите по опазване на горските територии от пожари през 2020/2021 г. за териториални поделения ДГС „Ихтиман“, „Благоевград“, „Твърдица“, „Добринище“, „Смолян“, „Смядово“, „Върбица“, „Средец“ и за териториални поделения ДЛС „Шерба“ и „Тракия“;
- Проведени са експертни съвети за приемане на задания във връзка с предстоящата инвентаризация на горските територии през 2022/2023 г. и изработване на горскостопански

карти, горскостопански планове, планове за ловностопански дейности и за дейностите по опазване от пожари, за териториални поделения ДГС „Разлог“, „Пазарджик“, „Батак“, „Видин“, „Сеслав - Кубрат“, „Търговище“, „Омуртаг“, „Бяла“, „Болярка“, „Карнобат“, „Черни Осъм“, „Стара река“, „Ивайловград“, „Невестино“ и за териториални поделения ДЛС „Чехльово“, „Арамлиеца“, „Росица“, „Витиня“, „Извора“, „Воден - Ири Хисар“, „Женда“, „Тополовград“;

- Одобрен е доклад от министъра на земеделието за обектите за инвентаризация през 2023/2024 г. и изработване на горскостопански карти, горскостопански планове, планове за ловностопански дейности и за дейностите по опазване на горите от пожари, за териториални поделения ДГС „Якоруда“, „Белица“, „Карлово“, „Ардино“, „Хасково“, „Карнобат“ (само за частта на влятото ТП „ДГС Садово“), „Бургас“, „Котел“, „Враца“, „Лесидрен“, „Ловеч“, „Ботевград“, „Самоков“ (без влятото ТП „ДГС Боровец“), „Елена“, „Тутракан“, „Провадия“, „Тунджа“, „Кипилово“ и за териториално поделение ДЛС „Искър“ и ловностопански район „Трънково“ към ТП „ДЛС Мазалат“;
- Със заповед на министъра на земеделието е утвърден Областния план за развитие на горските територии за област Монтана;
- Предоставена е цифрова ортофотокарта на дружествата, извършващи инвентаризацията на горските територии и изработващи горскостопански планове, горскостопански карти, ловностопански планове и планове на дейностите за опазване на горските територии от пожари за периода 2021/2022 г.;
- Осигурен е цифров модел на картата на възстановената собственост и на кадастралната карта за териториалния обхват на дейност на държавните горски и ловни стопанства, подлежащи на инвентаризация и горскостопанско планиране през 2021/2022 г.
- Направен е отчет на баланса на горските територии на Република България към 31.12.2021 г., който е предаден на НСИ;
- Създаден е географски портал за данни за горите в България – <https://maps.iag.bg>.

9. Ловно стопанство

През 2021 г. са извършени следните по-важни дейности с участието на ИАГ, свързани със стопанисването и ползването на дивеча в страната:

- Проведени са експертни съвети за разглеждане и приемане на „Методика за мониторинг на запаса на дивата свиня и едрия дивеч в Република България“ и „Методика за доотглеждане и разселване на елени лопатари и фермени фазани, полудиви патици и яребици в Република България“;
- Взето е участие в експертен съвет за разглеждане на „Концепцията за развитие на ловното стопанство в Република България“;
- Взето е участие в заседания на междуведомствени работни групи съвместно с МОСВ и НПО по отношение на изпълнението на Плана за управление на мечката в страната;
- Проведени са работни срещи съвместно с МОСВ, организирани от ЕК, във връзка с изготвянето на адаптивен механизъм за устойчиво ползване на гургулицата;
- Разработено е изменение и допълнение на Наредба № 2/2009 г. за условията за отглеждане на космат и пернат дивеч в животновъдни обекти, съобразени с неговите физиологически и поведенчески особености;
- Взето е участие в заседания на междуведомствени работни групи съвместно с МОСВ и НПО по отношение на изменение и допълнение на Плана за действие за опазване на балканска дива коза;

- Разработено е изменение и допълнение на Наредба № 6 от 2007 г. за условията и реда за пасищно отглеждане на свине от източнобалканската порода и нейните кръстоски;
- Проведени са съвместни обучения на ловците, от РДГ и БАБХ, относно ограничаване разпространението на африканската чума по свинете, спазване на мерките за биосигурност и извършване на претърсвания за трупове на умрели диви свине;
- Организиран са 4 заседания на Ловния съвет;
- Извършени са проверки по изпълнението на договорите, с които се предоставя стопанисването и ползването на дивеча на ловните сдружения;
- Изготвени са анализи и доклади до министъра на земеделието за резултатите от проверките по изпълнение на договорите за съвместна ловностопанска дейност в 19 ДЛС и за стопанисване и ползване на дивеча в 9 дивечовъдни участъка към ДГС;
- Издадени са 8 разрешителни за научно-изследователска дейност;
- Проведени са изпити за придобиване право на лов в ловните сдружения и изпити за придобиване право на подборно ловуване в ловните сдружения;
- Категоризирани са 46 ловни бази в ДЛС, ДГС и ДУ;
- Издадени са 23 разрешения за ползване на глухар;
- Издадени са 6 разрешителни за отстрел на кафява мечка, 2 разрешителни за улавяне и преместване на кафява мечка и 1 разрешително за улавяне и маркиране с нашийници, съоръжени с радио предавател и устройство за глобално географско позициониране на кафява мечка;
- Проведени са тематични и специализирани проверки по изпълнението на ловностопански мероприятия и изпълнението на договорите в ловните сдружения;
- Извършени са теренни проверки и експертни съвети за приемане на Ловоустройствени проекти.

Ловностопанските дейности, извършени от държавните предприятия по чл. 163 от Закона за горите в предоставените им за управление горски територии – държавна собственост, са в следните насоки: създаване и поддържане на фуражна база; подхранване на дивеча; строеж и поддръжка на биотехнически съоръжения - чакала, хранилки, капани, калища, строителство и ремонт на бази за интензивно стопанисване на дивеч.

Общите приходи от ловностопанската дейност в горските територии - държавна собственост, отчетени през годината, са в размер на 7 850 хил. лева, което е с 565 хил. лева повече в сравнение с 2020 г. Приходите от организиран ловен и друг вид туризъм са в размер на 4 049 хил. лева, с 946 хил. лева над нивото от предходната година. Приходите от сключени договори по ЗЛОД под формата на годишни вноски за стопанисване на дивеча в дивечовъдните участъци и на годишни наемни цени на бази за ловен туризъм на ДГС възлизат на 3,186 млн. лева, като е налице намаление с 213 хил. лева спрямо 2020 г. За изпълнение на предвидените ловностопански и рибностопански мероприятия през годината са изразходени 14 002 хил. лева, с 965 хил. лева повече на годишна база.

10. Опазване на горските територии и контрол

През 2021 г. служителите на РДГ и ДП по чл. 163 от ЗГ са извършили общо 510 854 проверки, в т. ч.: 98 064 на обекти за добив на дървесина, 23 414 на обекти по чл. 206 от ЗГ, 151 592 на превозни средства, 140 853 на ловци, 13 399 на риболовци и 83 532 на други лица.

На базата на направен анализ на дейността на РДГ, са дадени указания, целящи подобряване на планирането на дейността и осигуряване на периодичен вътрешен контрол на дейността на инспекторите.

Извършени са подобрения на информационната система на ИАГ, като е разработен механизъм за автоматично осъществяване на контрол и изпращане на информацията до РДГ за предприемане на съответните действия. Разработен е и алгоритъм за контрол на транспортираните количества дървесина по предходни превозни билети. При изчерпване на количеството по един билет той се спира и не може да бъде автоматично използван като основание за издаване на последващи превозни билети. Друг подобен алгоритъм е въведен с цел контрол на ръчно въвежданите данни, използвани като основание за издаване на последващи превозни билети. Актуализирано е приложението за издаване на превозни билети.

Въведен е алгоритъм, който проследява последващото транспортиране на получена по направление дървесина (преместване) и изпълнението на чл. 16 ал. 7 от Наредба 1 за контрола и опазването на горските територии.

Ограничено е издаването на превозни билети по протоколи за освидетелстване след изчерпване на количествата, посочени като налични на временен склад.

С цел улесняване на гражданите и осигуряване на публичност, съвместно с НПО е разработено и внедрено приложение „Защити гората“, чрез което всеки потребител може да подаде сигнал за неправомерни действия (сеч и транспорт на дървесина, лов и др.) до ИАГ и да получи отговор за резултата от извършената проверка.

Продължено е взаимодействието с WWF България и със създадения център към Спешния телефон 112.

Разработен е проект на Наредба за допълнение и изменение на Наредба № 1 за контрола и опазването на горските територии.

През 2021 г. са извършени общо 38 проверки от служители от други РДГ - в РДГ Берковица, РДГ Благоевград, РДГ Велико Търново, РДГ Кюстендил, РДГ Кърджали, РДГ Ловеч, РДГ Пазарджик, РДГ Русе, РДГ Сливен, РДГ София и РДГ Шумен. Проверени са 89 обекта за добив на дървесина, 13 обекта по чл. 206 от ЗГ, 2 моторни превозни средства, 62 физически лица, Съставени са 66 констативни протокола, от които 23 с предписания за съставяне на актове за установяване на административни нарушения (АУАН) и 28 АУАН

Констатирани нарушения

През 2021 г. са констатирани общо 16 824 нарушения на горското законодателство, с 337 по-малко от 2020 г. Съставени са 11 214 акта за установяване на административни нарушения, с 286 повече спрямо 2020 г. Не са открити извършителите на 2 832 нарушения, а по част от установените нарушения в съответствие на сроковете по ЗАНН ще бъдат съставени АУАН през 2022 г.

Най-много установени с актове нарушения са констатирани в РДГ Кърджали - 1 038 акта, следван и от тези в РДГ Берковица - 1 010 акта, РДГ София и РДГ Русе по 1 002 акта, РДГ Сливен - 963 акта, РДГ Бургас и РДГ Ловеч по 919 акта. Регионалните дирекции с най-малко актове са РДГ Смолян - 103 акта, РДГ Пазарджик - 345 акта, РДГ Благоевград - 379 акта и РДГ Кюстендил - 399 акта.

Според собствеността на горските територии с актове са установени 4 106 нарушения в държавна собственост, 688 нарушения в общинска собственост, 2 519 нарушения в собственост на физически и юридически лица. Останалите 3 901 нарушения касаят основно транспорт или съхранение на дървесина, непридружена с превозен билет и немаркирана с горска марка, при което не може да се установи нейният произход. Установени са и нарушения, свързани с липса на проследяващо устройство на МПС, нарушения на изискванията за постоянното видеонаблюдение в обектите по чл. 206 от ЗГ и други.

Образувани са 68 административно-наказателни преписки без съставени актове, които са в следствие на постановления на Прокуратурата.

По ЗГ са съставени 11 009 акта, по ЗЛОД - 161 акта, по ЗРА - 40 акта и по ЗЛР, ЗТТ или ЗБР - 4 акта.

Служителите на РДГ са съставили 94 акта за нарушения, извършени от служители на ТП ДГС/ДПС, 347 акта на лесовъди, практикуващи частна лесовъдска практика и 54 акта на лица, имащи отношение към дейностите по стопанисване и опазване на горски територии, общинска собственост.

През 2021 г. са наложени 99 принудителни административни мерки по реда на чл. 253 от ЗГ, с 29 по-малко от 2020 г.

Дейност на регионалните дирекции по горите

През 2021 г. горските инспектори в РДГ са извършили 245 341 проверки, от които 29 174 в обекти за добив на дървесина, 22 886 в обекти по чл. 206 от ЗГ, 89 000 на МПС, 38 302 на ловци, 11 980 на риболовци и 53 999 на физически лица.

Съставени са 5 492 акта.

Дейност на екипите към ИАГ

В рамките на 2021 г. са извършени общо 3 886 проверки, от които 381 на обекти по чл. 206 от ЗГ, 371 на обекти за добив на дървесина, 1 773 на МПС, 864 на ловци и 497 на физически лица.

Съставени са 185 акта и са направени 205 предписания на РДГ за предприемане на допълнителни действия и съставяне на актове и 309 констативни протокола за неизвестен извършител.

Установено е незаконно отсечена дървесина и разпоредителни действия с дървесина, без документи, доказващи законния ѝ произход в размер на 1 205 куб. м.

Дейност на ДП по чл. 163 от ЗГ

През 2021 г. от служители на ДП и техните подразделения са извършени общо 246 410 проверки, от които 62 778 в обекти за добив на дървесина, 55 610 на МПС, 101 456 на ловци, 1 193 на риболовци и 25 373 на физически лица.

Съставени са 4 814 АУАН, 1 714 констативни протокола за неизвестен извършител и 449 констативни протокола без АУАН.

Установената незаконно отсечена дървесина и разпоредителни действия с дървесина, без документи, доказващи законния ѝ произход е в размер на 11 932 куб. м.

Прилагане на Регламент 995/2010

През 2021 г. ИАГ е участвала в три срещи на Комитета FLEGT/EUTR по въпроси, свързани с прилагането на Регламент (ЕС) № 995/2010.

Във връзка с осъществяване на ефективен контрол, през годината РДГ са извършили 1 132 проверки, с 1 404 по-малко в сравнение с 2020 г.

Взаимодействие с други институции

През 2021 г. продължи активното сътрудничество на ИАГ с институциите, ангажирани с предотвратяване и разкриване на незаконните посегателства срещу горите и дивеча.

В резултат на сключените споразумения за сътрудничество и взаимодействие и годишния план на МВР за противодействието на закононарушенията, свързани с горските, дивечовите и рибните ресурси, през 2021 г. са извършени общо 10 894 съвместни проверки, което е с 6 042 по-малко от 2020 г. Проверени са 556 обекта по чл. 206 от ЗГ, 267 обекта за добив на дървесина, 1 547 МПС, 6 027 ловци, 27 риболовци и 2 470 физически лица.

Съставени са 61 констативни протокола и 518 акта, от които 515 по ЗГ и 3 по ЗЛОД.

Извършени са 39 проверки със служители на ИАРА, 4 със служители на Изпълнителна агенция „Инспекция по труда“, 57 със служители на НАП, 9 със служители на АПИ, 43 със служители на МОСВ, 10 с представители на неправителствени организации и 56 с други институции.

11. Стратегическо планиране, усъвършенстване на нормативната база и международни дейности

В рамките на 2021 г. са изготвени следните нормативни актове:

- Проект на ЗИД на Закона за горите, предвиждащ намаляване на административната тежест в съответствие с Решение № 704 от 2018 г. на МС, който е внесен за разглеждане в Народното събрание;
- Постановление на МС за изменение и допълнение на Правилника за прилагане на Закона за лова и опазване на дивеча (обн. ДВ, бр. 68 от 17.08.2021г.);
- Проект на Постановление на МС за изменение и допълнение на Устройствения правилник на ИАГ, който е преминал обществено обсъждане;
- Устройствен правилник на Лесозащитните станции (обн. ДВ, бр. 85 от 2021 г.);
- Проект за изменение и допълнение на Наредба № 1 от 2012 г. за контрола и опазването в горските територии;
- Проект на ЗИД на Закона за горите във връзка с т. IV.2 от Споразумението между коалиционните партньори за съвместно управление на Р България в периода 2021 г. - 2025 г., съгласно която ИАГ преминава към МС.

Изпълнение на стратегически дейности и приоритети в горския сектор чрез проекти, финансирани от ЕС и други международни донори

През 2021 г. на заседания на комисията и на постоянната работна група за разглеждане на проектни идеи и проектни предложения в ИАГ са разгледани общо 6 проектни предложения, от които 2 са одобрени и 4 не са одобрени.

Успешно се изпълняват три проекта на РДГ Берковица, Благоевград и Бургас, свързани с изграждане на автоматични наблюдателни станции от единната национална система за наблюдение, ранно откриване и оповестяване на горски пожари и два проекта на Лесозащитни станции гр. София и гр. Варна за подобряване на материалната база и повишаване на техническия капацитет, финансирани по подмярка 8.3 от ПРСР 2014 - 2020 г.

Подпомогнато е изпълнението на проекти на държавните горски предприятия по програма LIFE на ЕС, в т.ч. LIFE FORHAB, LIFE REFOREST, LIFE IASHAB.

ИАГ е участвала в съвместно разработване на проект „Възстановяване на ключови за климата екосистеми в изпълнение на Стратегията на биологично разнообразие на ЕС и целите на Европейския зелен пакт“ като част от Националния план за възстановяване и устойчивост, с бюджет за горите в размер на близо 48 млн. лева.

През 2021 г. са изпълнявани текущо следните проекти:

- „Мерки за опазване на Малкия креслив орел и неговите местообитания в България“ по програма LIFE на Европейския съюз;
- „Предоставяне на услуги за управление на природните ресурси“, с акроним Re-Source по Програма за транснационално сътрудничество INTERREG V-B „Балкани - Средиземно море“ 2014 - 2020 г.;

12. Финансиране и инвестиции в горските територии

12.1. Изпълнителна агенция по горите

През 2021 г. в Изпълнителна агенция по горите са отчетени приходи на обща стойност 10 552 924 лева.

Определените за 2021 г. разходи на ИАГ за изпълнение на Бюджетна програма „Специализирани дейности в горските територии“ и Бюджетна програма „Планиране, опазване от посегателства, пожари и лесозащита“ са в размер на 29 674 300 лева. Одобрените корекции за извършените разходи към 31.12.2021 г. по уточнен план възлизат на 30 632 614 лева.

През 2021 г. са извършени инвестиции (капиталови разходи) в размер на 17 358 лева както следва:

- Придобиване на друго оборудване, машини и съоръжения – 16 075 лева;
- Придобиване на програмни продукти и лицензи за програмни продукти - 713 лева;
- Придобиване на други нематериални дълготрайни активи – 570 лева.

12.2. Държавни горски предприятия

Отчетените приходи от цялостната дейност на ДП за 2021 г. са 320 002 хил. лева, а общите разходи - 316 984 хил. лева. В сравнение с 2020 г., приходите на предприятията се увеличават с 16 851 хил. лева, а разходите - с 15 030 хил. лева.

Общият финансов резултат на ДП от оперативната им дейност през 2021 г. е положителен в размер на 2 818 хил. лева преди облагане с данъци, като се отчита увеличение с 1 621 хил. лева спрямо 2020 г.

Направените инвестиции от шестте ДП през 2021 г. са в размер на 32 457 хил. лева, с 21% по-малко от предходната година. От тях, 23 493 хил. лева (72%) са осъществени със средства от фонд „Инвестиции в горите“ - със 7 146 хил. лева по-малко от 2020 г., за изпълнение на следните дейности:

- проектиране на 118 км строителство на нови пътища и основен ремонт на съществуващи горски пътища - 509 хил. лева;
- строителство и основен ремонт на 102,71 км горски пътища и транспортна техническа инфраструктура - 13 864 хил. лева;
- проектиране и изграждане на едно технико-укрепителни съоръжение - 32 хил. лева;
- за дейности по залесяване - 8 480 хил. лева;
- за закупуване на горски територии - 988 хил. лева.

Със средства от стопанската дейност са закупени 43 транспортни средства и 29 броя специализирана техника и е извършен основен ремонт на сгради и технически съоръжения на стойност от 1 690 хил. лева.

През 2021 г. е стартирала процедура за закупуване на поземлени имоти в горски територии собственост на физически лица, като ДП са закупили 373 имота, с обща площ 143,4 ха.

В изпълнение на т. 2 от Решение № 574 на Министерския съвет от 2022 г., през м. септември 2022 г. Министерство на земеделието е изпратило предложение до Министерство на финансите с конкретни насоки за преобразуване на шестте държавни предприятия по чл. 163 от Закона за горите и на Държавно предприятие „Кабюк“, ведно с план за реструктурирането им и времеви график.

13. Административно обслужване

През 2021 г. са проведени 20 заседания на Комисията за разглеждане на заявления за вписване на физически лица и търговци в публичните регистри на ИАГ по чл. 235 и чл. 241 от ЗГ, в резултат на което са регистрирани и издадени удостоверения на 342 физически лица за упражняване на лесовъдска практика. Регистрирани и издадени са удостоверения на 390 търговци за извършване на дейности в горските територии.

През годината от публичния регистър по чл. 241, ал. 1 от ЗГ са отписани 47 търговци, а от регистъра по чл. 235 от ЗГ са отписани 63 физически лица. На 11 физически лица е постановен отказ за вписване в регистрите по чл. 235 от ЗГ.

Към 31.12.2021 г. общият брой на регистрираните физически лица за упражняване на лесовъдска практика е 12 175, а на регистрираните търговци - 4 477.

Организиран и проведен са 37 изпита по реда на чл. 236а от ЗГ във връзка с регистрацията на физически лица за упражняване на лесовъдска практика, на които са се явили общо 496 кандидати, от които издържалите са 240.

Направени са множество консултации на собственици, частни лесовъди и други заинтересовани лица по телефон, електронна поща, в приемната на МЗМ и по време на извършените теренни проверки.

VII. РИБАРСТВО И АКВАКУЛТУРИ

1. Улов и производство на риба и други водни организми

Улов на риба и други водни организми

По данни на Изпълнителната агенция по рибарство и аквакултури (ИАРА), през 2021 г. общият улов на риба и други водни организми от стопански риболов в страната бележи ръст от 43,1% на годишна база, до 9 010,3 тона, от които 8 920,5 тона в Черно море и 89,8 тона в река Дунав. В сравнение с 2020 г., уловът в Черно море нараства с 43,2%, а този в река Дунав - с 29,8%.

Таблица VII.1. Общ улов на риба и други водни организми в страната по водни басейни, тона

	2018	2019	2020	2021	Изменение 2021/2020
Улов в Черно море - общо, в т. ч.:	8 467,1	10 269,7	6 228,1	8 920,5	43,2%
- морски видове риби	4 007,1	5 513,3	3 418,7	5 873,7	71,8%
- проходни риби, карагьоз	10,3	25,6	15,8	22,6	42,6%
- рапани, миди и скариди	4 449,6	4 222,9	2 794,5	3 024,2	8,2%
Улов в река Дунав - общо, в т. ч.:	53,52	60,75	69,21	89,8	29,8%
- сладководна риба	49,1	57,4	67,2	86,2	28,4%
- проходни риби, карагьоз	0,5	2,6	0,7	1,9	192,8%
- други водни организми	4,0	0,7	1,4	1,7	20,7%
Общ улов на риба и други водни организми	8 520,6	10 330,4	6 297,3	9 010,3	43,1%

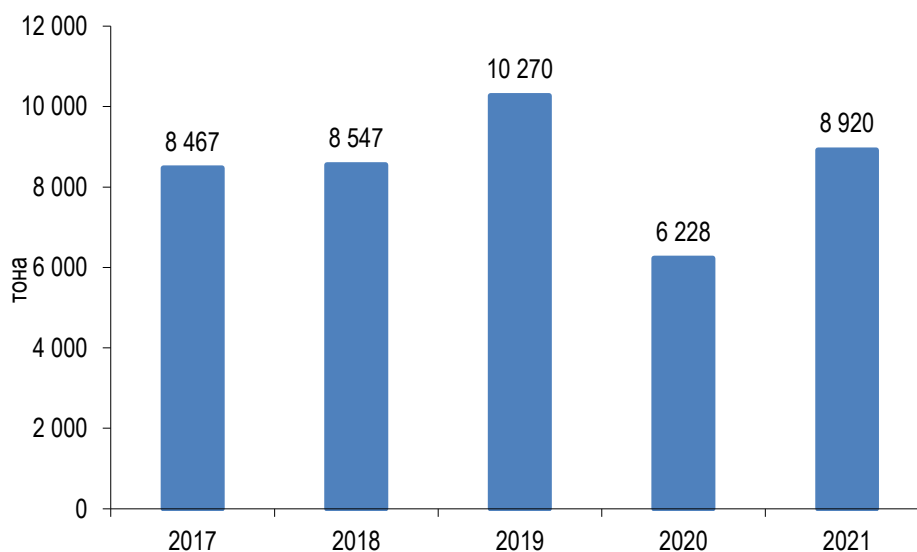
Източник: ИАРА

Общото количество уловени морски видове риби през 2021 г. е в размер на 5 873,7 тона, с 2 454,9 тона или 71,8% повече спрямо 2020 г. Традиционно, най-значителен е уловът на риба от вида цаца (копърка, трицона, шпрот), който се увеличава с 1 856,1 тона в сравнение с предходната година, достигайки 3 478,8 тона. Сред останалите черноморски видове риба, съществено улов се отчита за хамсията – 1 176,8 тона, черноморската барбуна – 445,4 тона, лефера – 302,7 тона и сафрида – 274,1 тона. Уловът на калкан е в размер на 70,4 тона, което е 94% от определената квота за страната, съгласно Регламент (ЕС) 2022/110 на Съвета от 27 януари 2022 г.

При улова на рапани, представляващ основен дял от улова на водни организми в Черно море, се отчита понижение с 21% на годишна база. Същевременно, уловът на черна морска мида нараства два пъти, до 97,8 тона, а този на бяла пясъчна мида - с 64%, до 758,1 тона.

През 2021 г. уловът на проходни видове риба (карагъоз) в Черно море е в размер 22,6 тона, с 42,6% над нивото от предходната година.

Фигура VII.1. Улов на риба и други водни организми в Черно море, тона

Източник: ИАРА

Общият улов в река Дунав през 2021 г. включва 86,2 тона сладководна риба, 1,9 тона проходни риби - карагъоз и 1,7 тона други водни организми.

В сравнение с предходната година се наблюдава увеличение на улова на сладководна риба с 28,4%. Най-голям улов се отчита при сребрилата каракуда – 14,7 тона, шарана – 11,9 тона, бялата мряна – 7,7 тона, европейския сом – 5,7 тона и белия толстолоб – 6,6 тона.

Уловът на проходни риби (карагъоз) в река Дунав нараства почти три пъти спрямо 2020 г., а този на други водни организми – с 20,7%.

Таблица VII.2. Улов на риба и други водни организми от водоеми за стопански риболов през 2021 г.

	Вид риба/воден организъм	Количество (тона)
А. Река Дунав		
1	Бабушка / <i>Rutilus rutilus</i> /	0,002
2	Брияна /облез, уклея/ / <i>Chalcalburnus chalcoides</i> /	0,093
3	Бял амур / <i>Ctenopharingodon idella</i> /	2,840
4	Бял толстолоб / <i>Hypophthalmichthys molitrix</i> /	6,561
5	Бяла мряна / <i>Barbus barbus</i> /	7,733
6	Бяла риба /сулка/ / <i>Sander lucioperca/Stizostedion lucioperca</i> /	4,359
7	Езерен рак / <i>Astacus leptodactylus</i> /	1,510
8	Златиста каракуда / <i>Carassius carassius</i> /	13,140
9	Карагъоз, дун. скумрия / <i>Caspialosa pontica/Alosa pontica</i> /	1,924
10	Михалца / <i>Lota lota</i> /	0,150
11	Морунаш / <i>Vimba vimba</i> /	2,566
12	Платика / <i>Abramis brama</i> /	6,079
13	Пъстър толстолоб / <i>Aristichthys nobilis</i> /	3,283
14	Распер / <i>Aspius aspius</i> /	1,118
15	Речен кефал / <i>Leuciscus cephalus</i> /	0,190
16	Речен костур / <i>Perca fluviatilis</i> /	0,240
17	Сабица / <i>Pelecus cultratus</i> /	0,008

	Вид риба/воден организъм	Количество (тона)
18	Скобар /Chondrostoma nasus/	0,934
19	Европейски сом /Sillurus glanis/	5,673
20	Сладководни раци/Astacus leptodactylus/	0,180
21	Сребриста Каракуда /Carassius sp./	14,744
22	Уклея /Alburnus alburnus/	3,531
23	Червеноперка /Scardinius erythrophthalmus/	0,038
24	Чил косат /Abramis sp./	0,020
25	Шаран /Cyprinus carpio/	11,875
26	Щука /Esox lucius/	0,578
27	Други	0,445
	Общо за река Дунав	89,813
	Б. Черно море	
28	Атерина /Atherina spp./	28,603
29	Бяла пясъчна мида /Mya arenaria/	758,091
30	Дънен морски червей	0,005
31	Заргон /Belone belone/	3,608
32	Илария /Liza saliens/	1,743
33	Калкан /Psetta maxima/	70,376
34	Карагъоз, дун. скумрия /Caspialosa pontica/Alosa pontica/	22,580
35	Кефал пелингас /Mugil soiu/	0,233
36	Лаврак /Dicentrarchus labrax/Morone labrax/	0,292
37	Лефер /Pomatomus saltatrix/	302,107
38	Морска котка /Dasyatis pastinaca/	3,512
39	Морска лисица /Raja clavata/	17,565
40	Морски дявол /Lophius piscatorius/	0,535
41	Морски език /Solea nasuta/	0,002
42	Морски кефал /Mugil cephalus/	4,926
43	Обикновени скариди /Leander spp./	0,293
44	Пагур /Eriphia verrucosa/	0,066
45	Паламуд /Sarda sarda/	1,483
46	Писия /Platichthys flesus luscus/	0,044
47	Платерина /Liza aurata/	0,970
48	Попчета /Gobiidae/	32,431
49	Пясъчна скарида /Crangon sp./	1,568
50	Рапани /Rapana venosa/Rapa whelk/	2 166,424
51	Сардина /Sardina pilchardus/	0,003
52	Сафрид /Trachurus mediterraneus ponticus/	274,081
53	Хамсия /Engraulis encrasicolus ponticus/	1 176,787
54	Цаца /трициона, шпрот/ /Sprattus sprattus sulinus/	3 478,799
55	Черна морска мида /Mytilus galloprovincialis/	97,826
56	Черноморска барбуня /Mullus barbatus ponticus/	445,406
57	Черноморска бодлива акула /Squalus acanthias/	19,652
58	Черноморски меджид /Merlangius merlangus euxinus/	10,198
59	Други	0,248
	Общо за Черно море	8 920,457
	Общо за Черно море и река Дунав	9 010,270

Източник: ИАРА (данните са актуални към 30.06.2022 г.)

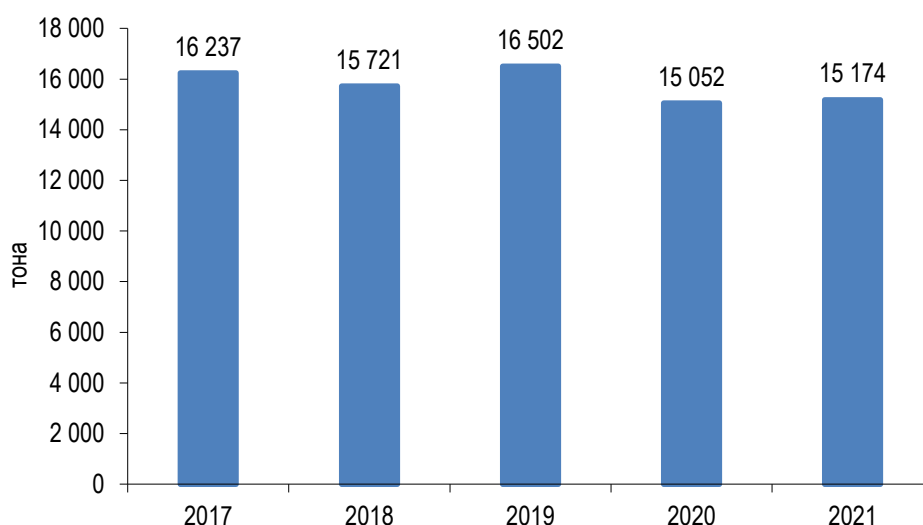
През първите пет месеца на 2022 г. отчетеният общ стопански улов на риба и други водни организми в страната възлиза на 2 321,5 тона, отбелязвайки спад от 31,3% спрямо същия период на 2021 г. Уловът в Черно море намалява с 31,5% на годишна база, до 2 299,2 тона, а този в река Дунав – с 2,2%, до 22,3 тона.

Производство на риба и други водни организми

По данни на ИАРА, към края на 2021 г. в страната има общо 745 активни рибовъдни стопанства. От тях, 722 са за сладководни аквакултури, а 23 - за морски аквакултури.

През 2021 г. общото производство на аквакултури (зарибителен материал, риба и други водни организми за консумация) в специализираните рибовъдни стопанства е в размер на 15 173,7 тона – с 0,8% над нивото от предходната година.

Фигура VII.2. Производство на риба и други организми в специализирани рибовъдни стопанства за периода 2017 – 2021 г., тона

Източник: ИАРА

Общото производство на зарибителен материал в рибовъдните стопанства е 2 201,05 тона, което представлява ръст от 7,4% спрямо предходната година. Това се дължи главно на увеличеното производство на зарибителен материал от две от основните видове риби, отглеждани в рибовъдните стопанства - дъгова пъстърва – с 22,9%, до 891,5 тона и шаран – с 26,6%, до 689,1 тона. Значително повече е и производството на зарибителен материал от африкански сом и бяла риба. Същевременно, производството на зарибителен материал от сивен спада до 2,8 тона, а това на речна (балканска) пъстърва – до 22,2 тона, при съответно 103 тона и 30,2 тона през 2020 г.

През 2021 г. производството на риба и други водни организми за консумация е в размер на 12 972,6 тона – без съществена промяна (-0,2%) спрямо 2020 г.

Традиционно най-голямо е производството на риба за консумация от видовете дъгова пъстърва шаран и пъстър толстолоб. В сравнение с 2020 г., производството на чига и сибирска есетра за консумация е почти три пъти повече на годишна база, а на моруна – близо два пъти.

През 2021 г. е отчетено производство на видове риби, които са прилов в екстензивните и полуинтензивни топловодни стопанства – платика, уклей, речен костур, скобар, бабушка и червеноперка. Тези видове не са обект на целенасочено развъждане и отглеждане в аквакултурното производство.

Основният вид от морските аквакултури, отглеждани в крайбрежните акватории на страната, традиционно е черната морска мида. През 2021 г. нейният добив за консумация се увеличава с 20,2%

спрямо предходната година, като достига 2 573,7 тона.

Таблица VII.3. Производство на зарибителен материал, риба и водни организми в рибовъдните стопанства, тона

№	Общоприети и местни наименования	Зарибителен материал		Риба за консумация		Общо тегло	
		2020	2021	2020	2021	2020	2021
1	Речна (балканска) пъстърва	30,16	22,17	15,99	14,90	46,14	37,07
2	Дъгова пъстърва	725,14	891,49	4 811,02	4 535,72	5 536,17	5 427,21
3	Сивен	103,03	2,76	6,79	0,92	109,81	3,68
4	Щука	3,67	3,56	16,60	13,12	20,27	16,68
5	Лин	0,12	0,07	4,85	0,55	4,96	0,62
6	Уклей	0,00	0,00	5,30	4,88	5,30	4,88
7	Платика	0,00	0,00	6,92	7,37	6,92	7,37
8	Скобар	0,00	0,00	0,75	1,45	0,75	1,45
9	Шаран	544,41	689,12	3 230,49	3 198,49	3 774,89	3 887,61
10	Златиста каракуда	0,00	0,00	1,50	2,16	1,50	2,16
11	Сребриста каракуда	4,83	11,14	221,21	234,44	226,04	245,58
12	Бял толстолоб	3,59	16,17	159,50	173,06	163,09	189,23
13	Пъстър толстолоб	283,31	274,02	1 359,31	1 223,54	1 642,63	1 497,56
14	Бял амур	182,12	149,64	224,02	260,99	406,14	410,63
15	Черен амур	0,00	0,00	5,12	0,47	5,12	0,47
16	Сом	49,07	32,30	128,58	107,94	177,66	140,24
17	Канален (американски) сом	0,00	0,00	12,00	8,02	12,00	8,02
18	Бяла риба (сулка)	7,54	43,31	54,19	33,42	61,73	76,73
19	Речен костур	0,08	0,10	4,91	3,09	4,98	3,19
20	Чига	0,45	0,00	1,72	4,91	2,17	4,91
21	Моруна	0,00	0,00	20,91	39,89	20,91	39,89
22	Пъструга	0,00	0,00	0,91	0,27	0,91	0,27
23	Руска есетра	32,66	2,43	207,96	87,05	240,62	89,48
24	Черна морска мида	0,00	0,00	2 140,81	2 573,69	2 140,81	2 573,69
25	Други хибриди от сем, Есетрови	0,03	1,81	37,47	68,80	37,51	70,61
26	Езерна съомга	0,36	0,96	30,64	0,00	31,00	0,96
27	Веслонос	41,93	32,71	57,69	54,21	99,61	86,92
28	Зелени водорасли	0,00	0,00	4,65	9,80	4,65	9,80
29	Червеноперка	0,20	0,20	2,83	4,68	3,03	4,88
30	Бабушка	0,00	0,00	2,00	2,30	2,00	2,30
31	Африкански сом	1,70	26,57	171,90	165,21	173,60	191,78
32	Сибирска есетра	32,40	0,10	37,45	106,08	69,86	106,18
33	Езерен рак	1,12	0,22	5,60	6,42	6,71	6,64
34	Бестер	0,00	0,20	4,51	6,24	4,51	6,44
35	Обикновени скариди	0,00	0,00	5,00	18,42	5,00	18,42
36	Тилапия	0,00	0,00	0,26	0,12	0,26	0,12
37	Тихоокеанска стрида	0,00	0,00	2,57	0,00	2,57	0,00
38	Дънен морски червей	0,00	0,00	0,01	0,00	0,01	0,00
	Общо	2 047,90	2 201,05	13 003,94	12 972,62	15 051,83	15 173,67

Източник: ИАРА (данните са актуални към 30.06.2022 г.)

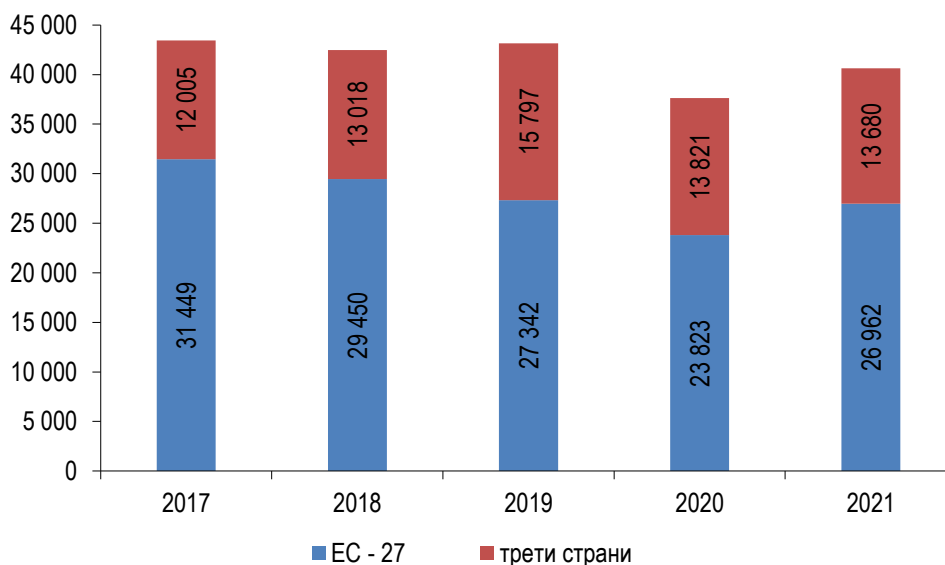
През 2022 г. се очаква нарастване на броя на рибовъдните стопанства и съответно на производството на аквакултури. За развитие на сектора допринасят изграждането на нови стопанства, както и модернизирването и увеличаването на производствени мощности.

2. Внос и износ на риба и рибни продукти

Внос

По данни на НСИ, през 2021 г. в страната са внесени общо 40 643 тона риба и рибни продукти. Това е с 8% над нивото от предходната година, поради увеличение на доставките на прясна и охладена риба, замразена риба, филета, солени и сушени риби, ракообразни и мекотели (живи, пресни, охладени, замразени, сушени и консервирани), докато тези на жива риба, водни безгръбначни и готови храни и консерви от риби намаляват.

Фигура VII.3. Внос на риба и рибни продукти от ЕС и трети страни, тона

Източник: НСИ

Забележка: ЕС - 27 включва 27 държави – членки на Европейския съюз (без Обединеното кралство)

Около две трети от общо внесените количества риба и рибни продукти през 2021 г. са от държави членки на ЕС. Доставките от Съюза нарастват с 13,2% на годишна база, възлизайки на 26 962 тона, като основни партньори са Испания (4,5 хил. тона), Нидерландия (4,5 хил. тона), Гърция (3,8 хил. тона) и Дания (3,7 хил. тона), следвани от Румъния (2,4 хил. тона), Полша (1,8 хил. тона) и др.

Вносът на риба и рибни продукти от трети страни през 2021 г. е в размер на 13 680 тона, което представлява относително запазване около нивото от 2020 г. В рамките на годината, най-значителен е импортът от Канада (2,8 хил. тона), Норвегия (2,5 хил. тона), Турция (1,6 хил. тона), Мароко (1,6 хил. тона) и Исландия (1,2 хил. тона).

Традиционно, най-голям дял от общия внос на риба, водни организми и рибни продукти заема този на замразена риба. През 2021 г. са внесени 16 261 тона замразена риба, с изключение на филета, кето е с 10,7% повече на годишна база. Най-значителен остава вносът на замразена скумрия - 9 418 тона, отбелязвайки ръст от 12,5% спрямо предходната година. Сравнително големи са и доставките на замразена риба от следните видове: сардини – 1 357 тона; мерлуза – 1 067 тона; херинга – 633 тона; треска – 499 тона, съомга – 154 тона, сафрид – 257 тона и пъстърва – 232 тона.

Сред останалите групи продукти, сериозно увеличение на годишна база се наблюдава при вноса на консервирани ракообразни и мекотели – с близо 24%, филета от риби и мекотели – с по около 21%, а по-умерено - на прясна, охладена и замразена риба, сушени и осолени риби и ракообразни – в рамките на 6,1% - 10,7%. От друга страна, вносът на водни безгръбначни, различни от ракообразни и

мекотели, се свива с 39,1%, а този на жива риба и на готови храни и консерви от риба, съответно с 9,7% и 1,6%.

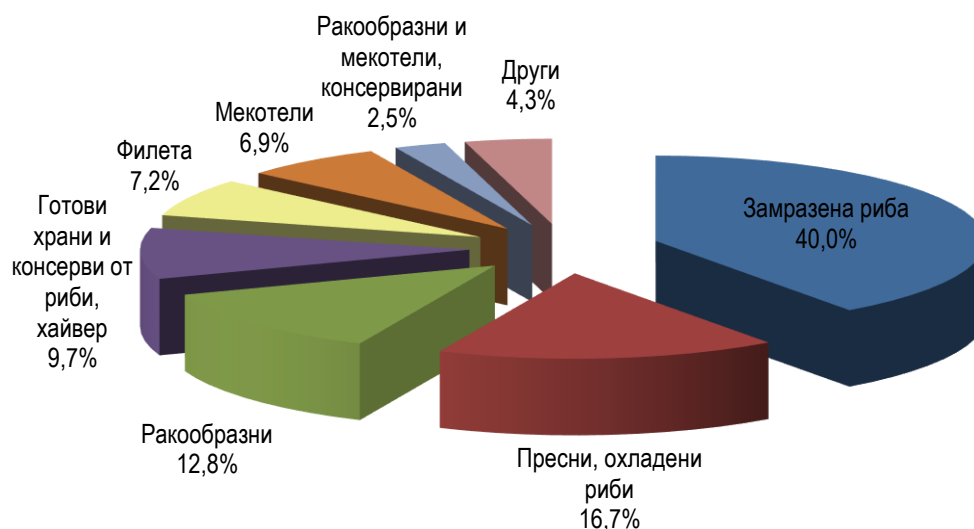
Таблица VII.4. Внос на риба, други водни организми и рибни продукти, тона

Продукти	2020	2021	Изменение 2021/2020
Риба, други водни организми и рибни продукти – общо, в т.ч.:	37 644	40 643	8,0%
Живи риби - сладководни и морски	450	407	-9,7%
Риби - пресни или охладени, с изкл. на филетата	6 204	6 784	9,4%
Риби - замразени, с изкл. на филетата	14 690	16 261	10,7%
Филета и други меса от риби, пресни или охладени, замразени	2 422	2 924	20,7%
Риби - сушени, осолени, пушени	404	442	9,6%
Ракообразни	4 891	5 189	6,1%
Мекотели*	2 300	2 789	21,2%
Водни безгръбначни, различни от ракообразните и мекотелите	1 462	890	-39,1%
Готови храни и консерви от риби; хайвер	3 987	3 925	-1,6%
Ракообразни и мекотели, консервирани	834	1 032	23,8%

Източник: НСИ и изчисления на МЗм.

*Включва и известно количество сухоземни мекотели, което не може да бъде разграничено.

Фигура VII.4. Структура на вноса на риба и рибни продукти през 2021 г.

Източник: НСИ и изчисления на МЗм

По предварителни данни на НСИ, през първите шест месеца на 2022 г. са внесени общо 21 233 тона риба, други водни организми и преработени рибни продукти, което е със 7,3% повече на годишна база. Налице е увеличение на доставките както от ЕС – със 7,3%, до 13 186 тона, така и от трети страни – със 7,4%, до 8 048 тона.

Износ

По данни на НСИ, през 2021 г. общият износ на риба, други водни организми и рибни продукти е в размер на 16 435 тона. Количеството е с 8,5% повече на годишна база, като основен принос за това има разширената реализация на замразена и на сушена и осолена риба. Наблюдава се увеличение на износа както за ЕС, така и за трети страни.

Таблица VII.5. Износ на риба, други водни организми и рибни продукти, тона

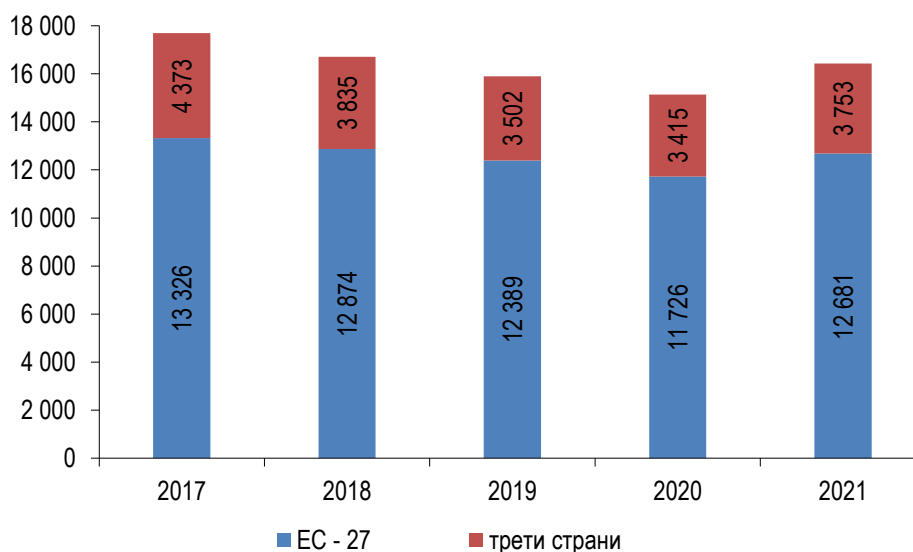
Продукти	2020	2021	Изменение 2021/2020
Риба, други водни организми и рибни продукти – общо, в т.ч.:	15 141	16 435	8,5%
Живи риби - сладководни и морски	1 237	1 257	1,7%
Риби - пресни или охладени, с изкл. на филетата	2 742	2 929	6,8%
Риби - замразени, с изкл. на филетата	1 236	2 040	65,0%
Филета и други меса от риби, пресни или охладени, замразени	639	537	-16,0%
Риби - сушени, осолени, пушени	667	1 177	76,5%
Ракообразни	39	99	156,2%
Мекотели*	2 025	2 000	-1,3%
Водни безгръбначни, различни от ракообразните и мекотелите	91	37	-59,1%
Готови храни и консерви от риби; хайвер	3 624	3 440	-5,1%
Ракообразни и мекотели, консервирани	2 841	2 920	2,8%

Източник: НСИ и изчисления на МЗМ.

*Включва и известно количество сухоземни мекотели, което не може да бъде разграничено.

През 2021 г. износът на риба и рибни продукти за ЕС възлиза на 12 681 тона, с 8,1% над нивото от предходната година, формирайки малко над 77% от общия износ на риба и рибни продукти. Най-големи са количествата, предназначени за Румъния (6,4 хил. тона) и Швеция (2,7 хил. тона), следвани от тези за Испания (0,9 хил. тона), Полша (0,7 хил. тона), Белгия (0,6 хил. тона) и др.

Фигура VII.5. Износ на риба, други водни организми и рибни продукти за ЕС и трети страни, тона

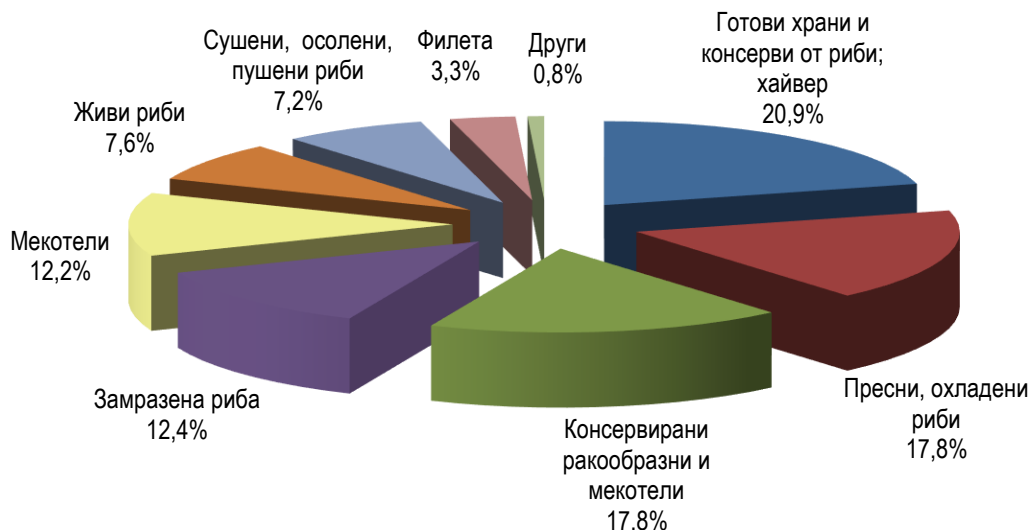

Източник: НСИ

Забележка: ЕС -27 включва 27 държави – членки на Европейския съюз (без Обединеното кралство)

Годишното нарастване на износа на риба и рибни продукти за трети страни е с 9,9%, до 3 753 тона, реализирани в Сърбия (1 615 тона), Япония (602 тона), Южна Корея (544 тона), Босна и Херцеговина (316 тона), Обединено кралство (179 тона), Република Северна Македония (153 тона) и др.

Фигура VII.6. Структура на износа на риба и рибни продукти през 2021 г.

Източник: НСИ и изчисления на МЗМ.

По групи продукти, значителен ръст на годишна база се регистрира при износа на ракообразни – над два пъти, сушени, осолени или пушени риби – със 76,5% и замразени риби (преобладаващо шпрот, трикона или цаца) – с 65%. Макар и по-слабо, нарастват и реализираните извън страната количества пресни и охладени риби, консервирани ракообразни и мекотели и живи риби – в рамките на 1,7% - 6,8%. Същевременно, експортът на рибни филета, мекотели, водни безгръбначни, различни от ракообразните и мекотелите, и готови храни и консерви от риби и хайвер се свива с между 1,3% и 59,1%, най-чувствително при водните безгръбначни.

По предварителни данни на НСИ, през първото полугодие на 2022 г. от страната са изнесени общо 7 998 тона риба, водни организми и преработени рибни продукти, което е с 1,4% по-малко в сравнение със същия период на 2021 г. Износът за ЕС се увеличава с близо 3%, до 6 431 тона, докато този за трети страни спада с 15%, до 1 567 тона.

3. Програма за морско дело и рибарство 2014 – 2020 г.

През 2021 г. е избегната загубата на средства по Програмата за морско дело и рибарство 2014 – 2020 г. (ПМДР) във връзка с правилото N+3, въпреки наложените ограничения и икономическите последици върху сектор "Рибарство" в резултат от пандемията COVID-19. Засилен е темпът на изпълнение на подхода Водено от общностите местно развитие (BOMP).

Предизвикателствата, породени от пандемията от COVID-19 за втора поредна година оказва негативно влияние върху сектора и затрудниха изпълнението на Програмата. През 2021 г. отново е дадена възможност на операторите от сектора да се възползват от мерките за компенсиране на загубата на приходи в рамките на периода на допустимост.

През м. март 2021 г. е сключено Финансово споразумение между Управителния орган на ПМДР, ДФ „Земеделие“ и „Фонд мениджър на финансови инструменти в България“ ЕАД (ФМФИБ) за прилагане на Финансови инструменти по ПМДР. ФМФИБ е на етап финализиране на документацията за провеждане на процедура за предоставяне на подкрепа чрез финансовия продукт за индивидуални гаранции по ПМДР.

През 2021 г. активно се изпълняват мероприятия, организирани от Националната рибарска

мрежа (НРМ), като част от тях са проведени онлайн, за да достигнат до повече участници.

Предприети са стъпки за разработване на новия програмен период. Проведени са 8 заседания на тематичната работна група по разработване на Програмата за морско дело, рибарство и аквакултури 2021-2027. Изготвен е и проект на бюджет на програмата, разпределен по видове действия и съответстващите им индикатори за изпълнение. УО планира да използва опростени разходи и финансови инструменти за широк набор от операциите.

През 2021 г. най-висок интерес е регистриран към мерките от ПМДР за преодоляване на последиците от пандемията по Приоритет на Съюза (ПС) 1, 2 и 5. По ПС 4 следва да се отбележи нарастващият интерес на местно ниво към мерките от стратегиите за BOMP.

По Програмата за морско дело и рибарство 2014 – 2020 г. през 2021 г. са сключени 151 договора, като изпълнението на Програмата по приоритети на Съюза е както следва:

Приоритет на Съюза 1 „Насърчаване на устойчиво в екологично отношение, иновативно, конкурентоспособно и основано на знания рибарство, характеризиращо се с ефективно използване на ресурсите”

По ПС 1 на ниво Програма първоначално са заложили 8 мерки. Във връзка с пандемията от COVID-19 и нуждата от оптимизация на бюджета на програмата са направени две изменения и мерките по приоритета стават 7. През 2021 г. по ПС 1 са отворени 6 процедури по 6 мерки.

Основни постижения по ПС 1 - сключени са 12 административни договора за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ (АДПБФП).

Мерки, отворени за прием:

- 1.8 „Рибарски пристанища, кейове за разтоварване, рибни борси и лодкостоянки“, сектор „Инвестиции насочени към изграждане и/или модернизация на лодкостоянки“;
- 1.9 „Подкрепа за собственици на риболовни кораби и рибари за преодоляване на икономическите последиствия от избухването на COVID-19, поради временно преустановяване на риболовната дейност“.

По Мярка 1.8 настоящият бюджет е 27 826 238 лева (14 227 548 евро). Сключени са 6 договора на обща стойност 23 629 234 лева БФП (12 081 621 евро) или 85% от бюджета на мярката.

През 2021 г. по мярката е обявен прием с бюджет 4 158 429 лева БФП (2 126 204 евро). Получени са 4 проектни предложения, които са в процес на оценка. По мярката има планиран целеви прием, насочен единствено към изграждане и/или модернизация на лодкостоянки и през 2022 г. с бюджет 1 898 071 лева БФП (970 483 евро).

По Мярка 1.9 е обявен втори прием с бюджет 2 259 766 лева БФП (1 155 418 евро). Получени са 89 проектни предложения. Оценката е приключила и през 2022 г. са подписани 61 договора на стойност 2 252 914 лева БФП (1 151 914 евро), като в резерва са още 20 договора на стойност 679 211 лева БФП (347 280 евро).

По първия прием на мярката от прием през 2020 г. са сключени 71 договора на обща стойност 1 818 333 лева БФП (929 713 евро).

Настоящият бюджет по мярката възлиза на 4 078 097 лева БФП (2 085 130 евро). Общо по двата приема са сключени 132 договора. Изпълнението е 100% от бюджета на мярката.

Договорените средства по ПС 1 през 2021 г. са в размер на 1 683 324 лева (860 683 евро) БФП или 5% от бюджета на приоритета.

Сертифицираните средства през 2021 г. са в размер на 7 268 328 лева (3 716 294 евро) БФП или 20% от бюджета на приоритета.

Приоритет на Съюза 2 „Насърчаване на устойчиви в екологично отношение, иновативни, конкурентоспособни и основани на знания аквакултури, характеризирани се с ефективно използване на ресурсите“

По Приоритет на Съюза 2 на ниво Програма са заложили 4 мерки. През 2021 г. по ПС 2 са отворени 5 процедури по 3 мерки.

Основни постижения по ПС 2 - през 2021 г. са сключени 45 АДПБФП.

Мерки, отворени за прием:

- 2.6 „Подкрепа за производители на риба и други водни организми за преодоляване на икономическите последици от пандемията COVID-19“.

По Мярка 2.6 „Подкрепа за производители на риба и други водни организми за преодоляване на икономическите последици от пандемията COVID-19“ през 2021 г. е отворен втори прием с бюджет 153 537 лева (3 146 302 евро) БФП. По втория прием са сключени 41 договора на стойност 1 541 483 лева (788 160 евро) БФП.

Настоящият бюджет на мярката възлиза на 8 511 562 лева БФП (4 351 959 евро). По двата приема са сключени общо 109 договора на обща стойност 3 899 507 лева БФП (1 993 817 евро) или 46% от бюджета на мярката.

Сертифицираните средства по ПС 2 през през 2021 г. са в размер на 6 927 664 лева (3 542 113 евро) БФП или 11% от бюджета на приоритета.

Приоритет на Съюза 3 „Насърчаване на изпълнението на Общата политика в областта на рибарството“

Продължава активно развитието по приоритета, като се работи усилено по избора на проектни предложения. Сключените договори се изпълняват успешно от ИАРА.

Основни постижения по ПС 3 – сключени са 6 АДПБФП.

Мерки, отворени за прием:

- 3.1 „Контрол и изпълнение“ (приемът е започнал през 2017 г. и е с краен срок през 2023 г.);
- 3.2 „Събиране на данни по Национална програма за събиране и управление на данни от сектор „Рибарство“ 2017 – 2019 г.“ (приемът е започнал през 2017 г. и е с краен срок през 2023 г.).

Настоящият бюджет по Мярка 3.1 „Контрол и изпълнение“ възлиза на 14 542 924 лева (7 435 793 евро) БФП. През 2021 г. са сключени 6 договора на стойност 2 799 981 лева (1 431 630 евро) БФП. Общо до момента по мярката са сключени 31 договора на стойност 15 858 431 лева БФП (8 108 411 евро) или 111%.

Настоящият бюджет по Мярка 3.2 „Събиране на данни“ възлиза на 8 149 156 лева (4 166 661 евро) БФП. През 2021 г. няма сключени договори по мярката. До момента са сключени 3 договора на стойност 4 852 350 лева (2 481 005 евро) БФП или 60%.

Изплатените средства на ниво ПС 3 през 2021 г. са 2 405 819 лева (1 230 094 евро) БФП или 11% от бюджета на приоритета.

Сертифицираните средства през 2021 г. са в размер на 680 728 лева (348 056 евро) БФП или 3% от бюджета на приоритета.

Приоритет на Съюза 4 „Повишаване на заетостта и териториално сближаване“

През 2021 г. е запазена тенденцията при изпълнението на подхода Водено от общностите местно развитие (BOMP).

Основни постижения по ПС 4 – през 2021 г. са сключени 58 АДПБФП на стойност 6 897 280 лева (3 526 577 евро) БФП.

Общият бюджет по обявените процедури от стратегиите за BOMP за 2021 г. възлиза на 10 871 996 лева (5 558 848 евро). До края на отчетния период са подадени 218 проектни предложения по отворените 104 процедури от стратегиите за BOMP на местните инициативни рибарски групи (МИРГ).

През 2021 г. са отворени 30 процедури за прием на проектни предложения от одобрените 9 стратегии за BOMP на МИРГ.

Сертифицираните средства на ниво ПС 4 през 2021 г. са в размер на 4 754 124 лева (2 430 782 евро)

Приоритет на Съюза 5 „Насърчаване на предлагането на пазара и преработката“

Най-голям интерес по ПС 5 е регистриран към мерки 5.4 „Преработване на продуктите от риболов и аквакултури“ и 5.4 „Подкрепа за преработвателни предприятия на продукти от риболов и аквакултури за преодоляване на икономическите последствия от пандемията COVID-19“. Изпълнението на мярка 5.3 „Мерки за предлагане на пазара“ е в съответствие със стратегията на УО на ПМДР за постигане на резултатите по мярката, които се очаква да се продължат да се реализират и през 2022 г. и 2023 г. Ниският интерес по мярка 5.1 „Планове за производство и предлагане на пазара“ се дължи на факта, че съществуваше само една призната организация на производителите, която може да изпълнява план за производство и предлагане на пазара. През 2021 г. е рестрирана втора организация - на производителите на бяла мида. Предвиден е нов прием през 2022 г.

Основни постижения по ПС 5 - сключени са 20 АДПБФП.

Мерки, отворени за прием:

- 5.1 „Планове за производство и предлагане на пазара“;
- 5.4 „Подкрепа за преработвателни предприятия на продукти от риболов и аквакултури за преодоляване на икономическите последствия от пандемията COVID-19“ – втори прием.

Приемът по Мярка 5.1 „Планове за производство и предлагане на пазара“ е с бюджет 178 330 лева (91 180 евро) БФП. До 2021 г. е сключен 1 договор на стойност 49 920 лева (25 524 евро) БФП и е получено едно проектно предложение на стойност 77 250 лева БФП (39 498 евро), или 43% от бюджета на мярката. Оценката е приключила през май 2022 г. и е подписан договор,.

Общо по мярката са сключени два договора за предоставяне на безвъзмездна финансова помощ на обща стойност 127 170 лева БФП (65 022 евро), или 71% от бюджета на мярката.

Прием по Мярка 5.3 „Мерки за предлагане на пазара“ не е обявяван през 2021 г. Настоящият бюджет по мярката е 1 783 298.44 лева (911 800 евро) БФП. До момента по мярката са подписани 12 договора на стойност 1 569 174 лева (802 318 евро) БФП. През 2022 г. е планиран нов прием с бюджет 212 726 лева БФП (108 767 евро).

Прием по Мярка 5.4 „Преработване на продуктите от риболов и аквакултури“ не е обявяван през 2021 г. Настоящият бюджет по мярката е 25 113 532 лева (12 840 542 евро) БФП. До момента по мярката са подписани 25 договора на стойност 17 168 614 лева (8 778 308 евро) БФП.

Обявеният прием по Мярка 5.4 „Подкрепа за преработвателни предприятия на продукти от риболов и аквакултури за преодоляване на икономическите последствия от пандемията COVID-19 - втори прием“ е с бюджет 3 186 625 лева (1 629 321 евро) БФП. Сключени са 14 договора на стойност 1 059 300 лева (541 620 евро) БФП. Общо по двата приема са сключени 35 договора на обща стойност 2 738 300 лева (1 400 092 евро) БФП.

Сертифицираните средства по ПС 5 през 2021 г. са в размер на 5 410 986 лева (2 766 636 евро) БФП или 17% от бюджета на приоритета.

Приоритет на Съюза 6 „Интегрирана морска политика“

По ПС 6 на ниво Програма са заложили 3 мерки, след изменение на ОП, одобрено от ЕК от 04.12.2020 г. отпада мярка 6.2. Регистриран е умерен интерес към мярка 6.3 „Повишаване на знанията

за състоянието на морската среда“, предвид затрудненията от страна на бенефициентите за осигуряване на финансов ресурс за изпълнение на проектите.

Основни постижения по ПС 6 - сключени са 5 АДПБФП.

През 2021 г. по ПС 6 не са обявявани приеми.

Настоящият бюджет на Мярка 6.1 „Интегрирано морско наблюдение“ възлиза на 3 031 491 лева (1 550 000 евро) БФП. Сключен е 1 договор на стойност 3 017 091 лева (1 542 638 евро) БФП през 2020 г. (ЕФМДР и национално финансиране).

Настоящият бюджет на Мярка 6.3 „Повишаване на знанията за състоянието на морската среда“ възлиза на 3 031 489 лева (1 550 000 евро) БФП. През 2021 г. са сключени 5 договора на стойност 1 660 844 лева (849 189 евро) БФП. Общо до момента са сключени 8 договора по мярката на стойност 2 888 272 лева (1 476 773 евро) БФП или 95% от бюджета на мярката.

Поради невъзможност да се стартира мярка 6.2 „Насърчаване на опазването на морската среда и устойчиво използване на морските и крайбрежните ресурси“, поради празноти в нормативната рамка - Закона за биологичното разнообразие, които възпрепятсват отварянето ѝ, въпреки положените усилия от УО и с оглед приближавания край на програмния период, УО пренасочи нейния бюджет към мярка 6.3 „Повишаване на знанията за състоянието на морската среда“, тъй като средствата по ПС 6 не могат да се пренасочат към други ПС, а същевременно по мярка 6.3 е регистриран голям интерес.

По силата на Споразумение за делегиране на функции по прилагане на ПМДР 2014 - 2020 ДФ „Земеделие“ - Разплащателна агенция, в качеството на Междинно звено на Управляващия орган, извършва верификация на разходите след подадено искане за плащане.

В рамките на 2021 г. чрез ИСУН 2020 са приети, верифицирани и платени искания за плащане съгласно представената по-долу таблица.

Таблица VII.6. Платени проекти по мерки от ПМДР 2014 - 2020 през 2021 г. (лева)

Мярка	Брой проекти	Платена сума	Национално финансиране	Европейско финансиране
1.6. Опазване и възстановяване на морското биологично разнообразие и екосистеми и компенсационни режими в рамките на устойчивите риболовни дейности	1	72 843,94	19 478,47	53 365,47
1.8. Инвестиции за подобрене на инфраструктурата в рибарските пристанища, инвестиции за подобрене на кейови места за разтоварване. Изграждане или модернизацията на лодкостоянки	5	7 376 049,76	1 972 355,71	5 403 694,05
1.9 Подкрепа на собственици на риболовни кораби и рибари за преодоляване на икономическите последствия от избухването на COVID-19 поради временно преустановяване на риболовната дейност.	1	2 731,26	730,34	2 000,92
2.2. Продуктивни инвестиции в аквакултура	13	1 826 774,88	456 693,73	1 370 081,15
2.3 Насърчаване на нови производители на аквакултури, развиващи устойчиви аквакултури	5	1 607 357,24	401 839,31	1 205 517,93
2.5. Аквакултури, осигуряващи екологични услуги	3	306 700,60	76 675,15	230 025,45
2.6. Подкрепа на производители на риба и други водни организми за преодоляване на икономическите последствия от пандемията COVID19	52	1 335 794,22	333 948,59	1 001 845,63
а. Контрол и изпълнение	4	2 405 818,61	240 581,86	2 165 236,75
4.1. Подготвителна помощ за стратегии за BOMP , в това число създаване на Национална рибарска мрежа		-2 177,78	-326,66	-1 851,12

Мярка	Брой проекти	Платена сума	Национално финансиране	Европейско финансиране
4.2. Изпълнение на стратегиите за водено от общностите местно развитие	79	4 570 387,49	685 558,18	3 884 829,31
5.1. Планове за производство и предлагане на пазара	1	49 920,00	12 480,00	37 440,00
5.3. Създаване на организации на производители, на асоциации от организации на производители или на междубраншови организации. Търсене на нови пазари и подобряване на условията за пускане на пазара на продукти от риболов и аквакултури	1	926 311,35	231 577,84	694 733,51
5.4. Преработване на продуктите от риболов и аквакултури	6	2 454 281,50	613 570,37	1 840 711,13
5.4. Подкрепа за преработвателните предприятия на продукти от риболов и аквакултури за преодоляване на икономическите последици от пандемията Covid 19	15	1 051 961,47	262 990,36	788 971,11
6.3. Повишаване на знанията за състоянието на морската среда	1	188 044,29	47 011,07	141 033,22
7.1. Техническа помощ	14	2 384 435,73	596 108,95	1 788 326,78
Общо:	201	26 557 234,56	5 951 273,27	20 605 961,29

Източник: ДФЗ

Общ напредък в изпълнението на Програма за морско дело и рибарство 2014 - 2020 към 20.06.2022 г.

Приоритет 1 „Насърчаване на устойчиво в екологично отношение, иновативно, конкурентоспособно и основано на знания рибарство, характеризиращо се с ефективно използване на ресурсите“

Мярка 1.2. „Инвестиции за подобрене на хигиената, здравето, безопасността и условията на труд на борда или индивидуално оборудване, при условие че посочените инвестиции надхвърлят изискванията съгласно правото на Съюза или националното право“. Извършени са 2 плащания с обща стойност на безвъзмездната финансова помощ 15 762,40 лева.

Мярка 1.3. „Окончателно преустановяване на риболовните дейности“. Извършени са 8 плащания с обща стойност на безвъзмездната финансова помощ 483 173,09 лева.

Мярка 1.6 „Опазване и възстановяване на морското биологично разнообразие и екосистеми и компенсационни режими в рамките на устойчивите риболовни дейности“. Извършени са 4 плащания с обща стойност на безвъзмездната финансова помощ 456 241,88 лева.

Мярка 1.7. „Добавена стойност, качество на продуктите и използване на нежелания улов“. Извършени са 4 плащания с обща стойност на безвъзмездната финансова помощ 359 673,00 лева.

Мярка 1.8. „Инвестиции за подобрене на инфраструктурата в рибарските пристанища, инвестиции за подобрене на кейови места за разтоварване. Изграждане или модернизацията на лодкостоянки“. Извършени са 19 плащания с обща стойност на безвъзмездната финансова помощ 20 658 188,76 лева.

Мярка 1.9. „Подкрепа за собственици на риболовни кораби и рибари за преодоляване на икономическите последици от избухването на COVID-19, поради временно преустановяване на риболовната дейност“. Извършени са 131 плащания с обща стойност на безвъзмездната финансова помощ 4 059 370,42 лева.

Приоритет 2. „Насърчаване на устойчивото в екологично отношение, иновативно, конкурентоспособно и основано на знания аквакултури с ефективно използване на ресурсите“

Мярка 2.2. „Продуктивни инвестиции в аквакултура“. Извършени са 92 плащания с обща стойност на безвъзмездната финансова помощ 17 402 418,05 лева.

Мярка 2.3. „Насърчаване на нови производители на аквакултури, развиващи устойчиви аквакултури“. Извършени са 18 плащания с обща стойност на безвъзмездната финансова помощ 4 440 112,30 лева.

Мярка 2.5. „Аквакултури, осигуряващи екологични услуги“. Извършени са 7 плащания с обща стойност на безвъзмездната финансова помощ 582 128,33 лева.

Мярка 2.6. „Подкрепа за производители на риба и други водни организми за преодоляване на икономическите последствия от пандемията COVID-19“. Извършени са 103 плащания с обща стойност на безвъзмездната финансова помощ 3 525 033,51 лева.

Приоритет 3. „Насърчаване на изпълнението на ОПОР“

Мярка 3.1. „Контрол и изпълнение“. Извършени са 35 плащания с обща стойност на безвъзмездната финансова помощ 10 954 671,95 лева.

Мярка 3.2. „Събиране на данни“. Извършени са 7 плащания с обща стойност на безвъзмездната финансова помощ 3 668 479,65 лева.

Приоритет 4. „Увеличаване на заетостта и териториалното сближаване“

Мярка 4.1 „Подготвителна помощ за стратегии за BOMP, в това число създаване на Национална рибарска мрежа“. Извършени са 13 плащания с обща стойност на безвъзмездната финансова помощ 506 393,76 лева.

Мярка 4.2. „Изпълнение на стратегиите за водено от общностите местно развитие“. Извършени са 234 плащания на обща стойност на субсидията 12 423 088,88 лева.

Приоритет 5. „Насърчаване на предлагането на пазара и преработването“

Мярка 5.1. „Планове за производство и предлагане на пазара“. Извършени плащания – 1 брой с обща стойност на безвъзмездната финансова помощ 49 920,00 лева.

Мярка 5.3. „Създаване на организации на производители, на асоциации от организации на производители или на междубраншови организации. Търсене на нови пазари и подобряване на условията за пускане на пазара на продукти от риболов и аквакултури“. Извършени са 9 плащания с обща стойност на безвъзмездната финансова помощ 1 276 202,73 лева.

Мярка 5.4. „Преработване на продуктите от риболов и аквакултури“. Извършени са 36 плащания с обща стойност на безвъзмездната финансова помощ 14 874 334,84 лева.

Мярка 5.4. „Подкрепа за преработвателни предприятия на продукти от риболов и аквакултури за преодоляване на икономическите последствия от пандемията COVID-19“. Извършени са 35 плащания с обща стойност на безвъзмездната финансова помощ 2 650 961,47 лева.

Приоритет 6. „Насърчаване на изпълнението на интегрираната морска политика“

Мярка 6.1. „Интегрирано морско наблюдение“. Извършено е 1 плащане с обща стойност на безвъзмездната финансова помощ 905 127,18 лева.

Мярка 6.3. „Повишаване на знанията за състоянието на морската среда“. Извършени са 2 плащания с обща стойност на безвъзмездната финансова помощ 312 004,29 лева.

Приоритет 7. „Техническа помощ“

Извършени са 63 плащания с обща стойност на безвъзмездната финансова помощ 9 168 636,35 лева.

Таблица VII.7. Платени проекти по мерки от ПМДР 2014-2020 за периода 01.01.2022 г. - 22.06.2022 г. (лева)

Мярка	Брой проекти	Платена сума	Национално финансиране	Европейско финансиране
1.6. Опазване и възстановяване на морското биологично разнообразие и екосистеми и компенсационни режими в рамките на устойчивите риболовни дейности	1	57 000,00	15 241,80	41 758,20
1.9. Подкрепа на собственици на риболовни кораби и рибари за преодоляване на икономическите последици от избухването на COVID-19 поради временно преустановяване на риболовната дейност.	61	2 243 994,08	600 044,03	1 643 950,05
2.2. Продуктивни инвестиции в аквакултура	3	397 169,65	99 292,42	297 877,23
2.3. Насърчаване на нови производители на аквакултури, развиващи устойчиви аквакултури	1	495 131,85	123 782,96	371 348,89
2.5. Аквакултури, осигуряващи екологични услуги	2	178 744,20	44 686,05	134 058,15
2.6. Подкрепа на производители на риба и други водни организми за преодоляване на икономическите последици от пандемията COVID19	0	-3 800,56	-950,14	-2 850,42
3.1. Контрол и изпълнение	1	33 732,95	3 373,30	30 359,65
4.2. Изпълнение на стратегиите за водено от общностите местно развитие	33	3 262 860,16	489 429,06	2 773 431,10
5.3. Създаване на организации на производители, на асоциации от организации на производители или на междубраншови организации. Търсене на нови пазари и подобряване на условията за пускане на пазара на продукти от риболов и аквакултури	2	92 025,60	23 006,40	69 019,20
5.4. Преработване на продуктите от риболов и аквакултури	2	563 001,69	140 750,42	422 251,28
7.1. Техническа помощ	7	645 465,89	161 366,49	484 099,40
Общо:	113	7 965 325,51	1 700 022,78	6 265 302,73

Източник: ДФЗ

Мониторинг

Съгласно чл. 2 от Споразумението за делегиране на функции по прилагане на ПМДР 2014 - 2020 са извършени проверки за изпълнение на производствените програми на бенефициентите, за използване на финансираните активи по предназначение, както и проверки за изпълнение на мониторинговите индикатори за резултат. През 2021 г. са извършени административни проверки на 67 проекта, попадащи в период на мониторинг след окончателно изплащане на безвъзмездната финансова помощ, като на 40 от тях на база риск-анализ са извършени и проверки на място. Резултатите от проверките са обобщени и докладвани на УО на ПМДР.

Очаквани данни за 2022 г.

Таблица VII.8. Прогноза за плащанията по ПМДР 2014 – 2020 г. за 2022 г.

Приоритети на Съюза	Мерки по приоритета на Съюза	ЕФМДР	Национално съфинансиране	Общо финансови средства
Приоритет 1 „Насърчаване на устойчиво в екологично	Мярка 1.1 Диверсификация и нови форми на доход	290 941,61	106 176,13	397 117,74
	Мярка 1.2 Здраве и безопасност	5 756,15	2 100,65	7 856,80

Приоритети на Съюза	Мерки по приоритета на Съюза	ЕФМДР	Национално съфинансиране	Общо финансови средства
отношение, иновативно, конкурентоспособно и основано на знания рибарство, характеризиращо се с ефективно използване на ресурсите“	Мярка 1.6. Опазване и възстановяване на морското биологично разнообразие и екосистеми и компенсационни режими в рамките на устойчивите риболовни дейности-73,26 %	731 749,56	267 044,42	998 793,98
	Мярка 1.7 Добавена стойност, качество на продуктите и използване на нежелания улов	2 429,27	886,54	3 315,81
	Мярка 1.8.Инвестиции за подобрене на инфраструктурата в рибарските пристанища, инвестиции за подобрене на кейови места за разтоварване.Изграждане или модернизацията на подкостянки-73,26%	1 465 266,25	534 733,75	2 000 000,00
	Мярка 1.9 Временно преустановяване на риболовната дейност COVID-19	2 684 055,11	979 518,12	3 663 573,23
Приоритет 2 „Насърчаване на устойчиви в екологично отношение, иновативни, конкурентоспособни и основани на знания аквакултури, характеризиращи се с ефективно използване на ресурсите”	Мярка 2.2. Продуктивни инвестиции в аквакултура-75% сектор "Малки проекти" и сектор "Рециркулационни системи и изграждане на нови, както и разширяване на модернизация на съществуващи аквакултурни стопанства"	3 654 507,25	1 218 169,08	4 872 676,33
	Мярка 2.3.Насърчаване на нови производители на аквакултури, развиващи устойчиви аквакултури-75%	9 470 095,98	3 156 698,66	12 626 794,64
	Мярка 2.5. Аквакултури, осигуряващи екологични услуги	290 294,86	96 764,95	387 059,81
	Мярка 2.6 Подкрепа за сектора на аквакултурата за временно спиране или намаляване на производството COVID 19	253 947,98	84 649,33	338 597,30
Приоритет 3 „Насърчаване на изпълнението на ОПОР“	Мярка 3.1. Подкрепа на мониторинга, контрола и изпълнението, повишаване на институционалния капацитет/	2 493 329,36	277 036,60	2 770 365,95
	Мярка 3.2.Събиране на данни-80%	947 095,77	236 773,94	1 183 869,71
Приоритет 4 „Повишаване на заетостта и териториалното сближаване”	Мярка 4.2. Изпълнение на стратегиите за водено от общностите местно развитие-85%	9 876 478,69	1 742 908,00	11 619 386,69
Приоритет 5 „Насърчаване на предлагането на пазара и преработването”	Мярка 5.1.Планове за производство и предлагане на пазара	213 748,31	71 249,44	284 997,74
	Мярка 5.4. Преработване на продуктите от риболов и аквакултури-75% COVID-19	65 503,90	21 834,63	87 338,53
	Мярка 5.4. Преработване на продуктите от риболов и аквакултури-75%	1 685 713,25	561 904,42	2 247 617,67
Приоритет 6 „Интегрирана морска политика”	Насърчаване на изпълнението на ИМП - чл.80, т.1, ал.1 от Рег. 508/2014 ИМП	683 972,57	227 990,86	911 963,43
	Насърчаване на изпълнението на ИМП - чл.80, т.1, ал.3 от Рег. 508/2014 Знания за морската среда	350 729,39	116 909,80	467 639,19
Техническа помощ	75%	262 500,00	87 500,00	350 000,00
Общо:		35 165 615,24	9 703 349,31	44 868 964,55

Източник: МЗМ, дирекция „Морско дело и рибарство”

Таблица VII.9. Предстоящи приеми по ПМДР 2014 – 2020 г. до края на 2022 г.

Мярка	Планирано отваряне на приема през 2022 г.	Общ бюджет на мярката (лева)	Краен срок за кандидатстване
Мярка 1.2. „Здраве и безопасност“	2-ро тримесечие	7 960,64	90 дни от датата на обявяване на процедурата
Мярка 1.7. „Добавена стойност, качество на продуктите и използване на нежелания улов“	2-ро тримесечие	373 657,96	90 дни от датата на обявяване на процедурата
Мярка 1.8. „Рибарски пристанища, кейове за разтоварване, рибни борси и лодкостоянки“	2-ро тримесечие	1 898 071,47	90 дни от датата на обявяване на процедурата
Мярка 2.2. „Продуктивни инвестиции в аквакултурите – сектор „Малки проекти“	2-ро тримесечие	665 860,67	Два приема по 60 дни от датата на обявяване на процедурата
Мярка 2.2. „Продуктивни инвестиции в аквакултурите – сектор „Големи проекти“	2-ро тримесечие	5 520 587,45	90 дни от датата на обявяване на процедурата
Мярка 5.1. „Планове за производство и предлагане на пазара“	2-ро тримесечие	51 159,84	90 дни от датата на обявяване на процедурата
Мярка 5.3 „Мерки за предлагане на пазара“	2-ро тримесечие	212 725,59	90 дни от датата на обявяване на процедурата
Мярка 5.4. Преработване на продуктите от риболов и аквакултури „Подкрепа за преработвателни предприятия за продукти от риболов и аквакултури за преодоляване на икономическите последици от пандемията COVID-19“, мярка 5.4 „Преработване на продуктите от риболов и аквакултури“, чл. 69 (3) от Регламент (ЕС) 508/2014	2-ро тримесечие	4 168 025,23	90 дни от датата на обявяване на процедурата
Мярка 6.3. „Интегрирана морска политика Повишаване на знанията за състоянието на морската среда“ Член 80.1.в	2-ро тримесечие	615 000,00	90 дни от датата на обявяване на процедурата

Източник: МЗМ, дирекция „Морско дело и рибарство“

През 2022 г. е приет Регламент (ЕС) 2022/1278 на Европейския парламент и на Съвета от 18 юли 2022 година за изменение на Регламент (ЕС) № 508/2014 по отношение на специални мерки за смекчаване на последиците от агресивната война на Русия срещу Украйна върху риболовните дейности и за ограничаване на въздействието от сътресението на пазара, причинено от тази агресивна война, върху веригата на доставки на продукти от риболов и аквакултури. Изменението включва предоставяне на възможност за финансова компенсация за допълнителни разходи, за пропуснати приходи и за съхранението на продукти, както и за временното преустановяване на риболовни дейности, където понастоящем те не са безопасни.

УО на ПМДР в най-кратки срокове ще предприеме изменение на Програмата за пренасочване на средства към компенсаторните мерки и ще открие прием за предоставяне на компенсации за трите подсектора по подобие на компенсаторните мерки за последициите от пандемията от COVID-19. По

този начин едновременно ще се постигнат две цели – от една страна подкрепа за сектора в изключително сложната икономическа ситуация и от друга усвояване на освободен финансов ресурс.

4. Обща политика в областта на рибарството

Общата политика в областта на рибарството (ОПОР) съдържа правила за управление на риболовния флот на държавите членки на ЕС и опазване на рибните запаси, мерки и действия за насърчаване на устойчиви в екологично отношение, иновативни, конкурентоспособни и основани на знания, риболов и аквакултури.

Общата организация на пазарите (ООП) на продукти от риболов и аквакултури е елемент от ОПОР и има за цел да защити производителите и да гарантира екологична устойчивост и икономическа жизнеспособност на пазара на продукти от риболов и аквакултури. Основен фактор за постигане целите на ООП са организациите на производители на продукти от риболов и на продукти от аквакултури, асоциации на организации на производители и междубраншови организации.

С прилагането на Наредба № 7 от 2018 г. за условията и реда за признаване на организации на производители на продукти от риболов и на продукти от аквакултури, асоциации на организации на производители и междубраншови организации в сектора на рибарството и за одобрение на планове за производство и предлагане на пазара (обн., ДВ бр. 99 от 2018 г.) са осигурени условия за прилагане на изисквания на Регламент (ЕС) № 1379/2013 на Европейския парламент и на Съвета от 11 декември 2013 г. относно общата организация на пазарите на продукти от риболов и аквакултури, за изменение на Регламенти (ЕО) № 1184/2006 и (ЕО) № 1224/2009 на Съвета и за отмяна на Регламент (ЕО) № 104/2000 на Съвета.

През 2021 г. във връзка с осъществяване на контрол върху професионалните организации в сектора на рибарството, признати по реда на Закона за рибарството и аквакултурите (ЗРА) и Наредба № 7 от 2018 г., са извършени проверки за установяване на съответствието им с изискванията на нормативната уредба. През годината е призната и една нова организация на производители на продукти от риболов „Организация на производителите Черноморска мида“ в областите: крайбрежен риболов, риболов по водолазен метод и риболов по мануален метод за видовете продукти: черноморски риби, двучерупчести и черупчести. Също така са извършени проверки за степента на изпълнение на одобрения План за производство и предлагане на пазара на организация на производителите Сдружение „Черноморски изгрев“ и за одобрение на годишния доклад за неговото прилагане.

В рамките на 2021 г. са проведени 5 заседания на постоянната комисия за признаване на организации на производители на продукти от риболов и/или на продукти от аквакултури, асоциации на организации на производители и междубраншови организации в сектора на рибарството и за осъществяване на контрол върху дейността им (по чл. 10, ал. 7 от ЗРА).

С цел опазване на популациите от риба и други водни организми, през 2021 г. са въведени временни забрани и ограничения за риболов в естествени и изкуствени водни обекти на територията на цялата страна. По този начин са създадени условия за защита на рибата и другите водни организми в периода на тяхното размножаване, както и в определени водоеми и/или зони от тях.

Проведена е информационна кампания с цел повишаване на информираността сред рибарите относно причините за удължаване на забраната за улов на видовете руска есетра (*Acipenser gueldenstaedtii*), чига (*Acipenser ruthenus*), пъструга (*Acipenser stellatus*) и моруна (*Huso huso*) в българската акватория на река Дунав и Черно море за период от 5 години, считано от 1 януари 2021 г., както и за необходимостта от опазване и съхраняване на популациите им. Есетровите риби се смятат за едни от най-застрашените видове, включени в Червената книга на световнозастрашените видове на Международния съюз за опазване на природата (IUCN), в Конвенцията по международната търговия със застрашени видове от дивата фауна и флора (CITES) и са обект на опазване и управление съгласно Директива 92/43/ЕО на Съвета за опазване на естествените местообитания и на дивата флора и фауна.

Взето е участие в 14-та годишна сесия на Комитета за съответствие (CoC) със законодателството към Генералната комисия по рибарство за Средиземно море (GFCM). Извършена е подготовка за срещата на високо равнище за приемане на новата стратегия на GFCM до 2030 г. за устойчив риболов и аквакултури в Средиземно и Черно море.

През годината е взето участие в 9-тата годишна среща на Работната група за Черно море към GFCM, чиито становища, като спомагателен орган на GFCM, са в основата на изготвянето на задължителните препоръки на GFCM за управление на рибарството и опазване на морските ресурси в Черно море.

Във връзка с участието в 44-та сесия на GFCM са проведени технически срещи с ЕК по теми, свързани с опазване на морските биологични ресурси, управление на рибарството и аквакултурите в Средиземно и Черно море. Приети са редица препоръки и резолюции, отразяващи идентифицирани проблеми, заплахи или научни съвети. От съществено значение за България са приетите препоръки, установяващи мерки за управление на риболова на цаца и черноморска бодлива акула, за опазване и съхраняване на популациите на есетрови и китоподобни, за схема за сертифициране на улова на калкан в Черно море и др.

Взето е участие в IV международен форум по рибарство и изложение за рибната промишленост, морските продукти и технологии в гр. Санкт Петербург, Руска федерация, посветен на обсъждане на въпроси за социалната и икономическата стабилност на рибарския сектор, регулиране на риболова, конкурентоспособността, законодателна подкрепа на рибарската индустрия и корелация между публичните и частните интереси.

През ноември 2021 г. е проведено редовно заседание на Консултативния съвет по рибарство (КСР) с участието на представители на браншовите организации в сектора, научни институти и държавни администрации, имащи отношение към сектора на рибарството. Обсъдени са важни теми за сектора като: мерки за опазване на белите пясъчни миди чрез въвеждането на временна забрана за улов през размножителния им период; възможността за прилагане на схема за държавни помощи *de minimis* с цел подпомагане на рибопроизводителите, пострадали от увеличената цена на електроенергията и фуража, използван за отглеждане на риба през 2021 г.; състоянието на „Рибни ресурси“ ЕООД и на управляваните от дружеството пристанища; функциониране на системата за наблюдение на риболовните кораби.

През 2021 г. МЗМ активно си сътрудничи с представители на бранша и с Европейската комисия, с оглед идентифициране и предприемане на действия за смекчаване и преодоляване на последствията от кризата с COVID-19 за сектор „Рибарство“, който продължава да е изправен пред редица предизвикателства и трудности, свързани със свития пазар и търсене, повишените цени на електроенергия, горива, фуражи, кислород и суровини.

С оглед подкрепа на операторите, извършващи стопански риболов в Черно море, за преодоляване на последиците от кризата с COVID-19, от страна на МЗМ е иницирано и защитено прехвърлянето за 2021 г. на неусвоеното от България количество квота за улов на калкан за 2020 г.

С цел по-ефективно регулиране на условията и реда за осъществяване на първа продажба на продукти от риболов, за съставяне и предаване на относимите документи за първа продажба, за приемане и транспорт, както и общите стандарти за осъществяване на първа продажба на продукти от риболов, през 2021 г. е разработена Наредба № 13 от 30 ноември 2021 г. за условията и реда за осъществяване на първа продажба на продукти от риболов (обн. ДВ. бр. 103 от 2021 г.). Очаква се прилагането на наредбата да доведе до консолидиране на подзаконовата нормативна уредба по отношение на условията и реда за осъществяване на първа продажба на продукти от риболов със ЗРА и относимото европейското законодателство.

Планирани дейности през 2022 г.:

- Определяне на зона в българската акватория на Черно море, в която е забранено използването на бийм трал;

- Въвеждане на забрана за стопански и любителски риболов на европейска речна змиорка във водите на територията на Република България и в българската акватория на Черно море за период от 5 години;
- Определяне на рибностопански обекти, разрешени за извършване на любителски риболов през тъмната част на денонощието;
- Определяне на водни обекти за извършване на зарибяване, съгласно чл. 22 а, ал. 5 от ЗРА;
- Въвеждане на забрана за извършване на риболов в рибностопански обекти по чл. 3, ал. 1, т. 1 и 2 от ЗРА през размножителния период на рибите;
- Въвеждане на забрана за извършване на риболов през 2022, 2023 и 2024 г. в рибностопански обекти по чл. 3, ал. 1, т. 1 и 2 от ЗРА или в зони от тях;
- Въвеждане на забрана за стопански и любителски риболов на бели пясъчни миди от видовете *Donax trunculus* и *Chamelea gallina* в българската акватория на Черно море с цел опазване и създаване на оптимални условия за естественото им възпроизводство;
- Одобряване на План за производство и предлагане на пазара на признатата през 2021 г. нова организация на производителите на продукти от риболов;
- Одобряване на Годишен доклад за изпълнените дейности по Плана за производство и предлагане на пазара на призната организация на производителите в сектора на риболова;
- Извършване на годишни проверки за установяване на съответствието на признатите професионални организации в сектора на рибарството с условията за признаване;
- Провеждане на заседание на Консултативен съвет по рибарство към министъра на земеделието;
- Участие в 15-то заседание на Комитета за съответствие на GFCM;
- Подготовка и участие в 45-та годишна сесия на GFCM.

РАЗДЕЛ Б

ПРОГРАМА ЗА РАЗВИТИЕ НА ЗЕМЕДЕЛИЕТО ПРЕЗ 2023 Г.

Държавната политика в аграрния отрасъл е насочена към повишаване на конкурентоспособността на българското селско стопанство, устойчиво развитие на рибарския и горския сектори, подобряване условията на труд и качеството на живот в селските райони, при ефективно използване на средствата от европейските фондове, устойчиво управление на природните ресурси и спазване на високи стандарти за безопасност по веригата за производство и доставка на храни. Приоритетите и целите на политиката в аграрния отрасъл и мерките за тяхното постигане през 2022 г., заложили в този раздел, са в съответствие с Националната програма за развитие БЪЛГАРИЯ 2030. През 2023 г. ще започне прилагането на Стратегическия план за развитие на земеделието и селските райони за периода 2023-2027 г. (Стратегически план по ОСП), в който са предвидени интервенции в подкрепа на сектора, финансирани от европейските земеделски фондове. Ще стартират дейностите по изпълнение на Националния план за възстановяване и устойчивост на Република България, включващи инвестиции за повишаване на устойчивостта и конкурентоспособността на отрасъла и готовността му да посрещне предизвикателствата, свързани със зеления и цифровия преход.

ПРИОРИТЕТ 1: „СТРУКТУРНА И СЕКТОРНА БАЛАНСИРАНОСТ НА СЕЛСКОТО СТОПАНСТВО“

ОБЛАСТ НА ВЪЗДЕЙСТВИЕ 1 - „РАСТЕНИЕВЪДСТВО“:

ЦЕЛ: ПОВИШАВАНЕ НА УСТОЙЧИВОСТТА НА УЯЗВИМИТЕ СЕКТОРИ И ПРОДЪЛЖАВАНЕ НА ПОЛИТИКИТЕ НА БАЛАНСИРАНО И ДИВЕРСИФИЦИРАНО РАЗВИТИЕ НА РАСТЕНИЕВЪДНИЯ ПОДОТРАСЪЛ

МЕРКИ:

1. Подобряване на конкурентоспособността и устойчивостта на уязвими сектори в растениевъдството чрез интервенции за обвързано с производството подпомагане (за плодове, зеленчуци, протеинови култури и специално плащане за памук) по Стратегическия план за ОСП, финансирани от Европейския фонд за гарантиране на земеделието
2. Подкрепа на доходите на производителите на тютюн чрез преходна национална помощ за тютюн, необвързана с производството
3. Повишаване устойчивостта и конкурентоспособността на лозаро-винарския сектор чрез прилагане на мерките от Национална програма за подпомагане на лозаро-винарския сектор 2019-2023 г./интервенции по Стратегическия план за ОСП
4. Насърчаване на инвестициите и стимулиране на производството на качествена продукция в растениевъдството със средства от националния бюджет
5. Усъвършенстване на отношенията в областта на собствеността, ползването, управлението и опазването на земеделските земи, чрез подготовка на законодателни промени

ОБЛАСТ НА ВЪЗДЕЙСТВИЕ 2 - „ЖИВОТНОВЪДСТВО“:

ЦЕЛ: ПОДОБРЯВАНЕ НА УСТОЙЧИВОСТТА, ЕФЕКТИВНОСТТА И РЕНТАБИЛНОСТТА НА ЖИВОТНОВЪДНИТЕ СТОПАНСТВА

МЕРКИ:

1. Подобряване на конкурентоспособността и устойчивостта на уязвими сектори в

животновъдството чрез схеми за обвързано с производството подпомагане (млечни крави, месодайни крави, овце-майки и кози-майки, биволи) по Стратегическия план по ОСП

2. Подкрепа на доходите на земеделски стопани в животновъдството чрез преходна национална помощ (за говеда, биволи, овце-майки и кози-майки)
3. Подобряване на конкурентоспособността на сектор Пчеларство чрез интервенции, заложи в Стратегическия план по ОСП
4. Стимулиране на инвестиционната активност в животновъдството с подкрепа от националния бюджет
5. Насърчаване на хуманното отношение към животните и опазването на генетичните ресурси в животновъдството със средства от националния бюджет

ОБЛАСТ НА ВЪЗДЕЙСТВИЕ 3 - „ИКОНОМИЧЕСКИ ПОТЕНЦИАЛ НА МАЛКИТЕ ЗЕМЕДЕЛСКИ СТОПАНСТВА“:

ЦЕЛ: ПОВИШАВАНЕ НА УСТОЙЧИВОСТТА И ПОДОБРЯВАНЕ НА КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТТА НА МАЛКИТЕ ЗЕМЕДЕЛСКИ СТОПАНСТВА ЗА НАМАЛЯВАНЕ НА ДИСПРОПОРЦИИТЕ В РАЗВИТИЕТО НА СТОПАНСКИТЕ СТРУКТУРИ В ЗЕМЕДЕЛИЕТО

МЕРКИ:

1. Допълване на доходите и повишаване на конкурентоспособността на дребните земеделски стопани чрез плащания за малки земеделски стопани по Стратегическия план по ОСП, финансирани от ЕФГЗ
2. Повишаване на ефективността на малките и средни стопанства и по-справедливо разпределение на подкрепата за тях чрез допълнително преразпределително подпомагане на доходите за устойчивост по Стратегическия план по ОСП
3. Подкрепа за устойчивото развитие и жизнеспособността на малките земеделски стопанства по Подмярка 6.3 „Стартова помощ за развитието на малки стопанства от ПРСР 2014-2020 г./интервенция по Стратегическия план по ОСП, финансирана от ЕЗФРСР

ОБЛАСТ НА ВЪЗДЕЙСТВИЕ 4 - „ВЪЗРАСТОВА СТРУКТУРА НА ФЕРМЕРИТЕ“:

ЦЕЛ: ПРИВЛИЧАНЕ И ЗАДЪРЖАНЕ НА МЛАДИ ХОРА В СЕЛСКОТО СТОПАНСТВО

МЕРКИ:

1. Улесняване обновяването на поколенията в земеделието чрез допълнително подпомагане на доходите на млади земеделски стопани по Стратегическия план по ОСП, финансирано от ЕФГЗ
2. Насърчаване навлизането в селското стопанство на млади земеделски стопани чрез подкрепа по подмярка 6.1 „Стартова помощ за млади земеделски стопани“ от Програмата за развитие на селските райони 2014-2020 г./интервенция по Стратегическия план по ОСП, финансирана от ЕЗФРСР

ОБЛАСТ НА ВЪЗДЕЙСТВИЕ 5 - „РАЙОНИ С ПРИРОДНИ ИЛИ ДРУГИ ОГРАНИЧЕНИЯ“:

ЦЕЛ: СЪХРАНЯВАНЕ НА ЗЕМЕДЕЛСКИТЕ ДЕЙНОСТИ И СТОПАНСТВА В РАЙОНИ С ПРИРОДНИ И ДРУГИ ОГРАНИЧЕНИЯ

МЯРКА:

1. Предоставяне на компенсаторна подкрепа по Мярка 13 Плащания за райони с природни или други специфични ограничения по ПРСР 2014-2020 г./прилагане на интервенция по Стратегическия план по ОСП за подкрепа за дейности на стопанствата в райони с природни и други ограничения

ПРИОРИТЕТ 2: ГАРАНТИРАНЕ НА СПРАВЕДЛИВИ И СТАБИЛНИ ДОХОДИ НА ЗЕМЕДЕЛСКИТЕ ПРОИЗВОДИТЕЛИ:

ОБЛАСТ НА ВЪДЕЙСТВИЕ 1 - „МЕХАНИЗМИ ЗА ДИРЕКТНА ПОДКРЕПА“

ЦЕЛ: МАКСИМАЛНО ОПОЛЗОТВОРЯВАНЕ НА ВЪЗМОЖНОСТИТЕ ЗА ДИРЕКТНА ПОДКРЕПА ЗА ГАРАНТИРАНЕ НА ИКОНОМИЧЕСКАТА СИГУРНОСТ НА ЗЕМЕДЕЛСКИТЕ СТОПАНСТВА И УСТОЙЧИВОСТ НА ПРОИЗВОДСТВОТО

МЕРКИ:

1. Прилагане на интервенция по Стратегическия план за развитие на земеделието и селските райони за основно подпомагане на доходите за устойчивост

ОБЛАСТ НА ВЪДЕЙСТВИЕ 2 - „УПРАВЛЕНИЕ НА РИСКА В СЕЛСКОТО СТОПАНСТВО“:

ЦЕЛ: СМЕКЧАВАНЕ ВЪЗДЕЙСТВИЕТО НА РИСКОВЕТЕ В СЕЛСКОТО СТОПАНСТВО ВЪРХУ ДЕЙНОСТТА И ДОХОДИТЕ НА ЗАЕТИТЕ В ОТРАСЪЛА

МЕРКИ:

1. Подкрепа за управлението на риска и кризите в селското стопанство чрез средства от националния бюджет
2. Подготовка за прилагане на интервенция по Стратегическия план за ОСП, насочена към създаване на Взаимоспомагателен фонд за подпомагане на земеделските стопани в случаи на кризи
3. Разширяване и укрепване на капацитета на системата за градузащита чрез прилагане на диверсификация на методите за превенция от градушки

ПРИОРИТЕТ 3: „КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТ НА СЕЛСКОТО СТОПАНСТВО“

ОБЛАСТ НА ВЪЗДЕЙСТВИЕ 1 - „МОДЕРНИЗАЦИЯ, ИНОВАЦИИ И ЦИФРОВИ ТЕХНОЛОГИИ В ЗЕМЕДЕЛСКИТЕ СТОПАНСТВА“

ЦЕЛ: МОДЕРНИЗИРАНИ И ТЕХНОЛОГИЧНО ОБНОВЕНИ СТОПАНСТВА И ПРЕДПРИЯТИЯ. УСКОРЕНО ВЪВЕЖДАНЕ НА ИНОВАЦИИТЕ И ЦИФРОВИЗАЦИЯТА В ЗЕМЕДЕЛСКАТА ПРАКТИКА

МЕРКИ:

1. Насърчаване на инвестиционните процеси в земеделските стопанства чрез прилагане на Подмярка 4.1 "Инвестиции в земеделски стопанства" от ПРСР 2014-2020 г./интервенции по Стратегическия план по ОСП

2. Насърчаване на инвестиционния процес за модернизация и технологично обновяване в преработката и маркетинга на земеделска продукция за създаване на по-висока добавена стойност от отрасъла чрез прилагане на Подмярка 4.2 "Инвестиции в преработка/маркетинг на селскостопански продукти" от ПРСР 2104-2020 г./интервенция по Стратегическия план по ОСП
3. Повишаване иновационния капацитет на аграрния отрасъл чрез стимулиране сътрудничеството между бизнеса и науката – прилагане на Подмярка 16.1 "Подкрепа за сформирани и функциониране на оперативни групи в рамките на ЕПИ" от ПРСР 2014-2020 г./прилагане на интервенции по Стратегическия план по ОСП
4. Прилагане на схеми за инвестиционна подкрепа по Националния план за възстановяване и устойчивост чрез Фонд за насърчаване на технологичния и екологичен преход на селското стопанство

ЦЕЛ: ПОВИШАВАНЕ НА ИНОВАТИВНОСТТА НА НАУЧНИТЕ ИЗСЛЕДВАНИЯ В АГРАРНИЯ ОТРАСЪЛ

МЕРКИ:

1. Създаване на нови научни продукти, свързани с устойчиво развитие на конкурентоспособно селско стопанство, опазване и ефективно използване на природните и генетични ресурси за смекчаване и адаптация към климатичните промени, прехода към биоикономика и кръгова икономика
2. Изграждане на партньорства, вкл. публично-частни, за трансфер на научни знания, внедряване на добри практики и иновации в българското земеделие.
3. Устойчиво развитие на научния потенциал в аграрния сектор

ЦЕЛ: ОСИГУРЯВАНЕ НА ПРОЗРАЧНО, ДОСТЪПНО, ОБЕКТИВНО И ЕФЕКТИВНО УПРАВЛЕНИЕ НА АДМИНИСТРАТИВНИТЕ ПРОЦЕСИ ЧРЕЗ ТЯХНОТО ЕЛЕКТРОНИЗИРАНЕ ЗА НАМАЛЯВАНЕ НА АДМИНИСТРАТИВНАТА ТЕЖЕСТ И ПОДОБРЯВАНЕ НА БИЗНЕС СРЕДАТА В АГРАРНИЯ ОТРАСЪЛ

МЯРКА:

1. Развитие на електронното управление и подобряване на административното обслужване в системата на Министерството на земеделието чрез:
  - Създаване на условия за електронизиране на обмена на данни между публичната администрация и земеделските стопани за проследяване на напредъка по изпълнение на целите на Зелената сделка – изпълнение на дейности по проект по НПВУ „Дигитализация на процесите от фермата до трапезата“
  - Разширяване кръга на предоставяните от структурите на Министерството на земеделието административни услуги по електронен път
  - Подобряване на достъпа до информация, събирана и обобщавана в системата на Министерството на земеделието
  - Публикуване на информация и набори данни на Портала на отворените данни
  - Развитие на Интегрираната информационна система на БАБХ – ВетИС с цел повишаване информираността на стопаните и улесняване на тяхната дейност, подпомагане на ветеринарните лекари при изпълнение на Националната програма за профилактика,

контрол и ликвидиране на болестите по животните и зоонозите и отразяване на резултатите от тяхната практика

ОБЛАСТ НА ВЪЗДЕЙСТВИЕ 2 - „ПАЗАРНА ПОЗИЦИЯ НА ЗЕМЕДЕЛСКИТЕ ПРОИЗВОДИТЕЛИ“:

ЦЕЛ: УКРЕПВАНЕ НА РОЛЯТА НА ЗЕМЕДЕЛСКИТЕ ПРОИЗВОДИТЕЛИ ВЪВ ВЕРИГАТА НА ПРЕДЛАГАНЕ НА ХРАНИ

МЕРКИ:

1. Подобряване функционирането на веригите за доставки на селскостопански продукти и храни чрез стимулиране на сътрудничеството между стопанските субекти по Подмярка 16.4. Подкрепа за хоризонтално и вертикално сътрудничество между участниците във веригата на доставки от ПРСР 2014-2020 г./интервенции по Стратегическия план по ОСП
2. Подобряване на условията за пазарен достъп на малките земеделски стопанства, произвеждащи плодове и зеленчуци чрез подкрепа по Мярка „Оперативни програми в сектор "Плодове и зеленчуци“
3. Повишаване на пазарната устойчивост и конкурентоспособност на малките и средни земеделски стопанства чрез подготовка на законодателен акт за регламентиране на кооперирането в аграрния сектор
4. Подобряване на взаимодействието на земеделската общност с държавните институции чрез регламентиране на представителността на национални и регионални браншови организации в земеделието

ОБЛАСТ НА ВЪЗДЕЙСТВИЕ 3 - „КВАЛИФИКАЦИЯ И ЗНАНИЯ НА ЗЕМЕДЕЛСКИТЕ ПРОИЗВОДИТЕЛИ“:

ЦЕЛ: ПОВИШАВАНЕ НА ПРОФЕСИОНАЛНАТА КВАЛИФИКАЦИЯ И ЗНАНИЯТА НА ЗЕМЕДЕЛСКИТЕ ПРОИЗВОДИТЕЛИ

МЕРКИ:

1. Организиране и провеждане на специализирани обучения на земеделските стопани чрез дългосрочни и краткосрочни курсове и информационни дейности, в т. ч. и в рамките на Мярка 1 „Трансфер на знания и действия за осведомяване“ по ПРСР 2014 - 2020 г./интервенции по Стратегическия план по ОСП
2. Подпомагане на трансфера на иновативни технологии и практики чрез разпространение на резултатите от научно-изследователските проекти и разработки на нови продукти и техники
3. Разпространение сред земеделските стопани на важна земеделска информация и новостите в областта на земеделието чрез организирането на информационно-обучителни събития на Национална служба за съвети в земеделието с научни институти, научно-приложни организации и други институции и експерти
4. Предоставяне на специализирани съвети на земеделските стопани в различни направления - създаване и управление на стопанството, прилагане на национално законодателство и стандарти на ЕС, интегрирана растителна защита, климат и околна среда и др.
5. Повишаване активността и приноса на изградените „фермерските кръгове“ към областните офиси на НССЗ, с участието на активни фермери, в процеса на разпространение на полезна информация в областта на земеделието и за популяризиране на добри практики по кандидатстването и изпълнението на проекти по ПРСР/интервенции по Стратегическия план по ОСП

6. Разширяване на териториалния обхват на НССЗ чрез създаването на мобилни общински центрове (офиси) за консултантски услуги по подмярка 2.2 „Създаване на консултантски услуги“ по мярка 2 „Консултантски услуги, услуги по управление на стопанството и услуги по заместване в стопанството“ от ПРСР 2014-2020
7. Активно функциониране на регионалните консултативни съвети за съвети в земеделието с участието на представители от НССЗ, регионалните структури на МЗМ, университети, научни институти, неправителствени организации (НПО) и земеделски производители
8. Засилване на използването на електронни услуги и употребата на разнообразни дигитални инструменти за предоставяне на съветнически услуги в т. ч. за провеждане на онлайн информационни срещи, семинари, демонстрации и други обучения на фермери
9. Идентифициране на основните елементи и създаване на база данни с информация за дейностите на участниците в Системата за споделяне на знания и иновации в селското стопанство (СЗИСС - AKIS), свързани със споделянето на знания и иновации. Обработка на информацията и изготвяне на анализи за състоянието на СЗИСС в България;
10. Създаване на консултативен орган за СЗИСС в т.ч. с участието на земеделски научни организации и университети, НССЗ, фермери, земеделски фирми, организации на земеделски стопани, публичните органи имащи отношение към знанията и иновациите в земеделието
11. Успешно изпълнение на проекти по програма „Хоризонт 2020“ и програма „Хоризонт Европа“

ПРИОРИТЕТ 4: „РОЛЯ НА АГРАРНИЯ ОТРАСЪЛ ЗА ОПАЗВАНЕ НА ОКОЛНАТА СРЕДА“

ОБЛАСТ НА ВЪЗДЕЙСТВИЕ 1 - „АГРОЕКОЛОГИЧНИ АНГАЖИМЕНТИ“:

ЦЕЛ: ПРЕДОСТАВЯНЕ ОТ ЗЕМЕДЕЛИЕТО НА АНГАЖИМЕНТИ И УСЛУГИ, СВЪРЗАНИ С ЕКОЛОГИЯТА И КЛИМАТА

МЕРКИ:

1. Стимулиране поемането на многогодишни ангажименти за опазване на околната среда и биоразнообразието по Мярка 10 "Агроекология и климат" от ПРСР 2014 - 2020 г.
2. Прилагане на интервенции по Стратегическия план по ОСП, с принос към европейските и национални цели в областта на климата, околната среда и биоразнообразието

ОБЛАСТ НА ВЪЗДЕЙСТВИЕ 2 - „БИОЛОГИЧНО ПРОИЗВОДСТВО“:

ЦЕЛ: УВЕЛИЧАВАНЕ НА ПРОИЗВОДСТВОТО И ПРЕДЛАГАНЕТО НА СЕЛСКОСТОПАНСКИ ПРОДУКТИ, ПРОИЗВЕДЕНИ ПО БИОЛОГИЧЕН НАЧИН

МЕРКИ:

1. Стабилизиране на доходите на биологичните земеделски производители чрез прилагане на системата за директни плащания
2. Развитие на местни икономически инициативи отдолу-нагоре и подобряване нагласите за сдружаване между биологичните производители с подкрепа по Програмата за развитие на селските райони/Стратегическия план по ОСП
3. Създаване на по-благоприятни условия за развитие на стопанствата на много малки, малки и средни предприятия/производители - подобряване на производствената среда, оптимизиране на разходите чрез нови енергоспестяващи машини, увеличаване на мобилните съоръжения за

преработка (кланици, мелници, оборудване за добив на мед и др.) с подкрепа по Програмата за развитие на селските райони/Стратегическия план по ОСП

4. Създаване на по-добри условия за достъп до пазари чрез насърчаване създаването на обединения, които да организират, провеждат и участват на пазари, изложения и панаири на биологични продукти
5. Стимулиране консумацията на биопродукти в детски градини и училища чрез прилагане на схеми за пазарна подкрепа „Училищен плод“ и „Училищно мляко“
6. Насърчаване на местната преработка на биологични продукти чрез осигуряване на подкрепа за инвестиции в модернизирани предприятия включително и за иновации, и за използване на цифрови технологии

ОБЛАСТ НА ВЪЗДЕЙСТВИЕ 3 - „ПОЛИВНО ЗЕМЕДЕЛИЕ“

ЦЕЛ: ПОДОБРЯВАНЕ ИЗПОЛЗВАНЕТО НА ВОДНИТЕ РЕСУРСИ В СЕЛСКОТО СТОПАНСТВО

МЕРКИ:

1. Реализиране на инвестиционни проекти за напояване в земеделските стопанства по подмярка 4.1 "Инвестиции в земеделски стопанства" от ПРСР 2014-2020 г./интервенция по Стратегическия план по ОСП
2. Подобряване управлението на водните ресурси чрез инвестиции в националния хидромелиоративен фонд по подмярка 4.3 „Инвестиции в инфраструктура“ към мярка 4 „Инвестиции в материални активи“ от ПРСР 2014-2020 г./интервенция по Стратегическия план по ОСП
3. Подкрепа за инвестиции в земеделските стопанства за ефективно използване на водата в земеделската дейност по проект „Фонд за насърчаване на технологичния и екологичен преход на селското стопанство“, ПВУ - направление "Инвестиции, свързани с ефективното управление на води в земеделските стопанства“

ОБЛАСТ НА ВЪЗДЕЙСТВИЕ 4 - „УПРАВЛЕНИЕ НА ГОРСКИТЕ РЕСУРСИ“

ЦЕЛ: ПОДОБРЯВАНЕ И ОПАЗВАНЕ НА ЗДРАВΟΣЛОВНОТО СЪСТОЯНИЕ НА ГОРИТЕ, КОНТРОЛ ВЪРХУ ПОЛЗВАНЕТО НА ДЪРВЕСИНА И НЕДЪРВЕСНИ ПРОДУКТИ ОТ ГОРИТЕ

МЕРКИ:

1. Поддържане на здравословното състояние на горите:
  - Изготвяне на надеждна прогноза за очаквани нападения от болести и вредители
  - Своевременно издаване и прилагане на предписания за провеждане на санитарните и лесозащитни мероприятия и дейности
2. Увеличаване на инвестициите и лесовъдските грижи за възстановяване на уязвими и увредени горски площи:
  - Прилагане на подмярка 8.1 „Залесяване и поддръжка“ от ПРСР 2014-2020 г. с цел увеличаване на площта на горите, ограничаване на ерозията и запазване качеството на земите, подобряване на водния баланс в подкрепените територии, увеличаване поглъщането на въглерода и подобряване на борбата с промените в климата
  - Стартиране работата по извеждане сечи за трансформация на 30 000 ха иглолистни култури и превръщането им в широколистни естествени гори от местни видове в рамките

на подаден проект по Националния план за възстановяване и устойчивост

3. Поддържане на устойчиви горски екосистеми:
  - Преминване от краткосрочно-постепенни към дългосрочно-постепенни сечи
  - Увеличаване обема на отгледните сечи за подобряване състоянието на младите гори
  - Засилване контрола върху провеждане на сечите, в т.ч. и тези без материален добив
4. Изграждане на Единна система за наблюдение, ранно откриване и оповестяване на горски пожари за повишаване на капацитета за превенция и борба с горските пожари, чрез:
  - Успешно приключване на подписаните договори по подмярка 8.3 от ПРСР 2014 - 2020 г. „Предотвратяване на щети по горите от горски пожари, природни бедствия и катастрофични събития“ за изграждане на 13 автоматични наблюдателни станции
  - Изграждане на нови 30 автоматични наблюдателни станции в рамките на одобрен проект по Националния план за възстановяване и устойчивост
  - Изпълнение на дейности за контрол, събиране и отчитане на информацията, свързана с ползването, реализацията и транспортирането на недървесни горски продукти, и въвеждане на съответни образци на документи
  - Изготвяне на анализи, свързани с ползването, транспортирането и реализацията на обла дървесина, в т.ч на вноса и износа ѝ с цел осигуряване на необработен дървен материал за дървопреработвателите и местното население
  - Постигане на 100% проведени сечи спрямо предвидените сечи по горскостопански планове и програми
5. Увеличаване на инвестициите на държавните горски предприятия за развитие на нова и поддържане на съществуващата горскопътна мрежа
6. Продължаване на кампаниите за закупуване на маломерни горски имоти от държавните предприятия
7. Създаване на облекчения за дърводобивния и дървопреработвателен бизнес чрез:
  - Увеличаване на електронните продажби на дървесина от горските територии – държавна собственост
  - Повишаване на публичността и прозрачността при всички продажби на дървесина
8. Повишаване на осведомеността на обществото по важни за горите въпроси
  - Реализация на информационна кампания за информираност по отношение ролята на лесовъдството за опазването на горските територии, природата като цяло и богатото българско биологично разнообразие
  - Стартиране работата по изпълнението на дейности за обучение на подрастващото поколение (54 000 деца) по отношение на горите, тяхното опазване и стопанисване (т. нар. Горска педагогика) в рамките на проект от Националния план за възстановяване и устойчивост
9. Създаване на условия за активно участие на обществото и заинтересованите страни по отношение на дейностите в горите:
  - Визуализация на горите в съществуващата информационна среда – актуализация и разширяване на създадения географски портал за горите
  - Осигуряване на нива на достъп до изградената система с цел осигуряване на по-активно участие на обществото и институциите по отношение контрола върху дейностите в горите

- Подобряване на съвместната дейност с неправителствените организации
10. Повишаване на ефективността на превенцията и борбата с незаконните действия в горите:
- Преглед и при необходимост актуализация на съществуващите споразумения за съвместна дейност с МВР, ИАРА, НАП, ГИТ, АПИ и др. институции за осъществяване на контрол и предотвратяване на незаконните действия в горските територии
  - Провеждане на информационна кампания за запознаване на лицата, ползващи дървесина със законовите изисквания относно необходимостта за наличие и съхранение на превозните билети за закупената дървесина, както и начините за установяване на достоверността на представените документи
  - Засилване на контрола на постъпващата дървесина в големите ползватели
  - Планиране на конкретни действия с всички заинтересовани институции за ефективно противодействие на извършваните закононарушения в районите с висока концентрация на нарушенията

ЦЕЛ: АКТУАЛИЗАЦИЯ НА СТРАТЕГИЧЕСКИТЕ ДОКУМЕНТИ И ДЕЙСТВАЩАТА НОРМАТИВНА УРЕДБА В ГОРИТЕ

МЕРКИ:

1. Приемане на Национална стратегия за развитие на горския сектор в Република България 2021-2030
2. Актуализиране на Стратегическия план за развитие на горския сектор в Р България на база новата Стратегия за развитие на горския сектор в Р България до 2030 г.
3. Приемане на Национален план за възстановяване на традиционни горски ландшафти
4. Приемане на Национална програма за горска педагогика, целяща повишаване на познанията и промяна на отношението на младото поколение към опазването на биологичното разнообразие, устойчивото управление на горите, климатичните промени
5. Разработване на Областни планове за развитие на горските територии за областите Сливен и Ямбол, както и възлагане разработването на областни планове за областите Търговище и Шумен
6. Изготвяне на промени в Закона за горите
7. Промени в подзаконовата нормативна уредба (Наредба № 8 от 2011 г. за сечите в горите, Наредба № 1 от 30.01.2012 г. за контрола и опазването на горските територии; Наредба за условията и реда за възлагане изпълнението на дейности в горските територии - държавна и общинска собственост, и за ползването на дървесина и недървесни горски продукти, Наредба № 18 за инвентаризация и планиране в горските територии, Устройствен правилник на Изпълнителна агенция по горите, други)

ПРИОРИТЕТ 5: ВИСОКО НИВО НА ЗАЩИТА НА ЧОВЕШКОТО ЗДРАВЕ И ИНТЕРЕСИТЕ НА ПОТРЕБИТЕЛИТЕ ПО ОТНОШЕНИЕ НА ХРАНИТЕ И СТАБИЛНО РАЗВИТИЕ НА ХРАНИТЕЛНИЯ СЕКТОР

ЦЕЛ: ПРИЛАГАНЕ НА ИНТЕГРИРАН ПОДХОД НА КОНТРОЛ ПО ЦЯЛАТА ХРАНИТЕЛНА ВЕРИГА

МЕРКИ:

1. Прилагане на високи стандарти при контрола в областта на безопасността и качеството на храните, хранителните добавки и напитките, ветеринарната медицина и хуманното

отношение към животните, растителната защита и торовете, фитосанитарния контрол, фуражите, граничния контрол и др.

2. Реализиране на последователна политика за сътрудничество с браншовите организации в страната за разработване на стандарти, които целят повишаване на качеството на основни хранителни продукти
3. Прилагане на системни действия за ограничаване разпространението на генетично модифицирани организми по цялата хранителна верига
4. Повишаване на качеството на предлаганите от администрацията услуги, чрез изготвяне на информационни материали, въвеждане на добри практики, разработване на процедури, инструкции и наръчници, ориентирани към органите на официалния контрол и бизнеса, чрез въвеждане на електронни регистри
5. Постоянно сътрудничество с Европейския орган по безопасност на храните, с всички структури на Европейския съюз, имащи отношение към дейностите по безопасност на храните, растително здраве, здравеопазване на животните и с органите по безопасност на храните в държавите-членки на ЕС и трети страни

ЦЕЛ: ОГРАНИЧАВАНЕ НА РАЗПРОСТРАНЕНИЕТО И ЛИКВИДИРАНЕ НА ИКОНОМИЧЕСКИ ВАЖНИТЕ ЗАБОЛЯВАНИЯ ПО ЖИВОТНИТЕ ЗА ГАРАНТИРАНЕ НА ТЕХНИЯ ВИСОК ЗДРАВЕН СТАТУС И НА БЕЗОПАСНОСТТА НА ДОБИТИТЕ ЖИВОТИНСКИ ПРОДУКТИ

МЕРКИ:

1. Изпълнение на Плана за контрол и предотвратяване разпространението на заболяването Африканска чума по свинете в Република България за периода 2021-2023 г., с оглед ограничаване разпространението и икономическите загуби от заболяването, постепенното му изкореняване, доказване и придобиване на статут на свободна от заболяването страна/регион
2. Прилагане на високо ниво на контрол по отношение спазването на изискванията на законодателството и изпълнението на мерките, заложи в Национална програма за профилактика, надзор, контрол и ликвидиране на болестите по животните и зоонозите в България 2022-2024 г.

ПРИОРИТЕТ 6: „УПРАВЛЕНИЕ НА РИБАРСТВОТО И АКВАКУЛТУРИТЕ“

ОБЛАСТ НА ВЪЗДЕЙСТВИЕ 1 - „РИБАРСТВО И ВОДНИ БИОЛОГИЧНИ РЕСУРСИ“:

ЦЕЛ: ОПАЗВАНЕ И ВЪЗСТАНОВЯВАНЕ НА РИБНИТЕ РЕСУРСИ И НА ВОДНИТЕ ЕКОСИСТЕМИ

МЕРКИ:

1. Осигуряване и управление на надеждни биологични, екологични, технически и социално-икономически данни за сектор "Рибарство" с финансова подкрепа по Програмата за морско дело и рибарство 2014-2020 г. и Програмата за морско дело, рибарство и аквакултури за следващия програмен период
2. Прилагане на системата на Съюза за контрол, инспекции и изпълнение, предвидена в член 36 от Регламент (ЕС) №1380/2013 относно общата политика в областта на рибарството чрез мярка 3.1 „Контрол и изпълнение" от ПМДР
3. Подготовка и стартиране на дейности за адаптиране на възможностите на риболовния флот към възможностите за риболов чрез финансова подкрепа по Мярка "Окончателно преустановяване на риболовните дейности" от ПМДРА

4. Подготовка и стартиране на дейности за модернизиране на риболовния флот (Мярка „Временно преустановяване на риболовни дейности“ от ПМДРА)
5. Подготовка и стартиране на дейности за насърчаване на инвестициите в ново оборудване и иновации, допринасящи за опазване на околната среда и биоразнообразието чрез финансова подкрепа по Мярка „Специфично оборудване на риболовния кораб, дейности и иновации, целящи опазването на околната среда и на биоразнообразието“ от ПМДРА

ОБЛАСТ НА ВЪЗДЕЙСТВИЕ 2 - „КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТ НА ОТРАСЪЛ РИБАРСТВО И АКВАКУЛТУРИ“:

ЦЕЛ : УСТОЙЧИВО РАЗВИТИЕ НА АКВАКУЛТУРНОТО ПРОИЗВОДСТВО И НА ПРЕРАБОТКАТА НА ПРОДУКТИТЕ ОТ НЕГО

МЕРКИ:

1. Подготовка за прилагане на дейности за насърчаване инвестиционната активност и въвеждането на иновации в подсектор Аквакултури чрез финансова подкрепа по Мерки „Продуктивни инвестиции в аквакултурите“ и „Иновации в аквакултурите“ по ПМДРА
2. Подготовка за прилагане на дейности за насърчаване инвестиционната активност и въвеждането на иновации при преработка на продуктите от риболов и аквакултури чрез финансова подкрепа по Мярка „Преработка на продукти от риболов и аквакултури“ от ПМДРА

ОБЛАСТ НА ВЪЗДЕЙСТВИЕ 3 - „СИНЯ ИКОНОМИКА И РИБАРСКИ ОБЩНОСТИ“

ЦЕЛ: УКРЕПВАНЕ И РАЗВИТИЕ НА ОБЩНОСТИТЕ В КРАЙБРЕЖНИТЕ И ВЪТРЕШНИТЕ РАЙОНИ, ЗАНИМАВАЩИ СЕ С РИБАРСТВО И АКВАКУЛТУРИ

МЕРКИ:

1. Подготовка за прилагане на дейности за насърчаване процеса по създаване на местни инициативни рибарски групи с финансова подкрепа по Мярка „Предварителна подготовка на Местните инициативни рибарски групи“ от ПМДРА
2. Подготовка за прилагане на дейности за стимулиране на участието на местните общности в устойчивото развитие на крайбрежните и вътрешните рибарски райони с финансова подкрепа по Мярка „Развитие на общностите, занимаващи се с рибарство и аквакултури, в крайбрежните и вътрешните райони“ от ПМДРА

ПРИОРИТЕТ 7: МОБИЛИЗИРАНЕ НА ПОТЕНЦИАЛА НА СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ ЗА ПОСТИГАНЕ НА БАЛАНСИРАНО СОЦИАЛНО И ТЕРИТОРИАЛНО РАЗВИТИЕ

ОБЛАСТ НА ВЪЗДЕЙСТВИЕ 1 - „ВОДЕНО ОТ ОБЩНОСТИТЕ РАЗВИТИЕ“:

ЦЕЛ: РАЗНООБРАЗЯВАНЕ НА ИКОНОМИКАТА НА СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ И ВИСОКА ЗАЕТОСТ НА МЕСТНОТО НАСЕЛЕНИЕ

МЕРКИ:

1. Изпълнение на интегрирани многосекторни стратегии за местно развитие, основани на характеристиките на конкретната територия и разработени на основата на местните потребности и потенциал
2. Подготовка за прилагане на подготвителна мярка за разработване на стратегии за BOMP за

новия програмен период по Стратегическия план за развитие на земеделието и селските райони

ОБЛАСТ НА ВЪДЕЙСТВИЕ 2 - „ИНФРАСТРУКТУРА И ПУБЛИЧНИ УСЛУГИ В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ“:

ЦЕЛ: ПОДОБРЯВАНЕ КАЧЕСТВОТО НА ЖИВОТ В СЕЛСКИТЕ РАЙОНИ

МЯРКА:

1. Подготовка на интервенции по Стратегическия план за развитие на земеделието и селските райони за подкрепа на инвестиции за изграждане и/или реконструкция на техническа инфраструктура, общинска пътна и улична мрежа, реконструкция и модернизация на водопроводната мрежа и канализационна система, както и друга публична инфраструктура

За изпълнение на мерките и постигане на целите на аграрната политика през 2023 г. ще се използва комплекс от инструменти за финансова подкрепа с европейски и национални средства.

По отношение на селското стопанство ще продължи прилагането на някои от мерките, финансирани по линия на Общата селскостопанска политика 2014-2020 г. (включваща и преходния период 2020-2022 г.) и ще стартират част от интервенциите по Стратегическия план за развитие на земеделието и селските райони 2023-2027 г. Развитието на рибарството и производството на аквакултури ще се подпомага по Програмата за морско дело и рибарство за периода 2014-2020 г. и Програмата за морско дело, рибарство и аквакултури за периода 2022-2029 г., финансирани от Европейския фонд за морско дело, рибарство и аквакултури.

Въпреки ограниченията на националния бюджет, устойчивото развитие на земеделието ще се насърчава и с национален ресурс – чрез схеми за преходна национална помощ, допълващи подкрепата с европейски средства за директно подпомагане, и държавни помощи.

Аграрният отрасъл ще може да се възползва от допълнителен финансов ресурс от Националния план за възстановяване и устойчивост за инвестиции в дейности, осигуряващи опазване на компонентите на околната среда и смекчаване на последиците от климатичните промени, въвеждане на иновативни производствени и цифрови технологии, електронизация на процесите в отрасъла и комуникацията между администрацията и бизнеса.

За 2023 г. за подкрепа на аграрния отрасъл ще бъдат необходими средства в размер на 4 247,4 млн. лева, в това число:

- За директни плащания - 1 607,4 млн. лева
- За пазарни мерки - 127,8 млн. лева
- За преходна национална помощ - 126 млн. лева
- За държавни помощи (в т.ч. по схеми за данъчни облекчения) - 627 млн. лева
- За плащания по мерки по ПРСР 2014-2020 г./интервенции по Стратегическия план по ОСП, финансирани от ЕЗФРСР - 1 435,6 млн. лева
- За прилагане на мерки в подкрепа на рибарството и аквакултурите - 51,3 млн. лева
- За изпълнение на дейности по НПВУ - 272,4 млн. лева.

ПРИЛОЖЕНИЯ

ПРИЛОЖЕНИЕ 1

БРУТНА И КРАЙНА ПРОДУКЦИЯ ОТ ОТРАСЪЛ СЕЛСКО СТОПАНСТВО ЗА 2021 Г. (ПО ЦЕНИ НА ПРОИЗВОДИТЕЛ)

(млн. лв.)

Код	Продукти	Текущи цени															
		Брутна продукция	Загуби	Начални запаси	Употребено в единицата			Преработено от производителите	Самопотреб ление	Продажби			Продажби-общо	Производство на стоки от основен капитал за собствена сметка	Крайни запаси	Промяна в запасите	Крайна продукция
					Семена и посадъчен материал	Фуражни добавки	Друго			в рамките на страната		извън страната					
а	б	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
01	Зърнени култури	4 532,1	5,7	1 104,5	88,4	240,9	8,7	7,1	15,9	354,3	3 796,0	8,2	4 158,9		1 111,0	6,3	4 429,3
01.1	Пшеница и лимец	2 847,0	2,9	450,2	78,3	81,0	4,5	0,7	10,3	223,2	2 301,9	7,6	2 532,7		586,8	136,6	2 761,3
01.1/1	Мека пшеница	2 825,9	2,8	448,7	77,6	78,4	4,5	0,7	9,9	213,2	2 295,6	7,6	2 516,4		584,3	135,6	2 741,0
01.1/2	Твърда пшеница	21,1	0,1	1,5	0,7	2,6			0,4	10,0	6,3		16,3		2,5	1,0	20,3
01.2	Ръж	5,9		0,8	0,3	1,2			0,4	0,1	3,2		3,3		1,5	0,7	5,6
01.3	Ечемик	240,9	0,2	19,9	6,4	23,6	0,1		1,2	14,7	192,3	0,3	207,4		21,9	2,0	234,2
01.4	Овес и зърнени смеси	8,9		4,3	0,5	3,9	0,1		0,2	0,8	4,8		5,6		2,9	-1,5	8,3
01.5	Царевица за зърно	1 363,5	2,6	583,7	1,8	125,2	0,7		2,6	113,9	1 236,3	0,3	1 350,7		463,6	-120,1	1 358,4
01.6	Ориз	39,5		39,2	0,8			6,4			40,2		40,3		31,2	-8,0	38,7
01.7	Други зърнени	26,4		6,4	0,3	6,0	3,3		1,2	1,6	17,3		18,9		3,1	-3,4	22,8
02	Технически култури	2 567,9	4,2	658,9	18,9	20,5	1,2	28,3	3,0	159,0	2 148,6	25,0	2 332,5		818,2	159,4	2 543,6
02.1	Маслодайни семена	2 330,5	2,2	567,6	14,7	9,7	0,8	2,8	1,7	152,6	1 934,3	19,9	2 106,8		759,4	191,9	2 312,8
02.1/1	Рапица и репица	348,5	0,2	0,7	14,0	0,8			0,1	17,1	306,9		324,0		10,1	9,4	334,3
02.1/2	Слънчоглед	1 977,7	2,0	563,1	0,6	6,6	0,7	2,8	1,3	135,4	1 624,7	19,9	1 780,0		746,8	183,7	1 974,4
02.1/3	Соя	2,5		2,1		2,3				0,1	1,7		1,8		0,5	-1,5	2,5
02.1/4	Други маслодайни	1,8		1,7	0,1		0,1		0,3		1,0		1,0		2,0	0,3	1,6
02.2	Протеинодайни култури	30,3	0,5	38,8	4,1	10,8			0,3	4,8	38,2		43,0		10,4	-28,4	25,7
02.3	Тютюн	39,9		28,3						0,1	37,0		37,1		31,1	2,8	39,9
02.4	Захарно цвекло																
02.5	Други технически	167,2	1,5	24,2	0,1		0,4	25,5	1,0	1,5	139,1	5,1	145,6		17,3	-6,9	165,2
02.5/1	Влакнодайни култури	1,4		0,5	0,1						0,9	0,4	1,3		0,5		1,3
02.5/2	Хмел	1,0		1,2							2,2		2,2			-1,2	1,0
02.5/3	Други технически	164,8	1,5	22,5			0,4	25,5	1,0	1,5	136,0	4,7	142,1		16,8	-5,7	162,9
03	Фуражни култури	173,0	0,1	61,4		124,2	0,8	10,0	1,2	8,3	8,5		16,8		81,3	19,9	172,1
03.1	Царевица за силаж	51,6				34,3	0,3	9,2		3,1	4,7		7,8				51,3
03.2	Кореноплодни фуражи	0,1				0,1											0,1
03.3	Други фуражни	121,3	0,1	61,4		89,8	0,5	0,8	1,2	5,2	3,8		9,0		81,3	19,9	120,7
04	Зеленчуци	377,5		17,3			0,1	0,7	0,9	19,7	366,0	3,1	388,7		4,4	-12,9	377,4
04.1	Пресни зеленчуци	347,2		8,1			0,1	0,7	0,9	12,6	338,3		350,8		2,8	-5,3	347,1
04.1/2	Домати	109,5						0,1		3,6	105,8		109,4				109,5
04.1/3	Други пресни зеленчуци	237,7		8,1			0,1	0,6	0,9	9,0	232,5		241,4		2,8	-5,3	237,6
04.2	Цветя	30,3		9,2						7,1	27,7	3,1	37,9		1,6	-7,6	30,3
04.2/1	Разсадници	9,5		3,6						1,0	8,6	2,8	12,4		0,7	-2,9	9,5
04.2/2	Декоративни растения, вкл.коледни дръвчета	20,8		5,6						6,1	19,1	0,3	25,5		0,9	-4,7	20,8
04.2/3	Създаване и отглеждане																
05	Картофи	74,5	0,3	19,1	2,3	0,2			0,7	5,5	68,2		73,7		16,4	-2,7	71,9
06	Плодове	324,9	0,1	10,5				9,4	0,7	16,7	288,8	7,6	312,9		12,3	1,9	324,8
06.1	Пресни плодове	212,8	0,1	10,5				2,9	0,7	15,4	185,3	6,8	207,3		12,3	1,9	212,7
06.1/1	Ябълки	24,2		3,1				0,2		1,9	20,0		21,9		5,2	2,1	24,2
06.1/2	Круши	2,5									2,5		2,5				2,5
06.1/3	Граскови	20,9								0,1	15,8	5,1	20,9				20,9
06.1/4	Други пресни плодове	165,2	0,1	7,4				2,7	0,7	13,4	147,0	1,7	162,0		7,1	-0,2	165,1
06.4	Грозде-всичко	112,1						6,5		1,3	103,5	0,8	105,6				112,1
06.4/1	Десертно грозде	13,4								0,1	12,4	0,8	13,4				13,4
06.4/2	Друго грозде	98,7						6,5		1,2	91,1		92,2				98,7
07	Вино																
07.1	Трапезно вино																
09	Други растениевъдни култури	38,7	1,2	27,1	1,7	2,0	1,4		0,7	2,1	38,9		41,0		17,8	-9,3	34,4
09.2	Семена	38,7	1,2	27,1	1,7	2,0	1,4		0,7	2,1	38,9		41,0		17,8	-9,3	34,4
09.3	Други растениевъдни продукти																
10	Продукция от растениевъдството (от 01 до 09)	8 088,6	11,6	1 898,8	111,3	387,8	12,2	55,5	23,1	565,6	6 715,0	43,9	7 324,5		2 061,4	162,6	7 953,5

Код	Продукти	Брутна продукция	Загуби	Начални запаси	Употребено в единицата			Преработено от производителите	Самопотребление	Текущи цени			Продажби-общо	Производство на стоки от основен капитал за собствена сметка	Крайни запаси	Промяна в запасите	Крайна продукция
					Семена и посадъчен материал	Фуражни добавки	Друго			Продажби		извън страната					
										в рамките на страната	в отсъпла						
а	б	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
11	Селскостопански животни	891,6	0,1	268,8				31,5			684,8		684,8	141,7	302,3	33,5	891,5
11.1	Едър рогат добитък	173,5		175,8				0,5			35,7		35,7	119,7	193,4	17,6	173,5
11.2	Свине	287,2		24,6				18,6			256,8		256,8	7,6	28,8	4,3	287,2
11.3	Коне																
11.4	Овце и кози	137,4	0,1	31,5				0,4			114,1		114,1	14,4	39,9	8,4	137,3
11.5	Птици	293,5		36,9				12,0			278,2		278,2		40,2	3,2	293,5
11.6	Други животни																
12	Продукти от животновъдството	1 046,9		99,5		44,7	69,7	11,0	52,4	79,0	783,7		862,7		105,9	6,4	932,5
12.1	Мляко	706,9				41,2		10,5	19,9	28,5	606,8		635,3				665,7
12.2	Яйца	227,8		3,0		0,1	45,8	0,5	22,3	35,0	124,3		159,3		2,8	-0,2	181,9
12.3	Други продукти от животновъдството	112,2		96,5		3,4	23,9		10,2	15,5	52,6		68,1		103,1	6,6	84,9
12.3/1	Непрана вълна	1,6									1,5		1,6				1,6
12.3/2	Копринени пашкули																
12.3/3	Други продукти от животновъдството	110,6		96,5		3,4	23,9		10,2	15,5	51,1		66,5		103,1	6,6	83,3
13	Продукция от животновъдството (11+12)	1 938,5	0,1	368,3		44,7	69,7	42,5	52,4	79,0	1 468,5		1 547,5	141,7	408,2	39,9	1 824,0
14	Продукция на селскостопански стоки (10+13)	10 027,1	11,7	2 267,1	111,3	432,5	81,9	98,0	75,5	644,6	8 183,5	43,9	8 872,0	141,7	2 469,6	202,5	9 777,5
15	Продукция на селскостопански услуги	546,3									546,3		546,3				546,3
16	Продукция от селското стопанство (14+15)	10 573,4	11,7	2 267,1	111,3	432,5	81,9	98,0	75,5	644,6	8 729,8	43,9	9 418,3	141,7	2 469,6	202,5	10 323,8
17	Неселскостопански неотделими второстепенни дейности	202,3							202,3								202,3
17.1	Преработка на селскостопански продукти	202,3							202,3								202,3
17.1/1	- зърнени	66,8							66,8								66,8
17.1/2	- зеленчуци	27,2							27,2								27,2
17.1/3	- плодове	14,5							14,5								14,5
17.1/4	- вино	35,2							35,2								35,2
17.1/5	- животни	42,3							42,3								42,3
17.1/6	- животински продукти	9,0							9,0								9,0
17.1/6/1	- мляко	9,0							9,0								9,0
17.1/7	- друга	7,3							7,3								7,3
17.2	Други неотделими второстепенни дейности																
18	Продукция от отрасъл 'Селско стопанство' (16+17)	10 775,7	11,7	2 267,1	111,3	432,5	81,9	98,0	277,8	644,6	8 729,8	43,9	9 418,3	141,7	2 469,6	202,5	10 526,1

Източник: НСИ

ПРИЛОЖЕНИЕ 2
СТОЙНОСТ НА БРУТНАТА ПРОДУКЦИЯ И БРУТНА ДОБАВЕНА СТОЙНОСТ ОТ ОТРАСЪЛ СЕЛСКО СТОПАНСТВО (ПО ЦЕНИ НА ПРОИЗВОДИТЕЛ) ЗА ПЕРИОДА 2019 – 2021 Г.
(млн. лв.)

Код	Продукти	2019	Коефициент на изменение	2020	Коефициент на изменение	2021
а	б	1	2	3	4	5
01	Зърнени култури	3 145,4	-14,6	2 685,9	68,7	4 532,1
01.1	Пшеница и лимец	1 830,4	-15,4	1 549,0	83,8	2 847,0
01.1/1	Мека пшеница	1 817,0	-15,3	1 538,7	83,7	2 825,9
01.1/2	Твърда пшеница	13,4	-23,1	10,3	104,9	21,1
01.2	Ръж	3,4	-5,9	3,2	84,4	5,9
01.3	Ечемик	157,3	0,3	157,8	52,7	240,9
01.4	Овес и зърнени смеси	9,7	-1,0	9,6	-7,3	8,9
01.5	Царевица за зърно	1 082,0	-17,1	896,7	52,1	1 363,5
01.6	Ориз	41,3	15,3	47,6	-17,0	39,5
01.7	Други зърнени	21,3	3,3	22,0	20,0	26,4
02	Технически култури	1 651,6	-0,6	1 641,3	56,5	2 567,9
02.1	Маслодайни семена	1 415,9	2,3	1 448,6	60,9	2 330,5
02.1/1	Рапица и репица	287,8	-32,6	194,0	79,6	348,5
02.1/2	Слънчоглед	1 122,0	11,3	1 248,7	58,4	1 977,7
02.1/3	Соя	4,1	0,0	4,1	-39,0	2,5
02.1/4	Други маслодайни	2,0	-10,0	1,8	0,0	1,8
02.2	Протеинодайни култури	37,8	-47,9	19,7	53,8	30,3
02.3	Тютюн	32,5	-33,5	21,6	84,7	39,9
02.4	Захарно цвекло	-	-	-	-	-
02.5	Други технически	165,4	-8,5	151,4	10,4	167,2
02.5/1	Влакнодайни култури	2,1	-23,8	1,6	-12,5	1,4
02.5/2	Хмел	0,5	0,0	0,5	100,0	1,0
02.5/3	Други технически	162,8	-8,3	149,3	10,4	164,8
03	Фуражни култури	146,4	-9,8	132,1	31,0	173,0
03.1	Царевица за силаж	36,7	35,4	49,7	3,8	51,6
03.2	Кореноплодни фуражи	-	-	-	-	-
03.3	Други фуражни	109,7	-24,9	82,4	47,2	121,3
04	Зеленчуци	389,4	-11,9	342,9	10,1	377,5
04.1	Пресни зеленчуци	362,3	-13,2	314,3	10,5	347,2
04.1/2	Домати	106,4	-12,0	93,6	17,0	109,5
04.1/3	Други пресни зеленчуци	255,9	-13,8	220,7	7,7	237,7
04.2	Цветя	27,1	5,5	28,6	5,9	30,3
04.2/1	Разсадници	9,6	-1,0	9,5	0,0	9,5
04.2/2	Декоративни растения, вкл.коледни дръвчета	17,5	9,1	19,1	8,9	20,8
04.2/3	Създаване и отглеждане	-	-	-	-	-
05	Картофи	91,2	-16,4	76,2	-2,2	74,5
06	Плодове	294,4	-0,5	292,9	10,9	324,9
06.1	Пресни плодове	199,9	-3,9	192,1	10,8	212,8
06.1/1	Ябълки	21,9	-4,6	20,9	15,8	24,2
06.1/2	Круши	4,3	-48,8	2,2	13,6	2,5

Код	Продукти	2019	Коефициент на изменение	2020	Коефициент на изменение	2021
а	б	1	2	3	4	5
06.1/3	Праскови	17,3	-20,2	13,8	51,4	20,9
06.1/4	Други пресни плодове	156,4	-0,8	155,2	6,4	165,2
06.4	Грозде-всичко	94,5	6,7	100,8	11,2	112,1
06.4/1	Десертно грозде	8,8	20,5	10,6	26,4	13,4
06.4/2	Друго грозде	85,7	5,3	90,2	9,4	98,7
07	Вино	-	-	-	-	-
07.1	Трапезно вино	-	-	-	-	-
09	Други растениевъдни култури	42,5	-3,3	41,1	-5,8	38,7
09.2	Семена	40,0	2,8	41,1	-5,8	38,7
09.3	Други растениевъдни продукти	2,5	-	-	-	-
10	Производство от растениевъдството (от 01 до 09)	5 760,9	-9,5	5 212,4	55,2	8 088,6
11	Селскостопански животни	872,8	4,3	910,7	-2,1	891,6
11.1	Едър рогат добитък	144,6	13,3	163,9	5,9	173,5
11.2	Свине	304,0	5,1	319,5	-10,1	287,2
11.3	Коне	-	-	-	-	-
11.4	Овце и кози	143,5	3,1	148,0	-7,2	137,4
11.5	Птици	280,7	-0,5	279,3	5,1	293,5
11.6	Други животни	-	-	-	-	-
12	Продукти от животновъдството	994,3	1,5	1 008,8	3,8	1 046,9
12.1	Мляко	665,7	5,6	702,7	0,6	706,9
12.2	Яйца	226,4	-4,0	217,3	4,8	227,8
12.3	Други продукти от животновъдството	102,2	-13,1	88,8	26,4	112,2
12.3/1	Непрана вълна	3,0	-63,3	1,1	45,5	1,6
12.3/2	Копринени пашкули	-	-	-	-	-
12.3/3	Други продукти от животновъдството	99,2	-11,6	87,7	26,1	110,6
13	Производство от животновъдството (11+12)	1 867,1	2,8	1 919,5	1,0	1 938,5
14	Производство на селскостопански стоки (10+13)	7 628,0	-6,5	7 131,9	40,6	10 027,1
15	Производство на селскостопански услуги	492,2	-6,1	462,0	18,2	546,3
16	Производство от селското стопанство (14+15)	8 120,2	-6,5	7 593,9	39,2	10 573,4
17	Неселскостопански неотделими второстепенни дейности	198,9	2,6	204,1	-0,9	202,3
17.1	Преработка на селскостопански продукти	198,9	2,6	204,1	-0,9	202,3
17.1/1	- зърнени	62,0	2,1	63,3	5,5	66,8
17.1/2	- зеленчуци	24,9	4,8	26,1	4,2	27,2
17.1/3	- плодове	13,3	5,3	14,0	3,6	14,5
17.1/4	- вино	33,1	3,6	34,3	2,6	35,2
17.1/5	- животни	44,0	20,0	52,8	-19,9	42,3
17.1/6	- животински продукти	14,9	-55,7	6,6	36,4	9,0
17.1/6/1	- мляко	14,9	-55,7	6,6	36,4	9,0
17.1/7	- друга	6,7	4,5	7,0	4,3	7,3
17.2	Други неотделими второстепенни дейности	-	-	-	-	-
18	Производство от отрасъл 'Селско стопанство' (16+17)	8 319,1	-6,3	7 798,0	38,2	10 775,7
19	Междинно потребление	5 126,3	-9,3	4 647,6	26,1	5 862,3

Код	Продукти	2019	Коефициент на изменение	2020	Коефициент на изменение	2021
а	б	1	2	3	4	5
	Загуби	9,5	33,7	12,7	-8,7	11,6
19.01	Семена и посадъчен материал	401,6	-27,1	292,8	22,0	357,2
19.01/1	доставено от други селскостопански предприятия	28,2	14,5	32,3	19,5	38,6
19.01/2	закупено извън сектора	176,6	4,3	184,2	12,5	207,3
	произведено и потребено в самото стопанство	196,8	-61,2	76,3	45,9	111,3
19.02	Горива и масла	1 062,8	-14,6	907,5	31,3	1 191,1
19.02/1	- електричество	84,1	-27,1	61,3	69,7	104,0
19.02/2	- газ	26,5	-3,4	25,6	54,3	39,5
19.02/3	- други горива	948,5	-13,9	817,1	27,6	1 042,4
19.02/4	- други	3,7	-5,4	3,5	48,6	5,2
19.03	Торове и почвени подобрители	469,5	-3,1	455,0	63,0	741,6
19.03/1	доставено от други селскостопански предприятия	7,7	-3,9	7,4	66,2	12,3
19.03/2	закупено извън сектора	461,8	-3,1	447,6	62,9	729,3
	произведено и потребено в самото стопанство	-	-	-	-	-
19.04	Препарати за растителна защита и пестициди	333,6	-4,2	319,7	14,8	366,9
19.05	Ветеринарни разходи	260,3	-3,3	251,7	-0,4	250,7
19.06	Фуражни добавки	1 003,5	-8,5	918,4	29,6	1 190,7
19.06/1	доставено от други селскостопански предприятия	291,8	-3,3	282,1	35,8	383,0
19.06/2	закупено извън сектора	494,1	-11,6	436,6	-3,8	419,9
19.06/3	произведено и потребено в самото стопанство	217,6	-8,2	199,7	94,2	387,8
	Фуражни добавки, невключени в ЕАА	43,6	-1,8	42,8	4,4	44,7
19.07	Поддръжка и ремонт на машини и дребен инвентар	329,0	2,8	338,1	15,8	391,6
19.08	Поддръжка на сгради	161,3	-9,5	146,0	20,3	175,6
19.09	Селскостопански услуги	492,2	-6,1	462,0	18,2	546,3
19.10	ФИЗИМ	80,3	-7,3	74,4	-6,6	69,5
19.11	Други стоки и услуги	479,1	-11,0	426,5	23,0	524,8
	доставено от други селскостопански предприятия	79,1	15,0	91,0	33,5	121,5
	закупено извън сектора	301,0	-11,5	266,3	20,7	321,4
	произведено и потребено в самото стопанство	99,0	-30,1	69,2	18,4	81,9
20	Брутна добавена стойност по цени на производител (18 - 19)	3 192,8	-1,3	3 150,4	56,0	4 913,4

Източник: НСИ

ПРИЛОЖЕНИЕ 3

МЕЖДИННО ПОТРЕБЛЕНИЕ, ФАКТОРНИ РАЗХОДИ, ДРУГИ СУБСИДИИ И ДАНЪЦИ ЗА 2021 ГОДИНА

(млн. лв.)

Елементи на междинното потребление	За създаване на брутната продукция по цени на производител	За създаване на крайната продукция по базисни цени	Произведено и потребено в самото стопанство	Покупка на стоки и услуги за междинно потребление	
				от други селскостопански единици	от единици извън отрасъла
а	1	2	3	4	5
Загуби	11,6		11,6		
Семена и посадъчен материал	357,2	245,9	111,3	38,6	207,3
Горива и масла	1 191,1	1 191,1			1 191,1
- електричество	104,0	104,0			104,0
- газ	39,5	39,5			39,5
- други горива	1 042,4	1 042,4			1 042,4
- други	5,2	5,2			5,2
Торове и почвени подобрители	741,6	741,6		12,3	729,3
Препарати за растителна защита и пестициди	366,9	366,9			366,9
Ветеринарни разходи	250,7	250,7			250,7
Фуражни добавки	1 190,7	1 190,7	387,8	383,0	419,9
Фуражни добавки, невяключени в ЕАА	44,7		44,7		
Поддръжка и ремонт	567,2	567,2			567,2
- поддръжка и ремонт на машини и дребен инвентар	391,6	391,6			391,6
- поддръжка на сгради	175,6	175,6			175,6
Селскостопански услуги	546,3	546,3			546,3
ФИЗИМ	69,5	69,5			69,5
Други стоки и услуги	524,8	442,9	81,9	121,5	321,4
Междинно потребление	5 862,3	5 612,8	637,3	555,5	4 669,5
Потребление на основен капитал	981,7	981,7			981,7
- оборудване	784,8	784,8			784,8
- сгради	90,4	90,4			90,4
- създаване и отглеждане	21,9	21,9			21,9
- други	84,6	84,6			84,6
Компенсации на наетите	1 174,4	1 174,4			1 174,4
Други данъци върху производството	22,1	22,1			22,1
Други субсидии върху производството	1 950,3	1 950,3			1 950,3
Аренда	1 624,0	1 624,0			1 624,0
Платени лихви	78,6	78,6			78,6
Получени лихви	27,9	27,9			27,9

Източник: НСИ

ПРИЛОЖЕНИЕ 4

СТОЙНОСТ НА КРАЙНАТА ПРОДУКЦИЯ, БРУТНА ДОБАВЕНА СТОЙНОСТ И ПРЕДПРИЕМАЧЕСКИ ДОХОД В ОТРАСЪЛ СЕЛСКО СТОПАНСТВО (ПО ТЕКУЩИ БАЗИСНИ ЦЕНИ) ЗА ПЕРИОДА 2019 – 2021 Г.

(млн. лв.)

Код	Продукти	2019	Коефициент на изменение	2020	Коефициент на изменение	2021
а	б	1	2	3	4	5
01	Зърнени култури	2 933,3	-11,1	2 608,5	69,8	4 429,3
01.1	Пшеница и лимец	1 679,4	-11,6	1 484,1	86,1	2 761,3
01.1/1	Мека пшеница	1 666,3	-11,5	1 474,6	85,9	2 741,0
01.1/2	Твърда пшеница	13,1	-27,5	9,5	113,7	20,3
01.2	Ръж	3,3	-6,1	3,1	80,6	5,6
01.3	Ечемик	151,5	0,3	152,0	54,1	234,2
01.4	Овес и зърнени смеси	9,2	-6,5	8,6	-3,5	8,3
01.5	Царевица за зърно	1 029,5	-13,2	893,7	52,0	1 358,4
01.6	Ориз	39,5	17,0	46,2	-16,2	38,7
01.7	Други зърнени	20,9	-0,5	20,8	9,6	22,8
02	Технически култури	1 675,8	-0,5	1 667,0	54,7	2 578,2
02.1	Маслодайни семена	1 411,4	2,3	1 444,0	60,2	2 312,8
02.1/1	Рапица и репица	287,3	-32,6	193,5	72,8	334,3
02.1/2	Слънчоглед	1 118,1	11,3	1 244,7	58,6	1 974,4
02.1/3	Соя	4,0		4,0	-37,5	2,5
02.1/4	Други маслодайни	2,0	-10,0	1,8	-11,1	1,6
02.2	Протеинодайни култури	64,1	-26,5	47,1	20,0	56,5
02.3	Тютюн	32,4	-33,3	21,6	84,7	39,9
02.4	Захарно цвекло	-	-	-	-	-
02.5	Други технически	167,9	-8,1	154,3	9,5	169,0
02.5/1	Влакнодайни култури	7,1	-22,5	5,5	-7,3	5,1
02.5/2	Хмел	0,5		0,5	100,0	1,0
02.5/3	Други технически	160,3	-7,5	148,3	9,8	162,9
03	Фуражни култури	143,3	-8,4	131,2	31,2	172,1
03.1	Царевица за силаж	36,1	37,4	49,6	3,4	51,3
03.2	Кореноплодни фуражи	-	-	-	-	0,1
03.3	Други фуражни	107,2	-23,9	81,6	47,9	120,7
04	Зеленчуци	426,2	-9,5	385,8	5,1	405,4
04.1	Пресни зеленчуци	399,2	-10,5	357,3	5,0	375,1
04.1/2	Домати	106,4	-12,0	93,6	20,4	112,7
04.1/3	Други пресни зеленчуци	292,8	-9,9	263,7	-0,5	262,4
04.2	Цветя	27,0	5,6	28,5	6,3	30,3
04.2/1	Разсадници	9,5	-1,1	9,4	1,1	9,5
04.2/2	Декоративни растения, вкл. коледни дръвчета	17,5	9,1	19,1	8,9	20,8
04.2/3	Създаване и отглеждане	-	-	-	-	-
05	Картофи	86,0	-15,0	73,1	15,5	84,4
06	Плодове	333,6	0,2	334,3	8,0	361,2
06.1	Пресни плодове	239,1	-2,3	233,5	6,2	247,9
06.1/1	Ябълки	21,5	-2,8	20,9	35,9	28,4
06.1/2	Круши	4,3	-48,8	2,2	40,9	3,1
06.1/3	Праскови	17,3	-20,2	13,8	79,0	24,7
06.1/4	Други пресни плодове	196,0	0,3	196,6	-2,5	191,7
06.4	Грозде-всичко	94,5	6,7	100,8	12,4	113,3
06.4/1	Десертно грозде	8,8	20,5	10,6	37,7	14,6
06.4/2	Друго грозде	85,7	5,3	90,2	9,4	98,7
07	Вино	-	-	-	-	-
07.1	Трапезно вино	-	-	-	-	-
09	Други растениевъдни култури	35,4	7,6	38,1	-9,7	34,4
09.2	Семена	32,9	15,8	38,1	-9,7	34,4

Код	Продукти	2019	Коефициент на изменение	2020	Коефициент на изменение	2021
а	б	1	2	3	4	5
09.3	Други растениевъдни продукти	2,5	-	-	-	-
10	Производство от растениевъдството	5 633,6	-7,0	5 238,0	54,0	8 065,0
11	Селскостопански животни	963,2	2,6	988,3	-2,2	966,1
11.1	Едър рогат добитък	167,0	13,2	189,0	5,2	198,8
11.2	Свине	304,0	5,1	319,5	-10,1	287,2
11.3	Коне	-	-	-	-	-
11.4	Овце и кози	211,5	-5,2	200,5	-6,9	186,6
11.5	Птици	280,7	-0,5	279,3	5,1	293,5
11.6	Други животни	-	-	-	-	-
12	Продукти от животновъдството	946,9	2,8	973,8	2,3	996,5
12.1	Мляко	687,0	6,8	733,6	-0,5	729,7
12.2	Яйца	181,9	-2,9	176,7	2,9	181,9
12.3	Други продукти от животновъдството	78,0	-18,6	63,5	33,7	84,9
12.3/1	Непрана вълна	2,9	-62,1	1,1	45,5	1,6
12.3/2	Копринени пашкули	-	-	-	-	-
12.3/3	Други продукти от животновъдството	75,1	-16,9	62,4	33,5	83,3
13	Производство от животновъдството (11+12)	1 910,1	2,7	1 962,1	0,0	1 962,6
14	Производство на селскостопански стоки (10 + 13)	7 543,7	-4,6	7 200,1	39,3	10 027,6
15	Производство от селскостопански услуги	492,2	-6,1	462,0	18,2	546,3
16	Производство от селското стопанство (14 + 15)	8 035,9	-4,7	7 662,1	38,0	10 573,9
17	Неселскостопански неотделими второстепенни дейности	198,9	2,6	204,0	-0,8	202,3
17.1	Преработка на селскостопански продукти	198,9	2,6	204,0	-0,8	202,3
17.1/1	- зърнени	62,0	2,1	63,3	5,5	66,8
17.1/2	- зеленчуци	24,9	4,8	26,1	4,2	27,2
17.1/3	- плодове	13,3	5,3	14,0	3,6	14,5
17.1/4	- вино	33,1	3,6	34,3	2,6	35,2
17.1/5	- животни	44,0	20,0	52,8	-19,9	42,3
17.1/6	- животински продукти	14,9	-55,7	6,6	36,4	9,0
17.1/6/1	- мляко	14,9	-55,7	6,6	36,4	9,0
17.1/7	- друга	6,7	3,0	6,9	5,8	7,3
17.2	Други неотделими второстепенни дейности	-	-	-	-	-
18	Производство от отрасъл Селско стопанство (16 +17)	8 234,8	-4,5	7 866,1	37,0	10 776,2
19	Междинно потребление	4 777,4	-6,9	4 446,6	26,2	5 612,8
19.01	Семена и посадъчен материал	204,8	5,7	216,5	13,6	245,9
19.01/1	доставено от други селскостопански предприятия	28,2	14,5	32,3	19,5	38,6
19.01/2	закупено извън сектора	176,6	4,3	184,2	12,5	207,3
19.02	Горива и масла	1 062,8	-14,6	907,5	31,3	1 191,1
19.02/1	- електричество	84,1	-27,1	61,3	69,7	104,0
19.02/2	- газ	26,5	-3,4	25,6	54,3	39,5
19.02/3	- други горива	948,5	-13,9	817,1	27,6	1 042,4
19.02/4	- други	3,7	-5,4	3,5	48,6	5,2
19.03	Торове и почвени подобрители	469,5	-3,1	455,0	63,0	741,6
19.03/1	доставено от други селскостопански предприятия	7,7	-3,9	7,4	66,2	12,3
19.03/2	закупено извън сектора	461,8	-3,1	447,6	62,9	729,3
19.04	Препарати за растителна защита и пестициди	333,6	-4,2	319,7	14,8	366,9
19.05	Ветеринарни разходи	260,3	-3,3	251,7	-0,4	250,7
19.06	Фуражни добавки	1 003,5	-8,5	918,4	29,6	1 190,7
19.06/1	доставено от други селскостопански предприятия	291,8	-3,3	282,1	35,8	383,0
19.06/2	закупено извън сектора	494,1	-11,6	436,6	-3,8	419,9
19.06/3	Произведено и потребено в самото стопанство	217,6	-8,2	199,7	94,2	387,8
19.07	Поддръжка и ремонт на машини и дребен инвентар	329,0	2,8	338,1	15,8	391,6
19.08	Поддръжка на сгради	161,3	-9,5	146,0	20,3	175,6
19.09	Селскостопански услуги	492,2	-6,1	462,0	18,2	546,3

Код	Продукти	2019	Коефициент на изменение	2020	Коефициент на изменение	2021
а	б	1	2	3	4	5
19.10	ФИЗИМ	80,3	-7,3	74,4	-6,6	69,5
19.11	Други стоки и услуги	380,1	-6,0	357,3	24,0	442,9
	доставено от други селскостопански предприятия	79,1	15,0	91,0	33,5	121,5
	закупено извън сектора	301,0	-11,5	266,3	20,7	321,4
20	Брутна добавена стойност по базисни цени (18 - 19)	3 457,4	-1,1	3 419,5	51,0	5 163,4
21	Потребление на основен капитал	910,5	1,5	923,8	6,3	981,7
21.1	- оборудване	732,8	2,2	749,1	4,8	784,8
21.2	- сгради	80,9	0,7	81,5	10,9	90,4
21.3	- създаване и отглеждане	22,5	-9,8	20,3	7,9	21,9
21.4	- други	74,3	-1,9	72,9	16,0	84,6
22	Нетна добавена стойност по базисни цени (20 - 21)	2 546,9	-2,0	2 495,7	67,6	4 181,7
23	Компенсации на наетите	1 065,5	4,0	1 107,9	6,0	1 174,4
24	Други данъци върху производството	12,9	21,7	15,7	40,8	22,1
25	Други субсидии върху производството	2 220,3	3,3	2 294,1	-15,0	1 950,3
26	Доход по фактори (22 - 24 + 25)	4 754,3	0,4	4 774,1	28,0	6 109,9
27	Операцис излишък / Смесен доход (22 - 23 + 25)	3 688,8	-0,6	3 666,2	34,6	4 935,5
28	Аренда	1 166,3	4,0	1 212,9	33,9	1 624,0
29	Платени лихви	73,3	-13,2	63,6	23,6	78,6
30	Получени лихви	28,0	-13,6	24,2	15,3	27,9
31	Предприемачески доход (27 - 28 - 29 + 30)	2 477,2	-2,6	2 413,9	35,1	3 260,8

Източник: НСИ

ПРИЛОЖЕНИЕ 5

КРАЙНА ПРОДУКЦИЯ И БРУТНА ДОБАВЕНА СТОЙНОСТ (ПО БАЗИСНИ ЦЕНИ) - 2020 – 2021 Г. - СТОЙНОСТ И ИНДЕКСИ НА ИЗМЕНЕНИЕ - 2021 СПРЯМО 2020 Г.

Код	Продукти	Текуща стойност за 2020 г. - млн. лв.	Индекс на физическия обем (предх. година =100)	Стойност за 2021 г. по цени на предходна година - млн. лв.	Индекс на цените (предх. година =100)	Текуща стойност за 2021 г. - млн. лв.	Индекс на изменение на текущата стойност (2020 = 100)
01	ЗЪРНЕНИ КУЛТУРИ	2 608,5	136,2	3 553,5	124,6	4 429,3	169,8
01.1	Пшеница и лимец	1 484,1	153,0	2 271,0	121,6	2 761,3	186,1
01.1/1	Мека пшеница	1 474,6	152,8	2 253,9	121,6	2 741,0	185,9
01.1/2	Твърда пшеница	9,5	180,0	17,1	118,7	20,3	213,7
01.2	Ръж	3,1	164,5	5,1	109,8	5,6	180,6
01.3	Ечемик	152,0	126,3	192,0	122,0	234,2	154,1
01.4	Овес и зърнени смески	8,6	81,4	7,0	118,6	8,3	96,5
01.5	Царевица за зърно	893,7	114,0	1 019,2	133,3	1 358,4	152,0
01.6	Ориз	46,2	85,1	39,3	98,5	38,7	83,8
01.7	Други зърнени	20,8	95,7	19,9	114,6	22,8	109,6
02	ТЕХНИЧЕСКИ КУЛТУРИ	1 667,0	117,9	1 966,0	131,1	2 578,2	154,7
02.1	Маслодайни семена	1 444,0	117,3	1 693,2	136,6	2 312,8	160,2
02.1/1	Рапица и репица	193,5	131,6	254,6	131,3	334,3	172,8
02.1/2	Слънчоглед	1 244,7	115,3	1 435,0	137,6	1 974,4	158,6
02.1/3	Соя	4,0	45,0	1,8	138,9	2,5	62,5
02.1/4	Други маслодайни	1,8	100,0	1,8	88,9	1,6	88,9
02.2	Протеинодайни култури	47,1	126,3	59,5	95,0	56,5	120,0
02.3	Тютюн	21,6	121,3	26,2	152,3	39,9	184,7
02.4	Захарно цвекло						
02.5	Други технически	154,3	121,3	187,1	90,3	169,0	109,5
02.5/1	Влакнодайни култури	5,5	61,8	3,4	150,0	5,1	92,7
02.5/2	Хмел	0,5	180,0	0,9	111,1	1,0	200,0
02.5/3	Други технически	148,3	123,3	182,8	89,1	162,9	109,8
03	ФУРАЖНИ КУЛТУРИ	131,2	124,4	163,2	105,5	172,1	131,2
03.1	Царевица за силаж	49,6	92,9	46,1	111,3	51,3	103,4
03.2	Кореноплодни фуражи	0,0		0,1	100,0	0,1	
03.3	Други фуражни	81,6	143,4	117,0	103,2	120,7	147,9
04	ЗЕЛЕНЧУЦИ	385,8	110,2	425,1	95,4	405,4	105,1
04.1	Пресни зеленчуци	357,3	110,9	396,4	94,6	375,1	105,0
04.1/2	Домати	93,6	105,1	98,4	114,5	112,7	120,4
04.1/3	Други пресни зеленчуци	263,7	113,0	298,0	88,1	262,4	99,5
04.2	Цветя и разсадници	28,5	100,7	28,7	105,6	30,3	106,3
04.2/1	Разсадници	9,4	95,7	9,0	105,6	9,5	101,1
04.2/2	Декоративни растения, вкл.коледни дръвчета	19,1	103,1	19,7	105,6	20,8	108,9
04.2/3	Създаване и отглеждане						
05	КАРТОФИ	73,1	105,2	76,9	109,8	84,4	115,5
06	ПЛОДОВЕ	334,3	112,0	374,3	96,5	361,2	108,0
06.1	Пресни плодове	233,5	111,8	261,0	95,0	247,9	106,2
06.1/1	Ябълки	20,9	116,7	24,4	116,4	28,4	135,9
06.1/2	Круши	2,2	104,5	2,3	134,8	3,1	140,9
06.1/3	Праскови	13,8	92,8	12,8	193,0	24,7	179,0
06.1/4	Други пресни плодове	196,6	112,7	221,5	86,5	191,7	97,5
06.4	Грозде-всичко	100,8	112,4	113,3	100,0	113,3	112,4
06.4/1	Десертно грозде	10,6	108,5	11,5	127,0	14,6	137,7
06.4/2	Друго грозде	90,2	112,9	101,8	97,0	98,7	109,4

Код	Продукти	Текуща стойност за 2020 г. - млн. лв.	Индекс на физическия обем (предх. година =100)	Стойност за 2021 г. по цени на предходна година - млн. лв.	Индекс на цените (предх. година =100)	Текуща стойност за 2021 г. - млн. лв.	Индекс на изменение на текущата стойност (2020 = 100)
07	ВИНО						
07.1	Трапезно вино						
09	ДРУГИ РАСТЕНИЕВЪДНИ КУЛТУРИ	38,1	107,3	40,9	84,1	34,4	90,3
09.2	Семена	38,1	107,3	40,9	84,1	34,4	90,3
09.3	Други растениевъдни продукти						
10	ПРОДУКЦИЯ ОТ РАСТЕНИЕВЪДСТВОТО (ОТ 01 ДО 09)	5 238,0	126,0	6 599,9	122,2	8 065,0	154,0
11	СЕЛСКОСТОПАНСКИ ЖИВОТНИ	988,3	102,9	1 016,5	95,0	966,1	97,8
11.1	Едър рогат добитък	189,0	103,9	196,3	101,3	198,8	105,2
11.2	Свине	319,5	110,2	352,1	81,6	287,2	89,9
11.3	Коне						
11.4	Овце и кози	200,5	89,6	179,7	103,8	186,6	93,1
11.5	Птици	279,3	103,3	288,4	101,8	293,5	105,1
11.6	Други животни						
12	ПРОДУКТИ ОТ ЖИВОТНОВЪДСТВОТО	973,8	96,7	942,0	105,8	996,5	102,3
12.1	Мляко	733,6	94,6	693,7	105,2	729,7	99,5
12.2	Яйца	176,7	94,7	167,4	108,7	181,9	102,9
12.3	Други продукти от животновъдството	63,5	127,4	80,9	104,9	84,9	133,7
12.3/1	Непрана вълна	1,1	136,4	1,5	106,7	1,6	145,5
12.3/2	Копринени пашкули						
12.3/3	Други продукти от животновъдството	62,4	127,2	79,4	104,9	83,3	133,5
13	ПРОДУКЦИЯ ОТ ЖИВОТНОВЪДСТВОТО (11+12)	1 962,1	99,8	1 958,5	100,2	1 962,6	100,0
14	ПРОДУКЦИЯ НА СЕЛСКОСТОПАНСКИ СТОКИ (10+13)	7 200,1	118,9	8 558,4	117,2	10 027,6	139,3
15	ПРОДУКЦИЯ НА СЕЛСКОСТОПАНСКИ УСЛУГИ	462,0	114,5	528,9	103,3	546,3	118,2
16	ПРОДУКЦИЯ ОТ СЕЛСКОТО СТОПАНСТВО (14+15)	7 662,1	118,6	9 087,3	116,4	10 573,9	138,0
17	НЕСЕЛСКОСТОПАНСКИ НЕОТДЕЛИМИ ВТОРОСТЕПЕННИ ДЕЙНОСТИ	204,0	95,7	195,2	103,6	202,3	99,2
17.1	ПРЕРАБОТКА НА СЕЛСКОСТОПАНСКИ ПРОДУКТИ	204,0	95,7	195,2	103,6	202,3	99,2
17.1/1	- зърнени	63,3	100,0	63,3	105,5	66,8	105,5
17.1/2	- зеленчуци	26,1	100,0	26,1	104,2	27,2	104,2
17.1/3	- плодове	14,0	100,0	14,0	103,6	14,5	103,6
17.1/4	- вино	34,3	100,0	34,3	102,6	35,2	102,6
17.1/5	- животни	52,8	79,2	41,8	101,2	42,3	80,1
17.1/6	- животински продукти	6,6	133,3	8,8	102,3	9,0	136,4
17.1/6/1	- мляко	6,6	133,3	8,8	102,3	9,0	136,4
17.1/7	- друга	6,9	100,0	6,9	105,8	7,3	105,8
17.2	ДРУГИ НЕОТДЕЛИМИ ВТОРОСТЕПЕННИ ДЕЙНОСТИ						
18	ПРОДУКЦИЯ ОТ ОТРАСЪЛ 'СЕЛСКО СТОПАНСТВО' (16+17)	7 866,1	118,0	9 282,5	116,1	10 776,2	137,0
19	МЕЖДИННО ПОТРЕБЛЕНИЕ	4 446,6	113,3	5 036,5	111,4	5 612,8	126,2
19.01	СЕМЕНА И ПОСАДЪЧЕН МАТЕРИАЛ	216,5	109,8	237,8	103,4	245,9	113,6

Код	Продукти	Текуща стойност за 2020 г. - млн. лв.	Индекс на физическия обем (предх. година =100)	Стойност за 2021 г. по цени на предходна година - млн. лв.	Индекс на цените (предх. година =100)	Текуща стойност за 2021 г. - млн. лв.	Индекс на изменение на текущата стойност (2020 = 100)
19.01/1	- семена и посадъчен материал, доставени от други селскостопански предприятия	32,3	115,8	37,4	103,2	38,6	119,5
19.01/2	- семена и посадъчен материал, закупени извън сектора	184,2	108,8	200,4	103,4	207,3	112,5
19.02	ГОРИВА И МАСЛА	907,5	114,5	1 039,3	114,6	1 191,1	131,3
19.02/1	- електричество	61,3	148,1	90,8	114,5	104,0	169,7
19.02/2	- газ	25,6	134,4	34,4	114,8	39,5	154,3
19.02/3	- други горива	817,1	111,3	909,6	114,6	1 042,4	127,6
19.02/4	- други	3,5	128,6	4,5	115,6	5,2	148,6
19.03	ТОРОВЕ И ПОЧВЕНИ ПОДОБРИТЕЛИ	455,0	114,9	522,6	141,9	741,6	163,0
19.03/1	- торове, доставени от други селскостопански предприятия	7,4	117,6	8,7	141,4	12,3	166,2
19.03/2	- торове, закупени извън сектора	447,6	114,8	513,9	141,9	729,3	162,9
19.04	ПРЕПАРАТИ ЗА РАСТИТЕЛНА ЗАЩИТА И ПЕСТИЦИДИ	319,7	112,3	359,0	102,2	366,9	114,8
19.05	ВЕТЕРИНАРНИ РАЗХОДИ	251,7	97,4	245,1	102,3	250,7	99,6
19.06	ФУРАЖНИ ДОБАВКИ	918,4	115,5	1 061,2	112,2	1 190,7	129,6
19.06/1	- фуражни добавки, доставени от други селскостопански предприятия	282,1	121,0	341,4	112,2	383,0	135,8
19.06/2	- фуражни добавки, закупени извън сектора	436,6	85,7	374,2	112,2	419,9	96,2
19.06/3	- фуражни добавки, произведени и потребени в стопанството	199,7	173,1	345,6	112,2	387,8	194,2
19.07	ПОДДРЪЖКА И РЕМОНТ НА МАШИНИ И ДРЕБЕН ИНВЕНТАР	338,1	112,2	379,5	103,2	391,6	115,8
19.08	ПОДДРЪЖКА НА СГРАДИ	146,0	114,5	167,1	105,1	175,6	120,3
19.09	СЕЛСКОСТОПАНСКИ УСЛУГИ	462,0	114,5	528,9	103,3	546,3	118,2
19.11	ДРУГИ СТОКИ И УСЛУГИ	431,7	114,9	496,0	103,3	512,4	118,7
20	БРУТНА ДОБАВЕНА СТОЙНОСТ ПО БАЗИСНИ ЦЕНИ (18-19)	3 419,5	124,2	4 246,0	121,6	5 163,4	151,0

Източник: НСИ